

Bulahan nga Hinumduman
Kamatangon nga si Kapatol Paisios sa Bukid Athos
Mga Pulong

Tomo III
Ang Espirituhanong Pakigbisog

Sulod:

Panimad-on.....	3
Bahin 1. Mahitungod sa Gubat sa mga Hunahuna.....	6
Kapitulo 1. Mahitungod sa mga Hunahuna, Maayo ug Daotan	6
Ang Gahum sa Maayong Hunahuna	6
Mga hunahuna 'gikan sa wala' — ang labing dakong kasakit	7
Ang maayong hunahuna naghatag sa tawo og espirituhanong kahimsog	9
Ang adunay maayong hunahuna makakita sa tanan sa maayong kahayag	11
Ang hunahuna sa usa ka balaan nga tawo ug ang hunahuna sa usa ka daotan nga tawo	12
Ang hunahuna sa usa ka tawo maoy timailhan sa iyang espirituhanong kahimtang.....	13
Kapitulo 2. Mahitungod sa mga blasphemous nga hunahuna	14
Unsa nga mga Matang Huna-huna ang Blasphemous.....	14
Asa man gikan ang mga blasphemous nga hunahuna?.....	16
Pagdumot sa mga blasphemous nga hunahuna	17
Sa unsang mga kahimtang kita mismo ang may sala sa mapintasalikas nga mga hunahuna?.....	18
Kapitulo 3. Mahitungod sa Pagsalig sa Kaugalingong Hunahuna	19
Ang pagsalig sa kaugalingong hunahuna mao ang sinugdanan sa paglimbong sa kaugalingon	19
Ang pagsalig sa kaugalingong hunahuna mosangpot sa sakit sa pangisip.....	20
Ang mga kapritso magsugod sa usa ka hunahuna.....	21
Masakiton tungod sa ilang kaugalingong imahinasyon	23
Ang pagsunod makadaog sa tanan	24
Kapitulo 4. Mahitungod sa pakigbisog batok sa dautang hunahuna.....	27
Pag-amuma sa maayong hunahuna.....	29
Ang paghinlo sa hunahuna ug kasingkasing	31
Ibutang og tandang-pangutana human sa mga hunahuna sa pagduhaduha	31
Pakig-istorya sa mga Hunahuna.....	34
Pag-atubang sa hunahuna	35
Bahin 2. Mahitungod sa hustisya ug kawalay hustisya.....	35
Kapitulo 1. Sa pagdawat sa kawalay-hustisya	36
Kinahanglan magbaton og husto nga panglantaw batok sa kawalay-hustisya.....	36
Kalipay sa pagdawat sa kawalay-hustisya	37
Ang pagdawat sa dili pagkamatarong usa ka mapuslanong paningkamot.....	39
Usa ka kontribusyon sa langitnong bahandi	41
Balaang pagpakaaron-ingnon.....	42
Kapitulo 2. Mahitungod sa pagpangatarungan sa kaugalingon nagpalayas sa Grasya sa Diyos gikan kanato	43
Ang pagpangatarungan sa kaugalingon makababag sa espirituhanong pag-uswag	43
Ang hinungdan nganong magpangatarungan ang usa ka tawo sa iyang kaugalingon mao ang iyang pagka-makasarili.....	44
Ang bisan kinsa nga maghimo og mga pasangil dili makadawat og espirituhanong tabang.....	46
Kung dili ka magdependa sa imong kaugalingon, ang Dios ang magdependa kanimo.....	48
Ang mga tawo nga husto nga mosusi sa ilang kaugalingon dili maghimo og pasangil	49
Ang pagpangatarungan sa kaugalingon dili maghatag og kalinaw sa kalag	50
Dal-a nato ang karga [sa sala sa uban]	51
Kapitulo 3. Mahitungod sa Balaan ug Tawo nga Hustisya.....	52
Divino nga Hustisya	54

Ang katungod sa usa ka monghe, ginatipigan ni Kristo alang sa umaabot nga kinabuhi.....	55
Ang mga tawo naghimo og lain nga 'ebanghelyo' para sa ilang kaugalingon	56
Bahin 3. Mahitungod sa Sala ug Paghinulsol.....	60
Kapitulo 1. Mahitungod sa paagi nga gipaka-antos sa sala ang usa ka tawo	60
Ang Paghinlo sa Kasingkasing	60
Kagawasan gikan sa kangitngit sa sala.....	61
Makasasala sa Kabubut-on	62
Buhaton nato ang maayo tungod sa gugma kang Kristo.....	63
Mga Tukso sa Atong Kinabuhi.....	64
Ang mga makasasala daghan og materyal nga magamit aron mapalambo ang pagpaubos.....	65
Kapitulo 2. Mahitungod sa Pagkinahanglan sa Pag-atiman sa Kaugalingong Konsensya	67
Susihon nato ang atong konsensya.....	67
Usa ka manhid nga konsensya.....	68
Usa ka Baluktot nga Konsensya.....	69
Ang bakak dili magdala og kalinaw sa usa ka tawo.....	71
Ang walay mantas nga konsensya naghatag og dili masayop nga kasiguruhan.....	72
Kapitulo 3. Mahitungod sa Kinaahanglanon sa Pagbantay sa Kaugalingon ug Pag-ila sa Kaugalingon.....	73
Pag-usisa sa Kaugalingon	73
Mga leksyon gikan sa atong mga kapakyasan	75
Kinahanglan nato nga pugngan ang kaaway sa usa ka dapit ug atakehon siya	75
Kinahanglan tan-awon nato ang uban sama sa usa ka salamin	77
Ang tinuod nga nakaila sa iyang kaugalingon adunay pagpaubos.....	77
Kinahanglan natong mahibal-an unsay nagasakit kanato	78
Kapitulo 4. Mahitungod sa kung giunsa nato pag-ila sa atong pagka-makasasala nagpalihok sa Dios sa pagpakita og kaluoy	79
Ang pag-angkon sa sayop sa usa ka tawo	80
Pagkahibalo sa pagkasalawayon ug kalampusan sa pakigbisog	81
Kinahanglan kita mangayo sa mapainubsanon nga paagi sa kaluoy sa Dios aron matul-id kita.	82
Kasubo tungod sa atong mga sala	83
Kinahanglan nato ang pagpanghimakak sa kaugalingon, dili ang pagkawalay paglaum.....	84
Espiritual nga buhat ilawom sa lupop	85
Kapitulo 5. Mahitungod sa dakong gahum sa paghinulsol.....	86
<i>'Apan sa dihang mibalik siya sa iyang paghuna-huna...'</i>	86
Luha sa paghinulsol.....	87
Ang walay katapusang buhat sa paghinulsol.....	89
Pagbag-o sa Kinabuhi	90
<i>"...ang akong sala kanunay nga naa sa akong atubangan"</i>	91
Pinugos nga paghinulsol.....	92
Ang paghinulsol nagdala og langitnong kahupayan sa usa ka tawo	93
Bahin 4. Ang ngitngit nga mga pwersa sa kangitngit.....	94
Kapitulo 1. Mahitungod sa Bruharia	94
Ang mga salamangkero usab naggamit og lain-laing demonyong 'relikyas'	95
Ang mga nagpraktis og kulto naghimo usab og daghang bakak	97
Demonyong salamangka	98
Ang yawa dili gayud makabuhat og maayo	99
Sa unsang kahimtang adunay gahum ang salamangka?.....	100
Unsaon pagbuak sa kulto?	101
Ang kolaborasyon sa mga salamangkero ug demonyo.....	102
Kapitulo 2. Mahitungod sa mga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu	103
Pinaagi sa demonyohanong garbo, ang usa ka tawo mahimong sul-oban	104
Ang tawo nga gipanag-iya motubag sa bisan unsang balaan nga butang	106
Ayaw tagda ang mga pulong sa usa ka tawo nga gipanag-iya.....	107
Pagtabang sa mga gihupot.....	109
Mahitungod sa Eksorsismo.....	111
Ang kinabuhi sa gipuy-an sa demonyo usa ka pagkamartir	113
Kapitulo 3. Ang Makalilisang nga mga limbong	114
Asetisismo ug Paglimbong sa Kaugalingon.....	114
Pokus sa imahinasyon.....	115
Ang yawa nagpakita sa porma sa anghel sa kahayag	117
Mapanlimbong ang mga damgo	118
Mahitungod sa mga panan-awon	119
Mga Tin-aw nga Timailhan sa Usa ka Tawo nga Naa sa Ilusyon.....	120
Paglibog ug kabuang	121

Kinahanglan mag-amping sa mga nadani sa sayop nga dalan	122
Ang barato nga mga gasa sa mga anaa sa ilusyon.....	123
Pag-uyon sa Nalili.....	124
Kapitulo 4. 'Ang mga Manlimbong ug ang mga Nalimbong'	124
<i>Mahitungod sa Paglimbong sa mga Pentecostal</i>	124
<i>Mahitungod sa mga naglakaw sa kalayo</i>	125
<i>Reinkarnasyon</i>	126
<i>Mahitungod sa mga praktis sa pag-ascetismo sa Hinduismo</i>	127
Ang Hinduismo nakahatag og daghang kadaut.....	128
Giunsa paglimbong sa mga tawo	130
Pagbalik sa Ortodoksiya	131
Bahin 5. Mahitungod sa gahum sa kumpisal.....	132
Kapitulo 1. Mahitungod sa Kinaahanglanon sa usa ka Espiritual nga Direktor.....	133
Pinaagi sa pag-ikumpisal, ang usa ka tawo mapalaya	133
Gusto sa Diyos nga matul-id ang tawo pinaagi sa tabang sa usa ka tawo.....	135
Kinahanglan gayud ang usa ka espirituhanong magtutudlo sa espirituhanong kinabuhi	136
Padal-a ang mga tawo ngadto sa usa ka espirituhanong amahan.....	137
"Ang Nag-ayo nga Espiritual nga Amahan"	137
Usa ka espirituhanong amahan sa sulod sa pamilya	138
Pag-ilis sa espirituwal nga amahan	139
Kapitulo 2. Sa husto nga pag-ikumpisal.....	141
Kinahanglan nimo ibalot pag-usab ang imong samad.....	141
Ang Kinahanglanon sa Kumpisal.....	141
Hustong Kumpisal.....	142
Pinaagi sa pagpangita og pasangil alang sa atong kaugalingon atol sa kumpisal, gibug-atan nato ang atong konsensya.....	144
Human sa kumpisal	145
Salig sa kaugalingong espirituhanong amahan	146
Ang Husto nga Relasyon sa usa ka Espirituhanong Amahan	147
Kapitulo 3. Mahitungod sa kamatuoran nga ang magtatug-an mao ang doktor sa kalag.....	148
Ang Panginahanglan sa Maayong Espirituhanong mga Giya	148
Ang pangatarungan ug kasinatian sa espirituhanong amahan.....	149
Ang kasagaran sa pagdawat sa usa ka magtutuo sa Banal nga Komunyon gitino sa iyang espirituhanong amahan.....	150
Mahitungod sa mga penitensya.....	151
Pag-ampo sa Pagpasaylo.....	153
Kapitulo 4. Mahitungod sa buhat sa espirituhanong amahan sa mga kalag sa mga tawo	153
Ang arte sa pag-atiman sa kalag usa ka sensitibo nga butang	153
Ayaw nato tugoti ang usa ka tawo nga makakaplag og kahupayan sa iyang mga kahiligon	154
Unsaon pagtratar sa mga tawo nga nahulog sa kawad-on sa paglaum.....	156
Kinahanglan istrikto ka sa mga walay hiya, ug malumo sa mga matinud-anon	157
Ang pagkamaayo makadaot sa mga dili maghinulsol.....	158
Pagrespeto sa kagawasan sa uban.....	159
Ang gugma sa espirituhanong amahan alang sa penitente.....	160

Panimad-on

Sa pagtan-aw nga ang sala nahimong uso sa atong panahon, labi nga gipasiugda sa yutang Elder Paisios ang pagkinahanglan sa paghinulsol ug pag-ikumpisal. Ang dakong kahinungdanon nga gihatag sa Elder sa paghinulsol makita sa katapusang kapitulo sa Bolyum II sa iyang 'Mga Pulong'. 'Ang paghinulsol ug pag-ikumpisal,' ingon sa Kuma, 'mas gikinahanglan karon kaysa bisan unsa pa. Kinahanglan kini aron ang yawa mawad-an sa mga katungod nga gihatag kaniya sa mga tawo. Ang mga tawo nagahatag ug katungod sa yawa, ug ingon niini gipaka-antos niya ang kalibutan.'

Pinaagi sa tabang ni Amahan Paisios, daghan ang miduol sa Sakramento sa Kumpisal sa unang higayon ug nabag-o ang ilang kinabuhi. Karon, kini nga mga tawo naningkamot isip mga matinahunon sa Ginoo nga mga anak ug nagasinati na sa kalipay sa langit dinhi sa yuta. 'Sa katapusan,

maayo kaayo ang mga tawo!' malipayon nga gipaambit kanamo ni Amahan Paisios. "Wala pa gyud nahitabo nga akong gisugo ang usa ka tawo nga mo-kumpisal unya wala siya motuman." Siyempre, napadali usab kini sa dakong gugma sa Karaan, nga nagbag-o sa kalag sa matag tawo nga iyang nakig-uban, gikan sa walay bunga nga yuta ngadto sa yuta nga angay na itanom.

Kining ikatulong bolyum sa 'Mga Pulong' ni Igsoon Paisios gipatik uban sa panalangin sa bag-ong nagdumala nga obispo sa among diyosesis, Ang Iyang Kahalangdon Metropolitan Nikodimos sa Kassandria. Kini nga bolyum nagtigom sa mga pagtulon-an sa Kamao, nga makatabang sa usa ka tawo nga gipanglutos sa sala aron makapauswag og himsog nga pagtagad ug aron masugdan ang espirituhanong pakigbisog aron makagawas sa ilang kaugalingon gikan sa makasasalaong mga gapus nga nagbitbit kanila. Pinaagi sa pagkinabuhi sa paghinulsol, makahimo ang usa ka Kristohanon sa pagtangtang sa iyang daang kaugalingon—kadtong, sumala sa mga pulong sa Karaan, mao ang 'dautang parokyano nga nagpuyo sa sulod nato'. Miingon si Amahan Paissios nga aron mapalayas kini nga dautang parokyano, kinahanglan nato nga 'bungkagon ang [iya]ng balay ug sugdan ang pagtukod og bag-ong gusali—sa pagtukod og bag-ong kaugalingon'.

Sumala sa pagtulon-an sa mga Balaang Amahan, ang sinugdanan sa sala mao ang dautang hunahuna. Busa, among gibutang ang mga pagtulon-an mahitungod sa hunahuna, nga gipili gikan sa espirituhanong panulondon sa Karaan, sa unang bahin niining bolyum. 'Ang mga hunahuna,' ingon sa Karaan, 'usa ka timailhan sa atong espirituhanong kahimtang.' Ang usa ka maayong hunahuna adunay dakong gahum—kini mausab ang usa ka tawo sa espirituhanong paagi. Sa pikas bahin, ang usa ka dautang hunahuna magpahirap sa usa ka tawo. Kung ang usa ka tawo maglabay sa dautang hunahuna ug mag-amuma sa maayong hunahuna, ang iyang hunahuna ug kasingkasing mapalimpyo, ug ang Balaang Grasya magpuyo sa sulod kaniya.

Ang ikaduhang bahin sa libro nagpatin-aw nga pinaagi sa pag-antos sa mga kawalay-hustisya ug pagduol niini uban sa espirituhanong panghunahuna, ang usa ka tawo makadawat og dakong panalangin gikan sa Dios. Kasagaran kining kamatuoran dili gani mailhi sa mga espirituhanong tawo, nga sa pagpangatarungan sa ilang kaugalingon, moabot pa sa paghimo sa ilang kaugalingong ebanghelyo ug busa nagbulag sa ilang kaugalingon gikan sa Dios, tungod kay ang pagkamatarong sa tawo walay kalabotan sa espirituhanong kinabuhi. Kung gusto natong mahiusa kang Kristo, kinahanglan nga makatagamtam kita sa Balaang kamatuoran, 'nga naglangkob sa gugma, pagkabalaan, ug paghalad sa kaugalingon.'

Ang ikatulong bahin sa bolyum naghigot sa sala. Ang kalibutanong kinabuhi sa usa ka tawo mahimong impyernong pag-antos tungod sa sala; apan, pinaagi sa espirituhanong pakigbisog, ang atong kinabuhi mahimong Paraiso. Kung ang usa ka tawo gustong 'mobangon gikan sa kangitngit sa sala', kinahanglan niyang susihon pag-ayo ang iyang konsensya—kini nga 'unang Balaod sa Diyos' nga gihatag kaniya sa Ginoo—ug mapainubuson nga ilhon ang iyang mga sayop ug kapakyasan. Kini nga praktis mosangpot sa 'walay katapusang buhat sa paghinulsol' ug magdala og langitnong kahupayan sa kalag.

Sa ika-upat nga bahin, gisaway ni Amahan Paisios ang mga pwersa sa yawa nga naglihok sa kalibutan pinaagi sa ilang matimuman nga mga instrumento—mga salamangkero, psychic, clairvoyant ug uban pang nalimbong nga mga kalag. Gipasiugda sa tigulang nga ang mga pwersa sa kangitngit walay gahum sa ilang kaugalingon; bisan pa, mahimong makaguba kini sa usa ka tawo kung nakahimo siya og grabeng sala ug pinaagi niini gihatagan sila og gahum ibabaw sa ilang kaugalingon, ug busa mapasakop sila sa impluwensya sa demonyo. Aron makalingkawas gikan niining impluwensya, kinahanglan mailhan sa usa ka tawo ang hinungdan sa sala—sa ato pa, mailhan kini, maghinulsol, moadto sa kumpisal, ug mahimong usa ka matunud-anong miyembro sa Simbahan.

Ang katapusang, ikalimang bahin sa bolyum gipahinungod sa Sakramento sa Kumpisal. Gipunting sa Karaan ang atong pagtagad sa kamatuoran nga, alang sa pagpasaylo sa mga sala, kinahanglan nga mokumpisal ang usa ka Kristohanon, ug alang sa luwas nga espirituwal nga pagtubo, kinahanglan nila og usa ka espirituhanong amahan. Gipaklaro ni Amahan Paissios ang

kalainan tali sa buhat sa usa ka psychiatrist ug sa ministryo sa usa ka espirituhanong amahan (nga usahay gihiusa karon) ug gipaambit ang iyang kaugalingong kasinatian sa pagtrabaho uban sa mga kalag sa mga tawo.

Sama sa mga miaging bolyum, si Amahan Paisius naghatag og mubo nga mga tubag sa mga pangutana nga gipangutana kaniya. Ang mga tubag sa Karaan dili usa ka sistematikong pagpatin-aw sa bisan unsang piho nga topiko ug wala mag-angkon nga kini kompleto. Ang katuyoan sa mga pagtulon-an naa sa lain nga dapit — sa pagtabang sa usa ka tawo nga maluwas. "Ang kaluwasan sa kalag sa usa ka tawo," mao ang kanunayng giingon sa Karaan, "mao ang akong kahupayan ug kalipay."

Sa pagtan-aw sa kung unsay lagmit makatabang sa iyang ka-istorya sa ilang espirituhanong pakigbisog sa matag espesipikong kaso, ang Igsoon mitultol sa tawo sumala sa ilang espirituhanong panginahanglan, nagpalig-on kanila sa gikinahanglan nga 'espirituhanong bitamina'. Kasagaran, si Padre Paisius naglarawan sa kahulugan sa iyang mga pulong pinaagi sa angay nga pananglitan. Kumbinsido ang Kura nga ang positibo nga mga ehemplo nagdala og dakong kaayohan. "Kung naa koy oras, mosulat ko bahin sa pipila ka mga tawo nga nagkinabuhi sa matinud-anon nga paagi, bahin sa mga batan-ong babaye ug lalaki, bahin sa mga amahan ug inahan nga ang kinabuhi gipailhan sa pagkabalaan," iyang gipaambit kanamo. Ang ingon nga mga maayong ehemplo nagpadayag sa mga naghimo sa sala nga uso. Kasagaran, walay kapuslanan ang pagpanaway sa dautan. Apan, kon ipakita nato unsay maayo, ang dautan mopadayag sa kaugalingon.'

Sama sa nahibal-an, ang mga pangutana nga gitubag sa Karaan gipangutana sa mga madre. Bisan pa niana, ang mga tubag ni Amahan Paissios magamit sa bisan kinsa nga nagbuhat sa 'maayong buhat' o gustong mosugod niini. "Ang mga monghe ug mga layko," ingon sa Karaan sa usa sa iyang mga sulat, "gihatagan sa parehas nga mga sugo. Ug usa ra ka Paraiso [alang sa tanan]." Dugang pa, kanunay nga giingon ni Amahan Paissios nga aduna'y mga layko nga nagkinabuhi sa hataas nga espirituhanong kinabuhi ug nagpraktis sa pinong espirituhanong disiplina sa ilang kaugalingon.

Nagpasalamat kami sa tanan nga buotan nga miuyon sa pagbasa sa manuskrito niining bolyum ug, pinaagi sa ilang tambag, nitabang kanamo sa pagtapos sa mga preparasyon alang sa pagmantala niini.

"Hinaut nga pasigaon kita sa Maayong Dios ug hatagan kita og matinud-anong paghinulsol, aron kita tanan mahimong takus sa bulahan nga Paraiso nga Iyang gipreparar para kanato, sama sa usa ka Amahan nga mahigugma kanato pag-ayo," matod sa Karaan.

Nag-ampo kami nga matuman gayud sa tinuod ang iyang mga pulong. Amen.

11 Pebrero 2001

Ang Semana sa Anak nga Nagasayang

Ang Abadesa sa Konbento ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo, nga si Igsoon Philothea, kauban ang iyang mga igsoon kang Kristo.

— Geronda, giunsa man kahibalo sa mga hayop nga buotan ang usa ka tawo?

— Ang mga hayop adunay intuwisyon. Busa, kung higugmaon nimo sila, kung mabati nimo sila, mabati pud nila kini. Sa Paraiso, nabati sa mga hayop ang humot sa Grasya ug nagsilbi sila kang Adan. Human sa Pagkahulog, ang kinaiyahan nagahingas kauban sa katawhan. Tan-awa kana nga pobre nga gamay nga kuneho didto: kanunay siyang nagkatingala sa iyang mga mata. Ang gamay niyang kasingkasing nagkurog sa kabalaka, thump-thump-thump. Ang pobre nga binuhat dili gyud makatulog bisan gamay! Unsa kaha pag-antos ning gamay, walay sala nga binuhat tungod sa atong mga sala! Apan, kung ang usa ka tawo mobalik sa kahimtang nga naa siya sa wala pa ang Pagkahulog, ang mga hayop mobalik pagduol kaniya nga walay kahadlok.

Bahín 1.

Mahitungod sa Gubat sa mga Hunahuna

"Pinaagi sa pagtan-aw sa tanan uban sa maayong hunahuna, ang usa ka tawo mapalimpyo ug makadawat sa Grasya sa Diyos. Apan pinaagi sa dautan, 'malisyoso' nga hunahuna, ang usa ka tawo naghukom ug dili patas nga nagpasakit sa uban, nga nagpugong sa pag-abot sa Banal nga Grasya, pagkahuman niini moanha ang yawa ug pagahirason siya"

Kapitulo 1.

Mahitungod sa mga Hunahuna, Maayo ug Daotan¹

Ang Gahum sa Maayong Hunahuna

— Geronda, sa Daang Tugon, sa Ika-upat nga Basahon sa Maccabees, gisulat: 'Ang usa ka diosnon nga hunahuna dili ang naglaglag sa mga pagbati, kondili ang ilang kaatbang.² Unsa kini nga pasabot?

— Tan-awa: ang mga pagbati (passions) lawom kaayo ang gamot niini sa atong sulod, apan ang usa ka diosnon, maayong hunahuna makatabang kanato nga malikayan ang pagkahulog sa ilang pagkaulipon. Kung ang usa ka tawo, pinaagi sa kanunay nga pag-apil sa maayong hunahuna sa iyang mga lihok, himoon nga lig-on ug matinud-anon ang iyang mahimayaong kahimtang, mohunong ang epekto sa iyang mga pagbati ug mura'g wala na kini. Sa laing pagkasulti, ang usa ka matinud-anong hunahuna dili mopapas sa mga pagbati, apan kini makigbisog batok niini ug makadaog niini. Ang Ika-upat nga Basahon sa mga Maccabees naghulagway sa [mga pag-antos] nga gisagubang sa pito ka balaan nga batan-on, sa ilang inahan nga si Santa Solomonida ug sa ilang magtutudlo nga si Santa Eleazar, tungod sa ilang matinud-anong mga hunahuna. Nagtuo ko nga gihisgutan kini sa awtor sa [Balaang Basahon] aron klarong ipakita ang gahum sa usa ka maayong hunahuna.³

Ang usa ka maayong hunahuna katumbas sa gahum sa pagbantay sa tibuok gabii nga molungtad og daghang oras! Dako kaayo ang gahum niini. Karon adunay mga anti-missile nga sistema nga naggamit og laser beam aron atakehon ang misil sa kaaway samtang naa pa kini sa launch pad, aron mapugngan kini sa paglupad. Mao usab kini sa mga maayong hunahuna: kini mopugong sa dautang hunahuna nga molupad gikan sa 'paliparan' sa yawa, diin kini nagbasehan, ug dili kini tugutan nga mosaka sa kahanginan. Busa, kutob sa imong makaya, paningkamoti nga dili nimo tugutan nga magmalampuson ang yawa sa pagtamnan og dautang hunahuna sa sulod nimo. Paninguhaa nga mauna kanunay siya ug itanom ang maayong hunahuna sa inyong kaugalingon, aron ang inyong kasingkasing mahimong usa ka tanaman sa mga bulak ug ang inyong pag-ampo masabdan sa mahimayaong humot sa inyong kasingkasing.

Kung ang usa ka tawo magpuyo—bisan gamay lang—og usa ka 'sayop', nga mao ang dautang hunahuna, bahin sa usa ka tawo, nan bisan unsang buhat nga iyang buhaton—pagpuasa, pagbantay

¹ Sa leksikon sa patristikong askético, ang pulong nga 'hunahuna' mahimong magtumong sa usa ka yano nga ideya nga motumaw sa hunahuna ug sa usa ka espirituhanong impulso nga gipalihok paingon sa maayo o dautan. Dugang pa, ang 'hunahuna' masabtan usab ingon usa ka maayong o dautang hilig nga nakuha pinaagi sa hunahuna, konsensya, emosyon, ug kabubut-on. Ang matag lihok gisundan sa hunahuna; busa, aron matarong ang espirituhanong pakigbisog, kini kinahanglan una ug labaw sa tanan itudlo sa pagsusi sa mga hunahuna, aron mapalambo ang maayo ug mapalayas ang dautan. Ang tanang Kristohanon angay nga moapil niini nga praktis, apan ang mga monghe nagahin niini uban sa labi ka lawom nga pagpanumdum. (Gikan karon, ang mga nota sa mga Griyegong editor ipakita nga walay reperensya.)

² Ang Ika-upat nga Basahon sa mga Maccabees wala pa hubada sa Ruso. — *Nota sa Taghubad.*

³ Sa hubad sa Ruso, tan-awa 2 Macc. 6:7.

o bisan unsa pa—mahimong walay pulos kini tanan. Unsa may kapuslanan sa pag-ascetismo kaniya kung dili siya makigbatok sa dautang hunahuna apan dawaton pa kini? Ngano dili niya una limpyohan ang sudlanan sa hugaw, baho nga lana, nga angay lang para sa sabon, ug unya ibubo ang putli nga lana? Ngano iyang gisagol ang putli sa hugaw ug gihimo nga dili na kini angay gamiton bisan unsa pa?

Usa ka putli ug maayong hunahuna adunay mas dako nga gahum kaysa bisan unsang asetikong buhat. Pananglitan, gipagawas sa yawa ang daghang hugaw nga hunahuna batok sa usa ka batan-ong lalaki. Aron mapalayas kini, ang batan-on nagbantay tibuok gabii, nag-ayuno, ug nagpugong sa pagkaon ug tubig sulod sa tulo ka adlaw nga sunod-sunod. Apan, usa ka putli nga hunahuna nga iyang giapil sa iyang buhat adunay mas dako nga gahum kaysa sa tanan niyang pagbantay ug pagpuasa, ug naghatag kaniya og mas makahuluganon nga tabang.

— Geronda, sa dihang imong gihisgutan ang 'putli nga hunahuna', naghatag ba ka og masikip [asketiko] nga kahulugan sa maong termino, o gigamit ba nimo kini sa mas lapad nga pasabot?

— Ug sa lapad usab nga paagi. Pinaagi sa maayong hunahuna, ang tawo mapalimpyo ug makadawat og Grasya gikan sa Diyos. Ug pinaagi sa 'daotan' [dili himsog] nga mga hunahuna, iyang gikondena ug dili patas nga giakusahan ang uban. Sa pagbuhat niini, iyang gipugngan ang pag-abot sa Banal nga Grasya. Ug unya moabot ang yawa ug pagahirason niya kana nga tawo.

— Busa, Geronda, pinaagi sa paghukom sa uban, gihatagan ba sa tawo ang yawa og katungod nga pag-antosan siya?

— Oo. Ang tibuok pundasyon naa sa maayong hunahuna. Kini gayud ang nagataas sa usa ka tawo ug naga-usab kaniya ngadto sa mas maayo. Kinahanglan makaabot ang usa ka tawo sa lebel nga makita niya ang tanan nga klaro. Mao kini gayud ang gisulti ni Kristo: '*Ayaw paghukom base sa panagway, kondili paghukom kamo sa matarong nga paghukom.*'⁴ Ug unya mosulod ang usa ka tawo sa kahimtang nga makita niya ang tanan dili sa mata sa tawo, kondili sa espirituhanong mata. Makakaplag sila og rason sa tanan — sa maayong kahulugan sa pulong.

Kinahanglan magbantay kita aron dili dawaton ang limbong nga mga mensahe sa yawa. Kung atong dawaton kini, atong hugawan ang '*Templo sa Espiritu Santo*',⁵ ug ang Grasya sa Dios mobiya kanato, nga tungod niini mahimong [espirituhanong] bulag kita. Sa pagtan-aw sa atong kasingkasing nga walay sala ug putli, ang Espiritu Santo moanha ug puyo niini. Kay gihigugma sa Balaang Espiritu ang hingpit nga pagkabulos. Mao nga Siya nagpakita [sa Ilog Jordan] sa porma sa usa ka salampati.⁶

Mga hunahuna 'gikan sa wala' — ang labing dakong kasakit

— Geronda, kung kinahanglan nakong sulbaron ang usa ka problema, magkabalaka kaayo ko ug dili ko makatulog.

Ang imong pangunang problema mao nga daghan kaayo ka og hunahuna. Kung wala kay tanan niini nga mga hunahuna, maghatag ka unta og mas bug-os nimong kasingkasing sa pagsunod ug sa imong espirituhanong kinabuhi. Apan tudloan tika og usa ka pamaagi aron malikayan nimo ang daghang hunahuna. Paminawa pag-ayo. Pananglitan, kung motungha sa imong hunahuna ang usa ka buluhaton nga buhaton nimo ugma, ingna kana nga hunahuna: 'Dili kini para karon. Hunahunaon ko kini ugma.' Ug kung adunay ka'y desisyon nga buhaton, ayaw pag-antos sa imong kaugalingon sa mga hunahuna bahin sa labing maayong buhaton, ug ayaw padayong paglangan sa desisyon. Pilia ang usa ka butang, buhata ang usa ka hugot nga lakang, ug i-bilin ang nahabilin sa Diyos. Paningkamoti nga malikayan ang sobra ka istrikto o sobra ka detalyado, aron dili mapul-an ang

⁴ Juan 7:24.

⁵ Ikompara sa 1 Cor. 6:19 ug 3:16.

⁶ Tan-awa si Mat. 3:16; Mar. 1:10; Luc. 3:22 ug Juan 1:32.

imong hunahuna. Uban sa gugma,⁷ , buhata ang imong makaya. Sa samang higayon, maglihok ka sa yano ug hingpit nga pagsalig sa Diyos. Pinaagi sa pagsalig sa Diyos sa atong kaugmaon ug paglaum, sa usa ka paagi, napugos nato Siya nga motabang kanato. Ang sobra nga kabalaka makapahimo bisan sa usa ka himsog nga tawo nga walay pulos. Kung ang masakiton ug nag-antos nga tawo malisang, aduna siyay rason. Apan, kung ang usa ka himsog nga tawo mabalaka ug mag-antos tungod sa mga 'kaliwang' hunahuna, mura na lang siya gibutang sa straitjacket! [Mahunahuna pa kaha—] nga himsog kaayo apan ginahilakip sa imong kaugalingong hunahuna!

Ang labing seryosong sakit sa atong panahon mao ang walay pulos nga mga hunahuna sa mga tawo sa kalibutan. Tingali naa na nila ang tanan nga gusto sa usa ka tawo, gawas sa maayong hunahuna. Nag-antos sila tungod kay wala nila giatubang ang mga kahimtang sa espirituhanong paagi. Pananglitan, usa ka lalaki ang nagmaneho paingon sa usa ka lugar. Sa dalan, nagsugod og problema ang makina, ug nakaabot siya sa iyang destinasyon nga medyo ulahi. Kung adunay maayong hunahuna, moingon ang naulahi: "Tingali gipahinay ko sa Maayong Ginoo alang sa usa ka rason. Kinsa may nakahibalo: tingali, kung wala kini nga paglangan, mahimo unta nga naaksidente ko! Ginoo ko, unsaon ko pagpasalamat Kanimo sa pagluwas Kanako gikan sa katalagman!" Ug ang ingon nga tawo naghimaya sa Dios. Apan ang tawo nga walay maayong tuyo motubag sa nahitabo sa dili espirituhanong paagi ug magsugod sa pagpasangil ug pagpanamastamas sa Dios: "Grabe kamalas! Dapat sayo pa unta ko niabot, pero naulahi ko! Naguba na tanan! Ug tungod niining tanan, sala sa Diyos..."

Pinaagi sa pagdawat sa mahitabo kanila uban sa 'husto' nga panghunahuna, makadawat og tabang ang usa ka tawo. Apan pinaagi sa 'sayop' nga paghunahuna, mag-antos sila, gahasol ug mawala ang ilang balanse. Nahinumdom ko nga daghang katuigan na ang milabay, miabot kami gikan sa Balaang Bukid sa Uranopolis⁸ ug hapit na kami molarga paingon sa Thessaloniki. Gihatagan kami og trak nga puno na sa lain-laing mga butang: mga maleta, kahel, isda, bakante ug hugaw nga mga krate sa isda... Nagsugod na ang mga tawo sa pagsaka sa parehas nga baklad sa trak: mga bata gikan sa Afonia, mga monghe sa⁹ , ug mga layko. Ang makalingkod misandig sa kahoy nga tabla; ang uban mitindog. Usa ka tambok nga layko misiksik sa bangko tupad nako. Dili siya komportable tungod sa kasiksikan sa lugar ug misugod siya og kusog nga pagreklamo: 'Kaulaw gyud ni!' Gamay ra ang gilay-on gikan kaniya, naglingkod ang usa ka monghe nga tibuok lawas natabonan sa baho nga mga basket sa isda — ang ulo ra sa pobre nga lalaki ang nagawas. Mibiyahe ang trak sa lubak-lubak nga kalsada sa kabaryohan, nag-uyog ug nag-ig-ig sa matag lubak. Ang mga basket, nga gisandig ug gisulod ang usa sa lain , nahulog sa ibabaw sa monghe, ug siya, sa pagsulay pagpanalipod sa iyang ulo, gipahilayo kini gamit ang iyang mga kamot. Samtang nagpadayon ang akong tambok nga silingan sa bangko sa kusog nga pagreklamo tungod kay kinahanglan pa siyang moupod sa ingon ka masiksik nga kahimtang. "Ngano man nga sige ka'g singgit?" akong gisaway siya. "Tan-awa unsay giagian sa imong silingan! 'Kumusta ka, Amahan?' pangutana nako sa monghe. 'Mas maayo pa dinhi kaysa sa impierno, Geronda,' tubag niya uban sa pahiyom. Usa naglingkod didto nga nag-antos, samtang ang usa naglipay, bisan pa sa daghang basket sa baho nga isda nga nagahulog ibabaw niya. Ug taas kaayo ang biyahe — mga duha ka oras nga byahe. Ang hunahuna sa layko naghunahuna kung unsa ka komportable unta ang biyahe kung sakay sa bus, ug andam na siya nga supakon kini

⁷ Philotimo (φιλότης). Ang maong pulong makita balik-balik sa mga sinulat ni Elder Paissios, nga nagpasiugda sa kahinungdanon sa philotimo sa espirituhanong kinabuhi. Wala'y katumbas nga pulong sa φιλότης sa modernong Ruso. Sa kinatibuk-an, kini mahimong hubaron nga kaisog sa kasingkasing, usa ka disposisyon sa paghalad sa kaugalingon, o pagbalewala sa materyal nga mga butang alang sa usa ka moral o espirituhanong ideal. — *Nota sa maghubad.*

⁸ Uranopolis — ang sekular nga panimalay nga labing duol sa Balaang Bukid, usa ka gamay nga baryo sa habagatan-sidlakan nga baybayon sa Peninsulang Athos. — *Nota sa Taghubad.*

⁹ Ang Athoniada (Akademya sa Simbahan sa Bukid Athos) usa ka boarding school para sa mga batang lalaki nga nahimutang sa Balaang Bukid sa Athos. Gitukod kini niadtong 1753. Gawas sa mga hilisgutan nga apil sa kurikulum sa sekondaryang eskwelahan, ang mga estudyante sa Athoniada nagtuon sa mga teolohikal ug eklesiastikal nga disiplina (Balaang Kasulatan, kinabuhi sa mga santo, liturhiya, Karaan nga Griyego, Byzantine nga pag-awit sa simbahan, pagpintal og icon, ug uban pa). — *Nota sa maghubad.*

pag-ayo. Apan ang monghe nalipay, naghunahuna sa mga pag-antos nga iyang masinati unta sa impyerno. "Sa duha ka oras makaabot na ta sa atong destinasyon ug makagawas na ta niining sakyanan," pangatarungan sa monghe. "Apan kining mga salawayon nag-antos sa impyerno hangtod sa walay katapusan. Ug ang mga pag-antos didto grabe kaayo — dili kini ikatandi sa tanang kramas ug kasiksik sa mga tawo. Himaya kanimo, O Ginoo — dili man kini ingon ka grabe dinhi sama sa didto."

— Geronda, unsa may hinungdan nga, pananglitan, duha ka bag-ohan adunay lain-laing lebel sa pagsalig sa ilang tigulang?

— Ang hinungdan naa sa intensyon sa usa ka tawo. Makahupot ang usa ka tawo og dautang intensyon batok sa bisan unsa ug bisan kinsa. Kung walay maayong intensyon ug kung dili tangtangan sa usa ka tawo ang iyang 'kaugalingon' sa matag buhat—sa ato pa, ang paglihok tungod sa kaugalingong interes—dili makadawat og bisan unsang kaayohan ang usa ka tawo bisan pa gani gikan sa usa ka Santo. Bisan pa kon adunay siya'y balaan nga magtutudlo nga lalaki o babaye, bisan pa kon ang iyang magtutudlo [wala'y lain kondili] si Anthony ang Dako mismo—bisan pa ang tanang mga santo [kon sila ba ang iyang espirituhanong mga amahan]—dili nila siya matabangan. Bisan ang Dios mismo dili makatabang sa ingon nga tawo, bisan pa nga gusto kaayo Niya nga buhaton kini. Kung ang usa ka tawo mahigugma sa iyang kaugalingon, nga mao, ginadala sa sobra nga pagtagad sa kaugalingon, nan, iyang gihubad ang tanan sumala sa mga hilig ug lami sa iyang 'kaugalingon'. Ang uban maghubad sa tanan nga makasasala, ang uban sumala sa ilang gusto. Hinay-hinay, ang mga walay pulos nga paghubad mahimong 'natural' sa ingon nga tawo. Ug bisan unsa pa imong buhaton, ang ingon nga mga tawo maligaw gihapon. Ug ang uban, sa diha nga hatagan nimo sila ug gamayng pagtagad o mosulti ka ug buotan nga pulong, molupad sila sama sa adunay pako. Apan kung dili nimo sila tagdon, masuko kaayo sila ug mudali sa pagbuhat sa sobra. Kining sobra naggikan sa kaaway. Pananglitan, makabantay ang ing-ani nga mga tawo sa gamayng butang ug base niini, maghimo sila sa ilang [walay basehan] nga pagdahom. Ug unya, masaligan gyud nila nga tinuod gayud ang ilang gihunahuna. Pananglitan, kung makita nila nga ang usa ka tawo naghunahuna-huna, magtuo sila nga nasuko siya kanila tungod sa pipila ka rason, bisan pa nga ang maong tawo naghunahuna lang tungod kay nabisi siya sa lain nga butang. Niaging pipila ka adlaw, adunay usa ka bisita nga miadto kanako ug nangutana bahin sa usa sa iyang kaila: 'Ngano kaniadto makigstorya siya nako, apan karon dili na? Tingali tungod kay bag-o lang ko nisulti ug usa ka butang kaniya?' — 'Kabalo ka,' ingon nako kaniya, 'tingali nakita ka niya apan wala lang ka mailhi. O basin naay duol kaniya nga masakiton, ug siya nabisi sa pagpangita og doktor. O basin nagplano siya nga moadto sa gawas sa nasud ug nabisi sa pag-ilis og kuwarta. Pwede pud nga lain gyud kaayo nga butang.' Ug nasuta nga ang lalaki nga gihisgutan tinuod nga nabisi sa daghang kabalaka mahitungod sa sakit sa usa sa iyang mga hinigugma. Samtang ang iyang kaila gusto kaayo nga mohunong siya ug makig-istorya kaniya bisan unsa pa man ang mahitabo, ug tungod niini gisugdan niya ang pag-antos sa negatibong mga hunahuna.

Ang maayong hunahuna naghatag sa tawo og espirituhanong kahimsog

— Geronda, unsa ang mga nagpalahi nga kinaiya sa usa ka huyang nga hunahuna?

— Unsa man imong pasabot? Mao ni ang unang higayon nga nadungog nako ang [a weak thought].

— Miingon ka nga kung ang usa ka tawo modawat ug hunahuna 'gikan sa wala' ug masuko sa pamatasan sa uban, sila...

— Ug gitawag ba nako nga 'huyang' ang ingon ana nga hunahuna?

— Nahinumdom ko nga naay usa ka tawo nga gustong mahimong imong novice ug imo siyang gisultihan: 'Dili tika kuhaon kay huyang imong hunahuna.'

— Dili, lain ang akong gisulti kaniya. 'Dili tika kuhaon nga bag-ong monghe kay kulang ka sa espirituhanong kahimsog' — mao na akong gisulti kaniya. 'Unsa man ang pasabot sa "espirituhanong kahimsog"?' pangutana niya. — 'Wala kay maayong hunahuna,' akong gipasabot. — 'Sama sa usa ka tawo nga adunay mga kakulian, posible usab nga ang usa ka tigulang monghe adunay pipila ka mga hiyas. Apan kung kulang ka sa maayong tuyo, nan ang akong mga kakulian ug ang akong mga hiyas pareho nga makadaut kanimo.' Masulti nato sa usa ka gamay nga bata nga samtang dili pa siya hamtong, huyang ang iyang hunahuna. Apan dili nato masulti ang ingon ana sa usa ka hamtong.

— Geronda, hamtong ba ang tanan nga hamtong?

— Ang uban adunay hunahuna nga dili pa hamtong. Dili ko maghisgot dinhi bahin sa mga tawo nga yano lang nga dili kaayo maalamon. Kung ang usa ka tawo dili molihok nga yano, ang iyang mga hunahuna magpadulong sa dautan ug sayop nila pagsabot ang tanan. Ang ingon nga tawo kulang sa espirituhanong kahimsog, ug bisan ang pagkamaayo walay kapuslanan kanila. Bisan ang pagkamaayo makapahasol sa ingon nga tawo.

— Geronda, kung adunay kalibog nga motumaw [sa monasteryo], aduna pa bay pulos ang pagpangita og pasangil?

— Una, pangutan-a ang imong kaugalingon kung ikaw ba mismo ang angay basulon niini. Mao kana ang labing maayo!

— Geronda, apan unsaon kaha kung ang uban mismo ang naghatag kanako og hinungdan [aron hunahunaon nga sila ang masala]?

— Ug pila na ka beses nimo gihatag kanila ang parehas nga rason? Kung hunahunaon nimo, masabtan nimo nga pinaagi sa pagduol sa sitwasyon sa ingon ani nga paagi, nagasayop ka.

— Ug sa dihang moingon kita, 'Lagmit, nahitabo kining gubot tungod kang igsoon nga babaye,' nagpuyo ba sa atong hunahuna ang usa ka hunahuna gikan sa 'wala'?

— Sigurado ka ba nga ang igsoon gyud ang angay basulan?

— Dili, pero nakabuhat na siya og ingon ani sauna.

— Tungod kay dili ka sigurado, nagpasabot kini nga hunahuna 'gikan sa wala'. Gawas pa, bisan pa kon tinuod nga siya ang may sala, kinsa may nakahibalo unsaon ug ngano siya naglihok ingon ana?

— Geronda, apan unsa kaha kung makakita ko, pananglitan, nga ang usa ka igsoon babaye adunay piho nga hilig?

— Ikaw ba ang madre superiora? Ang madre superiora ang may responsibilidad [kanimo] ug busa kinahanglan niya bantayan ang imong mga pagkahilig. Apan ngano man nga ginabantayan ninyo ang pagkahilig sa usag usa? Wala pa kamo makat-on sa pagtrabaho sa inyong kaugalingon. Kung gusto ninyo makat-on sa pagtrabaho sa inyong kaugalingon, ayaw pag-usisa sa gibuhat sa uban, kondili isagol ninyo ang buotan nga hunahuna bahin sa inyong nakita kanila sa inyong kaugalingong buhat. Bisan unsang tumong ang gisunod sa usa ka tawo — isagol ninyo ang buotan nga hunahuna sa inyong buhat. Ang usa ka buotan nga hunahuna naglangkob og gugma. Gipahupay niini ang usa ka tawo ug mopalihok kaniya nga buotan ang pagtratar kanimo. Nahinumdom ka ba sa mga madre nga nasayop og hunahuna nga ang usa ka tulisan mao ang usa ka Elder? Sa dihang gipaila niya ang iyang tinuod nga pagkatawo kanila, ilang gihunahuna nga siya usa ka balaan nga buang alang sa Ginoo ug busa nagpakaaron-ingnon nga tulisan. Human niadto, gisugdan nila siya pagtratar uban sa mas dako pa nga pagtahod. Ug sa katapusan, kining mga madre nakaluwas sa tulisan mismo ug sa iyang mga kauban.¹⁰

¹⁰ Sumala sa gisaysay sa usa sa karaang mga monastikong sugilanon, ang pangulo sa usa ka grupo sa mga tulisan kaniadto nagplano sa paglusob sa usa ka lig-on kaayo nga kombento. Aron makab-ot kini, nagsul-ob siya og sinina sa monghe, miadto sa ganghaan sa kombento ug nangayo nga makapuyo didto sa gabii. Gidawat siya sa madre superiora ug sa mga madre uban sa dakong dungog — sama sa usa ka bantugang abá. Mitigum ang tanang madre sa kombento aron madawat ang iyang panalangin. Ang tubig nga gigamit sa paghugas sa tiil sa 'abá' gitipigan sa mga madre isip usa ka matang sa balaang relikyá. Usa ka paralisadong madre, nga nagbuhat

— Geronda, unsa ang angay buhaton kung ang usa ka madre magbakak?

— Pero unsa kaha kung napugos siya sa pagsulti ana nga bakak tungod nimo? O basin nakalimot ra siya sa usa ka butang, ug ang iyang gisulti nimo dili man diay bakak? Pananglitan, ang usa ka bisita sa hotel nangayo sa kusinero og gamay nga salad, ug miingon ang kusinero nga wala siyay salad, apan kabalo ang bisita nga aduna pa man. Kung ang bisita sa hotel wala'y maayong tuyo, moingon siya: 'Usa ka bakakon!' Apan kung aduna siy y maayong tuyo, moingon siya: 'Kawawa man siya, sobra siyang busy sa trabaho nga nakalimot siya nga naa pa diay siyay nahabilin nga salad.' O kaha iyang pasayloon ang iyang igsoon pinaagi sa hunahuna nga ingon ani: 'Siguro gusto lang niya nga itipig ang salad para sa lain nga [mas importante] nga okasyon.' Mao usab kini kanimo: naghunahuna ka niining paagiha tungod kay kulang ka sa espirituhanong kahimsog. Kung naa kini kanimo, makita nimo nga putli bisan pa ang hugaw. Imong tan-awon ang bunga sa kahoy ug ang abono sa parehas nga paagi, tungod kay ang abono mitabang [sa mga kahoy] sa pagbunga.

Ang mga nagpuyo og maayong hunahuna himsog sa espiritu ug gihimo nilang maayo ang dautan. Nahinumdom ko nga sa panahon sa okupasyon, ang mga bata nga lig-on sa lawas mokaon og hiwa sa pan mais nga puno sa gana ug malipayong himsog. Apan ang mga anak sa adunahan mokaon og tinapay nga trigo nga adunay mantikilya, apan nagpabilin silang masakiton tungod kay huyang ang ilang panglawas. Sa espirituhanong kinabuhi, pareho ra usab ang kahimtang. Pananglitan, kuhaa ang usa ka tawo nga adunay maayong tuyo. Bisan pa kon adunay molapas kaniya sa dili matarong, moingon siya: 'Gitugotan kini sa Ginoo aron mapapas nako ang akong mga sala sa nangagi. Himaya sa Ginoo!' Apan kung ang usa ka tawo walay maayong tuyo, bisan pa gusto nimo siyang hapuhapan pag-ayo, abi niya nga mosaka ka sa imong kamot aron hampakon siya. Tan-awa ang mga hubog: ang usa ka daotan nga tawo, sa kalang-ag sa pagkahubog, mobungkag sa tanan niyang makita. Apan kung ang usa ka hubog buotan ang kasingkasing, maghilak siya ug pasayloon ang tanan. Usa ka ingon ana ka buotan nga tawo, samtang hubog, magsugod og hunghong: "Gitan-aw ko nimo nga daotan... Sige... pagbuhosan tika og bulawan. Direkta gikan sa balde!.."

Ang adunay maayong hunahuna makakita sa tanan sa maayong kahayag

Sa dihang giingnan ko sa pipila ka tawo nga na-disgust sila sa pagtan-aw sa daghang dili angay sa Simbahan, mitubag ko kanila niini: 'Kung mangutana ka sa langaw kung adunay mga bulak sa palibot, motubag kini: "Wala ko kahibalo bahin sa mga bulak. Apan kung bahin sa basurahan, abuno ug hugaw—kadtong kanal didto napuno na gyud.'" Ug ang langaw magsugod sa paglista para nimo, usa-usa, sa tanang tapok sa basura nga iyang nabisita. Apan kung mangutana ka sa putyukan, 'Nakakita ka ba ug hugaw dinhi?'—motubag kini, 'Hugaw? Dili, wala ko makakita bisan asa. Daghan kaayong humot nga mga bulak dinhi!'" Ug magsugod ang gamay nga putyukan sa paglista kanimo sa tanang klase sa lain-laing mga bulak — mga tanom sa tanaman ug mga ligaw. Makita nimo: ang langaw nakahibalo lang sa mga tapok sa basura, samtang ang gamay nga putyukan nakahibalo nga nagtubo ang liryo sa duol ug namulak ang hyasinto sa mas layo gamay."

Sumala sa akong pagsabot, ang uban nga mga tawo sama sa putyukan, samtang ang uban sama sa langaw. Kadtong sama sa langaw mangita og dautan sa matag kahimtang ug magpokus lang ana. Wala silay makita nga bisan gamay nga kaayohan sa bisan unsa. Kadtong sama sa putyukan makakita og kaayohan sa tanan. Ang tawo nga puno sa depekto maghunahuna sa depektibong paagi. Gidawat nila ang tanan uban sa pagdumot, tan-awon nila ang tanan baliktad, samtang ang usa ka tawo nga adunay maayong tuyo—bisan unsa pa ang iyang makita, bisan unsa pa ang isulti kaniya—naghatag og maayong tuyo sa kahimtang.

sa pagtuo, naghugas sa iyang kaugalingon gamit niining tubig ug naayo siya sa iyang sakit. Sa katingala sa tanan, mibangon siya gikan sa iyang higdaanan ug miduol mismo sa 'Abba' aron madawat ang iyang panalangin. Ang milagro nga nahitabo nagdala og sulodnong kausaban sa lider sa mga tulisan. Naghinulsol siya ug gilabay ang espada nga iyang gitago ilawom sa iyang monghe nga bado. Wala madugay, siya ug ang iyang mga kauban nahimong mga monghe ug nagsugod sa pagkinabuhi nga hugot nga asketiko.

Sa usa ka higayon, usa ka batang lalaki—usa ka estudyante sa ikaduhang tuig sa grammar school—miabot sa akong kaliva.¹¹ Gituktok niya ang ganghaan gamit ang puthaw nga tuktok. Bisan pa nga usa ka bug-os nga sako sa mga sulat nga wala pa mabasa ang nagpaabot kanako, nagpasiya ko nga mogawas ug mangutana unsa ang iyang gusto. "Mao na," ingon ko, "unsang imong gustong isulti, batan-on?" "Kini ba," pangutana niya, "ang kaliva ni Amahan Paissius? Kinahanglan ko makig-istorya kang Amahan Paissius." "Kini gyud ang iyang kaliva," tubag nako, "apan si Paissius mismo wala diri—niadto siya aron mopalit og sigarilyo." — "Nasabtan nako," tubag sa batan-on nga may maayong hunahuna, "niadto si Amahan Paissius aron mupalit og sigarilyo kay gusto niya nga makatabang sa usa ka tawo." — "Para sa iyang kaugalingon niya kini gipalit," matud nako. "Naubos na ang iyang sigarilyo, ug nidagan siya paingon sa tindahan sama sa usa ka buang aron makapalit. Gibilin ko niya dinhi nga nag-inusara, ug ambot lang kung kanus-a siya mobalik. Kung makita nako nga dugay na siya, molakaw pud ko." Nangislap ang mga luha sa mata sa batang lalaki, ug siya—nga buot unta niya ang maayo—miingon: "Gikapoy na gyud nato si Amahan!" — "Ngano man nimo siya gikinahanglan?" pangutana nako. — "Gusto nako," ingon niya, "makakuha sa iyang panalangin." — "Unsa nga panalangin, bogo ka! Naa siya sa ilawom sa anting-anting! Usa ka nga way-way nga gamay nga lalaki — kaila ko niya sama sa likod sa akong kamot. Busa ayaw paglaum kaayo. Sa dihang mobalik siya, siguradong bati kaayo iyang mood. Ug basin pa gani hubog siya moabot — labaw pa niana, dili man siya supak sa pag-inom." Bisan unsa pa man akong giingon niining batang lalaki, gidawat ra niya kini tanan nga malipayon. "Sige," ingon nako niadto, "maghulat pa ko og dugay kang Paissius. Ingna ko unsa imong gusto, ug ipahibalo nako siya." — "Aduna koy sulat para sa Elder," tubag niya, "pero maghulat ko kaniya aron makapangayo ko sa iyang panalangin."

Tan-awa lang na! Bisan unsa akong gisulti, gidawat niya kini sa maayong espiritu. Gisultihan nako siya, 'Nidali-dali si Paissiy sama sa usa ka buang aron mokuha og pipila ka sigarilyo,' ug sa dihang nadungog niya kini, misugod siya og hungihong, ug napuno og luha ang iyang mga mata. 'Kinsa may kahibalo ngano siya nangadto aron kuhaon kini?' iyang gihunahuna. 'Tingali gusto lang niya nga magbuhat og maayong buhat.' Ang uban daghan kaayo og gibasa [apan walay maayong tuyo]. Ug dinhi — usa ka estudyante sa ikaduhang tuig sa grammar school adunay ingon ana ka maayong tuyo! Kon imo lang mapapas ang usa ka hunahuna niya, makahimo siya og bag-o nga mas maayo pa kaysa sa miuna, ug base niini makab-ot niya ang mas maayong konklusyon. Kining bata napuno ko og dakong pagdayeg. Wala pa gyud ko makakita og ingon ana kaniadto.

Ang hunahuna sa usa ka balaan nga tawo ug ang hunahuna sa usa ka daotan nga tawo

— Geronda, masabtan ba sa usa ka tawo nga adunay pagkabalaan kinsa ang daotan [ug kinsa ang dili]?

— Oo, mailhan niya ang daotan ug ang balaan. Makita niya ang dautang gibuhad sa usa ka tawo, apan sa samang higayon makita usab niya ang sulod nga pagkatawo sa nagbuhad niini. Masabtan niya nga kini nga dautang buhat gikan sa manulay, nga mosulod kini sa usa ka tawo gikan sa gawas. Pinaagi sa mga mata sa iyang kalag, makita niya nga dako kaayo ang iyang kaugalingong mga sala, ug gamay ang sala sa uban. Tinood gayud niyang makita kini nga gamay, ug dili niya limbongan ang iyang kaugalingon. Mahimo niyang masabtan nga ang gibuhad sa usa ka tawo usa ka krimen, apan — sa maayong kahulugan sa pulong — mahimo niyang pasayloon ang pagkadautan sa dautang tawo. Dili niya ginatamay ang ingon nga mga tawo, ni ginatan-aw sila nga ubos kaysa kaniya. Mahimo pa gani niyang hunahunaon nga mas maayo pa kaysa kaniya ang ingon nga mga tawo ug tinuyo—tungod sa daghang rason—iya kining gipasagdan ang dautang ilang ginabuhad. Pananglitan, sa pagtan-aw sa dautang tuyo sa usa ka kriminal, maghunahuna ang ingon nga tawo nga walay nitabang niining kriminal, ug mao kana ang hinungdan nganong nahulog siya sa ingon ka ubos nga

¹¹ Katumbas sa Ika-6 nga Tuig sa sekondaryang eskwelahan sa Rusya. – *Nota sa Taghubad.*

lebel aron makahimo og mga kalautan. Dugang pa, nasabtan niya nga siya mismo tingali naa na unta sa lugar niining maubos nga tawo, kon biyaan siya sa Diyos nga walay tabang Niya. [Pinaagi sa pag-ila sa dautan] sa ingon ani nga paagi, ang ingon nga tawo makadawat og daghang Grasya. Apan ang supak niini mahitabo sa usa ka malimbungon nga tawo. Sa diha nga makita niya ang pagkabalaan sa mga matarong, wala siya makahibalo sa ilang maayong tuyo—sama sa pagka-dili kahibalo niini sa diyablo mismo.

Ang nagpraktis sa hinapsay nga pagsusi sa kaugalingon nagpanghimakas sa uban ug dili sa iyang kaugalingon. Ug samtang nagpadayon siya sa espirituhanong pag-uswag, mas dako ang iyang kagawasan ug mas dako ang iyang gugma sa Dios ug sa mga tawo. Unya dili niya masabtan unsa ang buot ipasabot sa dautang buot, kay kanunay siyang nagpuyo og maayong hunahuna alang sa uban; ang iyang hunahuna kanunay nga putli, ug tan-awon niya ang tanan sa espirituhanon ug balaan nga paagi. Bisan ang mga kakulian sa iyang silingan mapuslanon sa ingon nga tawo. Gigamit niya kini isip kasaligan nga pagsulay sa iyang kaugalingon, aron magpabilin siyang mapagmatngon ug dili malaglag. Sa pikas bahin, ang tawo nga wala maghinlo sa iyang kaugalingon maghunahuna sa malimbungon nga paagi ug tan-awon ang tanan sa iyang palibot uban sa limbong. Pinaagi sa iyang limbong, iyang ginahugawan bisan ang maayo ug buotan. Bisan ang mga hiyas sa uban wala'y kapuslanan kaniya, kay natabonan sa itom nga kangitngit sa mamamatay [ang yawa], iyang gihubad bisan ang mga hiyas pinaagi sa iyang 'Limbongon nga Diksiyonaryo sa Paghubad'. Kanunay siya nga naa sa kahimtang sa kasubo ug pirmi niyang gub-an ang mga tawo sa iyang palibot pinaagi sa iyang espirituhanong kasubo. Kung gusto sa ingon nga tawo nga makab-ot ang kagawasan, kinahanglan niyang masabtan nga kinahanglan niyang limpyohan ang iyang kalag aron makaabot kaniya ang espirituhanong kahayag ug pagkab-ot sa pagkahinlo sa hunahuna ug kasingkasing.

— Geronda, ngano man nga usahay ang usa ka tawo karon maldito, karon buotan?

— Sa ingon ana nga mga kaso, sila napailalom sa pipila ka mga impluwensya ug kausaban. Ang mga tawo dali ra mausab ang hunahuna. Ang malimbungon nga mga hunahuna mahimong gikan sa yawa, apan mahitabo usab nga ang usa ka tawo maghunahuna og malimbungon sa iyang kaugalingon. Buot ipasabot niini, ang kaaway kanunay nga nagmugna og pipila ka mga kahimtang aron pukawon ang dautang hunahuna sa mga tawo . Sa usa ka higayon, miabot ang usa ka arkhimandrita sa akong selda, apan wala ko siya madawat. Sa dihang mibalik siya sa ikaduhang higayon, grabe kaayo ko masakit ug dili gihapon ko makig-istorya kaniya, busa gihangyo nako siya nga mobalik pag-usab. Unya ang arkhimandrita misugod sa pag-antos sa iyang kaugalingon tungod sa hunahuna nga dili ko gusto siya makita ug nga aduna koy kasuko batok kaniya. Miadto siya sa monasteryo diin sakop ang akong selda ug misugod sa pagreklamo bahin kanako. Tanan kini nahitabo tungod sa pagpukaw sa Daotan.

Ang hunahuna sa usa ka tawo maoy timailhan sa iyang espirituhanong kahimtang

— Geronda, ngano nga lain-lain ang pagtan-aw sa duha ka tawo sa usa ka butang?

— Makakita ba ang tanang mata sa parehas nga kalinaw? Aron makakita nga klaro ug putli, kinahanglan nga himsog kaayo ang mga mata sa kalag. Kay kung himsog ang mga mata sa kalag, ang usa ka tawo adunay sulod nga pagkaputli.

— Apan ngano, Geronda, usahay nga ang usa ka tawo nagtan-aw sa samang panghitabo ingon usa ka panalangin, samtang ang lain nagtan-aw niini ingon usa ka kalisdanan?

— Ang tanan naghubad sa nahitabo sumala sa ilang kaugalingong kahimtang sa hunahuna. Bisan unsang panghitabo o pangayari mahimong tan-awon gikan sa positibo ug negatibong panan-aw. Nadungog nako kaniadto ang mosunod nga insidente. Aduna'y usa ka monasteryo sa usa ka piho nga dapit. Hinay-hinay, nagsugod og pagtukod og mga bilding sa palibot niini, ug sa hinay-hinay napalibotan ang monasteryo sa tanang kilid sa mga sekular nga balay. Gisaulog didto ang Vespers sa tungang gabii — kauban ang Matins. Ang mga layko nga nagpuyo sa duol miapil usab sa serbisyo.

Sa usa ka higayon, usa ka batan-ong bag-ong monghe, samtang paingon sa serbisyo, nakalimot sa pagsira sa pultahan sa iyang selda, ug misulod ang usa ka babaye. Pagkahibalo sa monghe niini, nabalaka kaayo siya: "Kalamidad! Nadisturbo ang selda! "Nawala na tanan, tapos na ko!" Wala magduha-duha, gikuha niya ang usa ka botelya sa alkohol, gibubo ang sulod sa salog ug gisiga kini! 'Pag-disinfect sa salog!' Gamay nalang ug nasunog unta ang tibuok monasteryo. Nasunog ang salog sa iyang selda, apan wala masunog ang iyang hunahuna. Ug kana gayud nga hunahuna ang kinahanglan unta masunog, kay ang dautan naa man diay sa maong hunahuna. Kung ang monghe, pinaagi sa paghunahuna og maayo, miingon sa iyang kaugalingon nga ang babaye misulod sa iyang selda tungod sa pagrespeto, nga nagtinguha og benepisyo, nga madawat [ingon usa ka panalangin] ang grasya sa pagkamonghe, aron siya unya makapraktis og pagka-asketa sa iyang kaugalingon sa balay, nan usa ka espirituhanong pagbag-o unta ang nahitabo sa sulod niya ug gidayeg unta niya ang Dios.

Ang espirituhanong kahimtang sa usa ka tawo makita sa kalidad sa iyang mga hunahuna. Ang mga tawo maghukom sa mga butang ug mga panghitabo sumala sa ilang kaugalingong sulod. Kung kulang sila sa espirituhanong pagbati, maghimo sila og sayop nga konklusyon ug magtratar sa uban nga dili patas. Pananglitan, ang usa ka tawo nga gustong magpabiling dili mailhan ug nagahatag og limos sa gabii, dili gyud magduda sa dautan sa usa ka tawo nga iyang masugat nga naglabay sa kadalanan sa ulahing oras sa gabii. Apan ang usa ka tawo nga naggugol sa iyang mga gabii sa pagpakasala, sa diha nga makakita og tawo nga naglabay sa ulahi, moingon: 'Unsa ka hayop! Asa kaha siya gikan kagabii?' — tungod kay gihukman nila kini base sa ilang kaugalingong kasinatian. O, pananglitan, ang usa ka tawo nga may maayong tuyo, sa pagdungog og katok sa salog sa ibabaw sa gabii, malipay: 'Nagluhod sila sa pagdayeg!' Apan ang usa ka tawo nga walay maayong hunahuna magreklamo nga dautan: "Nagsaulog diay siya tibuok gabii!" Usa ka tawo, sa pagdungog og matahum nga pag-awit, moingon: "Nindot kaayo nga mga awit sa simbahan!" — samtang ang lain masuko: "Unsa kaha ilang gisaba diha!.."

Nahinumdom ka ba kung giunsa sa duha ka tulisan, nga gipako sa krus tupad Niya, ang ilang reaksyon kang Kristo? Pareho silang nakakita kang Kristo nga gipako sa krus, pareho silang nabati ang pag-uyog sa yuta, ug pareho silang naa sa samang kahimtang. Apan unsa man ang gihunahuna sa usa, ug unsa man sa usa pa? Ang usa—ang nakabitay sa wala—nagmando batok kang Kristo ug miingon: *"Kung Ikaw ang Kristo, luwasa ang Imong kaugalingon ug kami."*¹² Ang usa—sa tuo—miangkon ingon niini: *"Tinood nga nadawat namo ang angay namo nga silot alang sa among mga buhat; apan kining tawo wala'y sala."*¹³ Usa miadto sa walay katapusang pag-antos; ang usa maluwas.

Kapitulo 2.

Mahitungod sa mga blasphemous nga hunahuna

Unsa nga mga Matang Huna-huna ang Blasphemous

- Geronda, dili ko masabtan kung kanus-a blasphemous ang usa ka hunahuna...
- Kung mosulod sa hunahuna ang dautang mga hulagway bahin kang Kristo, sa Inahan sa Dios, sa mga Santo, sa bisan unsang butang nga banal ug balaan, o bisan pa sa atong espirituhanong amahan ug uban pa, kini mga blasphemous nga hunahuna. Dili gani kini isugilon sa bisan kinsa.
- Bisin sa kaugalingong espirituhanong amahan?

¹² Lucas 23:39.

¹³ Ikumpara sa Lucas 23:41.

— Igo na nga isulti nimo sa imong espirituhanong amahan ang mosunod: 'Aduna koy mga blasphemous nga hunahuna bahin kang Kristo o sa Espiritu Santo, ang Inahan sa Dios, ang mga Santo, o bahin kanimo — akong espirituhanong amahan.' Kining tanan nga mga blasphemies ug mga sala dili nato kaugalingon — gikan kini sa yawa. Busa, dili nato kinahanglan nga masubo pa sa ibabaw sa tanan tungod sa mga sala sa yawa. Sa dihang bag-o pa ko nga monghe, kanunay kong gihatagan sa yawa og mga blasphemous nga hunahuna sulod sa pila ka panahon — bisan pa sa simbahan. Masuko kaayo ko. Ang yawa magpanginabuhi kanako og dautang hunahuna bahin sa mga santo, gamit isip iyang 'hilaw nga materyal' ang bastos nga sinultian ug mga obscenity nga nadungog nako gikan sa uban samtang naa ko sa army. "Kining mga hunahuna gikan sa yawa," tambag sa akong espirituhanong amahan. "Kung ang usa ka tawo malisang tungod sa dautang hunahuna bahin sa balaan nga mga butang nga motumaw kaniya, kini mismo nagpamatuod nga dili kini iya, kondili gikan kini sa gawas." Apan nagpadayon gihapon ang akong kabalaka. Sa dihang moabot ang mga blasphemous nga hunahuna, moadto ko aron mag-ampo sa kilid nga kapilya ni San Juan nga Manunulti, halukan nako ang iyang ikon, ug kini mopagawas og humot nga baho. Sa dihang mobalik ang hugaw nga mga hunahuna, mudali ko pabalik sa kapilya ni San Juan nga Mawataswat, ug usab, usa ka humot nga baho ang mogawas gikan sa ikon. Sa usa ka Divine Liturgy, naa ko sa kapilya nga nag-ampo. Sa dihang nagsugod ang mga mag-awit sa pag-awit sa '*Holy God*' ni Nileus¹⁴), nisugod pud ko og-awit nga hilom gikan sa akong lingkoranan. Kalit lang, nakakita ko og usa ka dako kaayong makalilisang nga halimaw nga ulo sa iro ang ulo nga misulod sa pultahan gikan sa narthex sa pangunang simbahan paingon sa kilid nga kapilya. Nagbuga ang kalayo gikan sa iyang baba ug mga mata. Ang halimaw mituyok padulong kanako ug, nasuko nga nag-awit ko sa '*Holy God*', mituyaw kini sa iyang paa kanako kaduha nga puno sa hulga. Gitan-aw nako ang mga monghe nga nag-ampo tupad nako: tingali nakakita pud sila [sa halimaw]? Dili, walay nakabantay bisan kinsa. Pagkahuman, gisultihan nako ang akong espirituhanong amahan sa nahitabo. 'Aw, nakita ba nimo kinsa kini?' pangutana sa akong espirituhanong amahan. 'Mao gyud siya. Kalma na ka karon?'

— Geronda, kanunay ba masabtan sa usa ka tawo nga ang iyang hunahuna blasphemous?

— Makamatikod sila niini kung gamiton nila ang hunahuna nga gihatag sa Diyos kanila. Pananglitan, ang uban mangutana kanako: 'Geronda, posible ba nga adunay mga pag-antos sa impyerno? Masubo kami makakita og tawo nga naglingkod sa prisohan; unsa kaha kaha ang masulti bahin sa mga nag-antos sa impyerno!' Apan, ang ingon nga pangatarungan usa ka pagpanamastamas batok sa Diyos. Gipahimutang sa mga tawo ang ilang kaugalingon nga mas matarong pa kaysa Niya. Kabalo ang Dios sa Iyang ginabuhat. Nahinumdom ka ba sa sugilanon nga gisugilon ni Santo Gregorio nga Dialogista? Sa usa ka higayon, gipahawa ni Obispo Fortunatus ang usa ka hugaw nga espiritu gikan sa usa ka babaye nga gihuptan. Ang gipahawa nga demonyo mibisti sa porma sa usa ka pulubi, mibalik sa lungsod ug misugod sa pagpasangil sa obispo. "Kining walay kalooy nga tawo gipahawa ko!" iyang gisiyagit. Usa ka tawo, sa pagdungog niini nga mga pagsinggit, nakaluoy sa "kawawang kalag": "Unsa kaha ka grabe nga pagdani ang misugo kaniya sa pagpahawa kanimo! Giunsa kaha niya pagbuhat og ingon ana! "Sige, mosulod ka sa akong balay." Misulod ang yawa sa iyang balay ug sa dili madugay nangayo: "Labay ug kahoy sa dapugan; tugnaw kaayo ko." Ang tag-iya milabay ug dagkong troso sa kalayo, ug misiga kaayo ang kalayo. Ug sa dihang nagdilaab na gayud ang kalayo, misulod ang yawa sa anak sa tag-iya. Sa kalit nga pagpanag-iya, misalto ang pobre nga batang lalaki sa kalayo ug nasunog hangtod namatay. Niadtong panahona lang nasabtan sa tag-iya sa balay kinsa ang gipahawa sa obispo ug kinsa ang iyang gidala sa iyang panimalay. Nasayud kaayo si Obispo Fortunatus sa iyang gibuhat sa dihang iyang gipahawa ang hugaw nga espiritu gikan sa babayeng gipanag-iya.¹⁵

¹⁴ Nilevs Karamados — usa ka iladong kantador sa Constantinople sa ikaduhang tunga sa ika-19 nga siglo, kompositor sa daghang himno sa simbahan ug usa ka teorista sa Byzantine nga pag-awit sa simbahan.

¹⁵ Tan-awa si *San Gregorio nga Dialogista*. Usa ka Diskurso sa Kinabuhi sa mga Italyanong Amahan ug sa Pagka-imortal sa Kalag. Moscow: Blagovest, 1996. p. 54.

Asa man gikan ang mga blasphemous nga hunahuna?

— Geronda, mahimo ba nimo isulti kanamo ang pipila ka butang bahin sa 'maayong pagkawalay-paki'?

— Ang maayong pagkawalay pagtagad gikinahanglan alang sa usa ka tawo nga sobra ka sensitibo, nga ginapahasol sa yawa sa tanang matang sa hunahuna.¹⁶ Maayo unta nga ang ingon nga tawo mahimong medyo dili sensitibo — sa positibo nga kahulugan sa pulong — ug dili magpabilin sa paghunahuna sa pipila ka matang sa hunahuna. Dugang pa, ang maayong pagbalewala gikinahanglan sa usa ka tawo nga gihimong sobra ka sensitibo sa pipila ka espesipikong butang o panghitabo sa yawa, nga gustong makaguba sa iyang balanse — bisan pa man nga kasagaran dili siya mag-antos sa sobra nga pagkasensitibo. Ug alang sa ingon nga tawo, makatabang ang usa ka himsog nga pagkawalay-pagtagad sa pipila ka panahon. Bisan pa, kinahanglan siya nga bantayan sa usa ka espirituhanong amahan. Kinahanglan niyang ipahayag ang iyang mga hunahuna sa espirituhanong amahan ug magpabilin ilawom sa iyang pagdumala. Kung dili, hinay-hinay siyang mahimong walay pagtagad sa tanan ug mahulog sa sukwahi nga ekstremo — mahimong hingpit nga apathetiko nga tawo.

— Geronda, ngano man nga kung masubo ko, makahuna-huna ko og mga blasphemous nga hunahuna?

— Tan-awa unsay mahitabo: sa diha nga makita ka sa kahimtang sa kasubo, ang yawa mopahimulos niini ug ipasulod kanimo ang usa ka matam-is sa kalibutan — usa ka makasasala nga hunahuna. Kung motugot ka sa unang higayon [pinaagi sa pagdawat niining matam-is nga hunahuna], sa sunod higayon mas makasamok pa kini kanimo ug wala na kay kusog nga mosukol niini. Maong dili ka gayud magpabilin sa kahimtang sa kasubo; imbis, mas maayo nga magbuhat ka og espirituhanong butang. Ang usa ka espirituhanong kalihokan makatabang kanimo nga makagawas niining kahimtanga.

— Geronda, gipanglutos gyud ko sa pipila ka hunahuna...

— Gikan kini sa dautan. Pagpahilum, ug ayaw sila paminawa. Ikaw usa ka dali maimpluwensyahan ug sensitibo nga tawo. Ang yawa, sa pag-abuso sa imong pagkasensitibo, nagtudlo kanimo sa dili angay nga pagtagad sa pipila ka hunahuna. Iyang 'gidikit' ang imong hunahuna niini, ug ikaw mismo ang nagpahirap sa imong kaugalingon nga walay hinungdan. Pananglitan, mahimo niyang dalhon kanimo ang dautang hunahuna bahin sa Inahan Superior o bisan pa bahin kanako. Ayaw tagda kining mga hunahuna. Kung hatagan nimo og bisan gamayng pagtagad ang usa ka blasphemous nga hunahuna, kini makapahirang sa imo, kini makabuak kanimo. Kinahanglan nimo ang gamay nga himsog nga pagkawalay pagtagad.

Kasagaran, ang yawa magpahirap sa mga deboto ug labi ka sensitibo nga mga tawo pinaagi sa mga blasphemous nga hunahuna. Gipalabaw niya ang ilang mga kapakyasan [sa ilang kaugalingong panan-aw] aron ilubong sila sa kasubo. Ang yawa naningkamot nga ilubong sila sa kawad-on sa paglaum aron sila magpakamatay; ug kung mapakyas siya niini, naningkamot siya, sa labing gamay, nga ipabaliw sila ug himuon silang dili makalihok. Kung mapakyas usab ang yawa niini, malingaw siya sa paghatag kanila og kasubo ug kawad-on sa paglaum.

Sa usa ka higayon, nakasugat ko og usa ka lalaki nga pirmi magluwa. 'Gipanag-iya siya sa demonyo,' ingon sa mga tawo bahin kaniya. 'Dili,' akong tubag, 'ang mga gihuptan sa demonyo dili man maglihok ingon ana.' Ug sa tinuod, sa ulahi nga nasayran nako gayud, kining pobre nga kalag wala pa makasala og igo aron mahuptan. Nagtubo siya nga ulila ug mailhan siya sa pagka-sensitibo ug dali kaayo maimpluwensyahan. Labaw pa niana, aduna siyay panghunahuna nga 'nag-uyon sa wala' ug medyo morbid nga imahinasyon. Gipahungaw sa Yawa ang kalayo niini tanan ug gisugdan niya pagpangita og blasphemous nga mga hunahuna sa iyang huna-huna. Ug sa dihang nahitabo kini,

¹⁶ Mao kini ang pagtawag sa Yuro sa diyablo.

ang pobre nga kalag mosukol, motindog kalit, ug sa tinguha nga makagawas sa maong blasphemous nga mga hunahuna, 'ibuga kini'. Ang mga nanan-aw sa kilid nagtuo nga siya gipanag-iya sa demonyo. Ug mao kana: ang dali maimpluwensyahan nga pobre nga kalag mopagawas sa mga blasphemous nga hunahuna, ug moingon ang mga tawo kaniya, 'Gipanag-iya ka sa demonyo!'

Kasagaran, ang mga blasphemous nga hunahuna moabot sa usa ka tawo pinaagi sa pagkahilakaw sa yawa. Labi na pagkahuman sa tibuok gabii nga pagbantay. Mahitabo nga, tungod sa kakapoy, ka mahugno sama sa patay ug dili na makasukol sa kaaway. Sa maong higayon gayud, ang dautang yawa magdala kanimo og blasphemous nga mga hunahuna. Ug unya, aron malibog ka o madani sa kawad-on sa paglaum, magsugod siya sa pagpangita sa hunahuna: 'Bisan ang diyablo mismo dili magdala og ingon ana nga hunahuna! Karon dili na ka maluwas.' Ang diyablo makadala og blasphemous nga hunahuna batok sa Espiritu Santo, ug moingon nga kini nga sala—pagpasipala batok sa Espiritu Santo—dili na pasayloon.

— Geronda, mahimo bang motungha ang usa ka blasphemous nga hunahuna tungod sa atong kaugalingong sayop?

— Oo. Ang usa ka tawo mismo ang mahimong hinungdan sa paglitaw sa ingon nga hunahuna. Kung ang mga blasphemous nga hunahuna dili tungod sa sobra nga pagkasensitibo, nan kini nagagikan sa garbo, paghukom-hukom ug uban pa nga susama. Busa, kung samtang nagpraktis ka og ascesis, makasinati ka og hunahuna sa kawalay pagtuo ug blasfemiya, hibaloa nga ang imong ascesis ginapraktis uban sa garbo. Ang garbo motabon sa hunahuna, mosulod ang kawalay pagtuo, ug ang tawo mawad-an sa panalipod sa Balaang Grasya. Dugang pa, ang mga blasphemous nga hunahuna molabaw sa usa ka tawo nga mosawsaw sa mga dogmatiko nga pangutana nga walay gikinahanglan nga basihan alang niini.¹⁷

Pagdumot sa mga blasphemous nga hunahuna

— Geronda, si Abba Isaac miingon nga atong mapildi ang mga pagbati 'pinaagi sa pagkamaubsanon, dili pinaagi sa garbo.'¹⁸ Ang pagdumot sa usa ka partikular nga pagbati, ang garbo [niini], ug ang pagdumot sa mga blasphemous nga hunahuna dili ba kini usa ra ka butang?

— Dili. Sa pagdumot sa usa ka pagka-pasyon, adunay garbo, pagsalig sa kaugalingon ug — labing dautan sa tanan — pagpangatarungan sa kaugalingon. Buot ipasabot, ginapangatarungan nimo ang imong kaugalingon ug 'ginabiya' nimo ang imong pagka-pasyon. Murag ingon ka: 'Dili kini nga pagbati akoo; wala kini'y labot kanako' — ug wala kay buhata aron makagawas ka niini. Apan kinahanglan nato nga pagdumtan ang mga blasphemous nga hunahuna kay, sama sa akong nahisgutan na, dili kini nato, kondili gikan kini sa yawa.

— Ug kon ang usa ka tawo magpakaaron-ingnon sa uban nga adunay siya'y usa ka piho nga hilig, pananglitan, pinaagi sa pagpakita sa iyang kaugalingon nga usa ka palasaheron, nagbinuang ba siya sa diyablo tungod niini?

— Sa ingon ana, nagpraktis sila og 'maayong' matang sa pagka-hipokrito, apan dili kini pagpanawa sa yawa. Nagpanawa ka sa yawa kung siya magdala kanimo og mga blasphemous nga hunahuna, apan nag-awit ka og himno.

— Geronda, unsaon man pagpalayas sa usa ka blasphemous nga hunahuna atol sa Banal nga Liturhiya?

¹⁷ Kini mao ang espirituhanong mga gikinahanglan — pagrespeto, pagpaubos, pagsunod sa Simbahan — o eksternal nga mga gikinahanglan — edukasyon, abilidad, kahibalo sa Griyegong pinulongan, ug uban pa. — *Nota sa maghubad*.

¹⁸ Sa Griyegong teksto: "διὰ τῆς ταπεινώσεως, καὶ ὄχι διὰ τῆς περιφρονήσεως." Sa hubad sa Ruso ni S. I. Sobolevsky: "Sa diha nga mapildi nimo ang mga pagbati pinaagi sa pagkapaubos, ug dili pinaagi sa garbo." Ikomparar kang Abba Isaac sa Syria. Ang mga Diskurso sa Asetika. Sulat IV. Gipatik sa 'Aster'. Atenas, 1961. p. 329; ug sa maong buhat, Ang mga Asetiko nga Panultihon sa Atong Balaang Amahan Abba Isaac nga taga-Sirya. Moskwa, 1993. p. 255.

— Pinaagi sa pagkanta. *'I ablihan ko ang akong baba...'*¹⁹ Dili ba ka makabasa og musika? Ayaw paghunong sa maong hunahuna; balewalaa kini. Ang usa ka tawo nga nag-ampo samtang naghunahuna og ingon ana sama sa usa ka sundalo nga nagreport sa iyang kumander samtang gi-unscrew ang granada.

— Unsaon kung dili mawala ang blasphemous nga hunahuna?

— Kung dili siya molakaw, hibaloa nga sa usa ka dapit sa sulod nimo nakakaplag siya og puyanan para sa iyang kaugalingon. Ang labing epektibong tambal mao ang pagdumot sa yawa. Kay siya—ang maestro sa limbong—ang nagatago sa luyo sa mga blasphemous nga hunahuna. Kung ang mga blasphemous nga hunahuna mosalakay kanimo, mas maayo nga dili na nimo kini supakon bisan pa sa Pag-ampo kang Hesus, kay sa pag-ampo nato niini mapadayag nato ang atong kabalaka, ug ang yawa, nga nagtinguha sa atong kahuyang, magbomba kanato og walay katapusang blasphemous nga hunahuna. Sa ingon ana nga mga kaso, mas maayo nga mag-awit og himno sa simbahan. Hunahuna-a kini: bisan ang gagmay nga mga bata, nga gustong ipakita ang pagdumot k , mopahunong sa ilang pakig-istorya pinaagi sa lain-laing gagmay nga kanta sama sa 'do-re-mi'. Kinahanglan buhaton nato ang sama nga butang batok sa yawa. Apan, ipakita nato ang atong pagdumot kaniya dili pinaagi sa kalibutanong mga kanta, kondili pinaagi sa balaan nga mga himno. Ang pagkanta sa simbahan dili lang usa ka pag-ampo ngadto sa Dios, apan usa usab ka timailhan sa pagdumot batok sa yawa. Sa ingon niini, ang daotan matandog gikan sa duha ka kilid — ug siya mabutho.

— Geronda, kung naa ko sa ingon ani nga kahimtang, dili ko makanta. Lisod pa gani para nako ang pagduol sa Balaang Komunyon.

— Delikado kaayo na! Ang tangalashka nagpahiluna kanimo sa kanto! Pag-awit ug pagdawat sa Komunyon—kay dili man kini imong kaugalingong mga hunahuna. Tuman-i lang kini nako: [sa pakigbisog sa hunahuna] awita lang ang 'It is truly meet' kaisa, aron makuha sa tangalashka ang angay kaniya ug modagan siya. Wala ba nako ikaw gisultihan bahin sa usa ka monghe gikan sa Bukid Athos? Miabot siya sa Balaang Bukid isip usa ka ulilang napulo'g duha anyos. Tungod kay nawala kaniya ang gugma sa iyang inahan sa yuta, iyang gihatag ang tanan niyang gugma sa Inahan sa Dios. Nabati niya ang parehas nga paghigugma kaniya sama sa iyang gibati sa iyang kaugalingong inahan. Kung unta nakita ra nimo ang pagrespeto sa iyang paghalok sa mga ikon! Ug busa ang kaaway, nga nagpahimulos niini nga gugma, nagtimpla kaniya og mga blasphemous nga hunahuna. Ang pobre nga kalag mihunong gani sa paghalok sa mga ikon. Ang iyang Elder, pagkahibalo niini, gikuptan siya sa kamot ug gipapahalok kaniya ang nawong ug mga kamot sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa Manluluwas sa Ila nga mga ikon. Pagkahuman niini, midagan dayon ang yawa. Siyempre, ang paghalok sa Inahan sa Dios ug sa Manluluwas diretso sa nawong usa ka walay pag-ila. Apan gipabuhat kini sa Elder sa monghe aron palagson ang mga hunahuna nga nagpahirap kaniya.

Sa unsang mga kahimtang kita mismo ang may sala sa mapintasalikas nga mga hunahuna?

— Geronda, kung ako gisukod sa usa ka blasphemous nga hunahuna apan dili ko kini pugngan,²⁰ ako ba ang angay basulon?

— Kung nabalaka ka niini ug dili nimo dawaton ang maong hunahuna, nan walay sala.

¹⁹ Ang unang mga pulong sa irmos sa unang ode sa kanon alang sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Theotokos.

²⁰ Sa asetikong terminolohiya, ang 'tempasyon' (Griyego: *προσβολή*) nagtumong sa hunahuna sa pangisip o lihod sa kasingkasing nga walay kauban nga mga hulagway. Ang paglitaw ug pagpadayon sa makasasala nga mga hulagway ug pantasya nagpasabot sa 'pag-uyon' (Griyego: *συγκατάθεσις*) sa hunahuna, nga naglangkob sa usa ka sulodnong pag-uyon sa sala ug nagkinahanglan og pag-ayo pinaagi sa paghinulsol. Tan-awa si *San Marcos nga Asketiko*. 200 ka Kapitulo sa Espirituhanong Balaod. Mga Kapitulo 139–142 ug Mahitungod sa Gugma sa Kaayohan (sa hubad nga Ruso). Tomo I. Banal nga Trinidad St Sergius Lavra, 1992. p. 532. — *Nota sa maghubad*.

— Geronda, ug kanus-a man ang tawo mismo ang angay basulon sa usa ka blasphemous nga hunahuna?

— Siya ang angay basulon kung dili siya masubo sa pagbaton og ingon nga hunahuna, apan molingkod [nga nagpahimutang sa mga kamot] ug makig-istorya niini. Ug mas modawat pa siya sa mga blasphemous nga hunahuna, mas dako ang diabolikong kagubot nga iyang masinati. Kay pinaagi sa pagsusi sa usa ka blasphemous nga hunahuna nga mitumaw ug pakig-istorya niini sa iyang hunahuna, siya, sa gamayng sukod, mapasakop sa demonyo.

— Ug giunsa man pagpalayas sa ingon nga mga hunahuna?

— Kung ang usa ka tawo nabalaka nga moabot kaniya ang ingon nga mga hunahuna ug dili niya kini pakig-uban, nan, tungod kay wala kini makadawat og nutrisyon, kini mowala sa ilang kaugalingon. Ang kahoy nga dili didihayan mamalanga. Apan, sa higayon nga magsugod ang usa ka tawo sa pagbaton bisan gamayng kalipay niining mga hunahuna, ginapakaon niya kini, nga sama sa pagdidihay sa iyang daang kaugalingon. Sa ingon niini, ang mga hunahuna dili dayon mamalanga.

— Ug mahitabo kini usahay kanako, Geronda: moabut ang mga blasphemous nga hunahuna, magpabilin ko niini, unya masabtan nako unsay akong gibuhay, apan sa kana nga punto dili na nako sila mapalayas.

— Kabalo ka unsay nahitabo nimo? Sa usa ka punto, ma-distract ka sa lain nga butang, malibog ang imong hunahuna, ug samtang nakabuka ang imong baba, magsugod ka'g ihap sa mga uwak. Unya, usa ka tindero sa kadalanan ang hinay-hinay nga moabot nimo ug ipasulod ang usa ka kendi sa imong bukas nga baba. Magsugod ka og paikut-ikot niini sa imong baba, malingaw sa lami, ug sa dihang lisod na nimo ibuga kini. Kinahanglan nimo kini ibuga dayon — sa diha pa lang nga imong unang mabati ang 'katam-is' niini.

— Geronda, unsa kaha kung tugotan nako sa mubo nga panahon ang usa ka blasphemous nga hunahuna nga mitumaw, apan dayon palagson kini?

— Sa ingon ana, hatagan ka sa yawa og tam-is, ug iluwad nimo kini — apan dili dayon, pagkahuman sa pila ka gutlo. Kinahanglan iluwad nimo kini dayon. Kung dili, pagkahuman nga nadani ka niya sa sinugdanan pinaagi sa tam-is, pagahimoon ka sa yawa nga imnon ang mapait nga tambal ug pagataw-anan ka.

Kapitulo 3.

Mahitungod sa Pagsalig sa Kaugalingong Hunahuna

Ang pagsalig sa kaugalingong hunahuna mao ang sinugdanan sa paglimbong sa kaugalingon

'Amahan, kung masuko ko, mura ko'g kusog nga baha — dili nako makontrol ang akong kaugalingon.'

— Ug ngano dili nimo makontrol ang imong kaugalingon?

— Kay nagasalig ko sa akong kaugalingong hunahuna.

— Aw, kung mao na, naa na kay kaugalingong 'tuo ko', kaugalingong 'kredo'! Tanan kini tungod sa pagka-makasarili. Ayaw pag-apil sa imong mga hunahuna. Pahawaa kining mga buang nga hunahuna sa imong kaugalingon; ayaw sila dawata.

— Unsaon nako pag-ila kung ang usa ka hunahuna 'bogo'?

— Aw, kung dili nimo kini masabtan, isugilon kini sa Inahan Superior. Ug ilabay dayon ang hunahuna — pinaagi sa pagsunod kaniya sa tanan niyang gisulti. Kung ang usa ka espirituhanong tawo mosalig sa iyang kaugalingong hunahuna, mao kana ang sinugdanan sa paglimbong sa kaugalingon. Ang iyang hunahuna mabulag sa garbo, ug mahimo siyang mahulog sa paglimbong sa

kaugalingon. Mas maayo pa nga mawala siya sa iyang paghuna-huna sa ingon ana nga kahimtang, kay unya adunay siya'y mga hinungdan nga makapakunhod sa iyang silot.

— Geronda, dili ba makatabang na ang uban sa ingon ana nga tawo?

— Aron makabenepisyo ang usa ka tawo nga anaa sa ingon nga kahimtang gikan sa tabang sa bisan kinsa, kinahanglan una niyang tabangan ang iyang kaugalingon. Kinahanglan niyang masabtan nga ang pagtuo sa ilang kaugalingong hunahuna—nga nagsugyot kanila nga sila mas labaw pa sa tanan, nga sila balaan, ug uban pa—usa ka ilusyon. Kung ang usa ka tawo magkupot sa ingon nga hunahuna, bisan ang bala sa kanyon dili makapahawa niini. Aron mawala kini nga hunahuna, kinahanglan magpaubos ang usa ka tawo. Usahay, ang mga tawo nga anaa sa ingon nga kahimtang mangayo kanako nga mag-ampo para kanila. Apan unsaon man pagtabang sa akong pag-ampo sa ingon nga tawo? Kung sila mismo dili tangtangan ang pabulo—nga gisulod sa yawa sa ilang sulod—magbuto na usab sila. Sama ra kini sa usa ka tawo [nga naglingkod sa bariles sa pulbura] nga nagkupot sa pabulo sa iyang kamot samtang nangayo kanimo og tabang aron malikayan ang pagbuto!

— Geronda, nabuang na gyud ko...

— Kinsa may miingon niana nimo? Sigurado ba nga dili kini imong kaugalingong hunahuna? [Ayaw kahadlok.] Gitan-aw tika gikan sa Banal nga Bukid. Nahinumduman tika. Wala ka magbuang, dili gyud. Apan kung mosugod ka pagtuo sa imong kaugalingong hunahuna, siguradong madala ka nila sa pagkabuang. Ayaw pagtuo sa imong kaugalingong hunahuna: dili kung moingon sila nga nawala ka, ni kung tawgon ka nila nga usa ka balaan.

Ang pagsalig sa kaugalingong hunahuna mosangpot sa sakit sa pangisip

— Geronda, kung ang usa ka tawo gipanglutos sa hunahuna nga ang tanan sa iyang palibot kuno nagpunting lang kaniya, unsaon niya pagwagtang niining hunahuna?

— Kini nga hunahuna gikan sa dautang usa, nga nagtinguha nga masakiton ang usa ka tawo. Kinahanglan balewalaon ang ingon nga hunahuna, ug dili kini hatagan og pagtagad. Dili kini saligan bisan gamay. Pananglitan, ang usa ka mapanusisaon nga tawo, sa dihang makakita og duha ka kaila nga nag-istorya og hilom, maghunahuna: 'Nagpanag-istorya sila bahin nako! Wala ko magdahom ana nila!' Apan sa tinuod, ang mga tawo naghigot man diay og lahi kaayo nga butang. Kung tugotan lang nimo kining hunahuna, hinay-hinay kini nga mosamot ug moabot ka sa punto nga magtuo ka nga ginabantayan ka ug ginasundan. Bisan pa kon ang usa ka tawo adunay 'dili matanggihan nga ebidensya' nga ang mga tawo sa iyang palibot puro lang siya ang giatiman, kinahanglan niyang masabtan nga kining mga 'kamatuoran' gimanipula sa usa ka malimbungon nga paagi sa wala'y lain kondili ang kaaway mismo, nga gustong kumbinsihon ang tawo [sa pagkamatuod sa gisugyot nga hunahuna]. Ka malimbungon nga mananap ang yawa!

Nailhan nako ang usa ka batan-on nga lalaki. Bisan pa nga maalamon kaayo siya, nagtuo siya sa hunahuna nga gipang-instilar sa kaaway kaniya, nga nagsugyot nga dili siya lig-on sa pangisip. Pinaagi sa pagdawat sa mga hunahuna nga gidala sa kaaway kaniya, kini nga batan-on naghimo og daghang kompleks para sa iyang kaugalingon. Nisuway siya sa pagpakamatay ug hingpit niyang gipahirapan ang iyang mga ginikanan. Gihatagan siya sa Diyos og kusog ug mga gasa, apan ginapahimong walay pulos kini tanan sa kaaway. Busa ginahasol sa batan-on ang iyang kaugalingon ug ginahasol usab ang uban. Dili ko masabtan: ngano kaha nga dawata sa mga tawo kining mga hunahuna gikan sa yawa ug ginahimo nilang dili na matiis ang ilang kaugalingong kinabuhi? Unya magsugod pa gani sila og basol sa Diyos tungod sa ilang nahitabo, bisan pa man nga Siya buotan kaayo kanato ug gihigugma kita pag-ayo! Bisan unsa pa imong isulti sa ingon ana nga mga tawo, walay pulos kini. Hangtud nga undangon sa usa ka tawo ang pagtuo sa mga hunahuna nga gidala sa kaaway kaniya, ang tanang pakighinabi kaniya makapawala lang sa kusog sa usa ka tawo ug walay lain pa nga makab-ot.

— Geronda, ang pagka dali maimpluwensyahan usa ba ka kahuyang sa kalag, usa ka sakit?

— Dili. Ang pagkabuotan, pagkasensitibo ug pagka dali maapektohan mga natural nga gasa; apan, sa kasubo, ang yawa [usahay] makagamit niini alang sa iyang kaugalingong katuyoan. Ang yawa kasagaran magpanimanman sa usa ka sensitibo ug dali maimpluwensyahan nga tawo og hilig sa pagpasobra sa mga butang, aron dili na nila makaya ang pipila ka kalisod o — bisan pa sa ilang pag-antos niini — mapuno sila sa kabug-aton, mawadaan og paglaum, kapoy, ug sa katapusan, mabungkag. Kung gamiton sa usa ka tawo sa husto ang iyang natawo nga pagka-impresibo ug pagkasensitibo, kini mahimong langitnon. Apan kon tugotan sa usa ka tawo nga magamit sila sa yawa, mobalik kini ug makadaot kanila. Kay kon ang usa ka tawo dili gamiton ang iyang mga gasa alang sa maayo, gamiton kini sa yawa. Sa ingon niini, gisalikway sa tawo ang mga gasa sa Diyos. Imbis nga magpasalamat sa Diyos, sayop nilang nasabtan ang tanan. Kung ang usa ka dali maimpluwensyahan nga tawo motuo sa iyang kaugalingong hunahuna, mahimo pa gani kini mosangpot kaniya sa ospital sa pangisip. Siyempre, walay rason nga dayegon usab ang usa ka walay pagtagad nga tawo, uban sa kanunay niyang pag-ingon: 'Mga gamayng butang sa kinabuhi!' Apan, bisan pa man, ang ingon nga mga tawo dili man matapos sa ospital sa pangisip. Mao nga ang tangalashka mangayam sa mga dali maimpluwensyahan nga tawo.

Ang uban, sa laing bahin, ginapahasol ang ilang kaugalingon sa hunahuna nga daw gibug-atan sila sa bug-at nga panulondon. O mas tukma pa, ang tangalashka maoy nagpanginabuhi niini nga hunahuna sa ilang huna-huna ug naningkamot nga kumbinsihon sila nga tinuod gayud kini. Ang kaaway nagpailaum og kahadlok sa ingon nga mga tawo, nga nagtinguha sa paglibog sa ilang hunahuna ug paghimo kanila nga dili makalihok nga walay seryosong hinungdan. Bisan pa, kung adunay gyud tinuod nga panulondon sa usa ka tawo—wala'y makasukol sa Grasya sa Dios. Nahinumdom ka ba kang San Cirpiano²¹ — ang kanhing salamangkero nga nahimong hierarkiya sa Simbahan ug martir alang kang Kristo? Ug kang Banal nga Moises nga Moro?²² Sa sinugdan siya usa ka tulisan, apan sa kinabuhi sa monastiko nalabaw siya sa daghang dagkong mga Amahan sa espirituhanong paghukom. Unsa ka halangdong kahimtang sa espirituhanong pagkahingpit ang iyang naangkon! Sa dihang mibisita kaniya si Santo Macarius, nangutana si Benerableng Moises kaniya: 'Unsa akong buhaton? Gikabalaak ko sa mga tawo, ug dili nako mapadayon ang akong kahilom.' 'Moises,' tubag ni Abba Macarius, 'sensitibo kaayo ka. Adto sa Disyerto sa Arabia, kay dili nimo mapalayas ang mga tawo.'²³

Si Santo Moises—kini nga kanhing tulisan—nilabaw pa gani kang Rebereendo Arsenius ang Dako sa ka-pinong sa iyang espirituhanong disposisyon, bisan pa nga si Arsenius gikan sa usa ka maharlikang pamilya ug usa ka edukado ug kultadong tawo. Tan-awa unsay nahimo sa Grasya sa Dios! Apan kinahanglan usab isulti mahitungod kang Banal nga Moises nga siya adunay dakong pagpaubos...

Ang mga kapritso magsugod sa usa ka hunahuna

- Geronda, asa man gikan ang pagdumot?
- Unsa man ang imong gitan-aw nga ubos? — Hala, halos tanan.
- Aw, sa ingon ana, makasugat ka og tanang klase sa mga butang. Mga ulod sa mansanas, mga insekto sa beans, ug mga buhok sa pan...
- Geronda, mao gyud na ang pirmi nakong masugat!
- Himaya kanimo, Ginoo. Nakita ba nimo kung giunsa ka sa Diyos pagtabang aron mapildi kining kahuyang?

²¹ Ang pista sa Balaang Martir Cyprian gisaulog sa ika-2 sa Oktubre.

²² Ang pista ni Banal nga Moises sa Murin gisaulog sa ika-28 sa Agosto.

²³ Tan-awa: Mga Hinumduman nga Salaysay sa Pagkasketa sa mga Balaan ug Bulahan nga mga Amahan. Moscow, 1845. p. 147.

— Geronda, dili ba tanan niini nga mga butang magsugod sa usa ka hunahuna? Pananglitan, makakaplag og buhok ang usa ka igsoon nga babaye sa iyang pinggan. Aw, itugot nga ilabay niya kini — ug mao na kana ang katapusan niini.

— Unsa may imong gipasabot? Dili gyud kini ikalabay bisan unsa pa man! Pagkahuman sa tanan, kana nga buhok gipadala kaniya ingon usa ka panalangin! Kinahanglan gyud niya kini ihatag kanako; dad-on nako kini sa Bukid Athos — ingon usa ka panalangin!.. Nahinumdom ko sa usa ka higayon sa Bukid Sinai nga naglakaw kami uban sa usa ka monghe. Sa dalan, gihatagan nako siya og duha ka persik. Nakabantay ko nga wala niya kini gikaon. Gusto niya kini hugasan una, apan nahadlok siya nga isulod sa iyang bulsa—basig ang mikrobyo nga nagtago sa iyang bulsa mosangko niini. Busa gikuptan ra niya kini sa iyang mga kamot sa tibuok dalan. Ang iyang igsoon kanunay mosulti bahin kaniya: "Aduna koy walo ka anak ug usa ka asawa; siya ang naglabô kanila tanan, apan mas gamay pa ang sabon nga iyang gigamit kaysa sa iyang gigamit sa paghugas lang sa kamot!" Tan-awa unsay nahitabo kaniya. Didto sa Bukid Sinai, ang matag monghe gihatagan og Bedouin aron motabang kaniya, magdala og pagkaon ug uban pa. Ang Bedouin nga gi-assign sa pihikan nga monghe mao ang pinakabati sa tanan. Itom sama sa tagahugas sa chimenea! Ang iyang sinina ug siya mismo nagpagawas og makalilisang nga baho. Aron malimpyo kana nga hugaw nga tawo, kinahanglan pa nimo siyang ibabad sa usa ka dako nga sudlanan sulod sa tibuok semana! Ug ang iyang mga kamot...! Mas maayo nga dili na nimo pangutan-on. Pwede ka pa gani mogamit og spatula ug kiskisan ang hugaw gikan niini nga tibuok-tibuok. Ang tapulan kuha lang og panaksan nga pagkaon unya mudali-dali paingon sa monghe nga iyang 'gina-atiman'. Ang iyang duha ka hugaw nga kumagko pirmi mosawsaw sa sabaw o lugaw. 'Pa-ihì, pa-ihì...!' singgit sa monghe sa diha-diha nga makakita siya kaniya sa ganghaan. Sa katapusan, nilayas siya, nga wala pa gani nakaabot og duha ka semana sa Bukid Sinai.

Ug sa komunal nga monasteryo diin ako kaniadto nagpuyo, adunay usa ka monghe nga nagtrabaho isip lokal nga pulis sa sekular nga kalibutan. Siya edukado, busa gihatagan siya og katungdanan nga magbasa sa simbahan. Nagpuyo siya sa monasteryo sulod sa pipila ka tuig, apan bisan pa niana, gitamay niya ang tanan sa iyang palibot. Dili gani niya hikapon ang mga hawakan sa pultahan, kundili buksan niya kini gamit ang iyang tiil. Kung kinahanglan niyang i-alsa ang kandado, buhaton niya kini gamit ang iyang siko, unya pahiran niya ang iyang manggas gamit ang alkohol. Buka pa gani niya ang pultahan sa simbahan gamit ang iyang tiil. Sa dihang tigulang na siya, sumala sa kabubut-on sa Ginoo, nagsugod og pagkabulok ang iyang mga bitiis ug napuno kini og ulod — labi na gayud ang gigamit niya sa pag-abli sa pultahan sa simbahan. Samtang nagbuhat ko sa akong katungdanan — sa ospital sa monasteryo — nga nagtabang sa paramediko, nahitabo nga miabot siya didto sa unang higayon nga gibandahan ang iyang bitiis. Gisugo ko sa paramedik nga tangtangan ang bendahe sa iyang bitiis, samtang siya miadto aron kumuha og mga bendahe. Oh, unsa ka makalilisang ang akong nakita sa dihang gitangtang nako ang bendahe! Ang tibuok bitiis puno sa ulod! 'Adto ka sa dagat,' ingon nako kaniya, 'ug hugas ang imong bitiis, limpyoa kini gikan sa mga ulod. Unya balik ka ug tambalan nato ang imong samad.' Grabe kaayo ang nahimo sa iyang kaugalingon! Unsa kaha ka grabe nga silot ang mibutang kaniya! Nabigla gyud ko. 'Nasabtan ba nimo unsa ang hinungdan?' pangutana sa paramedik kanako. 'Unsaon man nako'g di pagsabot!' tubag nako. 'Ang hinungdan kay ginabukas niya ang pultahan sa simbahan gamit ang iyang tiil.'

— Geronda, bisan pa sa maong kahimtang, nagpadayon ba gihapon siya sa pag-abli sa pultahan gamit ang iyang tiil?

— Oo, sa iyang tiil! Ug tigulang na siya sa kinabuhi sa monastiko!

— Busa wala gyud siya kahibalo unsa ang sayop?

— Wala ko kahibalo. Pagkahuman, mibiya ko sa maong monasteryo paingon sa monasteryo sa Stomion sa Konitsa. Kinsa bay nakahibalo unsaon siya pagkamatay? Samtang, ang pipila ka batan-ong monghe gikan sa maong monasteryo mokaon sa nahibilin sa pinggan sa mga tigulang nga monghe — ingon usa ka panalangin. Tigumon nila ang 'nalabian' pagkahuman nila. Ang ubang

monghe [tungod sa pagrespeto] mub-unggo sa hawakan sa pultahan, kay nahikap kini sa kamot sa mga amahan. Apan kining usa, sa pagdayeg sa mga ikon, hapuhapan lang gyud niya kini gamay gamit ang iyang bigote, nga iyang hugasan pag-ayo gamit ang bulak nga bulak nga gibabad sa alkohol!

— Geronda, kon ang usa ka tawo motratar sa usa ka balaan nga butang sa ingon ani, kakulang ba kini sa pagrespeto?

— Nagsugod ra kini sa pagka-suklam, apan unya molapas pa. Sama niining monghe: miabot siya sa paglikay sa paghalok sa mga ikon tungod kay nahadlok siya nga basin ang kinsa man ang nakahalok niini sa wala pa siya nag-antos sa pipila ka sakit!

— Busa, aron dili masuka, dili na ba dapat tagdon ang ingon ani nga mga butang?

— Ang mga tawo makainom og tanang klase sa mikrobyo nga wala gani nila mabantayi. Apan kung ang usa ka tawo nga nahadlok sa sakit o bisan unsa pa man maghimo sa tanda sa krus, motabang kaniya si Kristo. Kabalo ka pila ka lain-laing masakiton ang moagi sa akong selda sa Bukid Athos? Apan ang uban nga yano lang nga mga tawo maghimo lang og tanda sa krus, kuhaon ang komon nga pitsil ug moinom og tubig gikan niini, samtang ang uban mahadlok pa gani sa paghikap niini. Niaging pipila ka adlaw, usa ka tawo nga naa sa taas kaayo nga posisyon sa usa ka organisasyon ang miadto aron makigkita kanako. Ang pobre nga tawo grabe kaayo ang kahadlok sa mikrobyo nga ang iyang mga kamot puti na sama sa tisa tungod sa kanunay niyang pagpahid niini og alkohol. Gipahid pa gani niya og alkohol ang iyang sakyanan. Naluoy ko sa pobre nga kalag. Ma-imagine ba nimo: naa sa ingon ana ka taas nga posisyon unya ing-ana ang pamatasan? Gikuha nako ang usa ka piraso sa Turkish delight gikan sa kahon ug gitanyag nako kaniya, apan wala siya modawat kay ako man ang nakahikap niini gamit ang akong kamot. Bisan pa, kung gisugyot unta nako nga siya na mismo ang kumuha sa Turkish delight gikan sa kahon, dili gihapon siya modawat, kay nagtuo siya nga basin naay lain nga tawo nga nakasulod niini sa kahon nga walay hinugas nga kamot. Aw, mao na, kuhaon na lang nako ning piraso sa Turkish delight, mokukol, pahiran nako ang iyang bota gamit kini, unya kan-on nako. Kinahanglan pa nako nga moagi niining makalibog nga ritwal uban niya sa daghang higayon — ug pagkahuman ana, sa dakong kalisud, nakapahilayo ko gamay kaniya gikan niining kakulian. Ug karon lang, usa ka batan-ong babaye nga nahadlok sa mga sakit ang miabot dinhi. Pag-abot niya sa kwarto diin ko modawat sa mga tawo, misalikway siya sa pagdawat sa akong panalangin, kay nahadlok siya nga makakuha og mikrobyo. Gusto ko untang motabang kaniya ug gisultihan ko siya og daghang mapuslanong butang, apan pagkahuman ana, samtang pa-paingon na siya sa gawas, misalikway na usab siya sa pagdawat sa akong panalangin. 'Dili ko mohalok sa imong kamot,' iyang gipatin-aw, 'kay nahadlok ko nga makakuha kog mikrobyo.' Unsa may masulti sa ingon ana? Mao ni ang paagi nga ginahimo sa mga tawo nga miserableng [dili na matiis] ang ilang kaugalingong kinabuhi.

Masakiton tungod sa ilang kaugalingong imahinasyon

Ang labing makalilisang nga sakit mao kung motuo ang usa ka tawo sa iyang kaugalingong hunahuna nga nag-antos siya sa usa ka sakit. Kini nga hunahuna mopugong sa gininhawa sa usa ka tawo tungod sa kabalaka, makabalisa kaniya, makawagtang sa iyang gana sa pagkaon ug tulog, pugson siya sa pag-inom og tambal, ug sa katapusan, ang usa ka himsog nga tawo masakiton gyud. Masabtan nako kung ang usa ka tawo nga tinuod nga masakiton mangayo og tambal. Apan kung himsog pa sa sinugdanan, unya napugos ang kaugalingon nga nagtuo nga masakiton, unya masakiton gyud nga walay bisan unsang hinungdan—mao kana ang dili nako masabtan. Pananglitan, mahitabo kini usahay: ang usa ka tawo adunay pisikal ug espirituhanong kusog, apan bisan pa niana, dili na siya makahimo og bisan unsa tungod kay mituo siya sa iyang kaugalingong hunahuna nga nagsugyot nga dili siya maayo. Bunga niini, ang tawo nagkaguya sa pisikal ug espirituhanon. Ug dili sila nagbakak [— tinuod gayud kini]. Sa pagtuo nga aduna silay sakit, mosugot sila sa kahadlok,

mubuwag ang ilang paglaum ug dili na gyud makahimo ug bisan unsa. Busa, walay bisan unsang balido nga rason, gihimo nila ang ilang kaugalingon nga walay pulos.

Usahay, ang mga tawo nga tinuod gayud nga nag-antos moanha kanako sa kaliva. "Usa ka hunahuna sige'g ingon nga naa koy AIDS," ingon nila, ug motuo gyud sila niini. "Basig naay nahitabo sa imong kinabuhi?" pangutana nako. 'Dili,' ilang tubag, 'wala gyud'y ingon ana nga nahitabo.' 'Mao na,' ingon ko, 'wala kay rason nga mabalaka. Pa-test na lang aron mapahupay imong kahadlok.' 'Pero unsa kaha,' ilang tubag nga puno sa kahadlok, 'kung ipakita sa test nga tinood diay nga dunay AIDS ko?' Busa dili sila maminaw nako ug ginapahasol lang nila ang ilang kaugalingon. Apan kadtong matinumanon nga magpa-check-up, mahibaloan nila nga wala diay sila'y AIDS. Tan-awa: mausab ang ilang dagway; mobalik ang ilang gana sa kinabuhi. Samtang ang unang grupo, tungod sa ilang kaguol, mahimong magpabilin sa higdaanan ug mohunong pa gani sa pagkaon. Sige, atong hunahunaon nga tinuod gayud nga naa kay AIDS. Apan alang sa Diyos, walay problema nga dili masulbad. Kung magkinabuhi ka nga mas espirituhanon, moadto sa kumpisal, modawat sa Balaang Komunyon, ug mahimong tinuod nga Kristohanon, motabang kanimo ang Ginoo.

— Geronda, ngano man nga magsugod ang usa ka tawo sa paghunahuna nga basin masakiton siya?

— Hilom nilang ginatamnan kini nga hunahuna sa ilang kaugalingon. Kasagaran, adunay gamay ug walay bili nga rason alang sa ingon nga pagduhaduha [nga sa diha nga masakop niini], magdala sa hunahuna sa pagsugyot og lain nga butang sa tawo ug paghimo og bukid gikan sa gamayng bungtod. Sa dihang nagpuyo ko sa Monasteryo sa Stomion, adunay usa ka minyo sa Konin nga nagtuo nga aduna siyay tuberculosis. Dili gani niya tugotan nga moduol kaniya ang iyang asawa. 'Ayaw pagduol nako,' ingon niya kaniya, 'kay mahawa pud ka.' Ang pobre nga babaye magbitay ug basket sa pagkaon sa tumoy sa taas nga tungkod ug ipasa kini kaniya gikan sa gilay-on. Ang pobre nga kalag hingpit nang kapoy ug nangayayat. Ang iyang mga kabus nga anak nagbantay sa ilang 'lung-agon' nga amahan gikan sa gilay-on, bisan pa sa tinuod wala gyud siyay bisan gamay nga timailhan sa tuberculosis. Ang kamatuoran, wala gyud siya mogawas sa adlaw, kundili nagpabilin kanunay sa usa ka siradong kwarto, natabonan sa mga habol. Mao nga nahimo siyang dilaw ug mituo nga siya adunay sakit sa pagkahuyang. Busa, [sa dihang gisultihan ko niini tanan] miadto ko sa iyang balay. Pagkita niya kanako, ang 'masakiton nga lalaki' mihuni: 'Ayaw pagduol nako, monghe, basin makuha pud nimo... Pagkahuman sa tanan, naay mga tawo nga moanha sa inyong monasteryo... "Tan-awa, hingpit na gyud kong napildi sa konsumpsyon..." — "Apan kinsa may miingon nimo, buang ka, nga naa kay konsumpsyon?" — pangutana nako. Niadtong higayona gidala sa iyang asawa ang usa ka panghimagas para nako — walnut jam. "Sige," ingon nako, "ablihi imong baba. Karon, buhaton nimo ang akong sugo." Busa, gibuksan niya ang iyang baba. Wala man siya kahibalo unsay akong buhaton. Mao nga kuha ko og usa ka tam-is nga walnut gikan sa pinggan, gisulod nako sa iyang baba, gipaguyod-guyod nako didto pipila ka beses, unya gikuha nako, gisulod nako sa akong kaugalingong baba ug gikaon. "Dili, dili!" ingon sa 'may tuberculosis'. "Ayaw ingon ana! Mahawa ka ana!" — "Unsa man diay akong kuhaon? Wala man kay sakit! Buang ba ko o unsa aron buhaton nako na kung tinuod nga naay tuberculosis ka? Sige, barog, mugawas ta aron makasuyop og presko nga hangin!" — tubag nako, ug sa pag-atubang nako sa iyang asawa, miingon ko: "Ibubo ninyo tanan ning mga tambal, mga habol..." Gitabangan nako siya sa pagtindog, ug migawas kami sa presko nga hangin. Human sa tulo ka tuig nga 'pagka-priso', nagtan-aw siya sa kalibutan uban sa katingala. Ug unya, hinay-hinay, nibalik siya sa trabaho. Mao kana ang mahimo sa positibong panghunahuna kung imo kini pag-atimanon!

Ang pagsunod makadaog sa tanan

— Geronda, unsaon man pagtabang sa usa ka tawo nga, walay rason, nagduda nga nag-antos siya sa pipila ka sakit?

— Aron matabangan ang ingon ana nga tawo, kinahanglan adunay siya'y espirituhanong amahan, mosalig kaniya ug mosunod kaniya. I-abli nila ang ilang hunahuna sa ilang espirituhanong amahan, ug siya magtudlo kanila: 'Ayaw pagtagad ani, apan tutoka kana...' Kung ang usa ka tawo dili mosalig sa iyang espirituhanong amahan ug dili mosunod kaniya, dili mawala ang hunahuna. Kabalo ka unsa kung mangayo ang mga tawo og tabang nimo apan dili man gani sila molihok para sa ilang kaugalingon? Pananglitan, usa ka batan-on nga lalaki nga nagkinabuhi sa malibog nga paagi ug nag-antos sa sulod nga kagubot; moanha siya sa akong selda nga pula ang mga mata tungod sa aso sa tabako ug mangayo nako og tabang. Mas grabe pa, nagpakita siya og bakak nga pagkamapa-santo: nangayo siya nako nga ihatag kaniya, isip panalangin, usa ka ikon gikan sa iconostasis sa kapilya sa akong selda, apan mosulod siya sa selda nga may sigarilyo sa iyang baba. "Igo," ingon ko kaniya, "ang imong mga sigarilyo nagpula sa imong mga mata sama sa mata sa buangon nga iro. Dili gani nako tugotan ang mga tigulang nga manigarilyo dinhi sa akong selda. Ang bugtong aso dinhi nagagikan sa insenso." Apan nagpugos gyud siya — ug mao na kana. Moanhi siya aron mangayo og tabang, apan dili siya mosugot nga biyaan ang iyang kaugalingong panghunahuna. "Ngano," pangutana niya, "dili nimo ko gusto tambalan?" Gusto siyang maayo, apan pinaagi sa mahika [nga walay paningkamot], nga walay bisan unsang paningkamot. "Ikaw," ingon nako kaniya, "dili ka angay sa usa ka milagro. Sa tinuod, wala kay bisan unsang sakit. Nagtuo lang ka sa imong kaugalingong hunahuna." Ug kung masunuron unta kana nga batang lalaki, nakadawat unta siya og tabang. Nabantayan nako nga kadtong mamati sa tambag dali kaayo molambo, ug tanang butang moabut sa husto alang kanila. Ang ingon nga tawo ug ang iyang pamilya makakaplag og kalinaw.

Sa usa ka higayon, usa ka pari ang miabot sa monasteryo ug gihangyo nga moapil sa pagkanta. Wala siya mouyon. "Ngano," pangutana nila kaniya, "nga wala ka nag-awit?" "Tungod kay," tubag niya, "ingon sa salmo: '*Ang pagdayeg sa Dios naa sa ilang tutunlan, ug ang mga espada nga may duha ka talim naa sa ilang mga kamot.*'"²⁴ Gipugos niya nga sayop ang pagkanta, kay nahadlok siya sa 'doble-talim nga espada' tungod sa 'pagtaas' sa iyang 'tingog!' 'Amahan namo,' ingon sa mga monghe kaniya, 'among gamay nga pinalangga, dili gyud kini sama sa imong gihunahuna.' Apan nagpugos siya sa iyang baruganan ug wala gyud mubiya. Unsaon man pagpakig-uyon sa ingon ana nga tawo? Unsa may buhaton uban kaniya? Bisan pa kon husto pa unta ang iyang 'paghubad', kon mituman siya sa atubangan sa sayop sa uban, makadawat unta siya og Grasya—ug dili gamay nga Grasya—nga ihatag kaniya tungod kay nagpaubos siya sa iyang kaugalingon.

Pila kaha ka tawo ang nag-antos sa ingon ani sulod sa daghang katuigan tungod lang kay nagsalig sila sa ilang kaugalingong hunahuna ug dili maminaw sa uban! Bisan unsa pa imong isulti kanila, bisan unsa pa imong buhaton, ilang hubaron ang tanan sa hingpit nga sayop nga paagi. Ug ang dautan dili mohunong sa pagtuo lang sa usa ka tawo sa ilang kaugalingong hunahuna sa usa ka higayon. Ang dautan modaghan ug motubo. Padayon nga ginatamnan sa usa ka tawo ang pagsalig sa iyang kaugalingong hunahuna, ug kini makadala kaniya sa kabuang. Pananglitan, adunay usa ka lalaki nga nagtukod og balay. 'Unsaon man nimo pagpatukod niini?' ingon nila kaniya. 'Pero mahugno kini ug matabonan ka sa mga bato!' Kung paminawon niya kini nga tambag sa sinugdanan sa pagtukod, dali ra mabungkag ang sayop nga pagtukod ug matukod ang bag-o. Apan sa diha nga mahuman na ang tukuran—unsaon man niya pagbungkag niini? 'Mapisak ka niini,' ingon nila kaniya. Makita niya sa iyang kaugalingon nga dili molungtad ang building; nasayud siya sa peligro, apan ang hunahuna sa kadako sa kuwarta ug paningkamot nga iyang gigahin sa pagtukod ang nakapugong kaniya. Busa, dili niya makaya nga bungkagon ang buhat sa iyang kaugalingong mga kamot ug, sa katapusan, mapukan siya sa mga bato.

— Matabangan pa kaha ang ingon ana nga tawo?

— Mahimo kini, kung gusto gyud niya. Apan, unsaon man nimo siya pagtabang kung isulti nimo nga sayop ang iyang gibuhay, apan maghimo siya og mga pasangil para sa iyang kaugalingon?

²⁴ Salmo 149:6.

Pananglitan, adunay usa ka batan-on nga lalaki nga adunay diabetes ug, tungod kay wala siya kahibalo sa seryosong sangputanan niini para kaniya, nagtuo siya nga kataw-anan ra kini. "Ang diabetes," ingon sa doktor kaniya, "usa ka seryosong kondisyon, ug kinahanglan ka mosunod sa husto nga diyeta." Kung maminaw ang batan-on sa doktor, molabay ra ang kondisyon nga walay seryosong sangputanan. Apan, unsaon man nimo pag-abot sa panag-uyon kaniya kung moingon siya og ingon ani: "Unsa man diay ang dako nga problema ani nga diabetes? Mokaon ko ug tam-is kay kung mokaon ko ug tam-is, mobati ko ug init, ug tungod kay mobati ko ug init, makatulog ko nga walay habol ug bisan pa molakaw ko nga walay sinina sa niyebe." Unsaon man pag-abot sa usa ka panag-uyon sa usa ka tawo kung magpugos siya sa iyang kaugalingong gusto?

— Geronda, kung ang usa ka batan-on misalig sa iyang kaugalingong hunahuna, natural ba kana?

— Kung ang usa ka batan-on motuo sa iyang kaugalingong hunahuna, dako kaayo ang iyang pagka-makasarili.

— Unsaon niya pagkahibalo niini?

— Masabtan niya kini kung, pananglitan, maalala niya ang pipila ka mga hitabo sa iyang pagkabata nga nagpakita kung unsa kadako ang iyang pagka-makasarili niadto. Sa usa ka higayon, nakabantay ko sa duha ka batang lalaki. Usa kanila ang mikuha sa usa ka unlan nga puno sa foam ug dali ra kini niyang gipataas. Ang usa pa miadto aron buhaton kini, apan nagpakaaron-ingnon nga bug-at kaayo kini, mura'g sako sa semento imbis nga usa ka unlan. Aduna'y pagka-makasarili kining ikaduhang batang lalaki. Apan, sa dihang motungtong na siya gamay, masabtan niya nga ang iyang pamatasan tungod sa pagka-makasarili. I-ikumpisal niya kini ingon usa ka sala, moabot kaniya ang Grasya sa Diyos, ug maluwas siya gikan sa iyang kahuyang ug makadawat og tabang. Unsaon pa kaha—kay ang Diyos dili man dili matarong.

— Geronda, hunahunaa nga aduna koy pipila ka kasinatian. Kung, base sa kini nga kasinatian, mahimo nakong mahibal-an sa kinatibuk-an kung giunsa pag-uswag sa kahimtang nga akong nahimutangan, aduna ba usab kay pagsalig sa kaugalingon ana?

— Ayaw paghimo og konklusyon sa imong kaugalingon. Sa dihang gitawag sa Ginoo ang Apostol Pedro ngadto Kaniya, mitan-aw siya paingon Kaniya sa ibabaw sa tubig. Apan sa diha nga misugod ang hunahuna sa pagsulti sa Apostol nga basin malumos siya, misugod siya og lumos.²⁵ Ug gitugotan kini ni Kristo nga mahitabo: 'Tungod kay nagaingon ka nga malumos ka, malumos ka.'

Hunahunaa ang usa ka mapainubuson nga tawo: dili sila mosalig sa ilang kaugalingong hunahuna, bisan pa kon makahimo sila og mga milagro. Sa Jordan, adunay usa ka yano kaayo nga pari nga nakahimo og mga milagro. Maga-ampo siya alang sa mga masakiton nga tawo ug hayop, ug sila pag-ayo. Bisan ang mga Muslim nga nag-antos sa pipila ka sakit moanha kaniya, ug siya mag-ayo kanila. Sa wala pa siya magsaulog sa Banal nga Liturgiya, kini nga pari moinom og init nga ilimnon uban sa cracker ug unya dili na siya mokaon bisan unsa sa tibuok adlaw. Niadto sa Patriarka ang mga hungihong nga mokaon siya sa wala pa ang Banal nga Misa, busa gipatawag siya sa Patriarka. Wala kabalo nganong gipatawag siya, miadto ang pari sa Patriarka ug naghulat sa silid-pangdawat uban sa ubang mga bisita hangtod gitawag siya. Mainit kaayo sa gawas; sirado ang mga bintana, ug usa ka sinag sa adlaw misulod sa silid sa pagdawat pinaagi sa gamay nga lungag. Sa sayop nga pagtuo nga sinag kini, usa ka lig-on nga pisi, gikuha sa pari, nga nababad sa singot, ang iyang kasukol ug gisabit niini sa sinag. Ang mga tawo nga naglingkod uban kaniya sa silid sa pagdawat nabigla. Usa kanila miadto sa Patriarka ug miingon: 'Ang pari nga nagpamahaw una pa sa Liturgiya gisabit ang iyang kasok sa sinag sa adlaw!' Gitawag siya sa Patriarka sa iyang opisina ug gisugdan siya og pangutana: 'Maayo ba imong dagan? Pila ka beses ka nagselebrar sa Liturgiya? Unsaon man nimo pag-andam niini?' — "Aw," tubag sa pari, "una, mobasa ko sa serbisyong Matins, unya mohimo ko og mga prosternasyon, unya maghimo ko og tsa, mokaon ko og gaan nga pamahaw

²⁵ Tan-awa Mateo 14:28–31.

ug moadto ko aron sa pagsaulog sa serbisyo." — "Ngano man ka mokaon sa wala pa ang Liturhiya?" pangutana sa Patriarka. "Kung," matud niya, "mokaon ko og magaan nga pamahaw sa wala pa ang Liturhiya, unya pagkahuman nako makatilaw sa Balaang mga Gasa²⁶ si Kristo naa sa ibabaw. Apan kung mokaon ko pagkahuman sa Balaang Liturhiya, unya si Kristo naa sa ilawom." Nahibaloan nga nagpamahaw siya sa wala pa ang Liturhiya uban sa maayong tuyo!... "Dili," matod sa Patriarka, "sayop kana. Una, modawat ka sa Balaang mga Gasa, unya pagkahuman, mokaon ka gamay." Niyuko ang pari sa Patriarka ug mapainubsanon niyang gidawat ang gisulti kaniya.

Ang buot nakong ipasabot mao nga, bisan pa man nga kini nga pari nakaabot sa ingon ka taas nga espirituhanong kahimtang nga nakahimo siya og mga milagro, gidawat niya ang gisulti kaniya nga walay pagduha-duha. Wala siyay kaugalingong kabubut-on. Apan kung mituo siya sa iyang kaugalingong pangatarungan, tingali unta miingon siya: 'Kinsa ba siya aron mosulti kanako—ang usa nga nag-ayo sa mga tawo ug hayop ug nagbuhat og mga milagro! Dili, mas husto ang akong kaugalingong pagbati. Kay kung mosunod ko kaniya, maigo pa gani sa pamahaw ang ulo ni Kristo!'

Nasabtan nako nga ang pagsunod dako kaayo og tabang sa usa ka tawo. Bisan pa ang usa ka tawo nga dili man hayag sa intelektwal nga abilidad, pinaagi sa pagpakita og pagsunod, mahimong usa ka pilosopo, usa ka maalamon. Bisan pa man maalamon o buang, himsog o masakiton (sa espirituhanon o pisikal), kung samtang gipanglutos sa mga hunahuna, magsunod sila, maluwas sila [gikan sa paglutos sa maong mga hunahuna]. Ang pagsunod mao ang kagawasan.

Ang labing dakong makasarili mao ang tawo nga nagkinabuhi sumala sa iyang kaugalingong hunahuna ug wala magpangayo og tambag sa bisan kinsa. Ang ingon nga tawo nagaguba sa iyang kaugalingon. Kung ang usa ka tawo mapugos, kumpiyansado sa kaugalingon, ug sobra nga mapahimulos sa kaugalingon, nan, bisan pa siya maalamon—bisan pa usa ka henyong—mag-antos siya kanunay. Masangit sila, gipanghigot ang ilang kaugalingon sa kamot ug tiil, ug nag-atubang [ug labi pang daghan] nga mga problema. Aron makaplagan nila ang ilang dalan, kinahanglan ablihan nila ang ilang kasingkasing sa usa ka espirituhanong magtutudlo ug mapainubsanon nga mangayo sa iyang tabang. Apan, ang uban moadto sa psychiatrist imbis sa usa ka espirituhanong magtutudlo. Kung ang psychiatrist usa ka magtutuo, iyang itudlo sila sa usa ka espirituhanong magtutudlo. Ang usa ka psychiatrist nga dili motuo, sa laing bahin, magreseta lang og pipila ka mga tableta. Apan ang mga tableta lang dili makasulbad sa mga problema. Aron makita sa mga tawo sa husto ang nahitabo kanila ug aron mapalambo ang ilang kahimtang ug mihunong sa pag-antos, kinahanglan usab nila og espirituhanong tabang.

Kapitulo 4.

Mahitungod sa pakigbisog batok sa dautang hunahuna

— Geronda, nabasa nako nga sa panahon sa gubat batok sa Italya, una una gisulayan sa mga Griyego nga laglagon ang mga kuta sa kaaway unya mosugod sila og opensiba.

— Ang yawa naglihok sa eksaktong parehas nga paagi. Buot ipasabot, sama sa usa ka kaaway nga una mosunog sa mga depensa gikan sa kahanginan aron kini madaut ug unya, uban sa suporta sa artileriya, mosugod sa pag-atake, ingon ana usab ang yawa: una niya silang bumbahan sa mga hunahuna ug unya atakehon sila. Ang yawa dili mosulong sa usa ka tawo gawas kung una niyang nadaut ang iyang mga hunahuna. Kay ang maayong hunahuna nagpanalipod sa usa ka tawo; ang maayong hunahuna mao ang iyang 'bunker'.

Ang hunahuna nga 'gikan sa wala' usa ka langyaw nga lawas, ug ang usa ka tawo kinahanglan maningkamot nga balibaran kini. Ang matag-usa kanato adunay kusog alang niining pakigbisog. Walay bisan kinsa ang nakahimo sa pagpasaylo sa iyang kaugalingon pinaagi sa pag-angkon nga

²⁶ Pagkahuman madawat sa mga layko ang Komunyong, sa pagkahuman sa Liturhiya ug sa pag-apod-apod sa antidoron, ginakaon sa pari o diyakono ang Balaang mga Gasa nga nabilin sa Balaang Kaliz.

siya huyang ug dili makigbisog. Human sa tanan, ang [maayong hunahuna] dili usa ka pikas o martilyo nga dili mapataas sa [huyang] tawo tungod kay nagkurog ang iyang mga kamot. Wala koy makita nga kalisod sa pagtan-aw sa tanan sa positibo nga paagi. Ngano man, pananglitan, nga magtagad pa ko sa mga katingad-an nga batasan sa usa ka tawo? Sa katapusan, posible nga ang usa ka tawo naglihok ingon ani dili tungod sa kapritso, kondili tinuyo, aron mapakumbaba ang ilang kaugalingon.

— Geronda, sige kog 'pag-agi paingon sa wala' ug 'pag-agi paingon sa wala', ug nabalaka ko. Nagpaningkamot ko, pero murag dili gyud ko makahimo sa 'pag-agi paingon sa tuo'.

— Kung imong mailhan ang hugaw nga mga hunahuna, mabati ka nga nabalaka niini ug naningkamot ka nga palagson kini, usa na kana ka dakong kalamboan. Kung gusto ka nga molampos, unya kung atakehon ka sa Daotan pinaagi sa mga hunahuna nga 'pakan-aw sa wala' ug paningkamotan ka niyang hilabtan paingon kaniya, ipihit pag-ayo ang timon paingon sa pikas nga direksyon, ug ayaw gyud tagda ang kaaway. Paninguhaa nga magtubo ang maayong hunahuna sa imong sulod, bahin sa imong manghud ug maguwang nga mga igsoon nga hilom nga nagbuhat sa ilang sulod nga pagpaningkamot. Sa katapusan, ang tangalashka naglagot sa imong hunahuna aron mapugngan ang imong espirituhanong pagtubo. Kung dili ka malumos sa imong kaugalingong hunahuna, magpadayon ka sa dagkong espirituhanong lakang. Ang tibuok espirituhanong kinabuhi gibase sa hunahuna. Ang kalampusan sa espirituhanong kinabuhi nagdepende sa hunahuna.

— Geronda, unsa ang makatabang sa pakigbisog batok sa 'kaliwang' mga hunahuna?

— Pagbantay sa kaugalingon ug walay hunong nga pag-ampo. Pinaagi sa pagbantay sa kaugalingon, mag-amping ka sa imong pamatasan ug isagol nimo ang maayong hunahuna sa imong mga lihok. Pananglitan, kung makakita ka og tasa, hunahunaon nimo ang Balaang Kaliz, ang Katapusang Panihapon, ug si Kristo. Apan kon dili ka magbantay sa imong kaugalingon, ang imong hunahuna mahimong maligaw ngadto sa lain-laing dili espirituhanong mga butang, o bisan sa tin-aw nga makasasala. Busa, paningkamoti nga dili nimo tipuon kining tanan nga basura sa hunahuna sa sulod nimo — kay unya kinahanglan pa nimo og dakong paningkamot aron mapalayas kini. Sultihi ang Pag-ampo ni Jesus ug magpabilin nga nakatutok sa sulod. Kung ang imong hunahuna malipat sa lain nga butang, ibalik kini. Buhata kini kanunay. Ayaw tugoti nga maglibot-libot ang imong hunahuna nga walay klarong tuyo. Kay bisan pa man kung ang imong hunahuna dili magpuyo sa mga butang nga direkta nga makasasala, apan maglibot-libot sa mga neutral nga butang, kining mga neutral nga butang, pinaagi sa paglibog sa hunahuna, 'gi-neutralize' usab kini, ug kini masayang lang sa walay pulos. Labaw pa, ang mga hunahuna nga motumaw gikan sa pagkalibog mas malimbungan kaysa sa [hayag] dautang hunahuna. Kay dili nato mapansin ang una, ug busa dili nato sila ipahawa sa atong kaugalingon.

— Geronda, naay hunahuna nga misulti nako: 'Dugay na kaayo ka sa monasteryo ug wala ka'y bisan gamay nga kalamboan...'

— Paminawa pa nako unsay lain pa niyang isulti nimo. Sa akong tan-aw, sobra ka kaayo maminaw sa tangalashka. Unsa ka [sayon] kaayo ka niyang gipangulohan! Ngano man tuohan nimo ang tangalashka? Ngano man mawala imong kalinaw? Pagkalinaw. Nasuko ka nga walay rason ug gikapoy ka lang sa walay pulos. Ang tangalashka, sama sa usa ka salamangkero, ginapalibog ka sa tanan. Ginalimbongan ka niya pinaagi sa mga masulub-on ug pesimistang hunahuna aron masayang ang imong oras ug malipat ka sa pag-ampo, ingon man sa pagtutok sa imong mga katungdanan. Kung malampuson siya sa pagpalabo sa imong hunahuna bisan gamay ug kuhaan ka sa tinguha nga makigbisog batok kaniya, igo na kana para siya mosugod sa pag-atake ug makuha ang bag-ong teritoryo. Sa diha nga nag-inusara ka sa imong pagtrabaho, paningkamoti nga sundon kini nga lagda: pagkanta og himno, pagpasalamat sa Diyos, ug pag-ulit-ulit sa Pag-ampo kang Jesus sa imong hunahuna o sa tingog. Kini nga mga buhat importante aron malikayan ang mga bulong sa yawa. Sa laing pagkasulti, ikaw mismo ang kinahanglan mausab ang hilisgutan sa imong hunahuna. Kung mausab sa diyablo ang hilisgutan, nganong dili nato siya buhaton usab? Nasultihan ko na kamo

kaniadto nga usahay, samtang nakig-istorya ko sa usa ka bisita—sa tukmang higayon nga gusto nakong mosulti og usa ka butang nga importante ug makatabang kanila—naay moabot nga mokuptan nako, o madisturbo ang among pagtagad sa kasaba o susamang butang, nga napugos ko nga mohunong. Apan kung ang Daotan nagplano ug nagpatuman og ingon ana, ngano dili nato buhaton ang sama kaniya? Pagka maalamon ug biyaan ang samokon sa iyang kaugalingong mga buhat.

— Geronda, gilutos ko sa kasubo ug kawad-on sa paglaum... Nagaantos ko sa tinuod nga kasakit.

— Tan-awa lang siya—wala pa gani siya madala aron pagahirason, apan nag-antos na gyud siya! Puno ka sa kumpiyansa sa kaugalingon. Ang mga hunahuna gikan sa 'wala' nahimong imong kahimtang sa pangisip, ug mao kana ang hinungdan sa imong pag-antos. Kinahanglan ka og hunahuna nga 'tuo'. Kinahanglan nimo usbon paghimo ang malimbungon nga mekanismo sa imong [espirituhanong] paningkamot aron kini mahimong maayo. Ang labing mapuslanong paningkamot alang sa usa ka tawo mao ang pag-abli og pabrika sa 'Maayong Hunahuna'. Unya bisan ang dautan ug malaut, imong hunahuna mausab kini ngadto sa maayo ug buotan. Pananglitan, kung makita nimo ang kalag sa usa ka tawo, kung makita nimo ang usa ka Anghel kanila, ikaw mismo, sama sa usa ka Anghel, mosaka paingon sa Langit. Sa niini nga kaso, ang imong kinabuhi usa ka kombiyerto, usa ka selebrasyon. Apan kung makita nimo ang makalaut nga kinaiya sa usa ka tawo, nan ikaw mismo moubos ngadto sa impyernong pag-antos.

— Geronda, usahay magdala ko og maayong hunahuna sa akong buhat, apan sa dili madugay moabot dayon ang hunahuna nga 'gikan sa wala' ug makasamok sa tanan nakong [maayong paningkamot]. Tingali wala nako ginadala ang maayong hunahuna sa akong buhat gikan sa kasingkasing?

— Ang tuyo mao nga buhaton nimo kini gikan sa kasingkasing. Ug kung moabot kanimo ang hunahuna 'gikan sa wala', ingna kini: 'Kini usa ka hunahuna gikan sa gawas. Kinahanglan kini palagson. Sirado na ang maong butang ug dili na kini hisgutan.'

— Geronda, usahay maglisod ko pagpahawa sa usa ka 'kaliwang' hunahuna, unya mobalik ra gihapon kini. Ngano man kini mahitabo kung 'sirado na ang butang'?

— Oo, sirado na ang maong butang, apan ang gamay nga yawa dili maghilom [padayon gihapon siya sa iyang buhat]. Ang yawa mapugos; dili gyud siya mamatay. Niingon kaniadto ang usa ka tigulang nga monghe: 'Kung patakan nimo ang iro og usa o duha ka beses, modagan siya. Apan ang yawa dili modagan — magpugos gyud siya nga makab-ot ang iyang gusto. Pirme kaayo siya!' Aron mapugos siya nga molakaw, mosiga ko og kandila sa atubangan sa ikon sa santo nga gihalad ang akong selda, ug moingon ang mga demonyo kanako: 'Gisiga ba nimo kana nga kandila para namo?' — 'Aw, kamo,' ingon ko, 'kamo nga mga salbahis, ngano man kaha nga buhaton pa nako na para kaninyo? Dili para kaninyo, kondili para sa mga santo!' — "Oo," ilang tubag, "tinuod kana, apan kami gihapon ang nagpugos kanimo nga buhaton kini!"

— Geronda, makadawat ba og tabang ang usa ka tawo kung, sa dihang moabot ang kalisdanan kaniya, magsugod siya og reklamo: 'Ginoo ko, ngano nahitabo usab kini kanako?'

— Unsa kaha nga kaayohan ang makuha sa ingon nga tawo! Ang pundasyon sa tanan mao ang paghubad sa tawo sa tanan pinaagi sa maayong tuyo. Sa ingon niini ra siya makabenepisyo. Ang uban nga mga tawo adunay maayong makina sa ilang espirituhanong sakyanan. Daghan sila og mga kinahanglanon para sa espirituhanong kinabuhi, apan ang ilang manibela nakatuyok sa sayop nga direksyon. Pinaagi sa pag-ikot sa manibela padulong sa maayong tuyo, makahimo kining mga tawo sa husto nga kurso ug mopadayon uban sa kumpiyansa.

Pag-amuma sa maayong hunahuna

— Geronda, ang maayong hunahuna ba moabot ra sa ilang kaugalingon, o kinahanglan ba kini nga palambuan?

— Kinahanglan kini nga pauswongen. Kinahanglan bantayan nimo ang imong kaugalingon ug magpakita ka og pagpugong sa kaugalingon; kung ang kaaway magdala kanimo og dautan, malain nga mga hunahuna, kinahanglan nimo paningkamot nga palagson kini ug pulihan og maayong, mahigalaong mga hunahuna. Pinaagi sa pagpaningkamot sa ingon niini nga paagi, imong gipauswag ang imong sulodnong kinaiya ug gihimo kini nga maayo. Ug unya, sa pagtan-aw sa Dios sa imong maayong kinaiya, maluoy Siya kanimo ug motabang kanimo, ug pagkahuman niini, ang dautang hunahuna dili na makakaplag og lugar sa sulod nimo. Mawala kini, ug mahimong hingpit nga natural alang kanimo ang pag-alima sa maayong hunahuna. Makab-ot nimo ang batasan sa pagkamabuotan; mosulod ang pagkamabuotan sa imong kasingkasing, ug unya, sa imong sulodnong santuaryo, madawat nimo ang [Langitnong] Bisita—si Kristo. Apan, dili kini butang sa usa o duha ka adlaw. Nagkinahanglan kini og panahon ug walay hunong nga pakigbisog aron ang kalag makorona sa kadaogan. Sa diha nga mahitabo kini, mohunong na gayud ang pakigbisog. Kay ang pakigbisog [sa mga pagbati] usa ka mabangis nga pagpadayag sa sulod nga panagbangi, nga ginapahimuslan sa atong mga kaaway.

— Busa, Geronda, nakab-ot ba kini sa mga tawo nga may maayong tuyo pinaagi sa pakigbisog?

— Nagdepende kini sa indibidwal. Ang uban adunay maayong tuyo sukad pa sa sinugdanan sa ilang espirituhanong pagbiyahe ug nagpadayon sa pag-uswag. Ang uban, bisan pa nga maayo ang ilang hunahuna sa sinugdanan, mawala unya ang ilang pagbantay ug mosugot sa 'dautang' hunahuna. Ang ikatulong grupo magsugod sa 'dautang' hunahuna, apan pinaagi sa hugot nga pagbantay sa ilang kaugalingon ug pagkahibalo kung unsa ka kanunay sila masayop, mihunong sila sa pagsalig sa ilang kaugalingon ug unya nakadebelop og maayong hunahuna. Ang usa ka tawo mahimong katunga sa iyang mga hunahuna maayo ug katunga dautan. Sa lain, mas daghan ang maayong hunahuna; sa lain pa, kabaliktaran—dautan nga hunahuna. Pananglitan, ang usa ka tawo nagtinguha nga mahimong monghe. Depende sa mga kahimtang ug kondisyon sa iyang kinabuhi sa sekular nga kalibutan, mahimo siyang magbaton og lain-laing maayong ug dautan nga hunahuna. Mahimo siyang adunay napulo, baynte, o bisan kawalo ka porsyento nga dili himsog nga mga hunahuna. Sa pagsugod sa iyang sulodnong buhat ug sa pagbantay sa iyang kaugalingon, naningkamot ang ingon nga tawo nga wagtangan ang dili himsog nga mga hunahuna ug mag-amuma sa himsog nga mga hunahuna. Pinaagi sa padayon nga paningkamot, sa katapusan makaabot siya sa kahimtang diin himsog ra ang tanan niyang hunahuna. Ang gidugayon sa panahon nga gikinahanglan aron mawala ang dautang hunahuna magdepende sa gidugayon nga naa na kini sa ilang hunahuna. Paglabay pa sa pipila ka panahon, hinay-hinay usab nga mohunong ang mga maayong hunahuna, ug ang tawo makaabot sa usa ka kahimtang sa usa ka matang sa kawad-on. Niining hugna, ang tawo wala nay maayong hunahuna ni dautang hunahuna, ug kini nagdala pa gani og usa ka matang sa kakulba sa iyang kalag. Samtang anaa sa niini nga kahimtang, ang tawo magsugod sa pagpangutana sa iyang kaugalingon: "Unsa kini? Unsa ang nahitabo karon? Sa sinugdan, aduna koy dautang hunahuna, apan nawala kini ug napulihan sa maayong hunahuna. Apan karon, wala na gyud koy hunahuna — dili dautan, dili usab maayo." Ug pagkahuman niining kawad-ona, mapuno ang hunahuna sa Balaang Grasya ug moabot ang Balaang kahayag.

— Geronda, unsa man ang pagbati sa pagpuno sa Balaang Grasya?

— Dili kini mahulagway sa mga pulong kung unsa ang hitsura sa adlaw para sa usa ka tawo nga wala pa gani makakita sa mga bitoon. Mahimo nimong ihatag ang usa ka lapyahan nga ideya sa adlaw sa usa ka tawo nga nakakita na sa mga bitoon.

— Geronda, unsa may makatabang aron maabot ang maong kahimtang sa kawalay sulod nga imong gihisgutan?

— Ang espirituhanong pagbasa, walay hunong nga pag-ampo, kahilom ug pagka-asketa makatabang niini. Ang usa ka tawo nga kusganong nakigbisog batok sa dautang hunahuna makab-ot og mas maayong kahimtang kaysa sa usa nga hapit walay dautang hunahuna sukad pa sa sinugdanan. Sa laing pagkasulti, ang ingon nga tawo, nga adunay siyamnapung dautang hunahuna

ug napulo nga maayong hunahuna sa pagsugod sa iyang espirituhanong kinabuhi, makab-ot og mas maayong kahimtang kaysa sa usa nga adunay siyamnapung maayong hunahuna ug napulo nga dautang hunahuna.

Ang paghinlo sa hunahuna ug kasingkasing

— Geronda, giunsa man pag-abot ang paghinlo sa hunahuna ug kasingkasing?

— Gisultihan na tika niana, aron mapalimpyo ang hunahuna ug kasingkasing, dili angay dawaton sa usa ka tawo ang daotan nga mga hunahuna nga gidala sa tangalashka kaniya, ug dili pud siya mismo maghunahuna og daotan. Kinahanglan kanunay nga maningkamot ang usa ka tawo nga isagol ang maayong hunahuna sa iyang mga lihok, dili sayon matintal [sa mga sayop sa uban], kondili tan-awon ang mga kalapasan sa uban uban sa pagpailub ug gugma. Sa diha nga modaghan ang maayong hunahuna, malimpyo ang kalag sa usa ka tawo; maglihok sila uban sa pagrespeto ug makakaplag og kalinaw. Ang kinabuhi sa ingon nga tawo mahimong paraiso. Kon dili, ang usa ka tawo motan-aw sa tanan uban sa pagduha-duha ug ang iyang kinabuhi mahimong usa ka impyernong pag-antos. Gihimo nila ang ilang kaugalingong kinabuhi nga impyerno.

Aron mapalimpyo ang kaugalingon, kinahanglan maningkamot. Mahimo natong i-ila nga kaguol ang atong kahimtang, apan dili kana igo. Kung dili kita magtago og malimbungong hunahuna, dili maghunahuna og limbong sa atong kaugalingon, ug gamiton ang maayong hunahuna sa tanang gisulti kanato ug tanang atong makita, nan malimpyo ang atong hunahuna ug kasingkasing. Siyempre, ang manulaw dili mohunong sa pagpadala kanato sa iyang dautang 'mga mensahe' panagsa. Ang mga pana sa tukso sa yawa magpadayon sa paglupad padulong kanato — bisan pa kon wagtangan nato ang atong kaugalingong [dautan] nga mga hunahuna. Apan, kon putli ang atong kasingkasing, dili kini dapit-an sa mga tukso sa yawa.

— Geronda, makatabang ba ang pag-ampo sa paglimpyo sa hunahuna?

— Dili igo ang pag-ampo ra. Bisan pa og makasunog ka og daghang kilo nga insenso samtang nag-ampo, kung puno ang hunahuna sa dautang panghunahuna bahin sa uban, walay pulos kini. Usa ka [dautan] nga 'telegram' ang moanhi gikan sa hunahuna paingon sa kasingkasing ug maghimo sa tawo nga daw hayop. Gusto sa Diyos nga adunay kita *'putli nga kasingkasing'*.²⁷ Ug putli ang atong kasingkasing kon dili nato tugotan nga makalusot sa atong hunahuna ang dautang mga hunahuna bahin sa uban.

— Geronda, una ba nga ang usa ka tawo ipatuman ang maayong hunahuna sa iyang mga lihok, ug unya lang ba motabang ang Diyos kaniya?

— Tan-awa: kon ang usa ka tawo mismo ang magsugod og maayong hunahuna, siya ra ang adunay katungod sa tabang sa Diyos. Pinaagi sa maayong hunahuna, ginapahapsay sa tawo ang iyang malimbungon nga kasingkasing. Kay *'gikan sa kasingkasing mogawas* ang tanang dautang butang'²⁸, ug *'gikan sa kadaghanan sa kasingkasing, ang baba mosulti'*.²⁹

Apan gawas pa sa kamatuoran nga ang tawo nga naglakip sa maayong tinguha sa iyang buhat nagapahapsay sa iyang kasingkasing, ginaganti usab siya sa Diyos tungod niini.

Ibutang og tandang-pangutana human sa mga hunahuna sa pagduhaduha

— Geronda, unsa may makatabang kanako nga mapalayas ang mga hunahuna sa pagduhaduha?

— Sigurado ka ba nga tinuod gayud nga ingon ana ang dagan sa mga butang sama sa imong gihunahuna? Tungod kay kasagaran nimong makita ang dautan sa tanan, kanunay nga ibutang ang tandang pangutana pagkahuman sa matag hunahuna nga naa nimo. Labaw pa, aron malikayan ang pagpakasala sa imong paghukom, apil ang usa ka buotan nga hunahuna bahin sa uban sa imong

²⁷ Salmo 50:12.

²⁸ Ikumpara sa Mateo 15:19.

²⁹ Ikompara sa Lucas 6:45.

pagmumuni-muni. Kung magsugod ka sa pagbutang dili lang usa kondili duha ka tandang pangutana pagkahuman sa imong mga hunahuna, mas maayo pa kana. Ug kung tulo pa gani, maayo kaayo kana. Pinaagi niini, makakaplag ka og kalinaw ug kaayohan. Ug dili lang para sa imong kaugalingon — makahatag ka usab og kaayohan sa uban. Kon dili, pinaagi sa pagdawat sa mga hunahuna nga 'gikan sa wala', masuko ka, mabalaka, masubo ug makadaot sa imong espirituwal nga kaayohan. Kung atubangon nimo ang tanan nga mahitabo sa imong palibot uban sa maayong hunahuna, human sa mubo nga panahon makita nimo nga ang mga butang tinuod gayud nga nahitabo sama sa imong pagsabot kanila sa dihang gigamit nimo kana nga maayong hunahuna. Isugilon ko kanimo ang usa ka hitabo aron masabtan nimo unsa ang mahimo sa usa ka 'kaliwa' [dili buotan] nga hunahuna. Sa usa ka higayon, miabot sa akong selda ang usa ka monghe ug miingon: 'Si Elder Charalampios³⁰ — usa ka salamangkero — [ako mismo nakakita kung] nagpraktis siya og salamangka.' 'Unsa may imong gipasabot, ikaw nga walay hiya!' gisaway nako siya. 'Dili ka ba mahuya sa pagpakaylap og ingon ana nga istorya?' 'Oo! Oo! — iyang gipugos. — 'Nakita gyud nako sa akong kaugalingong mga mata nga, usa ka gabii sa bulan, ang tigulang nag-agik-agik og "m-m-ako... m-m-ako..." — samtang nagbubo og klase sa likido gikan sa usa ka dako nga botelyang gilukot sa lubid ngadto sa mga palungpung!' Busa, mipili ko og usa ka adlaw nga bakasyon ug miadto sa kaliva ni Elder Charalampios. "Aw," pangutana nako, "Tay Charalampios, kumusta man ka? Kumusta ang kinabuhi? Unsa man imong gibuhay? Naay nakakita nimo diri nga nagbubo ug usa ka butang sa mga tanom gikan sa dakong botelya, ug nag-agak-agak: 'A-a-ako!...' — "Didto sa sagbot," gitudlo sa tigulang kanako, "naay pipila ka liryo nga nagtubo, mao nga gihigaan nako sila. Nag-awit ko og 'Maglipay ka, Dalagang Walang Kapangasaw-an!',³¹ Nagbubo ko og gamay nga tubig sa usa ka bulak, unya nag-awit ko pag-usab: 'Maglipay, Nobya nga Wala pa Magminyo!' — ug nagbubo ko ug gamay nga tubig sa lain pa... Unya pun-on nako ang botelya, mobalik ko sa mga bulak ug didto usab ko magbubo pag-usab..." Tan-awa na lang kana! Ug naay laing tawo nga nakakita niini tanan ug gihunahuna niya nga salamangkero ang tigulang nga lalaki!..

Unsa kaha ka dautan ang hunahuna sa pipila ka tawo sa kalibutan! Samtang ang uban — ang mga kawawa — nag-antos kaayo sa mga butang nga dili lang dili tinuod sa kinaiyahan, apan bisan ang diyablo mismo wala gani makahuna-huna niini! Sa usa ka higayon, sa dihang niulan human sa grabeng uga, nabati nako ang dakong pagpasalamat sa Ginoo nga samtang naglingkod sa akong selda, padayon ko nga nag-ingon nga walay hunong: 'Ginoo ko, nagpasalamat ako Kanimo sa milyon-milyon, bilyon-bilyon ka beses!' Wala ko kahibalo nga sa maong takna, adunay usa ka tawo sa kalibutan nga nagbarog sa ilawom sa bintana, nagpaminaw. Sa ulahi, sa dihang nakit-an ko niya, miangkong siya: 'Amahan, nalimbong ko. Nadungog nako ang tanang "milyon" ug "bilyon" ug naghunahuna ko: "Mao diay na! Grabe ka-astig ning si Amahan Paisius!"' Ug unsa may iyang ipasabot? Nagpasalamat ko sa Diyos sa daghang paagi tungod sa ulan, apan abi niining tawoha nga nagbibilang ko og kuwarta. Kung lain pa ang naa sa iyang lugar, basin pa gani miabot pa sila sa gabii aron kawaton ko! Sigurado nga mabugbog ko pag-ayo, ug sa katapusan wala gyud siya makakaplag bisan unsa.

Sa lain nga higayon, miadto kanako ang amahan sa usa ka masakiton nga bata. Gidala ko siya sa gamay nga simbahan sa akong kaliva, gipaminawan ang iyang mga kasakit ug, aron matabangan siya, miingon ko: 'Aron mobalik ang panglawas sa imong anak, kinahanglan nga ikaw mismo ang mohimo og usa ka butang. Apan unsa man? Dili ka nag-ampo, dili ka nag-ayuno, ug wala pud kay kuwarta nga ihatag sa kawanggawa... Ngano dili ka mosangpit sa Ginoo ingon ani: 'Ginoo ko, wala koy angay ihalad nga sakripisyo alang sa kahimsog sa akong anak, apan mosuway ko, bisan pa man lang, nga undangan ang pagpanigarilyo.' Ang mga pulong nakapukaw sa nabalaka nga amahan, ug

³⁰ Si Elder Charalambos (1914–1998) — usa ka monghe sa Bukid Athos nga nagpuyo sa Kapsala, kauban ni Elder Paisios sa panahon. — *Nota sa tighubad*.

³¹ Iladong mga pulong gikan sa Akathist Hymn ngadto sa Labing Balaang Theotokos, nga nagdayeg sa Iyang Banal nga Paglili, Pagkahimugso ug Walay Sala nga Pagkabirhen.

nagsaad siya nga mosunod sa akong tambag. Samtang ako nagdula-dula sa kandado samtang gipasagdan nako siya nga mogawas sa kaliva, gikuha niya ang lighter ug pipila ka sigarilyo gikan sa iyang bulsa ug gibutang kini sa ilawom sa ikon sa Manluluwas sa simbahan. Wala nako kini nabantayi. Ang sunod nga bisita usa ka batan-on nga lalaki nga adunay isulti kanako. Human sa among pakighinabi, sa wala pa siya makagawas sa kalibera, gikuha niya ang usa ka sigarilyo ug gisindihan kini. "Dili ka makapanigarilyo dinhi, bata," ingon nako kaniya. 'Lakaw paingon sa kilid.' 'Ug gitugotan ba ka nga mosigarilyo sa simbahan?' tubag niya. Kay nakakita siya ug pakete sa sigarilyo ug lighter sa simbahan, gihimo-himo lang niining bata nga nagasigarilyo ko! Ug wala nako siya gisulayan og kumbinsihon; gipasagdan lang nako siya sa iyang hunahuna. Aw, bisan pa man og tinuod nga nanigarilyo ko, buhaton pa kaha nako kana sa simbahan? Nasabtan ba nimo unsa ang hunahuna?

— Geronda, unsa kaha ka dautan ang kadaut nga mahimo sa pagduhaduha, kawalay pagsalig, ug paranoia sa kalag?

— Ang klase sa pagduhaduha maoy magtino sa klase sa kadaut nga kini magbunga. Sa bahin sa kawalay pagsalig ug paranoia, kini magdala og [espirituhanong] kahuyang ug pagkahuyang.

— Unsaon man pag-ayo niini nga kahuyang?

— Pinaagi sa maayong hunahuna.

— Geronda, kung ang usa ka tawo makamatngon sa usa ka adlaw nga nasayop siya bahin sa usa ka butang—nga mao, nga walay basihanang ang iyang pagduhaduha—dili ba kini makatabang kaniya [aron maila ang iyang sayop]?

— Kung masayop siya og usa ka higayon, lahi na kana. Apan kung masayop siya og duha ka higayon, masamdan niya ang iyang kaugalingon. Kinahanglan mag-amping kita. Sa katapusan, makasala kita og grabe bisan pa og lahi lang ang kinalabasan sa usa ka libong bahin kumpara sa atong gihunahuna. Nahinumdom ko sa dihang nagpuyo ko sa usa ka komunal nga monasteryo, usa ka tigulang nga monghe, si Padre Dorotheus, kanunay magprito og zucchini sa panahon sa Dakong Kwaresma. Usa ka igsoon, pagkakita niya nga gibutang sa tigulang ang zucchini sa kawali, dali siyang miduol aron ipaambit kanako ang iyang nabati: 'Adto ka ug tan-awa!' ingon niya. 'Si Padre Dorotheus nagprito og isda! Tan-awa ning mga tambakaw nga gamayng pula nga mullet!' 'Dili posible,' tubag nako, 'dili mahimo nga si Elder Dorotheus magprito og pula nga mullet sa panahon sa Dakong Kwaresma!' 'Posible, posible!' iyang giinsistir. 'Nakita gyud nako sa akong kaugalingong mga mata! Tan-awa kana nga mga tambakong pula nga malapot!' Ug si Elder Dorotheus miabot sa Balaang Bukid isip usa ka kinse-anyos nga batang lalaki ug sama siya sa inahan sa mga igsoon. Kung makita niya nga naay monghe nga masakiton, moingon siya kaniya: "Ani-a dinhi, akong pinalangga, gusto tika sultihan og usa ka tinago" — ug ihatag niya sa masakiton ang tahini³² nga gisagol sa ginaling nga nogales, o laing butang. Ug gisikaran usab niya ang mga tigulang nga monghe sa susamang paagi. Unsa man ang nahitabo? Miadto ko sa pagtan-aw kang Amahan Dorotheos ug nakita nako nga nagprito siya og zucchini para sa ospital sa monasteryo!

— Geronda, unsa kaha kung ang imong pagduda bahin sa usa ka tawo matood diay?

— "Kung ang ingon nga hunahuna mapamatud-an nga tinuod bisan kaisa lang, nagpasabot ba gyud kana nga ang susamang mga hunahuna kanunay nga tinuod? Gawas pa, unsaon nimo pagkahibalo: tingali gitugotan sa Diyos nga mapamatud-an kana nga hunahuna sa tinuod aron ang tawo nga imong gisuspetsahan makalusot sa pagsulay sa pagpaubos?"

Syempre, kinahanglan usab kitang mag-amping. Dili nato hatagan ang mga tawo og rason aron makahimo sila og sayop nga konklusyon. Pananglitan, kung adunay usa ka tawo nga adunay 'daotan' [dili maayong] hunahuna bahin kanimo, ang hinungdan niini mahimo nga ang ilang kaugalingong dautang tuyo o tungod kay ikaw mismo ang naghatag kanila og rason aron hunahunaon ka nila nga

³² Usa ka sagol nga sama sa porridge nga gihimo gikan sa liso sa linga. — *Nota sa maghubad.*

daotan. Apan kung naay naghunahuna og daotan bahin kanimo, bisan pa man maampingon ka sa imong pamatasan, hatagi og himaya ang Dios ug ampoa sila.

Pakig-istorya sa mga Hunahuna

— Manalida, kung moabot kanako ang hambog nga hunahuna, mobati ko og pag-antos.

— Gipugngan ba nimo kana nga hunahuna?

— Oo.

— Ngano man kaayo nga gipugngan pa nimo kini? Siradi ang pultahan niini. Pinaagi sa pagtipig sa ingon nga hunahuna para sa imong kaugalingon, ikaw mismo ang nagapasakit sa imong kaugalingon. Ang hunahuna sama sa usa ka kawatan: moanha kini kanimo — ablihan nimo ang pultahan niini, pasudlon nimo kini sa imong balay, makig-istorya ka niini, unya kawaton ka niini. Unsaon man nimo pag-istorya sa usa ka kawatan? Dili lang nimo siya pakig-istorya, kundili isirado pa gyud nimo pag-ayo ang pultahan aron dili siya makasulod. Sige, bisan pa man dili ka motubag sa hunahuna — nganong pasudlon pa man nimo kini? Hatagan tika og usa ka pananglitan. Pananglitan, moabot kanimo ang hunahuna nga mahimo kang usa ka abbess. Dili ko nagpasabot nga tinuod nga naa kay ingon ani nga hunahuna, apan gigamit lang nako kini isip pananglitan. Busa, miabot kanimo kini nga hunahuna. Sige. Sa diha nga moabot kini nga hunahuna, ingna ang imong kaugalingon: 'Ah! Nindot! Gusto ka nga mahimong madre superiora? Kung mao, una, mahimong madre superiora ka sa imong kaugalingon.' Human nimo niingon ana, dayon nimo tapuson ang pakighinabi [sa yawa]. Sigurado man nga dili nato usikan ang oras sa pakig-istorya sa yawa, diba? Tan-awa, sa dihang miabot ang yawa aron tuksuhon si Kristo, miingon Siya kaniya: 'Layo ka kanako, *Satanas*.'³³ Tungod kay gisugo ni Kristo ang yawa nga 'Layo ka...', nganong mag-istorya pa man kita kaniya?

— Geronda, unsa kaha kung makig-istorya ko sa usa ka 'kaliwang' hunahuna aron mahibal-an kung asa kini gikan — dautan ba kana?

— Ang problema mao nga dili ka nakig-istorya sa hunahuna, sama sa imong gihunahuna, kondili sa usa ka yawa. Samtang nalingaw ka sa pakig-istorya kaniya, mag-antos ka pagkahuman. Ayaw gyud pakig-istorya sa ingon ana nga ['left-wing'] nga mga hunahuna. Dakpa ang granada [sa kaaway] sa tunga-tunga sa hangin, ug [dayon] ibalik kini ngadto sa kaaway — aron siya mamatay. Aduna'y pipila ka granada nga dili dayon mosabog, kondili pagkahuman sa duha o tulo ka minuto. Ang usa ka 'kaliwang' hunahuna sama sa ingon ana nga granada: kung imo kining itambog dayon, dili ka niini masamdan. Apan usahay, kung imo ibaba ang imong pagbantay ug biyaan ang Pag-ampo kang Jesus, dili na nimo maprotektahan ang imong kaugalingon. Ang Yawa, gikan sa gawas, nagpadala kanimo og usa ka 'telegram'. Pagdawat nimo niini nga 'telegram', imong basahon ug basahon pag-usab, motuo ka sa gisulat niini, ug unya imong itago kini. Kining maong mga 'file' mao gyud ang ipagawas sa Adlaw sa Paghukom aron ikaw masakpan.

— Geronda, kanus-a ang pagsulod sa usa ka 'kaliwang' hunahuna mahimong usa ka pagkahulog?

— Moabot ang hunahuna, ug imo dayon kini palagson. Dili kana pagkahulog. Apan kung moabot kini, ug imo kining atubangon, kana usa ka pagkahulog. [O basin ing-ani:] moabot kini, dawaton nimo kini sa mubo nga panahon, unya imo kining isalikway. Katunga na kana sa pagkahulog, kay bisan pa niana napahimulosan ka: sa katapusan, gidalian sa yawa ang imong hunahuna. Sa laing pagkasulti, sa ikaduhang kahimtang, mura'g ingon ka sa yawa nga miabot: 'Maayong hapon, kumusta ka? Sige? Lingkod, hatagan tika og meryenda. Oh?! Ikaw diay si Satanas? Aw, paingon na!' Apan kay nakita man nimo nga siya si Satanas, nganong gitugotan nimo siya mosulod? Ug karon nga 'gitagad' na nimo siya, mobalik na usab siya.

³³ Lucas 4:8.

Pag-atubang sa hunahuna

— Elder, ngano nga gilibotan ko sa tanang klase sa dautang hunahuna dinhi sa monasteryo, samtang wala kini mahitabo kanako sa sekular nga kalibutan? Ako ba mismo ang nagtugot nga mahitabo kini?

— Oh, ayaw na, bogo ka nga babaye! Pasagdi sila nga moanha ug mopaingon sumala sa ilang gusto. Mangayo ba og pagtugot ang mga eroplano nga molupad ibabaw sa monasteryo ug makasamok sa kahalom? Pareho ra kini sa mga hunahuna. Ayaw pag-antos. Kining mga hunahuna gisulod sa imong huna-huna sa yawa. Sama kini sa mga langgam nga migrante nga molupad taas sa kalangitan ug matahum kaayo tan-awon — ug ikaw, nga nakabuka ang baba, nagdayeg kanila. Apan kon kini nga mga langgam mubaba, magtukod og pugad sa imong balay ug magpadako didto sa ilang mga sisiw, kining mga sisiw magbinuak-binuak sa tibuok nimong balay.

— Busa ngano, Geronda, nganong moabot man kanako kining ingon ani nga mga hunahuna?

— Buhat kini sa yawa. Apan aduna usab usa ka ngitngit nga nahabilin sa sulod nimo. Wala pa mahitabo ang paghinlo. Bisan pa, tungod kay dili nimo dawaton kining mga hunahuna, wala kay responsibilidad. Pasagdi lang ang mga iro — pasagdi sila nga motingog. Ug ayaw paglabay ug daghang bato kanila. Kay samtang maglabay ka ug bato kanila, magpadayon sila sa pagtingog. Ug unya, gikan sa tanang bato, magtukod sila ug usa ka 'monasteryo' o usa ka balay—bisan unsang materyales sa pagtukod ang ilang igong naa... Ug unya dili na sayon para nimo nga bungkagon ang ilang natukod.

— Geronda, kanus-a mosugod ang pakigbisog sa mga hunahuna?

— Kung imo silang supsupan sama sa usa ka tam-is. Ayaw pagtilaw pag-ayo sa lami niining mga hunahuna, nga natabonan og asukal sa gawas apan puno sa makahilo nga kapait sa sulod; kay kung dili, sa katapusan mahulog ka sa kawad-on sa paglaum. Ang pag-agi lang sa dili maayong hunahuna sa usa ka tawo dili angay kabalak-an. Sa katapusan, ang dautang hunahuna dili lang man mopilit sa mga Anghel ug sa mga tawo nga nakab-ot na ang pagkahingpit. Angay kabalak-an kung ang usa ka tawo magtipig ug magpapatag sa usa ka bahin sa iyang kasingkasing ug magsugod sa pagdawat sa 'wolf-planes'³⁴ [sa kaaway nga Wolf Air Force] — mao kana, mga demonyo. Kung kalit kini mahitabo, gikinahanglan dayon ang pag-ikumpisal, uban sa pag-arado sa landing strip sa lobo ug pagtanom niini og mga kahoy nga mamunga — aron ang kasingkasing usab mausab nga mahimong Hardin sa Eden.

Bahín 2.

Mahitungod sa hustisya ug kawalay hustisya

"Oh, unta nga tanan tawo magtratar kanako sa dili patas! Ginasulti ko kaninyo sa tibuok pagkamatitud-anon: nakasinati ko sa pinakamatam-is nga espirituhanong kalipay taliwala sa dili patas"

³⁴ Pagdula sa pulong: ang pulong nga 'volkolyot' (λυκόπτερο), nga gihimo sa Karaan, pareho'g tunog sa Griego sa pulong nga 'helicopter' (ελικόπτερο). — *Tala sa maghubad.*

Kapitulo 1. Sa pagdawat sa kawalay-hustisya

Kinahanglan magbaton og husto nga panglantaw batok sa kawalay-hustisya

— Geronda, kung tratuhon ko nga dili patas, magmatig-a ang akong kasingkasing.

— Aron dili kini magkatig-a, ayaw gayud hunahunaa nga ang tawo nga nagtratar kanimo og dili patas ang sala, o kung unsa kadako ang iyang sala; imbis, hunahunaa kung unsa kadako ang imong kaugalingong sala. Hunahunaa kini: kung mag-away ang mga tawo, ang matag-usa mag-ingon nga sila ra ang husto. Mao nga ang mga tawo kanunay magkasumpaki. Pananglitan, duha ka tawo ang moadto sa pulis ug, samtang nagtudlo sa usag usa, mag-ingon sila sa tingub: 'Gipangpanakit ko niya!' Apan wala'y bisan usa kanila nga mopasabot kung unsa kadako ang kasakit nga ilang gipahinabo sa usag usa! Dili pa gani—ang matag-usa magdala pa gani sa iyang mananakit sa korte.

Kung hunahunaon nato nga gidala ni Kristo ang labing dakong kawalay-hustisya sa Iyang kaugalingon, dawaton nato ang kawalay-hustisya uban ang kalipay. Ingon nga Dios, tungod sa Iyang dakong gugma, Nianak Siya sa yuta ug gipugngan ang Iyang kaugalingon sulod sa siyam ka bulan sa sabakan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Unya nagpuyo Siya sa pagkawalay-ilad sa tulo ka pulo ka tuig; gikan sa edad nga kinse hangtod tulo ka pulo, nagtrabaho Siya isip karpentero para sa mga Hudiyo. Kabalo ka unsang klase nga mga galamiton ang naa nila sauna? Niadtong mga panahona, naggamit sila og lagari nga kahoy nga may ngipon nga kahoy. Ihatag nila kaniya ang nagkalain-laing tabla ug moingon sila: 'Himoa kini, himoa kana...' Apan unsa kaha ka lisod pag-plano anang mga tabla? Sulayi lang pag-plano niini gamit ang mga bati nga piraso sa puthaw nga gigamit nila sauna imbis nga plano! Kabalo ka unsa ka bug-at nga trabaho kana? Ug pagkahuman ana — tulo ka tuig sa pag-antos. Tungod sa pagwali, Nibyahe Siya nga walay sapin sa tibuok gilapdon ug gitas-on sa ilang yuta. Gipang-ayo Niya ang mga masakiton, gibuksan Niya ang mga mata sa mga bulag pinaagi sa paghikap, apan nangayo gihapon sila og mga timailhan gikan Niya. Gipalayas Niya ang mga demonyo gikan sa mga gihuptan, apan ang mga walay pag-ila nagtawag Niya nga demonyo mismo. Daghan kaayong mga propesiya ug prediksyon bahin Kaniya; daghan kaayong mga milagro ang Iyang gihimo; apan, bisan pa niini tanan, sa katapusan giyaw-an Siya ug gisilotan sa kamatayon sa Krus.

Busa, ang mga nag-antos sa kawalay-hustisya mao ang labing pinalanggang mga anak sa Dios. Kay pinaagi sa pag-antos sa kawalay-hustisya, gidala sa kasingkasing niining mga tawo si Cristo, nga Siya mismo nakasinati og kawalay-hustisya. Bisan pa sa pag-exile o sa prisohan, naglipay sila nga daw naa sila sa Paraiso, kay ang Paraiso mao ang bisan asa nga naa si Cristo.

— Geronda, mahimo bang sobra ka bug-at ang karga sa usa ka tawo nga dili na niya ikabuhat?

— Dili tugotan sa Dios nga molabaw ang gibug-aton sa atong kusog. Ang mga buang maoy nagbutang og dili madala nga gibug-aton sa abaga sa uban. Kasagaran, gitugotan sa Maayong Dios nga moagi ang mga maayong tawo sa kamot sa dautan, aron sila makatigom sa ilang langitnong ganti.

— Geronda, adunay ba kalambigitan ang kawalay-kontento ug kawalay-pagpasalamat?

— Oo. Mahimo nga tinuod nga ang uban [sa dihang magkomento sila sa usa ka tawo] maayo ra ang ilang tuyo para kaniya, apan wala niya kini masabti, mobati siya nga dili patas ang nahimo kaniya, ug mopadayag siya og kakulang sa kontento. Kung ang ingon nga tawo dili makontrol ang iyang kaugalingon, posible nga motuo siya nga ginatrato siya nga dili patas bisan pa sa dihang siya ang nasayop ug gihangyo nga mag-amping pa. Sa ingon niini, mahimo pa gani siyang mahimong walay hiya. Pananglitan, usa ka madre, samtang nagwisik sa mga kahoy nga oliba, misobra sa pagdugang og pestisidyo sa solusyon ug nasunog ang mga dahon sa kahoy. Gipa-almon siya, apan imbis nga masabtan ang iyang sayop ug moingon, 'Pasayloa ko ug panalangini ko,' mobati siya nga

gilapas siya sa hustisya ug maghilak. 'Dili patas ang pagtratar nila nako,' iyang gihunahuna. 'Kung gikaon sa tipaklong ang mga dahon sa kahoy, wala sila'y gisulti! Apan karon nga ako na ang nakaguba niini, nagbuhat sila og ingon ani ka dako nga kasamok! 'O, akong Kristo, Ikaw ra ang nakasabot kanako.' Ug nilarga siya, nag-agol-agol! Ang ingon nga madre mahimo pa gani nga malipay sa hunahuna sa pagbalos sa 'dili pagkamatarong' nga iyang nabati, ug magpasalamat pa gani kang Kristo niini! Ang ingon nga kahimtang sa hunahuna usa ka dakong limbong.

Kalipay sa pagdawat sa kawalay-hustisya

— Geronda, ang kalipay nga akong nabati inig pasawayon ko tungod sa usa ka sayop nga akong nabuhat, usa ba ka putli nga kalipay?

— Tan-awa, kung dawaton nimo ang pagsaway tungod sa imong mga sayop nga walay pagreklamo, apan uban sa kalipay ug sa mga pulong: 'Gloria kanimo, Dios, mao kini gayud ang akong gikinahanglan!' — makabaton ka sa katunga sa kalipay. Apan kung gisaway ka nga wala'y basol, tungod sa walay sala nimo, ug dawaton nimo ang pagsaway uban sa maayong panghunahuna, hingpit na ang imong kalipay. Dili ko nag-awhag kanimo nga mangita og paagi aron madani ang kawalay-katarongan sa imong kaugalingon, kay sa ingon ana, madani ka sa yawa ngadto sa garbo; hinuon, nag-awhag ko kanimo nga dawata ang kawalay-katarongan kon kini moabot sa dili gipaabot, ug lipaya kini.

Aduna'y upat ka hugna sa pagtan-aw sa usa ka tawo batok sa kawalay-hustisya. Pananglitan, hunahuna nga adunay usa ka tawo nga dili matarong nga mibunal kanimo. Kung naa ka sa unang hugna, mubalik ka og bunay. Kung naa ka sa ikaduhang hugna, mobati ka og kusog kaayong kaulaw, apan mapugngan nimo ang imong kaugalingon ug dili ka mosulti bisan unsa. Sa ikatulong hugna, dili na ka maulaw, ug sa ikaupat, mobati ka og dakong kalipay ug ang imong kalag malipay kaayo. Kung ang usa ka tawo giakusahan og dili matarong sa usa ka butang, unya, pagpatud-an nga walay basehan kini nga mga akusasyon, iyang limpyohan ang iyang ngalan ug makab-ot ang katagbawan. Sa niini nga kaso, makasinati sila og kalibutanong kalipay. Apan, pinaagi sa espirituhanong pag-atubang sa kawalay-hustisya, uban sa maayong tuyo ug walay kabalaka sa pagpamatuod sa ilang pagkamatarong, makasinati sila og espirituhanong kalipay. Nagpasabot kini nga sa niini nga kahimtang, aduna silay gisaulog nga kahupayan gikan sa Diyos sa ilang sulod, ug ang paghimaya sa Diyos nahimong ilang kahimtang sa pagbuot. Nasayud ka ba unsang kalipay ang masinati sa kalag sa usa ka tawo kung kini malapas apan dili maningkamot sa pagpangatarungan sa kaugalingon, nga nagpaningkamot nga madungog ang 'maayo kaayo' o 'pasayloa ko'? Ug ang kalipay nga masinati karon sa ingon nga kalag, samtang nag-antos sa kawalay-hustisya, mas dako pa kaysa kalipay nga masinati unta niini kung nakapangatarungan kini sa kaugalingon. Ang mga nakaabot sa ingon nga kahimtang gusto magpasalamat sa ilang nakasakit kanila, pareho sa kalipay nga iyang gihatag kanila sa kini nga kinabuhi sa yuta ug sa kalipay nga iyang gisiguro para kanila sa kahangturan. Ka lahi gayud sa espirituhanong gingharian kumpara sa kalibutanong gingharian!

Sa espirituhanong kinabuhi, lahi ang sistema sa pagsukod. Kung imong itago para sa imong kaugalingon ang usa ka bati o walay bili nga butang, mobati ka og kahimut-an. Kung ihatag nimo kini sa uban, mobati ka og kasakit. Kung imong [mapainubsanon] dawaton ang kawalay-katarongan ug ipangatarungan ang imong silingan, nan sa imong kasingkasing gidawat nimo si Kristo, nga kanunay nga gitagad sa dili matarong. Unya, sumala sa naglungtad nga [espirituhanong] balaod, gipalugway ni Kristo ang abang³⁵ sa imong kasingkasing. Nagpabilin Siya niini ug pun-on ka Niya sa kalinaw ug kalipay. Oh, akong mga hinigugma, paningkamoti ug masinati kining kalipay alang sa inyong kaugalingon! Kat-oni ang paglipay dili sa kalibutanong kalipay, kondili niini—ang

³⁵ Ang mga nangabang sa mga lugar para sa puy-anan ug propesyonal nga paggamit adunay katungod, ubos sa balaod sa pag-abang, nga mapadayon ang ilang pag-abang bisan pa human sa pag-expire sa miaging termino.

espirituhanong kalipay. Sa diha nga makat-on kamo niini, ang matag adlaw mahimong Pasko sa Pagkabanhaw alang kaninyo.

Walay mas dako nga kalipay kaysa sa imong masinati sa pag-antos sa kawalay-katarungan. Oh, unta unta nga tanan tawo magbuhat kanako og kawalay-katarungan! Ginasulti ko kaninyo sa tibuok pagkamatitud-anon: nakasinati ko sa pinakamatam-is nga espirituhanong kalipay taliwala sa kawalay-katarungan. Kabalo ba kamo unsaon nako paglipay kung tawgon ko sa uban nga nalimbong? 'Kahimaya kanimong, O Dios,' ingon ko, 'kay madawat nako ang akong ganti alang niining mga pulong. Apan kon matawag ko nga santo, mabutang ko sa utang.' Walay butang sa kalibutan nga mas tam-is pa kaysa sa [pagkawalay-hustisya nga] imong ginasagubang!

Usa ka buntag, adunay mipukpok gamit ang puthaw nga pambukog sa ganghaan sa akong selda. Sayopa pa kaayo aron modawat og mga bisita. Mitan-aw ko sa bintana ug nakakita ko og usa ka batan-ong lalaki nga masidlak ang nawong. Nasabtan nako nga, tungod kay ang Grasya sa Dios 'gipadayag' siya sa ingon ani nga paagi, nagpasabot kini nga nakasinati siya og espirituhanong butang para sa iyang kaugalingon. Busa, bisan pa nga aduna koy apuradong buhaton, gibyaan ko kini, gibuksan ko ang pultahan para kaniya, gidala ko siya sa akong selda, gihatagan ko siya og tubig ug, sa dihang nakita nako nga aduna'y espirituhanong butang nga natago sa sulod niya, hinay-hinay nako siyang gipangutana bahin sa iyang kinabuhi. "Unsa man imong ginabuhay aron mabuhay, batan-on?" pangutana nako kaniya. "Unsa man klase sa trabaho, Amahan?" tubag niya. "Didako man ko sa prisohan, sa katapusan. Baynte-siyete na ko karon, ug didto nako gigugol ang kadaghanan sa akong kinabuhi." "Unsa man diay imong nabuhay aron mapriso ka?" pangutana nako, ug gibuksan niya ang iyang kasingkasing kanako. "Sukad pagkabata pa ko," gisugdan niya ang iyang istorya, "masakit kaayo sa akong kasingkasing nga makakita og mga tawo nga nag-antos. Nailhan nako sa ngalan ang tanan nga nag-antos ug nanginahanglan — dili lang sa among parokya, apan pati na sa uban. Ang among parokya ug ang tagdumala sa parokya padayon sa pagkolekta og kuwarta, gigasto kini sa pagtukod sa nagkalain-laing mga bilding ug bulwagan, sa pagpaayo sa simbahan ug uban pa, samtang ang mga pobre ug nanginahanglan nga pamilya hingpit nga gipasagdan. Dili ko magpasagad sa paghukom kung tinuod ba nga gikinahanglan ang tanang mga bilding, apan akong gisulti nga nakakita ko og daghang mga kabus. Busa niadto ko nagsugod sa tinago nga pagkuha og kuwarta gikan sa koleksyon. Wala nako kuha ang tanan, kondili kutob ra sa gikinahanglan. Gamit sa kuwartang gikawat, mupalit ko og pagkaon ug lain-laing [kinahanglanon] nga mga butang ug gibutang kini sa atubangan sa pultahan sa mga kabus. Pagkahuman ana, aron dili masakpan nga walay sala nga tawo tungod sa pagduda sa pagpangawat, moadto ko sa pulis ug moingon: 'Ako ang nangawat sa kuwarta gikan sa simbahan ug gigasto nako.' Wala na ko'y lain gisulti. Gi-bunal ko nila, gitawag ko nilang 'hampaslupig' ug 'panako', apan naghilom ra ko. Unya gipriso ko nila. Nagpadayon kini sulod sa pipila ka tuig. Ang among lungsod adunay traynta ka libo ka lumolupyo; tanan nakadungog na bahin nako ug gitawag ko nila nga 'hampaslupig' ug 'panako' lang. Ug nagpahilom ko ug nabati nako ang kalipay. Sa usa ka higayon, tulo ka tuig ko nga nakabilanggo. Usahay, gibilanggo ko tungod lang sa pagduda nga nangawat ko — nga wala koy sala — ug sa dihang nadakpan na ang tinuod nga kriminal, gipagawas ko. Apan kung dili makita ang tinuod nga salarin sa krimen nga wala nako buhata, ako ang makaserbisyo sa tibuok silot nga gitakda para niadtong kawatan. Mao nga, Amahan, gisultihan tika nga kadaghanan sa akong kinabuhi gigugol nako sa prisohan."

Pagkahuman nako sa pagtagad sa iyang sugilanon, miingon ko: "Mao ni, anak. Bisin pa man nga ang tanan nimong gisulti nako daw maayo kaayo sa unang tan-aw, sa tinuod walay maayong nahitabo niini. Ayaw na pagbuhat ana pag-usab. Hatagan tika og tambag. Modawat ka ba sa akong tambag?" — "Oo, Amahan," matud niya. "Kinahanglan mobiya ka sa imong lungsod," ingon nako. "Adto ka sa lugar nga walay nakaila nimo — sa lungsod nga ingon-ana. Ako na ang magsiguro nga makaila ka didto og mga maayong tawo. Sugdi ang pagtrabaho ug, kutob sa imong makaya, tabangi ang mga kabus, ipaambit kanila ang imong katapusang piraso sa pan, kay kini adunay mas dako nga

bili [kaysa sa imong gibuhat karon]. Apan bisan pa kon ang usa ka tawo walay ikahatag sa usa ka pulubi ug masakit ang iyang kasingkasing tungod niini, nagahatag gihapon siya og limos sa labing hataas nga antas. Nagahatag siya og limos uban sa dugo sa iyang kasingkasing. Kay kung ang usa ka tawo magahatag og limos gikan sa iyang gipanag-iya, mobati usab siya og kalipay; apan kung wala siyay ihatag, mobati siya og kasakit sa iyang kasingkasing." Pagkahuman ko madungog, misaad ang batan-on nga lalaki nga mosunod sa akong tambag ug nilakaw siya nga puno sa kalipay.

Pito ka bulan na ang nilabay. Usa ka adlaw nadawat nako ang usa ka sulat gikan sa Coridallu Prison.³⁶ Sa pag-abli sa sobre, nabasa nako ang mosunod: "Amahan, walay duhaduha nga ikatingala ka nga, human sa tanang tambag nga imong gihatag kanako ug sa mga saad nga imong gihimo, nagsulat na usab ako kanimo gikan sa prisohan. Apan hibaloa nga karon nag-alagad ko sa usa ka sentensya nga akong na-alagad na kaniadto. Adunay usa ka sayop sa hudisyal nga nahitabo. Salamat sa Diyos nga walay hustisya sa taliwala sa mga tawo: kay kon aduna unta, usa kini ka kawalay-hustisya batok sa mga espirituhanong tawo, nga mawala unta ang ilang langitnong ganti. Pagkahuman nako og basa niining katapusang mga pulong, nabighani ko niining batan-ong lalaki, nga gidawat ang espirituhanong kinabuhi uban sa dako kaayong kadasig ug lawom kaayo nga nasabtan ang tinuod nga kinauyokan sa kinabuhi. Usa ka kawatan alang kang Kristo! Naka-Kristo siya sa iyang sulod. Wala niya mapugngan ang kalipay nga iyang nabati. Nabati niya ang balaan nga kabuang, ang malipayong pagsaulog!

— Geronda, gikan ba kini nga kalipay sa kamatuoran nga gitabonan siya sa mga tawo sa kaulaw?

— Kana nga kalipay naggikan sa kamatuoran nga iyang gipailalom ang kaugalingon sa kawalay-hustisya. Usa siya ka tawo sa kalibutan — wala siya makabasa sa Kinabuhi sa mga Santo ni sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan, ug bisan pa sa kamatuoran nga siya gipakanaug sa dili matarong ug gisulod sa prisohan, bisan pa sa kamatuoran nga sa lungsod giisip siya nga usa ka salbahis, usa ka dautan ug usa ka kawatan, bisan pa sa kamatuoran nga siya gipakaubos ug gipakaulaw, — bisan pa niini tanan, wala siya maghimo og mga pasangil ug gisugat niya ang tanan uban sa ingon ka lawom nga espirituhanong pagsabot! Usa ka batan-on — apan ang iyang kabalaka dili kung giunsa pag-uli ang iyang dungog, kondili kung giunsa pagtabang ang uban. Major, ang tinuod nga mga kriminal kasagaran dili gani mapriso bisan kaisa, apan kining pobre nga kalag napriso kaduha tungod sa mao gihapon nga pagpangawat. Ug pila na kaha ka beses siya sayop nga gipriso — hangtod nadakpan ang tinuod nga salarin! Apan bisan pa ang tanan nga pumoluyo sa maong lungsod maghiusa, wala'y makatupong sa kalipay nga iyang nabati. Ang kalim-an nilang kalipay dili makalabaw sa usa ka kalipay sama sa iya.

Maong nagaingon ko nga ang usa ka espirituhanong tawo walay kasubo. Kung ang gugma modaghan sulod sa usa ka tawo ug ang iyang kasingkasing matandog sa Balaang pag-atiman, ang kasubo dili na makakaplag og puwesto sa sulod niya. Ang mga tawo makahatag og kasakit ug pag-antos niining maong tawo, apan kini mapildi sa ilang dakong gugma kang Kristo.

Ang pagdawat sa dili pagkamatarong usa ka mapuslanong paningkamot

— Geronda, usahay mahitabo nga usa ka igsoon nga babaye maghimo ug bakak nga akusasyon batok kanako, ug dili nako kini ikapailub [sama sa angay nakong buhaton] ug mobugnaw ang akong pagbati kaniya.

— Hulat usa ka gutlo! Unsa man ang gitudlo sa Simbahan kanato? Unsaon man paglihok sa ingon ani nga mga kaso? Ug sa unsang kahimtang ka mismo makabenepisyo pag-ayo? Sige, atong hunahunaon nga tinuod gayud ang imong giingon — nga ikaw walay sala. Kung ingon ana: kung gihimo ka nga dili patas, makabenepisyo ka. Ug kana nga igsoon, nga nagtinguha sa pagpangatarungan sa iyang kaugalingon, naghimo og bakak nga akusasyon batok kanimo,

³⁶ Usa sa mga sentral nga prisohan sa Gresya. – *Nota sa maghubad.*

pagkahuman mobati siya og kasakit sa konsensya, maghinulsol ug magtratar kanimo uban sa mas dako nga gugma. Busa, gikan sa kamatuoran nga gitratar ka nga dili patas, dili lang usa ka maayong butang ang mahitabo, kondili duha o tulo sa samang higayon. Naghatag kini kanimo og bulawanong oportunidad nga mahimong dato ug usbon ang imong kaugalingon gikan sa usa ka gisi-gising nga batang gipsi ngadto sa usa ka mahimayaong dalaga. Ngano man, busa, nga gusto ka pa nga magpadayon sa pagpuyo sama sa usa ka gipsi [nga nagpabilin nga pulubi] samtang ang Dios naghatag kanimo og higayon nga mahimong dato ug ipaambit ang imong bahandi sa uban?

— Apan ang akong hunahuna nag-ingon nga kinahanglan ko mangutana sa akong igsoon kung giunsa niya pagsabot sa akong pamatasan ug nganong gidala niya kini nga panamastamas kanako...

— Aw, siyempre, unsaon man sa usa ka pulubi pagdawat nga naa kay pipila ka [espirituhanong] reserba? Gipugos ka niya nga ipangatarungan ang imong kaugalingon, aron sa ingon niini mapalayas nimo si Kristo gikan sa imong kaugalingon.

— Geronda, apan bisan pa niana, gusto unta nako nga pasayloon ang akong mga sayop, bisan usahay lang.

— Gusto ba ka nga pasayloon? Sige, atong hunahunaon nga pasayloon ka. Makabenepisyo ba ka sa espirituhanong paagi ani, o makasinati ka ba og espirituhanong kawad-on?

— Nawalaan ko.

— Karon, kung naa kay tindahan, unsa may imong pilion — magkaginansya o magkawala?

— Aron makaginansya.

— Busa: kung dili nato gusto nga mawad-an sa materyal, kalibutanong mga butang, labi pa gayud nga paningkamotan nato nga dili mawad-an sa espirituhanong mga butang! Ang mga tawo sa kalibutan mangita og materyal nga ganansya ug dili nila kini pasagdan nga mawala — busa husto ba nga ang mga espirituhanong tawo pasagdan ang espirituhanong ganansya? Apan lain ang mga tawo sa kalibutan: pinaagi sa pagsayang sa ilang kuwarta, ginasyang ra nila ang ilang materyal nga bahandi, samtang kita, kung dili nato pasagdan ang kawalay-hustisya batok kanato, gipanglabay nato ang atong espirituhanon, langitnong bahandi. Ginasyang nato kining tanan nga bahandi dinhi—sa yuta. Busa ngano man nga ilisan nato ang langitnong alang sa kalibutanon? Labaw pa, ang mga maluoy nga tawo sa kalibutan nagpabilin sa espirituhanong pagkawalay-hibalo, samtang ang espirituhanong kahulugan [sa atong kinabuhi] dili gayud nato wala masayri. Nimo-mongko kita aron makab-ot ang langitnong, apan nasuta nga, bisan pa nga alang sa usa ka tumong kita misugod, ngadto sa lahi kaayo nga tumong kita padulong. Kung ang usa ka tawo sa kalibutan masamdan, mabugbog, o pasagdan lang nga dili matarong, mapait kaayo kini para kaniya. Apan kita [mga monghe] kinahanglan nga pangitaon kining tanan para sa atong kaugalingon; kinahanglan natong pag-antuson kini tanan alang sa gugma kang Kristo. Kinahanglan natong paningkamotan nga dawaton ang dili pagpasidungog, pagdumot, ug mga insulto—kay kini nagdala og kaayohan sa atong kalag. Ang usa ka tawo nga may pamilya mangita og paagi aron mapamatud-an nga husto siya tungod kay aduna siyay mga kabalaka sa kalibutan. Sa katapusan, naghunahuna siya kung giunsa sila pagkinabuhi uban sa iyang mga anak nga walay swerte kung, pananglitan, mawala ang iyang dungog o mabangkarote siya. Busa, ang mga layko adunay mga hinungdan nga makapamenos sa silot, samtang kami wala'y ingon ana nga kahimtang.

Kung kita tratuhon nga dili patas, pinaagi sa pagdawat niining dili pagkamatarong, sa tinuod, nagdawat kita og panalangin. Pananglitan, gipasipala ko ug gibilanggo nga dili matarong. Aw, unsa man? Una, tungod kay wala koy nabuhat nga krimen, limpyo ang akong konsensya. Ug ikaduha, nagpaabot kanako ang ganti sa langit. Aduna pa bay mas dako nga pabor nga mahatag kanako? Wala ko magreklamo, apan nagpasalamat ko sa Diyos: 'Giunsa ko pagpasalamat Kanimong, akong Ginoo, nga wala ko makabuhat niining krimen? Kay kung ako gayud ang nakabuhat niini, dili unta nako ikaya ang kasakit sa akong konsensya.' Alang sa mga naghunahuna ingon niini, ang prisohan mahimong paraiso. O kuhaa pa ang lain nga pananglitan: adunay usa ka tawo nga dili matarong nga

mibunal kanako. 'Kahimaya kanimo, Ginoo!' mao akong giingon. 'Tingali pinaagi niini makabawi ko sa pipila sa akong mga sala, kay kaniadto misaka usab ko'g kamot batok sa akong silingan.' O tingali gisal-ut ko sa dili matarong, ug nagpasalamat ko: 'Kahimayaan kanimo, Ginoo! Gidawat ko kini alang sa imong gugma, diin imo gisagubang ang mga insulto ug pagdaugdaug alang kanako.'

Usa ka kontribusyon sa langitnong bahandi

— Geronda, masuko ko nga ang uban wala maghatag ug maayong hunahuna kanako.

— Maayo kaayo nga gisultihan mo ko ani! Sukad karon, mag-ampo ko nga dili na unta ka hatagan og maayong hunahuna sa uban, kay, akong pinalanggang anak, walay kapuslanan kanimo ang maayong hunahuna sa uban. Ang Dios, sa Iyang probidensya, nagtugot nga tratuhon kita sa dili patas ug insultohon kita aron matubos nato ang pipila sa atong mga sala pinaagi niini, o makatigom og pipila ka [espirituhanong] kapital para sa umaabot nga kinabuhi. Apan dili ko masabtan: unsang matang sa espirituhanong kinabuhi ang imong gusto? Wala pa nimo masabti kung unsa ang imong espirituhanong kaayohan; gusto nimo nga gastohon ang tanan nimong [espirituhanong] kapital dinhi ug karon — ug walay ibilin para sa Langit. Ngano man nga ingon ani nimo pagtan-aw sa tanan? Unsang mga libro ang imong gibasa? Gibasa ba nimo ang **Evergetinos**³⁷ ? Dili ba gisulat didto kung unsaon nimo paglihok? Ug nagabasa ba ka sa Ebanghelyo? Siguroha nga imong basahon kini matag-adlaw.

— Geronda, kung magbuhat ko og maayong buhat, masuko ko kung dili kini ilhon sa uban.

— Paminaw, apan unsang matang sa pag-ila ang imong gusto: gikan kang Kristo o gikan sa mga tawo? Makab-ot pa ba nimo ang bisan unsang mas dako nga kaayohan kaysa pag-ila ni Kristo? Ug unsa may pulos kung hatagan ka og pagtagad sa mga tawo? Kung maila sa mga tawo ang maayong imong nabuhat karon, unya sa ulahi, sa walay katapusang kinabuhi, madungog nimo: *'Dawat-a, O Ginoo, ang imong mga maayong buhat...'*³⁸ Dapat kita malipay nga ang uban dili mosugot sa atong mga paningkamot ug biyaan kita nga walay [tawhanong] ganti, kay ang Dios mag-isip niini nga [walay tawhanong ganti] nga mga paningkamot ug ganti-an kita niini og usa ka walay katapusang ganti. Tungod kay adunay langitnong ganti, paningkamotan nato nga makahatag og kontribusyon—bisan gamay pa—sa bangko sa Dios. Kinahanglan natong dawaton ang kawalay-hustisya nga gihimo kanato ingon usa ka dakong panalangin, kay pinaagi sa kawalay-hustisya usa ka piho nga kantidad ang gikredito sa atong [espirituhanong bangko]—ingon usa ka langitnong panalangin.

— Geronda, unsa kaha kung ang usa ka tawo [mapainubuson] nga modawat sa kawalay-katarungan nga gihimo kaniya, dili tungod kay naghunahuna siya sa umaabot nga Paghukom, kondili tungod lang kay nagtuo siya nga mas maayo kana; husto ba ang iyang paglihok?

— Aw, dili ba ang hunahuna nga kini ang mas maayong buhaton sa katapusan magdala kaniya sa paghunahuna sa umaabot nga Paghukom? Pag-amping lang siya nga dili molihok ingon ani aron lang mahimong 'maayong tawo', kay mao na ang ginabuhat sa mga Europeo.³⁹ Kinahanglan hinumduman nga gihimo ka sa hulagway sa Dios ug kinahanglan nga susama ka sa imong Magbubuhat sa tanang butang. Kung kini gayud nga hunahuna ang nag-awhag sa usa ka tawo sa paglihok, nan nagalihok sila sa husto nga direksyon. Kung dili, nangahas sila nga mahulog sa humanismo sa mga Europeo.⁴⁰

³⁷ 'Evergetinos' — usa ka sistematikong koleksyon sa mga asetikong pagtulon-an sa mga Balaang Amahan, nga gikompila sa ika-11 nga siglo ni Pablo, ang nagtukod ug abá sa monasteryo nga 'Evergetis' sa Constantinople, ug unang gipatik sa katapusan sa ika-18 nga siglo ni Banal Nicodemus sa Bukid Athos.

³⁸ Lucas 16:25.

³⁹ Sa paghisgot sa mga Europeo, ang Karaan wala magdaot sa mga katawhan sa Kasadpang Europa, kondili gusto niya nga panalipdan kita gikan sa espiritu sa rasionalismo nga naghari sa maong mga nasud.

⁴⁰ Humanismo—usa ka kultural nga lihok nga nakasentro sa indibidwal nga nagdumala sa kaugalingon, nga mao, ang usa nga layo sa Diyos ug sa Simbahan—nag-uswag sa Kasadpan sa panahon pagkahuman sa mediyibal.

Balaang pagpakaaron-ingnon

— Geronda, pila ka eremita ang naa sa Banal nga Bukid?⁴¹

— Wala ko kahibalo. Ingon nila pito sila.⁴² Sa miaging mga tuig, nahimong lisod kaayo ang pagpangita og hilom ug hilit nga lugar para sa ascesis. Busa, samtang aduna pa'y mga monasteryo nga adunay bulag-bulag nga selda sa Banal nga Bukid,⁴³ ang pipila sa mga amahan nakakaplag og lain nga paagi sa pagpraktis sa ascesis. Pananglitan, human nila unang praktis sa ascesis sa lain nga dapit, sa usa ka punto mosulti sila: "Dili, dili gyud ko mobati nga naa ko sa balay dinhi. Mas maayo nga moadto ko ug magtrabaho sa usa ka monastikong komunidad ug makatigom ug gamay nga kuwarta." Ang mga tawo sa iyang palibot mituo nga tinuod gayud kini. Ang asketa molalin sa usa ka monastikong komunidad, magtrabaho didto sulod sa tulo o upat ka bulan, unya mangayo ug dako kaayong pagtaas sa suweldo. Ug kon dili siya tugutan sa maong pagtaas sa suweldo, moingon siya: "Aw, dili na, dili na kini takus nga magtrabaho ko ani. Mopaingon na ko." Magdala siya og pipila ka rusk, mobiya sa monasteryo, motago sa usa ka langob ug magpahinungod sa mga praktis sa ascesis. Ang mga nabilin sa monasteryo nabati nga nakakita siya og trabaho sa lain nga dapit. Kung pangutan-on ang mga monghe sa maong monasteryo, 'Naa ba dinhi kaninyo si Amahan kinsakinsa?'—motubag sila, 'Oo, naa siya dinhi, apan kapili-pili kaayo siya! Miabot siya dinhi aron magtipig og kuwarta. Nangayo siya og taas nga suhol! Hunahuna-a lang: usa ka monghe nga nangayo og pagtaas sa sweldo! Unsang klase nga monghe man na?' Busa nakapahimulos ang asketiko og doble kaayong benepisyo—gikan sa iyang pagka-asketa ug gikan sa ilang mga akusasyon. Ug gikan usab sa mga kawatan: kay sa dihang nadungog sa mga kawatan nga adunay siya'y kuwarta, moadto sila sa iyang langob, bugbog-on siya, apan walay makaplagan.

— Geronda, apan kung nagtago ang igsoon nga babaye, unsaon nako pag-alig sa iyang pagkamaayo?

— Sa imong hunahuna, buang ba siya nga dili magtago sa iyang kaugalingon? Ang mga santo nagbuhat og mas dagkong mga buhat dili aron makab-ot ang pagkabalaan, kondili aron itago kini. Nasayud ka ba unsa ang gibuhay sa mga balaang buang alang kang Kristo? Una, ilang gilikayan ang pagkaukodnon niining kalibutan ug misulod sa gingharian sa kamatuoran sa Ebanghelyo. Apan bisan kana dili pa igo alang kanila, ug milakaw pa sila og mas layo — padulong sa balaang pagkaukodnon alang sa gugma ni Kristo. Human ana, wala na sila magtagad unsay gibuhay kanila, o unsay gisulti bahin kanila. Apan kini nagkinahanglan og dakong pagpaubos. Ug hunahuna kini: kung mosulti ka og dili maayong butang sa usa ka tawo nga kalibutanon, masuko siya; kung dili nimo siya dayegon sa usa ka butang, masuko siya, samtang ang mga balaan nga buang alang sa tinguha ni Kristo naglipay nga sayop ang pagtan-aw sa mga tawo kanila.

Sa karaang mga panahon, adunay mga monghe nga nagpakaaron-ingnon nga gihuptan sa demonyo, aron matago ang ilang pagkamaayo ug mapukan ang maayong pagtan-aw sa uban kanila. Samtang nagpuyo ko sa Monasteryo sa Philotheus⁴⁴ sa panahon nga kini usa ka komunidad sa mga

⁴¹ Usa ka adlaw niadtong 1950, sa dihang unang miabot si Elder Paisios sa Balaang Bukid sa Athos ug nangita sa agianan nga gikan sa Kausokaliivia paingon sa skete ni Santa Ana, nakasugat siya og usa ka eremita nga ang nawong nagdan-ag sa kahayag. "Murag mga kap-atan ka tuig ang panuigon niya, ug sa iyang sinina makita nga wala siyay kalambigitan sa mga tawo... Klaro kaayo nga usa ka balaan ang nagtindog sa akong atubangan." Sa dihang nangutana si Elder Paisios sa eremita kung asa siya nagpuyo, mitubag ang eremita, "Dinhi" — ug nagtudlo sa tumoy sa Balaang Bukid. Sa ulahi, gikumpirma sa mga batid nga tigulang kang Amahan Paissios nga napulo'g duha ka eremita ang nagpuyo sa kahilom sa tumoy sa Athos. Tan-awa si *Elder Paissios*. The Fathers of the Holy Mountain and Stories of the Holy Mountain. Holy Trinity Sergeev Lavra, 2001. pp. 45–47.

⁴² Gihatag niadtong Nobyembre 1988.

⁴³ Ang usa ka autonomo nga monasteryo (nagasustento sa kaugalingon) supak sa usa ka komunal (kinovial) nga monasteryo. Kini usa ka monasteryo nga walay abá ug gipadagan sa mga tigpangdumala. Ang mga pumoluyo sa mga autonomo nga monasteryo nagsunod sa ilang kaugalingong monastikong rutina, dili mag-ambit sa komunal nga pagkaon, ug makadawat og pinansyal nga alawans gikan sa monasteryo alang sa pagtuman sa ilang mga monastikong katungdanan. Ang katapusang autonomo nga monasteryo sa Bukid Athos giusab ngadto sa komunal nga monasteryo niadtong 1992.

⁴⁴ Niadtong 1956–1958

monghe, nakaila ko didto og usa ka monghe nga kaniadto nagpraktis og ascesis sa Disyerto sa Vigla.⁴⁵ Sa pagkahibalo nga nahibal-an na sa mga amahan didto ang iyang mga pag-ascetismo ug espirituhanong kalamboan, nangayo siya og panalangin sa iyang espirituhanong amahan ug mibiya. "Maayo kaayo na!" ingon niya sa pagbiya. 'Sawa na kaayo ko aning mga bulok nga rusk. Moadto ko sa usa ka monasteryo nga nagpanginabuhi sa kaugalingon: didto mokaon ko ug karne ug mabuhi sama sa usa ka tinuod nga tawo! "Binuang ba ko nga magpabilin dinhi?" Busa mibalhin siya sa Monasteryo sa Philotheus ug nagpakaaron-ingnon nga siya gipanag-iya. Ang iyang mga kaubang monghe,⁴⁶ sa pagkadungog nga siya nahimong "gipanag-iya," nagsugod sa pag-ingon sa usag usa: "Kaluoy-anay — gipanag-iya na siya. Aw, unsaon man nimo: gilauman na kini." Nilayas siya gikan dinhi: napul-an na siya sa mga bulok-bulok nga tinapay, nakita nimo! Nilalin siya sa usa ka monasteryo nga nagpanginabuhi sa kaugalingon — nangandoy siya og gamay nga karne!" Ug unsa kaha ang nahitabo sa "gipanag-iya"? Mao ni: nagpuyo siya sa Filofey sulod sa kapin baynte singko ka tuig, ug sa tibuok niining mga katuigan wala siya mag-andam sa iyang kaugalingong pagkaon ni matulog. Nagpaningkamot nga malikayan ang katulogon, molibot-libot siya sa mga koridor sa monasteryo dala ang parol tibuok gabii. Sa diha nga moabot na siya sa hingpit nga kakapoy, mohunong ang asketiko ug mosandig sa bungbong sa mubo nga panahon, apan sa diha nga mosugod na ang katulogon sa pagdaug kaniya, mubangon siya dayon ug mosugod sa paghungihong sa Pag-ampo kang Hesus: "Ginoong Hesukristo..." Unya magpadayon siya sa hilom nga pag-ampo — dili sa kusog — bisan pa man usahay ang pag-ampo mosulod ra sa iyang mga ngabil ug madungog sa uban. Sa diha nga makigkita siya sa ubang monghe, ang asketiko mangayo: "Ampi, ampi, nga biyaan ko sa demonyo." Sa usa ka higayon, usa ka batan-ong nobisong napulo'g lima ka tuig ang panuigon miingon kanako bahin kaniya: "Kalimti na siya, kana nga buang." — "Ayaw pag-ingon ana," akong giingon kaniya. "Kining tawoha nakab-ot og dako kaayong hiyas ug nagpakaaron-ingnon ra nga gipanag-iya." Pagkahuman niini, kining batan-ong monghe mitagad sa asketiko uban sa pagrespeto. Ug sa dihang namatay ang asketa, nakit-an siyang nagkupot og usa ka papel nga adunay listahan sa mga kaigsuonan sa monasteryo. Sa atbang sa ngalan sa matag monghe, [ang buang nga nagpakaaron-ingnon] nagsulat og usa ka matang sa palayo. Gibuhat niya kini aron, bisan pa human sa iyang kamatayon, mapapas bisan gamayng maayong hunahuna nga tingali naa sa uban bahin kaniya. Sa ulahi, ang iyang mga abo misugod og baho nga humot. Makita nimo: gusto niyang itago ang iyang kaugalingon, apan ang Grasya sa Dios nagpadayag kaniya sa uban.

Busa, dili nato dapat maghimo og konklusyon bahin sa usa ka tawo base sa iyang panagway— kay dili nato masuta kung unsa ang iyang gitago sa sulod.

Kapitulo 2.

Mahitungod sa pagpangatarungan sa kaugalingon nagpalayas sa Grasya sa Diyos gikan kanato

Ang pagpangatarungan sa kaugalingon makababag sa espirituhanong pag-uswag

— Geronda, unsa ang pasabot sa mga tawo kon moingon sila nga dili nimo makaplagaan ang pagpangatarungan sa kaugalingon sa Balaang Kasulatan?

— Nga ang pagdependa sa kaugalingon, sa usa ka paagi, dili gyud mapangatarungan.

— Apan, Geronda, sa dihang ako magpangatarungan sa akong kaugalingon, nasabtan nako pagkahuman nga ang pagpangatarungan sa kaugalingon dili angay sa usa ka monghe.

⁴⁵ Vigla — usa ka kabukiran, walay tawo nga dapit sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Peninsulang Athos.

⁴⁶ Espirituhanong mga igsoon — mga monghe nga nakadawat sa monastikong paggupit sa ulo gikan sa parehas nga tigulang.

— Dili lang kini dili angay — ang pagpangatarungan sa kaugalingon walay labot sa espirituhanong kinabuhi. Kinahanglan masabtan nga, sa pagpangatarungan sa kaugalingon, ang usa ka tawo naa sa kahimtang sa bakak. Gihimulag sa tawo ang iyang koneksyon sa Dios ug gipahilayo ang kaugalingon gikan sa Balaang Grasya. Kay ang Balaang Grasya dili moabot sa usa ka tawo nga naa sa kahimtang sa bakak. Sa higayon nga ang usa ka tawo magpasang-at og rason sa dili matarung, iyang gibulag ug gi-isolate ang iyang kaugalingon gikan sa Dios. Ang wanang tali sa tawo ug sa Dios napuno sa usa ka materyal nga nag-insulate, sama sa goma [espirituhanon]. Makapas-an ba ang kuryente sa goma? Dili, dili kini makaya; dili kini pasudlon sa kuryente. Ingon usab, alang sa Balaang Grasya, walay mas kusgan nga materyal nga makababag kaysa pagpangatarungan sa kaugalingon. Pinaagi sa pagpangatarungan sa imong kaugalingon, mura ka'g nagtukod og bungbong nga nagbulag kanimo gikan sa Dios, ug sa ingon niini maputol nimo ang tanang koneksyon Niya.

— Geronda, kanunay nimo isulti: 'Paninguha ta nga dili mahulog ubos sa espirituhanong marka sa paglabang.' Unsa man kini nga espirituhanong marka sa paglabang?

— Ang espirituhanong marka sa pagkapasa mao ang mapainubuson nga pag-angkon sa sayop sa usa ka tawo, ingon man ang pagdumili sa pagpangatarungan sa kaugalingon, labi na kon ipakita sa usa ka tawo kung asa siya nasayop ug iyang giila ang iyang sala. Aw, ang dili pagpangatarungan sa kaugalingon kon pasanginlan ka sa butang nga wala nimo nabuhat — kana usa na ka unang klaseng marka. Ang bisan kinsa nga maghimo og pasangil para sa iyang kaugalingon dili lang mapakyas sa pag-uswag, apan kulang usab siya sa k sulod nga kalinaw. Dili kita silotan sa Diyos tungod sa bisan unsang sayop nga atong nabuhat; apan kita mismo dili angay maghimo og pasangil alang niini nga sayop o ituring kini nga usa ka natural nga butang.

— Ug kung gisaway ko tungod sa usa ka kakulangan, apan dili nako matino kung pila ang akong sala, kinahanglan ba nako mangutana aron mas mag-amping ko sa sunod? O mas maayo ba nga maghilom nalang?

— Kung lima ka porsyento ka ang sala, apan ikaw mopasanginlan sa imong kaugalingon og baynte singko porsyento, dili ba mas dako gihapon ang imong nakuha ani? Pasanginli ang imong kaugalingon og sobra pa aron masiguro ka. Mao kini ang espirituhanong praktis nga imong buhaton: pangitaa ang imong kaugalingong kakulian ug dakpa ang imong kaugalingon sa buhat. Kung dili, nahadlok ka nga buhian ang imong 'kaugalingon', maghimo ka og mga rason para niini, apan wala kay kalinaw sa sulod.

— Geronda, makabenepisyo ba ang usa ka tawo nga, tungod sa batasan, nakahimo og mga pasangil, unya nakamatikod sa iyang sayop ug nagasaway sa iyang kaugalingon?

— Sa labing gamay, makakuha og kasinatian ang ingon nga tawo. Kung gamiton nila kini nga kasinatian sa husto, mapuslan kini nila. Ug kung moingon ang Diyos, 'Tungod kay nasabtan na nila ang ilang sayop ug naghinulsol na sila, angay silang hatagan og usa ka butang,' unya makadawat ang maong tawo og usa ka matang sa 'grant', apan gikan sa lain nga [espirituhanong] pondo — ang pondo sa paghinulsol.

Ang hinungdan nganong magpangatarungan ang usa ka tawo sa iyang kaugalingon mao ang iyang pagka-makasarili

— Geronda, kung dili ko makakita og rason para sa mga lihoc sa uban, nagpasabot ba kini nga hugot ang akong kasingkasing?

— Wala ka'y makitang rason para sa uban, apan nakakita ka ug usa para sa imong kaugalingon? Apan sa dili madugay, si Kristo dili na usab makakita ug rason para kanimo. Kung ang usa ka tawo molihok nga daotan, ang iyang kasingkasing mahimong malig-on sama sa bato sa usa ka gutlo. Ug kung molihok sila uban sa gugma, ang ilang kasingkasing mahimong malumo kaayo sa usa ka gutlo. Kuhaa ang kasingkasing sa usa ka inahan! Sama sa paglihok sa usa ka inahan: iyang pasayloon ang

tanang [nga buhaton sa iyang mga anak] ug usahay magpakaaron-ingnon nga wala makabantay [sa ilang kalingawan].

Ang usa ka tawo nga husto ang paghimo sa espirituhanong buhat sa iyang kaugalingon makakita og makapamenos nga mga hinungdan para sa tanang, nagpangatarungan sa tanang, samtang dili gayud mangita og pangatarungan para sa iyang kaugalingon — bisan pa kon husto siya. Kanunay nila nga giisip nga sila ang nakasala, samtang naghunahuna sila sa kamatuoran nga wala nila magamit pag-ayo ang mga paborableng kahigayunan nga gihatag kanila. Pananglitan, kung makakita ang ingon nga tawo og nangawat, iyang hunahunaon nga mas daghan pa unta iyang kuhaon kung siya nakasala ug milapas sa husto nga dalan. 'Gitabangan ko sa Diyos,' ingon niining maong tawo, 'apan ako mismo ang nag-angkon sa Iyang mga gasa. Mas dako kini nga pagpangawat kaysa gibuhad sa akong silingan: ang kalainan lang mao nga klaro ang iyang pagpangawat, samtang ang akong nagpabilin nga natago.' Sa ingon niini, hugot ang paghukom sa tawo sa iyang kaugalingon samtang malumo ang iyang paghukom sa iyang silingan. O, sa dihang makakita sila og sayop—dako man o gamay—sa ilang silingan, pasayloon kini sa ingon nga tawo, ug i-angkon nga maayo ang tuyo sa ilang gibuhad. Maghunahuna sila nga daghan pud sila'g sayop nga makita sa uban. Kay kon motan-aw ka pag-ayo, makakaplag ka og daghan kaayong sayop sa imong kaugalingon! Unya, ang pagpasaylo sa silingan mahimong usa ka sayon kaayo nga butang. Unsa kadaghan nga kasamok ang atong nahimo! *'Ayaw hinumdumi, Ginoo, ang mga sala sa akong pagkabatan-on ug sa akong pagkawalay-hibalo.'*⁴⁷

— Geronda, usahay, kung pangayuan ko og tabang, malipay ko nga motabang, apan sa akong pagdali, makasayop ko gamay, unya, kung basulon ko, mangita ko og pasangil...

— Kung, samtang nagtinguha sa pagbuhad og maayong buhat, nakasayop ka gamay, kinahanglan nimong [mapainubuson] dawaton ang pagsaway tungod sa sayop nga imong nabuhad — aron makadawat ka sa imong hingpit nga ganti. Lihok kaayo ang Yawa. Wala'y sama kaniya sa iyang pagka-lihok. Busa, dili ba niya gamiton ang iyang daghang katuigan nga kasinatian? Siya ang nag-awhag kanimo sa pagpangita og pasangil, aron mawala kanimo ang ganti sa maayong buhat nga imong gihimo. Kung makakita ka ug usa ka tawo, , nga nababad sa singot, nagbitbit ug bug-at sa iyang abaga, ug gusto nimo kini kuhaon aron mapagaan siya, nan kini, masulti nato, natural. Nakita nimo kung giunsa niya nagbitbit niini nga bug-at ug, tungod sa imong pagkamaayo, midali ka sa pagtabang kaniya. Apan, ang pagdala sa karga sa usa ka dili matarong nga sala nga gibuhad sa uban adunay mas dako nga gasto. Kung kita gisaway ug dayon magsugod sa paghimo og mga pasangil, nagpakita kini nga buhi pa kaayo ang makalibutanong panghuna-huna sa atong sulod.

— Geronda, unsa man, busa, ang hinungdan sa pagpangatarungan sa kaugalingon?

— Sa pagkamakasarili. Ang pagpangatarungan sa kaugalingon usa ka pagkahulog; kini nagpalayas sa Grasya sa Dios. Ang usa ka tawo dili lang kinahanglan nga magpugong sa pagpangatarungan sa iyang kaugalingon, kondili kinahanglan usab niyang higugmaon ang kawalay-katarungan nga gihimo batok kaniya. Kay unsa pa kaha gawas sa pagpangatarungan sa kaugalingon ang nagpahawa kanato gikan sa Paraiso? Dili ba kini ang kinauyokan sa pagkahulog ni Adan? Sa dihang gipangutana sa Dios si Adan: 'Nikaon ka ba sa kahoy nga akong gisugo kanimo nga dili nimo kan-on?' — Wala miingon si Adan, 'Oo, akong Ginoo, nakasala ako,' kondili misugod siya og paghimo og pasangil: 'Ang babaye nga imong gihatag kanako mao ang naghatag kanako sa bunga sa kahoy, ug nakakaon ako.' Pinaagi niini, epektibo niyang giingon sa Dios, 'Ikaw ang sala, kay imo man gihimo si Eba.' Apan obligado ba si Adan nga mosunod kang Eba niining butanga? Gipangutana usab sa Dios si Eba sa maong pangutana, apan siya usab misugod sa paghimo og mga pasangil: 'Gipanglimbong ko sa bitin.'⁴⁸ Kung unta miingon si Adan, 'Nakasala ako, sayop ako, akong Dios,' ug kung unta giila usab ni Eba ang iyang sayop, unya nauli unta ang tanang. Apan dili: ang duha

⁴⁷ Salmo 24:7.

⁴⁸ Tan-awa Gen. 3:11–13.

misugod sa paghimo og pasangil para sa ilang kaugalingon, nga naningkamot nga malabaw pa sa usag usa.

— Geronda, kung ang usa ka tawo wala makamatngon kung unsa ka dako nga dautan ang pagpangatarungan sa kaugalingon, unsa ang angay basulon niini?

— Unsa ang angay basulan? Ang kamatuoran nga sila mismo ang angay basulan. Pinaagi sa walay katapusang pagpangatarungan sa ilang kaugalingon ug pagtuo nga ang uban wala makasabot kanila, nga ang tanan sa ilang palibot dili patas, samtang sila usa ka inosenteng nag-antos ug usa ka malisud nga biktima, ang usa ka tawo mahimong dili rasonable ug mawala ang kontrol sa iyang kaugalingon. Ug hunahuna lang: nga usahay nakahimo siya og dili matarong ug nakapasakit sa uban, ingon ani ang ingon niining tawoha: 'Mapasagdan unta nako kining dili matarong, apan dili ko gusto nga madani ang uban sa sala!' Buot ipasabot, naningkamot sila nga ipangatarungan ang ilang kaugalingon, kun tan-aw daw tungod sa gugma, aron kining ilang gihunahuna nga nakapasakit kanila makabalik sa husto nga paghunahuna ug dili mahulog sa sala! O kaha magsugod sila og daghang mga pasangil aron ang ilang 'nasakitan' dili mahulog sa sala tungod sa aksidenteng sayop pagsabot kanila. Nakita ba nimo kung unsa ka pino ang buhat sa yawa?

Ang bisan kinsa nga maghimo og mga pasangil dili makadawat og espirituhanong tabang

Nabantayan nako nga karon, ang tanan—bata ug tigulang—gipasabot ang tanang butang pinaagi sa usa ka satanicong hunahuna. Ang yawa iyang gi-interpretar pag-usab ang tanan sa iyang kaugalingong paagi para kanila, ug sa ingon niini, kining mga tawo mawala sa kamatuoran. Usa ka satanicong interpretasyon—mao kana ang pagpasangil sa kaugalingon.

— Geronda, ngano man nga ang uban mangita og sayop sa matag pulong nga gisulti kanila?

— Oh, makalilisang kaayo ang makig-istorya sa usa ka tawo nga naandan na sa paghimo og pasangil! Sama ra kini sa pakig-istorya sa usa ka tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu. Pasayloa ko sa Ginoo, apan kadtong mga naghimo og pasangil, ang diyablo mismo ang ilang 'espirituhanong amahan'. Kini mga tawo nga grabe kaayo ang pag-antos sa sulod; wala silay kalinaw sa ilang kaugalingon. Gihimo nila ang pagpangatarungan sa kaugalingon nga ilang kredo. Sa laing pagkasulti, sama sa usa ka kawatan nga nagpabiling mata tibuok gabii aron magplano og paagi sa pagpangawat, kining mga tawo kanunay nga nagplano og paagi aron ipangatarungan ang ilang mga dautang binuhatan. Samtang ang usa ka tawo naghunahuna kung giunsa pagpahiubos sa kaugalingon o pagbuhat og maayong buhat, sila nagmugna sa eksaktong sukwahi — usa ka paagi aron pasanginlan ang dili gyud pasanginlan. Kining mga tawo nahimong tinuod nga abogado sa depensa! Dili posible nga mausab ang ilang hunahuna — sama ra kini sa pagsulay og usab sa hunahuna sa yawa. Wala ka'y ideya kung unsa ka lisod ang akong pakigbisog sa usa ka ingon ana nga tawo! 'Walay pulos gyud ang imong gibuhay,' akong giingnan siya. 'Kinahanglan nimong tagdon ang pipila ka butang, ' kay nawala na gyud ka sa hustong dalan; kinahanglan nimong buhaton kini ug kana...' Apan nakakita siya og rason para sa matag pulong nga akong gisulti, ug sa katapusan sa among panag-istorya miingon pa gani siya: 'Wala pa gihapon nimo gisulti kung unsa ang angay nakong buhaton!' — 'Higala,' nagkalibog ko, 'unsa kaha man diay ang among gihisgutan sulod sa ingon ana kadugay? Naghisgot ta bahin sa imong mga sayop, bahin sa paunsa ka nisulod sa sayop nga dalan, pero sige ra ka'g pangatarungan nga walay hunong. Sa tulo ka oras nga nag-istorya ta, gikapoy na gyud ko nimo! Gidala ko nimo sa tumoy! Aw, wala ba nako gisulti nimo unsay angay nimong buhaton?' Ing-ani ni: ihatag nimo sa tawo ang angay nga mga pananglitan, ipatin-aw nimo nga ang pagtratar sa tanan sama sa ilang gibuhay kay satanikong pagkahakog; pahimangnoan nimo sila nga naa sila sa impluwensya sa demonyo ug kung dili sila mausab, malaglag sila — ug human ana tanan, ingon pa nila nga wala gihapon nimo gisulti kung unsay angay nilang buhaton! Dili ba gyud ka mawala'g pasensya sa ingon ana nga sitwasyon? Kung ang usa ka tawo wala gyud'y paki sa bisan unsa, dili siya masuko sa ingon ana nga mga kaso. Bisan unsa pa man ang mahitabo, para kanila tanan kini gagmayng butang lang sa kinabuhi.

Apan, kung dili ka walay paki, mosabog gyud ka sa ingon ani nga sitwasyon. Dili, swerte gyud sila—kadtong mga tawo nga walay paki bisan unsa pa man.

— Bisan pa, Geronda, ikaw mismo dili gyud gusto nga magpabilin nga walay pagtagad bisan unsang kahimtang...

— Ang akong igsoon nga lalaki, nga walay pagtagad, dili gyud magsayang sa iyang kusog sa walay pulos. Makatarunganon nga mag-antos alang sa usa ka tawo nga nag-antos. Apan mao ni ang punto: gikapoy ka na kaayo alang kaniya, daghan kaayo imong gisulti kaniya, unya sa katapusan moingon siya, 'Wala nimo gisulti nako unsa ang buhaton' — ug iyang gipangatarungan ang dili gayud angay pangatarungan. Mao na nga nahimo siyang demonyo gikan sa pagka-tawo! Kakahadlok! Kung unta naghunahuna lang siya bisan sa usa ka gutlo sa paningkamot nga imong gibuhad aron matabangan siya, mausab unta siya bisan gamay lang. Dili pa gani nako gihisgutan ang pagkahibalo niya kung unsa ka sakit para nimo ang makita siyang nag-antos. Pero makita man niya nga nag-antos ka, naglisod ka ug gipanglutos, apan gipasagdan ra niya kini tanan!

— Geronda, kung isultihan nimo ang usa ka tawo nga nagpangatarungan sa ilang dautang binuhatan nga kini usa ka pagpangatarungan sa kaugalingon, ug sila, nga gustong mapamatud-an nga dili kini pagpangatarungan sa kaugalingon, magpadayon gihapon sa pagpangatarungan sa ilang kaugalingon, aduna bay tsansa nga mausab sila?

— Unsaon man niya pag-ayo niini? Nabantayan niya nga nasayop siya kay nag-antos man siya, apan tungod sa iyang kaugalingon lang, dili niya kini pasudlon. Makalilisang gyud kana!

— Oo, apan sa samang higayon moingon siya: 'Dili ka motabang nako. Nangayo ko nimo og tabang, apan dili gani nimo ko imbitahon aron makig-istorya. Gitagad-tagad ra nimo ko.'

— Aw, mao na gyud na — kini nga kahimtang sa panghuna-huna nagagikan usab sa pagka-makasarili. Pinaagi niini, epektibo niyang gisulti kanimo: 'Dili ako, kondili ikaw ang basulon sa kamatuoran nga grabe kaayo ang akong kahimtang!' Oo, oo, moabot pa gyud og ingon ana ang usa ka tawo. Pasagdi na lang siya: walay pulos nga usikan pa nimo ang imong oras kaniya, kay dili nimo siya matabangan. Wala'y responsibilidad ang iyang espirituhanong amahan o — kung nagpuyo siya sa usa ka monasteryo — ang abbot o abbess alang sa ingon nga tawo. Dili kini pagka-makasarili sa tawo, kondili pagka-makasarili sa demonyo. Ang pagka-makasarili sa tawo nag-antos sa mga tawo nga, bisan wala pa sila magpaubos aron moingon og 'Pasayloa ko', dili gihapon sila mangita og pasangil para sa ilang kaugalingon. Apan kinsa man nga nagasala ug nagpangatarungan sa iyang kaugalingon, nagahimo sa iyang kasingkasing nga lungib sa mga demonyo. Kung ang ingon nga tawo dili mapukan ang iyang 'kaugalingon', magpadayon siya sa pagbuhat og daghan pang sayop, ug ang iyang kaugalingong pagkahakog mopukan kaniya nga walay pulos. Kung ang usa ka tawo wala mahibalo sa dautan sa pagpangatarungan sa kaugalingon, aduna siyay mga hinungdan nga makapamenos sa iyang sala. Apan, kung nahibal-an na niya kini—bisan para sa iyang kaugalingon o gikan sa mga pulong sa uban—nan, wala na siyay bisan unsang hinungdan nga makapamenos sa iyang sala.

Kung gusto nimong tabangan ang usa ka tawo nga naandan na sa paghimo og pasangil, pagamping kaayo. Kay kung naghimo sila og mga pasangil, nagpasabot kini nga sobra silang makasarili, ug busa usahay mahitabo ang mosunod: imong isulti kanila nga sayop sila, unya sila, aron panalipdan ang ilang 'pagka-walay-sala' ug mapamatud-an [nga ikaw ang sayop], magsugod sa pagtapok og bakak sa ibabaw sa bakak ug pagpangatarungan sa kaugalingon sa ibabaw sa pagpangatarungan sa kaugalingon. Sa ingon ani nga kaso, ikaw—nga nagpahinumdom kaniya nga sayop siya—ang nahimong hinungdan nganong kining tawoha nahimong mas dako pa nga egoista ug bakakon kaysa kaniadto. Kung makita nimo nga nagpadayon siya sa paghimo og mga pasangil, undang na sa pagsulay og makig-reason kaniya, apan ampinga nga pasigaon siya sa Diyos.

Kung dili ka magdependa sa imong kaugalingon, ang Dios ang magdependa kanimo

— Geronda, kasagaran kung ako gikritiko, sa paghunahuna nga kinahanglan ko maghatag og pasabot, mosugod ko: 'Oo, tinuod na, pero ambot lang, tingali nagtuo ka nga...'

— Ngano man nga kinahanglan nimo kining tanan nga 'apan' ug 'o tingali'?⁴⁹ Wala'y... sulod ning 'o tingali'! Ug kini nagbaliko sa tanan. Kung adunay mosulti kanimo og sayop, ingna lang: 'Pasayloa ko. Pinaagi sa inyong mga pag-ampo, mag-amping ko sa umaabot.'

— Geronda, kung adunay makakita kanako nga nagbuhat niini o kana, ug makahimo og sayop nga konklusyon, kinahanglan ba nako ipatin-aw unsay nakapukaw kanako sa paglihok ingon ana imbis sa lain?

— Kung aduna kay espirituhanong kusog—mao ang pagpaubos—dawata lang ang imong sayop ug ayaw pagpasabot. Ibilin na lang sa Diyos ang pagpanalipod kanimo. Kung dili ka mosulti para sa imong kaugalingon, ang Diyos ang mosulti para kanimo unya. Hunahunaa kini: sa dihang gibaligya sa mga igsoon si Jose isip ulipon,⁵⁰ wala siya miingon [sa mga negosyanteng Ismaelita]: 'Ako ilang igsoon, dili ulipon. Gihigugma ko sa akong amahan labaw pa kaysa bisan kinsa sa iyang ubang mga anak.' Wala siya'y gisulti bisan usa ka pulong, apan sa ulahi misulti ang Dios sa Iyang pulong ug gihimo Siya nga magmamando.⁵¹ Unsa man imong hunahuna—dili ba ipadayag sa Dios [sa mga tawo kung unsa gyud ang tinuod]? Kung ang Dios, alang sa imong kaayohan, ipadayag ang kamatuoran sa mga tawo, mao na lang. Apan kon dili Niya kini ipadayag, kana usab alang sa imong kaayohan. Kung adunay magtratar kanimo nga dili patas, hunahunaa nga dili kini tungod sa dautang tuyo, kondili tungod lang kay ingon ana nila nakita ang mga butang. Kung wala'y dautang tuyo ang tawo, sa takdang panahon ipahibalo sa Diyos kanila ang tinuod nga kahimtang sa mga panghitabo. Ug unya masabtan sa tawo nga dili patas ang iyang pagbuhat kanimo, ug maghinulsol siya. Dili ipadayag sa Diyos ang kamatuoran sa usa ka tawo kung puno siya sa dautang tuyo, kay ang estasyon sa radyo sa Diyos naglihok sa frequency sa pagpaubos ug gugma.

— Geronda, tugot ba nga mangayo og pasabot sa usa ka tawo human sa usa ka sayop nga pagsabot tali kanimo ug kaniya?

— Naliso ba ang imong hunahuna [mahitungod niining tawoha]?

— Dili.

— Kung dili man gubot ang imong panghunahuna, dili na kinahanglan nga magpasabot pa ang tawo kanimo. Apan kon gubot na ang imong panghunahuna, dili bati nga maminaw ka og pasabot, aron dili na kini mas gubot pa.

— Geronda, apan unsaon kaha kung nagpasabot ka dili aron ipangatarungan ang imong mga lihok, kondili aron lang ilarawan ang imong pagbati bahin sa usa ka piho nga panghitabo, o unsay nakapukaw kanimo sa paglihok sa usa ka paagi?

— Wala pud kini'y pulos. Mas maayo nga moingon ka og 'Pasayloa ko' ug dili na maghatag og pasabot, gawas lang kung pangayuan ka niini. Unya, mapainubsanon ka nga mosaysay kung giunsa kini nahitabo.

— Geronda, sa unsang mga kahimtang gikinahanglan ang mga pagpasabot?

— Kinahanglan kini sa mga kaso nga adunay dili pagsinabtanay nga nalambigit ang uban. Sa ingon ani nga mga kahimtang, obligado ang usa ka tawo sa paghatag og pasabot aron matul-id ang kahimtang sa bisan unsang paagi. Mahitabo usab nga sobra ka sensitibo ang usa ka tawo, adunay pipila ka pagka-makasarili, ug kung dili siya magpasabot sa iyang kaugalingon, mahimo kini makahatag kaniya og kasubo. Sa ingon ana nga kaso, mas maayo nga ipasabot niya kung unsay nakapukaw kaniya sa pagbuhat sa usa ka partikular nga lihok.

⁴⁹ Ang Elder nagdula sa mga pulong: "Τὸ 'ἀλλά δὲν ἔχει ἀλάτι καὶ ὅλα τὰ ἄλλοιῶνεται'." — *Nota sa maghubad.*

⁵⁰ Tan-awa ang Genesis 37:20 ug mosunod.

⁵¹ Tan-awa Exodo 1:20.

— Usahay, Geronda, dili nato mailhan ang kalainan tali sa pagpangatarungan sa kaugalingon ug usa ka pagpasabot.

— Ang pagpangatarungan sa kaugalingon dili maghatag og kalinaw sa kalag, samtang ang pagpasabot maghatag niini og kalinaw ug kahupayan.

Ang mga tawo nga husto nga mosusi sa ilang kaugalingon dili maghimo og pasangil

— Geronda, ngano man nga bisan pa sa akong pagbati ug pagsabot sa akong [espirituhanong] kahuyang, maghimo gihapon ko og mga pasangil para sa akong kaugalingon?

— Naghimo ka og mga pasangil tungod kay wala pa nimo nabati ang imong kahuyang. Kung nabati na unta nimo kini, dili na ka maghimo og pasangil. Sa katapusan, kita nga mga tawo nga makasarili dili gustong atubangon ang kalisud, dili nato ganahan magpaningkamot, ug kasagaran gusto nato nga manggaranon [sa espirituhanong paagi] nga walay bisan gamay nga paningkamot. Kinahanglan, sa labing gamay, nga atong i-angkon nga, pinaagi sa pagtan-aw sa tanang butang sa ingon ani nga paagi, espirituhanon kitang pilay sa duha ka tiil. Human nato kini maila, kinahanglan nato kini dawaton uban sa pagpaubos. Apan layo kaayo kana! Sa atong bahin, wala gani'y gamayng timailhan sa pagpaningkamot o pag-ila sa atong kaugalingong kahuyang.

— Makatarong ba sa iyang kaugalingon ang usa ka tawo nga nagahibalo sa iyang kaugalingon, nga nagasusi sa iyang kaugalingon?

— Ang bisan kinsa nga tinuod nga magtuon sa iyang kaugalingon dili maghimo og pasangil para sa iyang kaugalingon. Tan-awa: sa katapusan, ang uban nga maalamon nga mga tawo, bisan pa nga labaw sila sa kadaghanan, mahuman sa pagbuhat sa labing makalilisang nga buang nga mga butang. Tungod kay mosulod ang tinguha nga himuon nga mas komportable ang ilang kahimtang. 'Unsaon nako paghimo sa mga butang nga mas komportable para sa akong kaugalingon?' naghunahuna ang ingon nga tawo, 'unsaon nako pagsiguro nga maayo ang mga butang para kanako personal?'

— Geronda, dili ba ang naghimo og pasangil para sa iyang kaugalingon mapakyas sa pagtan-aw sa iyang kaugalingong mga kapakyasan sa espirituhanong kinabuhi?

— Ang Yawa naglimbong sa ingon nga tawo sa tanan niyang buhaton, ug kining tawoha mangita og rason sa tanan: sa iyang kaugalingong pagkamapahimuloson, pagkapilit, pagkaseloso ug mga bakak.

— Ug kon susihon sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon sama sa pagtan-aw sa salamin, pinaagi sa pagpamalandong sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan ug labi na sa Balaang Kasulatan, dili ba kini makatabang kaniya?

— Alang sa usa ka tawo nga husto ug espirituhanon ang paghunahuna, ang Balaang Kasulatan ug ang mga sinulat sa mga Balaang Amahan nagtubag sa tanang kalisud. Sila nakasabot sa kahulugan sa gisulat nga klaro ug walay kalibog. Apan, kung ang usa ka tawo wala magbuhat og espirituhanong praktis ug ang iyang kalag wala malimpyo, bisan pa ang Balaang Kasulatan dili makatabang kaniya, kay ang ingon nga tawo naghubad sa tanan niyang gibasa sa hingpit nga sayop nga paagi. Mas maayo nga ipahibalo nila ang ilang mga hunahuna sa ilang espirituhanong amahan ug dili maningkamot sa paghubad sa kahulugan sa ilang nabasa sa ilang kaugalingon. Pananglitan, samtang nagbasa sa Daang Tugon, ang ingon nga tawo mahimong hubiton ang kahulugan sa iyang nabasa sa espiritu sa limbong ug mahimong kontaminado sa [espirituhanong] pagkadaut. Nakit-an nako nga ang uban mopili og pipila ka mga bersikulo gikan sa mga espirituhanong libro ug dayon hubaron kini sa paagi nga mohaom kanila. Dili tungod kay kulang sila sa intelihensiya o nasayop sa pagsabot sa kahulugan sa ilang nabasa. Dili, gihatagan nila og kaugalingong interpretasyon ang ilang nabasa aron mapaboran ang ilang kaugalingon. Makalilisang kaayo! Labaw pa, sa akong nabantayan, kining mga tawo talagsa ra usab modawat sa husto sa espirituhanong tambag ug giya nga ilang madungog gikan sa uban. Pananglitan, kung gusto nako nga ipunting ang ilang pagtagad sa usa ka butang, mosulti ko

kanila og usa ka sugilanon. Gusto nako ipasiugda ang usa ka piho nga punto [usa ka butang nga espesipiko kaayo], apan giputol nila ang istorya nga akong gisulti aron makakaplag sila og lahi kaayo nga butang niini, gikuptan nila kana nga 'lain nga butang' ug gigamit kini aron ipangatarungan ang usa sa ilang kakulangan o sayop. Sa laing pagkasulti, ginabuhat nila kini tanan aron lang makakaplag og rason para sa ilang mga tinguha. Kung isulti nako kanila ang istorya sa usa ka tawo nga nahimong lubos nga kalisod tungod sa iyang kawalay pag-amping, pagkahuman madungog nila kini, dili sila maghunahuna-hunahuna, kundili moingon lang: 'Aw, kung aduna pay mga tawo nga naa sa ingon ana ka grabe nga kahimtang, nan kita gyud dili na mapapasalamatan.' Sa ingon ana, ilang gipangatarungan ang ilang kaugalingon. Sa tinuod, kung usa ka butang ang daghan kaayo sa yawa, mao kana ang mga pasangil.

Ang pagpangatarungan sa kaugalingon dili maghatag og kalinaw sa kalag

Ang kalag sa usa ka tawo nga nagpangatarungan sa iyang kaugalingon dili makakaplag og kalinaw. Ang ingon nga tawo walay makuha nga kahupayan. Siya mismo ang nagpangatarungan sa iyang kaugalingon, apan gipangatarungan ba siya sa iyang kaugalingon? Ang iyang kaugalingon, ang iyang konsensya, wala makakaplag og pangatarungan para kaniya, ug busa ang iyang kalag walay kalinaw. Kini nagpamatuod nga siya salaon. Ka maalamon ba gyud sa paghan-ay sa tanan sa Dios! Gihatagan Niya ang tawo og konsensya. Usa ka makahadlok nga butang! Pinaagi sa kalupigan, ka-ilad o pagpangdayeg, makab-ot sa usa ka tawo ang iyang gusto, apan sa pagbuhat niini, mawagtang ang iyang kalinaw sa hunahuna. Apan kung ang usa ka tawo ginagiyahan sa iyang konsensya, masabtan niya, bisan walay tabang gikan sa gawas, nga siya naliso gikan sa dalan.

Ang pagdawat sa kawalay-katarungan nga walay pagbuot sama sa pagdawat og espirituhanong bahandi nga naghatag og kalipay. Apan sa pagpangatarungan sa kaugalingon, mura'g ginasayang sa usa ka tawo ang bahin niining bahandi—ug wala siyay kalipay. Ang pasabot nako mao nga, sa ikaduhang kahimtang, kulang ang usa ka tawo sa espirituhanong kalinaw nga unta iyang nabati kon wala siya nagpangatarungan sa iyang kaugalingon. Ug unsa man ang masulti bahin sa usa ka tawo nga nagpangatarungan sa iyang kaugalingon samtang, labaw pa, siya gayud ang sayop! Ang ingon nga tawo nagdala sa kasuko sa Diyos sa iyang kaugalingong ulo. Kay, sa kinauyokan, ginakawatan nila ang dili ila. Gihatagan sila og bahandi, apan ginarasaras kini. Makakaplag ba og kalinaw ang kalag sa usa ka tawo nga nagarasaras sa iyang bahandi?

Ang bisan kinsa nga maghimo og pasangil para sa iyang kaugalingon nagapabulag sa iyang kaugalingon. [Unya] makakita ang yawa og pasangil para kaniya, bisan pa og mopatay ang ingon nga tawo. 'Giunsa man nimo pag-antos kaniya sulod sa ingon ana kadugay?' ingon sa yawa. 'Dapat gipatay na unta nimo siya sa sayo pa!' Ug basin gusto pa gani sa ingon nga tawo nga makadawat og bayad gikan kang Kristo alang sa pipila ka tuig nga iyang 'gipailob' siya! Nasabtan ba nimo? Oo, oo, posible kaayo nga moabot pa ana!

— Geronda, apan kung ang usa ka tawo nga naghimo og pasangil para sa iyang kaugalingon nag-antos, nganong dili man siya gusto nga [hunongon ang paghimo og pasangil aron matapos ang] kasakit sa konsensya nga nagpahirap kaniya?

— Kay ang pagpangatarungan sa kaugalingon usa ka batasan. Nanginahanglan kini og kusog sa pagbuot aron maputol kini. Kinahanglan makat-on ang ingon nga tawo nga dili lang mohunong sa pagpangatarungan sa iyang kaugalingon, kondili usab modawat sa husto nga espirituhanong baruganan. Kay kung ang usa ka tawo, bisan dili siya magdependa sa iyang kaugalingon sa hayag nga tingog, apan nagpuyo sa iyang kalag ang pagtuo nga siya gitagad nga dili patas, mas grabe pa kini; kay kung nakasulti siya og usa ka butang aron ipanagang ang iyang kaugalingon, siya untang gisupak, ug sa ingon niini unta nakaila siya sa iyang kaugalingon ug nakagawas sa iyang paglimbong. Kung dili, dili sila mosulti og bisan unsa sa tingog, apan maghunahuna sa ilang kaugalingon: 'Ang kamatuoran anaa sa akong kiliran, apan naghilom ko kay labaw ko sa ingon ani nga mga butang.' Sa ingon niini, nagpabilin ang usa ka tawo sa sayop.

Dal-a nato ang karga [sa sala sa uban]

— Geronda, gahapon miingon ka nga ang pagkamapailubon usa ka butang, ug ang pagkatolerante lain. Unsa man ang imong pasabot ana?

— Ang pagpakita og pasensya dili nagpasabot nga tratuhon lang ang usa ka tawo uban sa toleransya. Pinaagi sa pag-angkon nga tolerante ko sa usa ka partikular nga tawo, sa tinuod nagpasabot ko: 'Grabe kaayo ang kahimtang para kaniya, apan maayo kini para kanako, busa gitratuhar ko siya uban sa toleransya.' Ang tinuod nga pagkamapailubon naglangkob sa pagbati og pagbasol tungod sa kahimtang nga nahimutangan sa akong isigkatawo, ug sa pagpakabana kaniya. Daghan kaayong pagpaubos ug gugma ang anaa sa ingon nga pagtan-aw sa isigkatawo. Sa ingon niini, ako makadawat sa grasya sa Dios, ug ang akong isigkatawo makadawat og tabang. Pananglitan, sa diha nga makakita ko og usa ka tawo nga pilay, bingi o adik sa droga, kinahanglan hunahunaon nako ang mosunod: "Kung ako unta usa ka espirituhanong abante nga tawo, mangaliya ko sa Dios, ug Taga-ayo Niya kining mapalad-an nga kalag." Kay miingon si Kristo: "Hatagan ko kamo og gahum sa paghimo og mas dagkong milagro kaysa akong nahimo."⁵² Ang ingon nga mga paghunahuna magmugna og kasubo alang sa isigkatawo ug gugma kanila. Apan kung moingon ko: "Oh, apan unsaon nako siya pagtabang: usa siya ka pilay ug mao na lang; sige, mulingkod ko uban niya sa mubo nga panahon — kinsa ba kahibalo, basin makakuha ko og ug ganti alang sa usa ka maayong buhat," unya ako nagpakita og pagkamapahitas-on sa akong silingan, gitratar siya uban sa toleransya ug gipangatarungan ang akong kaugalingon nga natuman na nako ang akong katungdanan.

— Geronda, mapuslanon ba gayud nga akuon nato ang tibuok responsibilidad sa sala sa uban?

— Oo, kung makaya nimo kini nga karga, daghan kaayong kaayohan ang makuha gikan niini. Basola ang imong kaugalingon sa tanan. Amoa ang pagbasol sa sala sa imong silingan, bitbiti kini, ug hangyoa si Kristo nga hatagan ka og kusog aron makaya nimo kini. Ug pinaagi sa pag-ako sa usa ka bug-at nga karga nga mas dako pa kaysa sa imong tinuod nga sala (bisan pa man nga wala gyud kay sala, apan mangita ka ug paagi aron mapamatud-an nimo sa imong kaugalingon nga ikaw ang may sala), dili nimo ihatag ang dungog sa imong kaugalingong kusog tungod kay nag-aako ka sa sala sa uban. [Pasabot niini] dili ka magpasigarbo ug makab-ot nimo ang daghang grasya sa Dios. Apan, kinahanglan nimong timbang-timbangan pag-ayo ang imong kusog ug pangutan-on ang imong kaugalingon: makaya ba gyud nimo ang mas bug-at nga karga? Kay kung pilitan kaayo nimo ang imong kaugalingon, mahimo kang magka-hernia o ma-sprain ang imong likod...

— Ug unsa man ang kahulugan sa 'makakuha og hernia' ug 'mapasakitan ang ubos nga likod' sa niining konteksto?

— Aw, pananglitan, kung imo'ng kuhaon ang sala sa uban, nga mas bug-at pa kaysa sa imong kusog, ug wala kay pasabot, magsugod ka'g reklamo, masuko, ug mosaway sa uban...

— Apan kung maghatag ko og pasabot, dili ba kana pagdependa sa kaugalingon?

— Busa, paningkamoti nga mohatag og pasabot [lamang] alang sa mga butang nga labaw pa sa imong kusog. Apan ang mga butang nga kaya nimo, ayaw na pagpasabot. Pananglitan, kung sensitibo ang usa ka tawo, paningkamoti niya nga dili mosagop sa [mga espirituhanong] karga nga molabaw sa iyang kusog. Dili angay ipakita sa ingon nga tawo nga siya usa ka kusgan. Kinahanglan nilang sulayan ang ilang kaugalingon ug ipailawom sa makatarunganong hunahuna ang ilang kaugalingon sa dili matarong nga mga pasangil — subay sa [espirituhanong] gibug-aton nga kaya nilang dalhon; kung dili, pinaagi sa pag-abug sa sobra nga pagkasensitibo, basin itulod sa kaaway ang ingon nga tawo sa kawad-on sa paglaum ug himuon siyang walay pulos.

⁵² Ikompara sa Juan 14:12.

— Geronda, usahay dili lang ko makakaplag og kusog sa akong kaugalingon aron makasustiner sa kawalay-hustisya, apan gibalhin pa nako ang responsibilidad sa akong kaugalingong pagkahugno ngadto sa abaga sa uban.

— Dili lang kay dili nimo gusto, tungod sa gugma, nga ikaw ang magbitbit sa knapsack sa imong silingan, apan gusto pa gyud nimo nga ipas-an kaniya ang imong bug-at nga karga. Ug dili lang usa ka himsog nga tawo, kondili usa usab ka huyang! Kinahanglan ka makab-ot og espirituhanong kaisog aron makaya nimo nga akuon ang tibuok responsibilidad sa imong kaugalingong sala. Ug samtang mas modako ang among [espirituhanong] karga pinaagi sa pag-ako sa mga kalapasan sa uban, mas pagaanon sa Maayong Dios ang gibug-aton sa among karga — ug masinati nato ang langitnong kalipay.

Kung ang usa ka lig-on nga lalaki, tungod sa gugma sa iyang silingan nga kulang sa kusog sa pag-alsa og bug-at nga karga, mag-alsa og duha ka sako sa semento sa iyang abaga, dili kini ingon ka dako nga sakripisyo sama sa pag-ako sa gibug-aton sa sala sa uban, 'pag-internalisa' niining sala ingon nga kaugalingong sala — bisan pa og hunahunaon sa mga tawo nga ikaw diay ang tinuod nga nakasala. Kini usa ka dakong birtud, usa ka dakong pagpaubos.

Sa usa ka higayon, usa ka bag-ohan sa usa ka komunal nga monasteryo sa Bukid Athos misulti og bastos sa magtutudlo sa lagda, si⁵³, nga usa usab ka hieromonk. Ang magtutudlo sa lagda, nga gustong motabang sa bag-ohan nga nagbasa atol sa serbisyo, miduol kaniya ug gipakita kung unsang kontakion ang angay basahon una. Apan hingpit nga nawala ang pasensya sa bag-ohan ug, pagkahuman sa serbisyo, gisirad-an niya ang iyang selda tungod sa kasuko. Sa pagpangita sa sala sa iyang kaugalingong kasingkasing, gidawat sa liturgical master ang sala ug nagsugod sa pag-antos, nga naghunahuna nga siya mismo ang nakasala nga ang igsoon mitubag kaniya sa bastos nga paagi. Tinuod nga gipanghilan-otan sa konsensya, wala niya gisulayan nga ipangatarungan ang iyang pamatasan sa rason nga [obligado siya sa pagtudlo sa bag-uhan unsay basahon, kay], isip maestro sa liturhiya, siya ang responsable sa nahitabo sa simbahan. Sa baylo, miingon siya sa iyang kaugalingon: 'Ako ang salarin nga nasuko ang igsoon.' Ug sa pag-, miadto siya sa selda sa bag-ong monghe aron mouko sa atubangan niya ug mangayo og pasaylo; apan gisirad-an sa sulod sa bag-ong monghe ang pultahan ug wala kini abliha. Unya, ang hieromonk mipahimutang sa tiilan sa pultahan. Nipahimutang siya didto sukad sayo sa buntag hangtod alas tres sa hapon. Sa pag-awit sa kampana para sa Vespers, napugos ang bag-uhan sa pag-abli sa pultahan ug paggawas. Nihapa ang bag-uhan sa iyang mga tuhod, mipahimutang sa atubangan niya ug miingon: "Pasayloa ko, igsoon, ako ang nakasala." Mao kini ang pag-abot sa Grasya sa Dios.

Kapitulo 3.

Mahitungod sa Balaan ug Tawo nga Hustisya

— Geronda, sultihi ko, unsa ang hustisya sa Diyos?

— Ang hustisya sa Diyos mao kung buhaton nimo ang makahatag og kalinaw sa imong isigkatawo. Pananglitan, kung kinahanglan nimo nga magbahin og usa ka butang tali kanimo ug sa imong isigkatawo, ayaw siya hatagi og katunga sa imong gipanag-iya, kondili hatagi siya kutob sa iyang gusto. Pangutan-a siya: 'Pila ang gusto nimong kuhaon para sa imong kaugalingon? Duha ug tunga, tulo ka bahin? Ayo, kuhaa kini.' Ihatag sa lain ang maayong bahin, ug itago ang mga bulok para sa imong kaugalingon. Ihatag sa lain ang mas dako nga bahin, ug itago ang mas gamay para sa imong kaugalingon. Hunahuna-a lang nga adunay usa ka igsoon nga babaye nga nagdala kanato og napulo ka plums karon. Kung, tungod sa akong pagka-gahaman, mokaon ko og walo ka plums ug

⁵³ Ang 'ustavshchik' usa ka monghe nga responsable sa pagsiguro sa pagsunod sa mga liturhikal nga regulasyon ug, sa kinatibuk-an, sa pagmintinar sa kahusay sa simbahan.

biyaan tika og duha, dili ko ikaw tratuhon og patas. Kung moingon ko, 'Tungod kay duha kita, mokaon ko og lima, ug lima ang mabilin para nimo,' nanaglihok ko subay sa hustisya sa tawo. Apan kung, sa pagtan-aw nga ganahan ka sa mga plums, mokaon lang ko ug usa ug moingon kanimo, 'Para maayo ang pagbati nimo, ikaw na lang ang mo-human sa nahabilin; dili man gyud ko kaayo ganahan ani, ug makasakit pa gani kini sa akong tiyan,' kana mao ang hustisyang diyosnon.

— Busa, sulthi ko, unsa man ang sulod sa tawhanong hustisya?

— Ang tawhanong hustisya nagpasabot nga, kung kinahanglan nimo nga magbahin og usa ka butang sa uban, pananglitan, ihatag nimo ang katunga ug itago nimo ang katunga para sa imong kaugalingon.

— Geronda, unsang dapit ang gihuptan sa tawhanong hustisya sa espirituhanong kinabuhi?

— Ang tawhanong hustisya dili para sa mga espirituhanong tawo, kondili aron magsilbing pagpugong sa mga tawo ning kalibutan. Kung ang usa ka espirituhanong tawo magbutang sa iyang paglaum sa tawhanong hustisya, buang siya, kay kung itandi sa Banal nga hustisya, ang tawhanong hustisya walay pulos. Apan bisan pa ang usa ka tawo sa kalibutan, nga nakab-ot og butang niining kinabuhi pinaagi sa pag-aplikar sa tawhanong hustisya, dili makasinati og tinuod nga kalipay o kalinaw sa hunahuna.

Pananglitan, duha ka magsoon ang tag-iya sa usa ka luna sa yuta nga nagasukod og napulo ka stremms.⁵⁴ Sumala sa hustisyang tawo, ang matag-usa kinahanglan makakuha og lima ka stremms, apan sumala sa hustisyang diyosnon, ang matag-usa kinahanglan makakuha kutob sa iyang gikinahanglan. Sa ato pa, kung ang usa ka igsoon adunay pito ka anak samtang ang usa duha ra, o kung ang usa makadawat og taas nga sweldo samtang ang usa madawat og ubos, unya ang mas dako nga bahin sa yuta angay ihatag sa kinsa ang mas nagkinahanglan. Kung, sa kini nga kaso, kuhaon sa ikaduhang igsoon ang parehas nga bahin sa una, dili kini patas. Apan, ang usa ka tawo nga makalibutanon wala magtagad nga ang iyang igsoon hapit na dili makatagbaw sa iyang mga panginahanglan. Tungod kay wala siya maghunahuna sa espirituhanong paagi, wala niya masabti nga ang pagbahin sa kabtangan sumala sa iyang tuyo usa ka dili hustong buhat. 'Kinahanglan nimong ipatin-aw sa imong panimalay nga nagkinahanglan ang imong igsoon, aron mouyon sila nga siya ang hatagan sa mas dako nga bahin,' ingon nimo sa ingon nga tawo. Ug sa tubag, madungog nimo: 'Ngano man? Sa katapusan, [pinaagi sa pagbahin sa kabtangan sa tunga] wala man ko maglapas kaniya.'

Apan, kon ang mitultol usa ka espirituhanong tawo, nan, bisan pa sa pagsupak sa iyang asawa ug mga anak, angay niyang kumbinsihon sila nga dawaton ang bisan unsa nga mosugot ihatag kanila sa iyang igsoon nga nangingahanglan. Kung ang igsoon nga nangingahanglan moingon, 'Kuhaa nimo ang usa ka stremma para sa imong kaugalingon,' unya ang usa dapat mokuha usab og usa para sa iyang kaugalingon ug dili mag-ingon bisan usa ka pulong, aron ang igsoon nga nakakuha sa mas dako nga bahin makabati og kahupayan. Bisan unsa pa ang imong pagtan-aw niini, ang labing patas nga pagbahin mao ang gibase sa Ebanghelyo.

Natingala ko sa pagkamaabiabihon ni Abraham. Sa dihang nagsugod og panagbangi ang mga magbalantay ni Lot ug ni Abraham bahin sa pastulan, miduol si Abraham kang Lot ug miingon: 'Dili husto nga mag-away kita, kay magigulang kita. Asa nga direksyon ang imong mas ganahan? Mas gusto ba nimo nga moadto sa tuo o sa wala?' Bisan pa man nga si Lot, sa pipila ka bahin, naglihok base sa tawhanong motibo, gipili niya ang Sodom ug Gomorra tungod kay adunay mga luntiang parang didto—maayong pastulan para sa mga hayop.⁵⁵ Ug unsa ka grabe nga kapalaran ang iyang gikinahanglan nga pag-antos didto! Sa bahin ni Abraham, nga gipalihok sa hustisya sa Diyos, gusto niya nga malipay si Lot. Ang kamatuoran nga mipuyo si Lot sa mas maayong dapit nakahatag pa gani og kalipay kang Abraham.

⁵⁴ Ang stremma usa ka yunit sa area nga katumbas sa 1,000 m². – *Nota sa maghubad.*

⁵⁵ Tan-awa ang Genesis 13:1–13.

Divino nga Hustisya

— Geronda, unsa man ang hustisya sa Dios?

— Ang hustisya sa Diyos mapailubon, nga naglakip usab sa pagpaubos ug gugma. Ang Diyos labing matarong, apan Siya usab labing maloloy-on,⁵⁶ ug ang Iyang kalooy molabaw pa kaysa Iyang hustisya. Aron masabtan nimo, tugoti ko nga mohatag og usa ka pananglitan: kung ang usa ka tawo wala pa gyud makadawat og paborableng kahigayunan nga makadungog mahitungod sa Dios, dili siya pagahukman sa Dios sumala sa kahimtang nga naa siya karon, kondili sumala sa kahimtang nga unta naa siya kung nakaila siya Kaniya. Kay kung dili, dili matarong ang Dios. Ang hustisyang diyosnon adunay kaugalingong matematikal nga mga balaod: usahay ang usa ug usa katumbas sa duha, ug usahay katumbas kini sa duha ka milyon.

— Geronda, giunsa pagpatuman sa banal nga hustisya sa usa ka tawo nga nakabuhat og kalapasan?

— Ang hustisyang tawo nagaingon: 'Nakasala ka ug angay kang silotan,' samtang ang hustisyang Divino nagaingon: 'Giaomana ba nimo ang imong sayop ug maghinulsol? Ikaw pasayloon.' Hunahunaa kini: kung ang usa ka tawo nga nakabuhat og krimen tinuoray nga maghinulsol ug mosugid sa iyang nabuhat—bisan pa wala pa gani'y labing gamay nga pagduhaduha batok kaniya—bisan ang balaod sa tawo magpasiugda og kaluoy kaniya. Ug kung ang ingon nga tawo gihukman pa gani nga malumo sa mga tawo, unsa pa kaha kadako ang kalooy nga gipakita kaniya sa Dios—ang matarong ug maloloy-on nga Huwes.

Kita tanan anaa sa kamot sa Dios. Ang Dios nagbantay kanato ug nakakita sa tanan nga may hingpit nga kalinaw; ang kasingkasing sa matag tawo hayag sa Iyang atubangan. Dili Siya magbuhat og dili matarong kanato. Tungod kay adunay hustisya sa Dios, silot sa Dios ug — labaw sa tanan — tungod kay gihigugma kita sa Dios, ang tanang maayong buhat sa usa ka tawo dili walay pulos. Busa, bisan kinsa nga naningkamot nga patas ang pagtratar sa usag usa sa mga tawo usa ka walay pulos, hingpit nga kulang sa pag-uswag nga tawo.

Namatikdan nako nga kung ang usa ka tawo nga gitagad nga dili patas motubag sa nahitabo subay sa gipangayo sa Balaang kamatuoran, panalipdan siya sa Diyos bisan pa sa kini nga kinabuhi. Nahinumdom ko nga pagkahuman sa gubat, miabot ang usa ka heneral sa among yunit aron maghatag og mga medalya. Wala ko didto niadtong adlaw. Sa dihang gitawag sa heneral ang akong apelyido, usa sa akong mga kauban, nga lumad sa Tesalia, mihawa sa han-ay ug gidawat ang premyo nga para unta kanako. Wala'y miingon ang ubang sundalo, kay niadtong mga panahona, ang ingon nga limbong sa kasundalohan makapriso kanimo. Sa dihang nilakaw na ang heneral, mitago ang sundalo, kay nahadlok siya nga bugbogon siya sa uban hangtod hapit mamatay. Ug sa pagbalik nako sa yunit, nahadlok siya moduol kanako. Naglibot-libot siya unya miingon, 'Pasayloa ko, gibuhat nako ang ingon-ana.' — 'Maayo ra nga gikuha nimo kana nga medalya! ' mao akong tubag. 'Unsa bay buhaton nako ana?' Pagkahuman, gisul-ob niya kana nga medalya sa mga parada. Ug pagkahuman sa kap-atan ka tuig, ang kumander sa Unang Hukbo gikan sa Tesalonica miabot dinhi sa monasteryo ug gidala kanako ang usa ka pasidungog — ang Orden ni Alexander the Great. Sa dihang nakita nako siya, dili nako mapugngan ang pagngisi. Kap-atan ka tuig pagkahuman! Ug nabigla ko sa kamatuoran nga ang marsyal gikan pa sa Tesalia — ang yutang natawhan sa sundalong nakadawat sa akong award kaniadto. Makita nimo kung giunsa pag-ikot sa mga butang! Apan kon paningkamotan nato nga tratuhon kita sa patas nga paagi, sa katapusan, mawala nato ang atong gipaningkamotan dinhi ug ang gitagana ni Kristo para nato sa kinabuhi nga walay katapusan isip ganti sa kawalay-hustisya nga atong naagian. Sa laing pagkasulti, tungod sa mga butang nga walay bili, mawala nato ang labing importante, ang walay katapusan. Sa katapusan, bisan unsa pa man ang

⁵⁶ Griyego: "πολυεύπλαχτος"; Simbahanong Slavonic: "dako kaayo ang kalooy". – *Nota sa maghubad.*

paagi, ang tanan nga butang sa kalibutan walay pulos. Ngano man, busa, nga kinahanglan pa nato kini?

Ang katungod sa usa ka monghe, ginatipigan ni Kristo alang sa umaabot nga kinabuhi

— Geronda, unsa ang kahulugan sa 'pagka-entitled' sa usa ka butang?

— Ang 'pagbaton og katungod' usa ka kalibutanong lohika. Mas kalibutanon ang usa ka tawo, mas daghan ang iyang 'katungod'. Mas espirituhanon sila, mas gamay ang ilang katungod. Labi na kini tinuod sa usa ka monghe — katungdanan ra ang naa kaniya; wala siyay katungod sa bisan unsa. Ang akong pasabot mao nga ang monghe dili angay magbaton og bisan unsang pag-angkon batok sa bisan kinsa. Tungod sa gugma ni Kristo, gisalikway sa usa ka monghe ang tanan; busa, kung mangita siya og katungod niining kinabuhiha, usa kini ka dakong sayop. Pinaagi sa ingon ani nga paglihok, masakitan sa monghe si Kristo ug masakitan usab ang monastisismo. Ang mga tawo ning kalibutan 'adunay katungod' sa daghang mga butang—mao nga sila kalibutanon. Apan ang katungod sa usa ka monghe—ug sa tinuod, sa bisan kinsang espirituhanong tawo—giandam ni Kristo alang sa kinabuhi nga umaabot.

Ang mentalidad nga 'Aduna koy katungod' makita karon dili lang sa halos tanang [lay] kabatan-onan, apan usab sa mga batan-ong monghe. Ang uban kanila wala kabalo nganong nahimong monghe sila ni unsa gyud ang monastisismo. Mao nga nagpuyo sa ilang sulod kining panghunahuna nga 'naa koy katungod', nga adunay kalibutanong espiritu, lohika nga dili masabtan sa espirituhanong paagi, ug mga tawhanong pagsabot sa hustisya — sa tanang butang. Kining tawhanong pagsabot sa hustisya, nga naggikan sa espiritu sa Europa, misulod na usab sa kinabuhi sa mga monghe.

Sa karon, kasagaran masinati nimo kini nga klase sa panghunahuna sa kinabuhi sa monghe: 'Wala ko maghatag ug problema sa akong silingan, ug dili ko gusto nga siya maghatag ug problema kanako. Sa katapusan, wala man ko magbuhat ug kadaut kaniya; maayo ra man ko.' O, ingon sa uban nga monghe: "Nabuhat na nako ang akong bahin: bisan asa ko gikinahanglan motabang, mitabang ko; bisan unsay kinahanglan mahuman, nahuman nako. Maayo ra man ko. Pero unsaon man ang uban nga trabaho? Dili man kana akong responsibilidad. Mobiya na ko—moadto ko sa akong selda aron sundon ang lagda sa akong orden." Dili hunahunaon sa ingon nga mga tawo nga basin huyang ang ilang igsoon o nag-antos sa kasakit sa ulo, ug busa dili niya makaya buhaton ang usa ka piho nga buluhaton, o nagtrabaho siya og gamay tungod kay mitambong siya sa Pagbantay Tibuok Gabii ug nibalik nga gikapoy kaayo. O basin moingon sila: "Kini ang akong bahin sa pagkaon. 'Ako'y may katungod niini,' nga wala maghunahuna nga mas huyang ang ilang silingan o nga ang iyang lawas nanginahanglan og mas daghang kusog ug mas sustansyang pagkaon. Ingon resulta niini tanan, bisan pa nga pisikal nga nagpuyo sila sa usa ka espirituhanong palibot, sa katapusan mosagop sila og makalibutanong panghunahuna ug mahimong ehemplaryo... sa kalibutan. Nasayud ka ba unsa ang pagbati sa pagtan-aw sa mga tawo nga espirituhanon, apan ang tanan nilang buhaton kay sa kalibutanong paagi? Nabantayan nako nga daghan sa mga monghe — labi na ang uban kaysa sa uban — samtang nag-ayuno, nag-ampo, motambong sa mga serbisyo, nagbuhat sa ilang gitudlo nga mga katungdanan, nagsul-ob sa bisti sa monghe ug nagpuyo sumala sa rutina sa monghe, nag-atubang sa tanan dili sa espirituhanong paagi kondili sa kalibutanong paagi. Kanunay silang nagbantay, nabalaka nga basin adunay mosulti og makapasakit kanila o tratuhon sila nga dili patas. Sa laing pagkasulti, kining mga monghe naglihok sulod sa utlanan sa makalibutanong hustisya, samtang ang uban dili gani makatupong niining maong pamantayan. Ug karon, sulayi, kung gusto nimo, nga makab-ot ang espirituhanong pagsinabtanay uban kanila! Kining mga monghe naningkamot sa paghan-ay sa tanan aron sa umaabot, mas sayon ang paghisabo ni Kristo kanila [aron dili Siya magpabilin nga utang nila]! Samtang si Kristo nagtan-aw sa lebel sa kawalay-hustisya nga ginasagubang sa matag tawo ug sa kadako sa ilang paghalad sa kaugalingon aron ganti-an sila sumala niini, kining mga tawo gusto nga sila mismo ang magkwenta [sa ilang kaugalingong merito] para kang Kristo.

Kasagaran, nabigla ko sa panghunahuna nga akong makita sa pipila ka modernong monghe. Kini hingpit nga tawhanong hustisya! Apan giunsa man pagkasibo sa tawhanong hustisya sa espirituhanong kinabuhi? Dili ka makalayo sa tawhanong hustisya, bisan pa sa kinabuhi sa kalibutan — labi na gayud sa espirituhanong kinabuhi! Sa dihang nagpuyo ko sa usa ka komunal nga monasteryo, ang tanang monghe didto kanunay naningkamot sa paghimo og bisan unsang klase sa sakripisyo. Kini nga espiritu naghari bisan asa: sa trabaho, sa pagkaon. Una nila gihunahuna ang ilang isig-kaubang monghe ug busa nagpuyo sila nga daw naa sa Paraiso. Pananglitan, samtang naglingkod sa panihapon, ang usa ka monghe maningkamot nga mokaon og gamay aron daghan pa ang makuha sa uban. Bisin pa kon siya mismo dili maayo ang panglawas, wala niya kini tagda. Ang ingon nga monghe wala magtagad kon ang iyang isig-ka-monghe himsog o huyang. Ang monghe [yano lang] naghalad sa iyang kaugalingon. Wala gani siya mogamit sa iyang kaugalingong paghukom, ni moingon siya: 'Kon ang usa ka igsoon mokaon og labaw pa sa iyang bahin, makadaot kini kaniya.' Apan, sukad sa higayon nga ang usa ka monghe magsugod sa kabalaka nga dili siya malapas, nga dili siya kapoyon sa sobra nga trabaho, o nga masayang lang ang iyang paningkamot — murag mihunong na siya sa pagtuo nga adunay Diyos, nga adunay lain kinabuhi, nga ang umaabot nga Paghukom ug Banal nga silot nagpaabot sa tanan. Bisin pa og magpaningkamot siya og gamay lang nga labaw pa kaysa [sa uban]—ang maong paningkamot dili usab mapuslanon. Ang paningkamot sa mga hayop ra ang walay pulos. Apan bisin kining mga malisud nga binuhat naghalad sa ilang kaugalingon alang kanato! Ug kini bisin pa nga nag-antos sila tungod sa atong kaugalingong sala. Kay sukad pa sa sala sa atong mga katigulangan, ang kinaiyahan nag-agak-agak uban sa tawo, nga nakiuyon kaniya. Ka makalilisang ni! Tan-awa kung giunsa pag-antos sa mga buang nga hayop inig masamdan sa mga mangangayam! Naputol ang ilang mga tiil, dili na sila makalingkawas gikan sa dagkong mananap nga nagpahirap ug nagakaon kanila. Apan kining mga kawawa nga binuhat wala gyud makadawat bisin gamayng ganti! Kung ang usa ka tawo wala makasabot niini, dili na siya tinuod nga tawo. Gihatagan sila sa Diyos og rason para niini gayud: aron magamit nila kini sa pagbuhat sa matarong ug pagpangita sa ilang dalan. Dili ko karon nag-ingon nga kinahanglan ninyo nga ipahurot ang inyong kusog hangtod sa katapusan, kondili nga kinahanglan kamo magpakabana.

— Sa laing pagkasulti, Geronda, gusto nimong ang atong mga kasingkasing mangurog sa mainitong tinguha nga maghatag og kahupayan ug kahupay sa atong isigkatawo...

— Oo, kay kung maningkamot ka sa paghupay sa kalisdanan sa imong silingan ug paghatag kaniya og kalinaw, samtang sa samang higayon gisalig nimo ang imong kaugalingon hingpit sa pag-atiman sa Diyos, dili ka mapul-an. Apan kung, human ka kapoy, imong isulti kini [sa uban], nan masayang ang tanan nimong paningkamot. Nagtuo ka ba nga ganti-an ka ni Kristo tungod sa imong pagreklamo bahin sa imong mapait nga kapalaran? [Kung ganti-an ka man gani Niya,] usa ra kini ka sampal sa nawong.

Sa kutob sa mahimo, paningkamoti nga buhaton ang buhat nga akong gipasabot. Mao kini ang espirituhanong buhat nga inyong buhaton. Kay alang sa mga dili magbuhat niini, bisin pa ang mga dakong pagpanagana sa lawas walay pulos, tungod kay ang ilang radyo nakatutok sa sayop nga frequency—dili kini magkasinabot sa wavelength sa radyo sa Dios. Ug mao kana ang kahimtang, masayang ang tanan: ang pagyuko ug pag-ayuno... Dili ko nag-ingon nga kini dili kinahanglan buhaton, apan dili nato hunahunaon nga kung buhaton nato kining tanan, hapsay na ang tanan.

Ang mga tawo naghimo og lain nga 'ebanghelyo' para sa ilang kaugalingon

— Geronda, sa unsang mga kahimtang matawag nga matarong ang usa ka tawo?

— Gikan sa panan-aw sa kalibutan, ang matarong nga tawo mao ang adunay paghukom nga gibase sa hustisya sa tawo. Apan, hingpit ang usa ka tawo nga matarong dili sumala sa [mga balaod] sa hustisya sa tawo, kondili sumala sa Balaang kamatuoran. Niining kasoha, gipanalanginan sa Dios ang iyang k . Pinaagi sa dili pagpasagdan nga ang akong 'kaugalingon' o ang akong kaugalingong

interes makaapekto sa akong mga lihok, ako, sa pagkasulti, nagpugos sa Dios nga ihatag ang Banal nga Grasya kanako.

⁵⁷Bisan unsang kamatuoran sa tawo, bisan pa ang labing hingpit, kanunay adunay mga elemento sa tawo. Ug hangtod buhi pa ang tinuod sa tawo sulod sa usa ka espirituhanong tawo, naningkamot ang Espiritu nga tangtanganon kini nga kamatuoran gikan kaniya—sama sa usa ka langyaw nga lawas—samtang ang tawo nagpakigbisog, usahay modaog, usahay mapildi, ug espirituhanong mapul-an. Apan, sa pag-angkon sa Banal nga kamatuoran, ang tawo napahapsay ang iyang kasingkasing ug nahimong andam sa Banal nga kahayag.

— Geronda, kung isulti nako sa usa ka tawo nga nag-angkon nga siya napintas nga adunay hustisyang diyosnon, makatabang ba kini nga mga pulong kaniya?

— Dili, mas maayo nga isulti kaniya: 'Tan-awa ang nahitabo gikan sa espirituhanong panan-aw, sumala sa gisugo sa Ebanghelyo.' Kay kung isulti nimo kaniya nga naglungtad ang Banal nga hustisya, motuo gyud siya nga ang uban ang nakapasakit kaniya, samtang sa tinuod, tingali siya mismo ang nakapasakit kanila.

Dili, tinuod gyud, masakit kaayo kini para nako. Nakaila ko og usa ka lalaki nga kanunay mosimba sa simbahan, magpuasa, nagbuhat sa ubang katungdanan nga gilauman sa usa ka Kristohanon, ug nagtuo nga nagkinabuhi siya sa espirituhanong paagi. Bisan pa man nga tag-iya siya og lima ka apartment, nakadawat og duha ka suweldo, ug walay anak, wala gyud siya maghatag bisan usa ka drakma nga limos sa mga kabus. "Sige," ingon ko kaniya, "daghan kaayo kag paryente nga kabus. Ngano man nga dili nimo sila tabangan? Unsa may imong buhaton anang kuwarta? Ihatag kini sa mga balo ug mga ulila..." Ug kabalo ka unsa iyang tubag? "Aw, unya, ' ingon niya, 'tungod lang kay biyuda ang akong igsoon, pasabot ba nga dili nako siya bayran sa abang sa apartment?' Pagkadungog nako ana, nisaka ang akong dugo sa ulo! Mao na gyud na — ang kamatuoran ning kalibutan! 'Kay ang mga bata nga walay mokaon dili man akoa kundili iya sa uban,' ingon sa hunahuna sa ingon ani nga tawo, 'wala koy responsibilidad kanila. Wala man ko magapasakit sa bisan kinsa. Dili unta ko magapasakit sa bisan kinsa!' Ang ingon ani nga mga tawo mangita og paagi aron pahupayon ang ilang konsensya, apan wala silay tinuod nga kalinaw sa hunahuna. Giyahan sa lohika sa tawo ug hustisya sa kalibutan, nagpabilin kining mga tawo nga walay pagtagad — samtang adunay seryosong butang nga nagakahitabo sa ilang atubangan [nga nagkinahanglan sa ilang pag-apil]. Unsaon pa kaha nila pagbati og bisan unsang espirituhanon pagkahuman ana? Aduna'y mga tawo nga mohatag og tibuok balay sa uban, apan sa samang higayon, kung adunay nanghulam kanila og abang, dad-on nila kini sa korte. Unsaon nimo pagpasabot ani?

— Geronda, mapatin-aw ba kini pinaagi sa kinaiyahan sa tawo?

— Dili gani kini kinaiyahan sa tawo. Ang ingon nga mga tawo hapit wala gyud'y pagsabot sa kinaiyahan sa tawo. Sa usa ka bahin, magdonar sila og usa ka gatos ka libo ka drachma sa usa ka tawo, ug sa pikas bahin, maglalis sila sa drayber sa taxi bahin sa usa ka libo ka drachma ug dad-on pa nila siya sa pulis. Unsaon man nimo pagpasabot ana?

— Tingali, Geronda, dili ba sila hapsay ang panghuna-huna?

— Dili, hapsay ra kaayo ilang hunahuna.

— Tingali, Geronda, nagahatag sila og limos tungod sa garbo, aron malipay sila sa ilang kaugalingon?

— Aha, mao gyud na ang punto! Magahatag sila og daghan tungod sa garbo ug buhaton nila kini dili alang sa himaya sa Dios, kondili aron himayaon ang ilang kaugalingon. Ang ingon nga mga tawo mahimo pa gani nga ihatag ang tanan nilang gipanag-iya sa uban, apan wala silay gugma.

Karon adunay usa ka partikular nga dautang espiritu [sa mga tawo]. Bisan ang mga espirituhanong tawo naningkamot alang sa hustisyang legal samtang nag-angkon gihapon nga

⁵⁷ 'Λαμπκάρισμα', gikan sa berbo nga 'λαμπκάρω' — pagpanglimpyo, pagdistila; paghinlo, pagsala; pagkahimong klaro. — *Tala sa maghubad*.

nagtuo sila sa Diyos. 'Aduna kay katungod niini, aduna koy katungod niadto...' Oh, unta unta unta nga wala unta'y ingon ani nga 'ebanghelyo sa komon sensi' sa mga tawo—kini nga makalilisang nga 'komon sensi'! 'Ayaw ninyo ko pagduda nga buang ko,' ingon ana sila. Kabalo ka nga ang mga Kristohanon moabot pa sa pagdala sa usag usa sa korte? Dili unta sila magdala sa usag usa sa korte, bisan pa kon tinuod ang ilang giingon — labi na gayud kon sila ang sayop! Mao nga ang uban mawalaan og pagtuo — tungod sa sala sa ingon nga mga Kristohanon. Makita sa mga tawo nga ang usa ka tawo dili mosimba o motambong sa mga pagbantay, apan dili pud siya moabot sa punto sama sa usa ka Kristohanon nga mosimba, motambong sa tibuok gabii nga pagbantay, buhaton ang tanan nga iyang angay buhaton, apan gihuyop gihapon niya ang usa ka pobre nga kalag sa korte tungod kay utang siya niini og gamay nga kuwarta. Ug gibuhay niya kini aron lang 'iprotektar ang iyang katungod.' Nangutana ko sa usa ka lalaki nga hapit na dad-on sa korte ang usa ka tawo tungod sa kantidad sa kuwarta nga utang kaniya: 'Nanginahanglan ka ba? O mas daghan ba ka og anak kaysa sa utang nimo?' — "Dili," matud niya, "buhaton ko kini aron makab-ot ang hustisya."

Unsa may masulti! Siyempre, dako sab og papel ang pagpadako nga nadawat sa uban sa ilang pagkabata sa pipila ka sirkito sa simbahan. Sulod na sa daghang katuigan, wala nako malimti ang usa ka partikular nga insidente. Sa usa ka balay, usa ka bata ang giatiman sa Sisters of Mercy, mga miyembro sa usa ka Kristohanong pagka-igsoon sa mga babaye diin ang mga madre nagsaad sa pagkamahilawon. Usa ka adlaw, nangmasakit ang usa ka gamay nga batang lalaki ug kinahanglan siyang ipa-eksamin sa medikal nga adunay radiation exposure. Gipangayo sa doktor ang mga madre nga moanhi ug motabang kaniya, apan wala gyud bisan usa ka miyembro sa sisterhood ang mibangon—nahadlok sila sa radiation. Apan sugdan nato sa kamatuoran nga, tungod kay nanumpa sila sa celibacy, ang maong butang wala gyud magkinahanglan og bisan unsang diskusyon. Kung nagplano unta sila nga magminyo, lain pa unta kana; medyo makatarunganon pa unta ang ilang kahadlok. Apan sila mga tawo nga may pagtuo, busa angay unta nilang ipakita ang paghalad sa kaugalingon bisan pa unta og nagplano sila nga magtukod og pamilya. Husto unta [sa espirituhanong paagi] kung nakiglalis kining mga madre sa usag usa, nga nagdependa sa ilang katungod sa paghimo niining sakripisyo. Apan sa katapusan, usa ka nars – nga dili miyembro sa kongregasyon – ang nidali sa pagtabang sa doktor. Dili lang kay wala magkinabuhi sa espirituhanong paagi kining batan-ong babaye, nagplano pa gani siya nga magminyo; apan naluoy siya sa gamay nga batang lalaki.

Ug labi pang dautan, kining mga tawo walay pagsubo sa ilang konsensya bahin niini, kay ingon sila: 'Dili para kanamo kining tanan [paghalad sa kaugalingon]. Nagkinabuhi kami alang sa espirituhanong mga paningkamot.' Mahimo pa gani nilang hunahunaon: 'Aw, ang uban malingaw sa paghalad sa ilang kaugalingon, apan mas ganahan ko sa malinaw ug malinawong kinabuhi...' Usahay, ila pa gani gisaway ang mga naghalad sa ilang kaugalingon, nga nag-ingon nga wala pa sila nakaabot sa espirituhanong kahimtang. Apan si Kristo nagpuyo diin adunay pagkamatinahuron ug pagkamaabiabihon, diin adunay espiritu sa paghalad sa kaugalingon, pagka-mapainubsanon ug tinguha nga magpabiling dili mailhi.

— Geronda, kung makakita ka og usa ka tawo nga naa sa lisod nga kahimtang, dili ba ka magdali sa pagtabang kaniya — bisan pa gikapoy ka o masakiton?

— Oo, siyempre! Apan, nahibalo ka, akong namatikdan nga daghang espirituhanong mga tawo ang nag-amuma og kalibutanong kinaadman sa ilang kaugalingon. Naghimo sila sa ilang kaugalingong kalibutanong 'Ebanghelyo' — usa ka 'Ebanghelyo' nga gipahiangay sa ilang kaugalingong mga sumbanan. 'Ang usa ka Kristohanon,' ingon ana nga mga tawo, 'kinahanglan adunay pagbati sa pagrespeto sa kaugalingon; dili siya angay mapahiya, ni magpakita nga buang.' Sa laing pagkasulti, ang ingon nga mga tawo motan-aw sa tanan gamit ang kalibutanong lohika ug kamatuoran. 'Akon kini nga katungod!' ingon ana nga tawo. 'Dili ko siya pasipalahan, ug dili ko gusto nga pasipalahan niya ko!' Apan ang iyang sulodnong tingog nagpabakod kaniya nga husto siya. Sa ingon nga tawo, klaro kaayo ang tanang pagpadayag sa kalibutanong kamatuoran. Wala silay gugma, wala silay paghalad sa kaugalingon—wala gyud silay bisan unsa. Nakahimo sila sa

ilang kaugalingong 'ebanghelyo' ug wala silay bisan gamayng koneksyon sa Dios. Busa, unsaon kaha pag-abot sa Balaang Grasya kanila human niining tanan?

Sa dihang nagserbisyo ko sa kasundalohan, usa ka radio operator gikan sa usa ka militar nga paliparan ang kanunay moanha sa among yunit aron kuhaon ang mga call sign,⁵⁸ ug mag-istorya kami. Sa wala pa siya mosulod sa kasundalohan, nagtuon siya og teolohiya, ug samtang naa siya sa yunit, maghatag pa gani siya og sermon [sa iyang mga kauban nga sundalo]. Bisan pa, gitawag siya sa tanan nga 'Ang Heswita',⁵⁹ kay dili lang siya maghimo og personal nga sakripisyo, apan dili pud siya gustong motabang bisan gamay. Usahay mangutana ko kaniya: 'Moadto man gud ka sa airfield, palihug kuhaa na lang ning mga call sign para sa ing-ani nga radio operator.' Apan dili gyud siya mouyon. 'Dili,' ingon niya, 'ako nang kuha sa akong kaugalingong call signs; pasagdi siya nga siya mismo ang mangkuha sa iya.' Gipasiguro niya sa iyang kaugalingon nga dili siya patas sa laing tawo. Apan si Kristo miingon nga kinahanglan ka mosunod sa usa ka tawo sa duha ka liga kung dili lang ka hangyoon, kondili pugson ka nga mosunod sa usa.⁶⁰ Wala siya miingon: 'Kung ang usa ka tawo lang mangayo sa imong kamiseta, ihatag usab kaniya ang imong panapton sa gawas,' kondili nagmando siya: 'Kung adunay gustong dad-on ka sa hukmanan aron kuhaon ang imong kamiseta, ihatag usab kaniya ang imong panapton sa gawas.'⁶¹ Gihatag kanato ni Kristo kini nga sugo, apan ang usa ka tawo nga nagtuo nga espirituhanon siya moingon: 'Nakaagi na ko og dugang milya para sa akoo, busa tugoti siya nga moagi usab og dugang milya para sa iya?' Sa laing pagkasulti, mura'g ingon siya: 'Nakakaplag ta og buang! Nangayo sila nako og usa ka verst, busa kinahanglan ba ko molakaw og duha ka verst?' Unsa kaha karon, giunsa kaha pagduol sa Grasya sa Dios ngadto sa ingon ana nga tawo pagkahuman ana? Apan kon adunay tawo nga [tinuod] nga mag-aplikar niining sugo sa Ebanghelyo sa iyang kaugalingon ug, samtang napugos siya sa paglakaw og usa ka verst, molakaw pa siya og dugang, unya magsugod na sa paglihok si Kristo. Ug ang nakapugos niining tawo nga maglakaw [uban kaniya] espirituhanong nabag-o ug, sa katingala, gikamot ang likod sa iyang ulo: "Aw," ingon niya, "unsa kaha ning nahitabo! Gipalakaw ra man nako siya og usa ka verst, tan-awa karon unsa na kadugay iyang nalakaw! Mao na gyud na ang pagkamaayo!"

Kung si Kristo adunay kalibutanong panghuna-huna nga makita karon sa daghang 'espirituhanong' mga tawo, Dili Siya unta mobiya sa Iyang Langitnong Trono aron moubos dinhi sa yuta, mag-antos ug mag-agwanta sa pagkrusipisyon sa kamot nato—mga maluoy-luoy nga tawo. Apan, natago sa sulod niining — gikan sa panan-aw sa tawo — 'kapakyasan' ni Kristo ang misteryo sa kaluwasan sa tanang tawo. Pagkahuman sa tanan, unsa kaha ang Wala Niya pag-antus alang sa atong kaluwasan! Nagpaubos Siya sa kaugalingon hangtod sa ingon nga punto nga giuyab-uyab Siya sa mga tawo ug miingon: 'Manghula ka, kinsa ang mibunal kanimo?' Sa laing pagkasulti, nalingaw ang mga Hudiyo sa pagpanamastamas kang Kristo! Nasayud ka ba kung unsa ka pait para kanako sa dihang, isip gamay nga batang lalaki, nakakita ko sa ubang mga batang lalaki nga nagdula og 'chizh'? Ug ang mga Hudiyo nagdula usab sa maong dula... uban ni Kristo! *'Manghula, kinsa ang mibunal kanimo?'*⁶² Oh, unsa ka makalilisang kana! Ug bisan pa man, naningkamot kita alang sa usa ka Kristiyanismo nga walay pagkrusipisyon, alang sa usa ka 'Kristiyanismo sa dayon-dayon nga pagkabanhaw.' Gihulma nato pag-usab ang Kristiyanismo ug monastisismo aron mohaom sa atong kaugalingong mga tinguha. Dili nato gusto nga pugngan ang atong kaugalingon sa bisan unsang paagi.

Apan, aron masinati nato ang supernatural, kinahanglan nga mabuhi kita lampas sa natural.

⁵⁸ Sa hukbo, si Elder usa ka radio operator.

⁵⁹ Ang mga Heswita — usa ka Katolikong monastikong orden nga gitukod ni Ignatius of Loyola sa ika-16 nga siglo, nailhan sa istriktong internal nga disiplina ug paggamit sa ekstremong mga lakang aron makab-ot ang ilang mga tumong. Sa piguratibo nga pagkasulti, ang termino nga 'Heswita' gigamit sa mga tawo nga istrikto nga nagsunod sa mga lagda sa pormal nga debosyon, apan kulang sa katugbang nga sulodnong kahimtang.

⁶⁰ Ikompára sa Mateo 5:41.

⁶¹ Ikompára sa Mateo 5:40.

⁶² Lucas 22:64.

Bahín 3.

Mahitungod sa Sala ug Paghinulsol

"Ang tinuod nga paghinulsol mao ang pag-una sa pagkahibalo sa usa ka tawo sa iyang sala, pagbati og kasakit, pagpangayo og pasaylo sa Dios, ug unya lang moadto sa kumpisal. Pinaagi niini, moabot ang langitnong kahupayan. Mao nga kanunay nakong tambagan ang mga tawo nga maghinulsol ug moadto sa kumpisal. Dili ko gayud tambagan sila nga moadto sa kumpisal [nga walay paghinulsol]."

Kapitulo 1.

Mahitungod sa paagi nga gipaka-antos sa sala ang usa ka tawo

Ang Paghinlo sa Kasingkasing

— Geronda, makapuyo ba si Kristo sa kasingkasing sa bisan kinsa nga tawo?

— Sigurado gayud nga makapuyo Siya didto, apan ang mga tawo dili makadawat Niya tungod kay wala sila naningkamot sa pag-usab sa ilang mga binuhatan. Aron makapuyo ang Kristo sa atong sulod, kinahanglan nga limpyohan ang atong mga kasingkasing. *"Himua ako, O Dios, nga adunay bag-ong putli nga kasingkasing..."*⁶³

— Geronda, nganong dili man gub-on sa mga buangis nga hayop ang mga santo?

— Kung ang mga tawo mahimong malinawon, malinawon usab ang mga buangis nga hayop ug ila kining mailhan nga ilang agalon. Sa Paraiso, sa wala pa ang Pagkahulog ni Adan ug ni Eba, ang mga mabangis nga hayop matinahuron nga mudila kanila, apan pagkahuman sa Pagkahulog misugod sila sa pag-atake aron piras-pirason sila. Kung ang usa ka tawo mobalik sa kahimtang nga naa siya sa wala pa ang Pagkahulog, ang mga hayop usab mobalik sa pag-ila kaniya isip ilang agalon. Apan karon, adunay mga tawo nga mas daotan pa kaysa mga hayop, mas daotan pa kaysa mga bitin. Gipahimuslan nila ang mga batang walay puy-anan alang sa ilang kaugalingong kaayohan, kuhaon ang ilang kuwarta, ug sa dihang makakita sila og kadaut nga nagkadool, motawag sila og pulis, ibalhin ang tanang basol ngadto sa mga menor de edad ug ipapa-admit pa gani sila sa mga asylum. Maong ginabasa nako ang Salmo 147—nga kaniadto ginabasa sa Kagalang-galang Arsenius sa Cappadocia aron ang mga buangis nga hayop mahimong malumo ug dili makadaot sa mga tawo—uban ang tinguha nga ang mga tawo mahimong malumo ug dili makadaot sa ilang isigkatawo o sa mga hayop.

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo pagbalik sa kahimtang nga iyang nahimutangan sa wala pa ang Pagkahulog?

— Kinahanglan limpyohan ang kasingkasing. Kinahanglan makab-ot ang pagkabalaan sa kalag — mao ang pagkamatitud-anon, pagkamatitud-anon sa buhat, pagkawalay garbo, pagpaubos, pagkamaayo, pagkamahumok ug paghalad sa kaugalingon. Pinaagi niini, mosulod ang tawo sa pakig-uban sa Dios, ug ang Balaang Grasya nagpuyo sa sulod niya. Kung ang usa ka tawo adunay pagkabalaan sa lawas apan kulang sa pagkabalaan sa kalag, ang Dios dili magpuyo sa sulod niya, tungod kay ang ingon nga tawo nagtago og limbong, garbo, dautang buot ug susamang mga pagbati.

⁶³ Salmo 50:12.

Ang iyang kinabuhi usa ka padayon nga limbong. Sugdi ang imong espirituhanong pakigbisog niini gayud — paningkamoti nga makab-ot ang pagkabalaan sa kalag.

— Geronda, posible ba nga maputol ang usa ka dautang batasan sa usa ka higayon?

— Una sa tanan, kinahanglan masabtan sa usa ka tawo nga makadaot kini nga batasan kaniya. Sa diha nga masabtan na niya kini, kinahanglan andam siya sa pagsugod sa pakigbisog aron wagtanganon kini nga batasan. Aron maputol ang dautang batasan sa usa ka hampak, kinahanglan adunay dakong kusog sa pagbuot. Ang usa ka lubid, samtang hinay-hinay nga nakahimo ug lungag sa kahoy nga dingding sa balon, dili na kini moslilis sa tuo o sa wala. Ingon usab ana, ang bisan unsang batasan hinay-hinay nga nakahimo ug lungag sa kasingkasing ug unya lisod na kini tangtanganon gikan niining lungaga. Maong kinahanglan mag-amping pag-ayo ang usa ka tawo nga dili makabaton og dautang batasan, kay magkinahanglan kini og dakong pagkapaubos ug kusgan nga pagbuot aron kini mabungkag. Sama sa kanunayng giingon ni Padre Tikhon: 'Ang maayong batasan, anak ko, usa ka hiyas; ang dautang batasan usa ka pagbati.'

Apan, bisan unsa pa ang isulti sa uban, nasabtan nako nga kung, samtang naningkamot, ang usa ka tawo padayon nga mapakyas ug dili mag-usab, ang hinungdan mao ang iyang pagka-makasarili, paghigugma sa kaugalingon, ug kaugalingong interes. Ang ingon nga tawo kulang sa pagka-mapainubsanon ug gugma, ug kini makababag sa pag-apil sa Diyos. Ang tawo mismo dili motugot nga tabangan siya sa Diyos. Pananglitan, kung tabangan sa Diyos ang ingon nga tawo nga malampasan ang usa ka partikular nga kahuyang, iyang kuhaon ang dungog niini ug mahimong hambog, kay iyang hunahunaon nga siya ra ang nakalampas sa iyang kahuyang—nga walay tabang sa Diyos.

Kagawasan gikan sa kangitngit sa sala

— Geronda, kung ang usa ka tawo magpadungot sa iyang kaugalingon [sa mga sala] pagkahuman sa Balaang Bunyag, grabe ba kaayo kana nga butang?

— Nakasalalay kini kung unsa ka grabe ang ilang pagkahugaw sa ilang kaugalingon. Ang uban mahimong natabunan gikan sa ulo hangtod sa tiil, ang uban natalaikan lang gamay; alang sa uban, usa ka hugaw nga mantsa; alang sa uban, duha...

— Ug unsang mga sala ang makahugaw sa Grasya sa Balaang Pagbunyag — ang grabeng mga sala?

— Aw, siyempre, ang mortal nga mga sala makahugaw sa Balaang Bunyag, ug unya ang Balaang Grasya mobalik usab gikan sa Kristohanon. Siyempre, dili Niya siya biyaan [tibuok], sama sa dili siya biyaan sa iyang Manluluwas nga Anghel. Nahinumdom ka ba sa gisulti sa yawa sa paring pagano nga gusto pakaslan sa usa ka monghe ang iyang anak nga babaye? 'Ayaw pagdali-dali. Gibyaan sa monghe ang Dios, apan wala pa siya biyai sa Dios.'⁶⁴

— Geronda, posible ba nga mabuhi sa kangitngit sa sala ug dili kini mabati?

— Dili, mabati kini sa tanan, apan mga tawo lang ang walay pagtagad. Aron makaabot ang usa ka tawo sa kahayag ni Kristo, kinahanglan niyang gustong mogawas gikan sa kangitngit sa sala. Ato kining kuhaon pananglitan, usa ka tawo nga naa sa ngitngit nga silong ug, tungod sa kapabayaan, napsilit ang pultahan sa iyang likod. Sa diha nga nakakita siya og sinag sa kahayag nga misulod sa silong pinaagi sa gamay nga lungag, mibalik siya paingon sa kahayag, hinay-hinay niyang gilapdan ang lungag, nakit-an ang pultahan ug migawas. Ingon usab ang usa ka tawo nga naa sa kangitngit sa sala: gikan sa higayon nga mabati niya nga ang pagbuhat sa maayo usa ka gikinahanglan ug tinuod nga kabalaka alang niini ang mosakop kaniya, buhaton niya ang tanan niyang makaya aron makagawas gikan niining kangitngit. Sa pag-ingon, 'Sayop ang akong gibuhay; nalayo ko sa dalan,' ang usa ka tawo magpaubos, moabot kaniya ang grasya sa Diyos, ug sukad niadto magkinabuhi siya sa pagkamatarong. Apan kung ang pagbati sa matarong nga kabalaka dili mosulod sa usa ka tawo,

⁶⁴ Tan-awa ang The Ancient Paterikon. Moscow, 1899. p. 87.

dili sayon alang kaniya nga mag-usab. Pananglitan, hunahuna nga ang usa ka tawo naglingkod sa usa ka siradong kwarto ug nagmasakit. Imong isulti sa ingon nga tawo: 'Tindog, ablihi ang pultahan, gawas sa presko nga hangin ug maayo ra ka,' apan sa tubag magsugod sila: 'Dili ko makagawas sa presko nga hangin. Apan sultihi ko, ngano nga nakasandig ko niining upat ka bungbong ug dili makaginhawa? Ngano nga walay presko nga hangin dinhi? Ngano nga gibutang ko sa Diyos dinhi, samtang gihatagan ang uban og kahigayunan nga malingaw sa ilang kagawasan?' Karon, posible ba gyud nga matabangan ang ingon nga tawo? Kabalo ka pila ka mga tawo ang nag-antos tungod kay dili sila maminaw sa mga makahatag unta kanila og espirituhanong tabang?

Pinaagi sa sala, ang usa ka tawo nagahimo sa paraiso sa kalibutan nga usa ka pag-antos sa kalibutan. Kung ang kalag matul-an sa mortal nga mga sala, ang usa ka tawo makasinati og demonyohan nga kahimtang: mahimong suwero, gipanglutos, ug walay kalinaw sa sulod nila. Sa pikas bahin, ang mga nagkinabuhi uban sa Dios, nga nagtudlo sa ilang hunahuna ngadto sa mga tinuod nga langitnon ug kanunay nagpuyo og maayong hunahuna, malinaw. Ang ingon nga tawo nagpuyo sa usa ka paraiso dinhi sa yuta. Aduna'y klarong kalainan kanila kung itandi sa mga nagkinabuhi nga walay Dios.

Ug kini makita usab sa mga tawo nga naa sa iyang palibot. Mao kini gayud ang Balaang Grasya, nga nagpadayag sa usa ka tawo, bisan pa man maningkamot siya nga magpabiling dili mailhan.

Makasasala sa Kabubut-on

Kinahanglan gayud nga mag-amping kita sa mga sala nga atong gihimo sa atong kaugalingong kagustuhan, kay kini gayud ang atong kagustuhan nga tutukan sa Dios [sa diha nga moanhi Siya aron paghukman kita]. Ang mga sala nga atong nabuhat tungod sa kapabayaang dili ingon ka bug-at. Ang ubang mga sala adunay pa gani mga hinungdan nga makapakunhod sa silot, bisan pa man nga sala gihapon kini.

Labaw pa, kung makasala kita nga wala nato tuyoa, ginahan-ay sa Diyos ang tanan aron magamit ang atong sayop alang sa usa ka maayong katuyoan. Dili kini nagpasabot nga kinahanglan kita makasala aron mahitabo kini nga 'kaayohan' — mao lang nga gigamit sa Dios ang atong paglapas sa balaod alang sa kaayohan, ug usa ka maayong butang ang mogawas niini tungod kay nakasala kita nga wala nato tuyoa. Apan, kung maghinulsol kita sa usa ka sala nga atong gibuhat nga tinuyo, kita mismo ang kinahanglan mag-ampo nga ang atong sala dili mosangpot sa bisan unsang dautan.

— Geronda, giunsa pagluwas sa monghe nga gihisgutan sa 'Evergetinos'? Sulod sa napulo ka tuig, nahulog siya sa parehas nga sala matag adlaw, apan naghinulsol siya niini matag adlaw.⁶⁵

— Ang monghe nga gihisgutan, sa usa ka paagi, giulipon sa kahiligon, bihag niini. Dili siya daotan ang kinaiya, apan wala siyay nakuha nga tabang; nadani siya sa dautan. Busa, siya angay makadawat og Banal nga tabang. Nagsangka siya, nag-antos, ug nagsugid sa tinuoray. Ug sa katapusan, giluwag siya sa Diyos. Makita nimo kung unsaon kini: ang usa ka tawo mahimong maayo ang kinaiya, apan kung dili siya makadawat og tabang sa pagkabata ug madani sa dautan, unya sa ulahi lisod na kaayo para kaniya nga makabangon pag-usab. Ang tawo mosulay [sa pagbangon], matumba pag-usab, mobangon pag-usab... Sa ato pa, siya nakigbisog. Dili biyaan sa Diyos ang ingon nga tawo. Sa katapusan, ang maong kalag nagbuhat sa iyang gamay nga paningkamot, nangayo og tabang gikan sa Diyos, ug nakasala nga walay dautang tuyo. Pananglitan, ang usa ka tawo mosugod sa usa ka panaw nga walay tuyo nga makasala. Apan, samtang nagbiyahe sa maong dalan, masulay siya ug mahulog sa sala. Unya siya maghinulsol, mosulay [sa pagluwas sa iyang kaugalingon gikan sa sala], apan adunay bitag nga gitukod pag-usab alang kaniya, ug ang maalamang kalag, nga walay tinguha sa pagbuhat og bisan unsang sayop, mahulog pag-usab ug maghinulsol pag-usab. Ang ingon nga tawo adunay mga hinungdan nga makapamenos sa sala. Sa katapusan, dili niya gustong buhaton ang bisan unsang sayop, apan madani siya ngadto sa dautan, ug unya

⁶⁵ Tan-awa si Εὐεργετινός. Vol. I. Athens, 1996. p. 34 ff.

maghinulsol. Apan kung ang usa ka tawo moingon: 'Aron makab-ot kining tumong, kinahanglan ko nga buhaton ang ing-ani nga dili matarong; aron makab-ot ang lain, kinahanglan ko nga mogamit sa ing-ani nga limbong'—ug uban pa—nan, nagasala sila nga tinuyo, hingpit nga nasayud sa ilang ginabuhat. Sa laing pagkasulti, ang ingon nga tawo naghimo sa iyang kaugalingong makasasalaong plano ug, kauban ang yawa, naghimo og usa ka eskema aron makahimo og lain-laing sala. Ug kini masupakon kaayo, tungod kay [ang sala] gihimo uban sa tinuyo nga tuyo. Ang ingon nga tawo dili lang matumba sa usa ka tukso, kondili magsugod sa pagbuhat sa sala kauban mismo ang manuksuhay. Dili gyud sila makadawat og tabang gikan sa Diyos, kay wala silay katungod niini. Sa katapusan, mamatay sila nga wala maghinulsol.

Apan bisan pa ang mga nag-ingon nga maghinulsol sila sa ilang katigulangan—unsaon man nila pagkasiguro nga aduna pa silay panahon sa paghinulsol ug nga dili sila kalit nga kuhaon sa kamatayon? Nahinumdom ko sa usa ka kontraktor nga nagkinabuhi sa pagkasalawayon. "Sa diha nga magtigulang na ko," 'ingon niya, 'Munta ko sa Herusalem, maligo sa Suba sa Jordan, ug hugasan ang tanan nakong mga sala.' Ug nagpadayon gihapon siya sa iyang daang kinabuhi. Sa katapusan, sa dihang miabot na siya sa punto nga wala na siyay kusog sa pagpakasala—hapit na gani siya dili makalakaw, bisan pa niana—nagpasiya siya nga moadto sa Herusalem. "Paminawa," ingon niya sa usa sa iyang mga foreman, "nagdesisyon ko nga moadto sa Jerusalem aron maligo sa Suba sa Jordan." — "Aw, boss," tubag sa tawo, "kung putli ka, makalusot ka; kung hugaw ka, dili." Nahitabo gayud kini sama sa iyang gipangbanabana! Apan sa diha pa lang nga nakaabot ang kontraktor sa Atenas aron ayohon ang gikinahanglan nga papeles, namatay siya. Gikuha sa uban ang tanan niyang kuwarta, gidala siya sa punerarya ug gipadala pagbalik gikan didto sa sulod sa kabaong — paingon sa iyang kaugalingong lungsod.

Buhaton nato ang maayo tungod sa gugma kang Kristo

— Geronda, kung hunahunaon nako ang mga lisod nga katuigan nga umaabot, malumos ko sa kahadlok.

— Unsa man imong gikahadlok? Tingali nahadlok ka nga mahulog sa impierno ug mag-antos uban sa mga tangalashki? Nasabtan ko kung moingon ka: 'Akong Kristo, tabangi ko nga mahimong takus sa Paraiso, aron dili ko Ikaw pasakitan. Kay lisod kaayo para Nimo nga mahibal-an nga naa ko sa impierno human sa tanan nimong gibuhat para nako.' Apan walay gugma sa tinguha nga makasulod sa Paraiso aron lang komportable ka. Dili ko kini giingon aron magsugod kita og maluoy nga kinabuhi, pagbuhat og sobra-sobra ug matapos sa mga pag-antos sa impierno. Apan usahay ang usa ka tawo makadebelop og matang sa e nga pagdikit: 'Magbuhat ko og maayo aron dili nako mawala ang Paraiso.' Sa laing bahin, kung kita adunay gugma, maghunahuna kita ingani: 'Daghang mga walay swerte nga tawo, nga wala gani makasinati og gamay nga tinuod nga kalipay niining kinabuhiha, mag-antos sa impierno, apan ako ba maghunahuna lang sa akong kaugalingon?' Masulti ko kaninyo sa tinud-anay: ang pangutana kung naa ba ko sa Paraiso o sa impierno wala magkabala kanako. Gibalewala na nako ang akong kaugalingon. Ang pangutana kung naa ba ko sa Langit wala magkabala ko, dili tungod kay dili ko gustong duol kang Kristo—dili. Apan wala nako gihimo nga tumong ang pagbuhat og maayo aron makasulod ko sa Langit. 'Bisan pa kon itambog ko Nimo, akong Kristo,' ingon ko, 'dili ko masuko: kay dili ko angay sa Langit.'

Karon ang atong kinabuhi walay kalipay ug bug-at tungod kay mikunhod na ang pagkamakabayan ug paghalad sa kaugalingon. Bisan ang mga espirituhanong tawo naghunahuna sama sa gagmay'ng negosyante, ug moabot pa gani sa pagpanginabuhi og peke nga espirituhanong kinabuhi. Naningkamot sila nga kuhaon ang matag kalipay sa kinabuhi, basta kini dili mahimong sala. 'Sala na ba ni [o dili pa]?' mao'y pagkwenta sa ingon ani nga mga tawo. 'Dili pa ni sala. Busa malingaw ko ani.' Pananglitan, mao ni ilang pamaagi sa pag-ayuno: 'Sige, unsa man ugma? Biyernes. Kung mao, makakaon mi ug karne hangtod alas-11:55 sa gabii karon. Padayon lang, magkaon ta! Dili, pagkahuman sa hatinggabi dili na kini gitugotan—mosugod na ang bag-ong adlaw ug

mahimong sala na kini." Sa laing pagkasulti, gusto sa ingon nga mga tawo nga malingaw sa kinabuhi dinhi sa yuta nga dili mawala ang Paraiso. Sa pagbuhat niini, giisip nila ang sala ug ang mga pag-antos sa impierno sama sa gagmay nga mamaligya. Apan, kon maghunahuna sila uban sa putli nga kasingkasing, mosulti sila [sa ilang kaugalingon]: "Gisagubang ni Kristo ang Pagkalisod sa Krus ug nag-antos og dako alang kanako! Unsaon man nako pagsamad Niya pinaagi sa akong makasasala nga buhat? Dili ko gustong makita ang akong kaugalingon sa mga pag-antos sa impierno tungod sa bisan unsang rason gawas lang nga dili nako makaya ang pag-antos ni Kristo, Kinsa makakita nga naa ko sa impierno."

Ayaw nato pagbuhat og maayo uban ang pagpaabut nga makadawat kita og ganti niini, kondili paningkamotan nato alang sa gugma kang Kristo. Paningkamotan nato nga masiguro nga ang tanan natong buhat limpyo ug gihimo alang kang Kristo. Mag-amping kita nga [sa atong mga buhat] walay makatawo nga motibo, pagpalugit sa kaugalingon, kaugalingong interes o susama niini. Hinumdumi nato nga gitan-aw kita ni Kristo, ginabantayan Niya kita, ug paningkamoti nato nga dili Siya masubo. Kon dili, ang atong pagtuo ug gugma mabungkag.

Ug kon atong tan-awon pag-ayo ang tanan natong ginabuhat sa atong espirituhanong kinabuhi—pagkamasakripisyo, pag-ayuno, pagbantay ug uban pa—makita nato nga ang tanan [niining mga praktis] nagpalig-on usab sa atong pisikal nga panglawas. Aduna bay bisan kinsa nga [isip kabahin sa ilang asetikong praktis] matulog sa lig-on nga higdaanan? Ug ang mga doktor mosugyot sa parehas nga butang: 'Matulog sa lig-on nga higdaanan, kay ang pagkatulog sa humok makadaot.' Aduna bay bisan kinsa nga nagbuhat og prostrasyon? Daghang mga tawo ang nagbuhat og gimnastika aron lig-onon ang ilang mga kaunoran. Aduna pa bay uban nga kontento sa gamay ra nga tulog? Apan ang dugay nga tulog makapabug-at sa hunahuna. Dili ba mosulti ang mga tawo: 'Kana nga tawo mura'g natulog nga langaw, samtang kana sa unahan maayong tawo—dili gani siya mag-ha'? Sa laing pagkasulti, ang espirituhanong ehersisyo nga ginabuhat sa usa ka tawo nagpalig-on usab sa iyang pisikal nga panglawas. Dugang pa, ang usa ka tawo makadawat og dakong kaayohan gikan sa pagpugong sa kaugalingon. Sa katapusan, bisan pa ang mga nagbuhat og siyentipikong panukiduki ug uban pa naningkamot nga mabuhi nga matinahuron, aron ang ilang hunahuna dili malibog kondili magpabilin nga klaro. Siyempre, dili kini ang tumong sa atong [monastikong] pag-agwanta, apan usa sa mga resulta sa espirituhanong praktis nga atong gihimo mao gayud ang benepisyo nga gipangandoy sa mga tawo sa kalibutan. Nagpraktis kita sa espirituhanong butang, ug pinaagi niini nga espirituhanong praktis makab-ot usab nato ang pisikal nga kahimsog.

Mga Tukso sa Atong Kinabuhi

Ang Diyos nagtugot sa mga tukso subay sa atong espirituhanong kahimtang. Sa usa ka higayon, gitugotan Niya kita nga makahimo og usa ka piho nga sayop—pananglitan, nga medyo dili kita magmatngon sa usa ka butang—aron sa sunod higayon magmatngon kita ug malikayan, o mas tukma pa, mapugngan ang mas dako nga dautan nga giandam sa yawa nga ipahamtang kanato. Sa lain nga higayon, gitugotan Niya ang yawa nga mosulay kanato aron masulay kita. Sa ato pa, [niining kasoha] gisulay kita, ug imbis nga makadaot kanato, ang yawa sa tinuod nagabuhat kanato og maayo. Hunahunaa lang si Elder Filaret, nga naghinanakit: "Bata ko, gibyaan ko sa Diyos — wala gyud bisan usa ka tukso karong adlaw!"⁶⁶ Gusto sa Elder nga makigbisog batok sa mga tukso matag adlaw — aron siya makadawat sa korona sa mananaog gikan kang Kristo.

Usa ka lig-on nga tawo, sama ni Elder Filaret, dili maglikay sa mga tukso, kondili mangayo kang Kristo: 'Akong Kristo, padalà ko og mga tukso ug hatagi ko og kusog sa pakigbisog.' Apan ang usa ka huyang nga tawo mosulti og lain: 'Akong Kristo, ayaw ko tugoti nga mahulog sa tukso.' *'Ayaw*

⁶⁶ Tan-awa si *Elder Paisios*. Ang mga Amahan sa Balaang Bukid ug mga Sugilanon gikan sa Balaang Bukid. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. p. 63.

*kami pagdala sa tukso...*⁶⁷ Apan kasagaran, kon mahulog kita sa tukso, magsugod kita og reklamo: 'Dili kini husto! Human ra man ko; dili na ko makaya pa!' — samtang angay unta nato isulti: 'Dili ko usa ka tawo; ako usa ka hugaw sa tawo. "Diyos ko, tabangi ko nga mahimong usa ka tawo!" Dili ko nag-awhag kanato nga mangita og mga tukso sa atong kaugalingon. Apan kon moabot ang mga tukso, atubangon nato kini uban sa kaisog ug pag-ampo.

Sa bisan unsang espirituhanong bagyong tingtugnaw, maghulat kita uban sa pagkamapailubon ug paglaum alang sa espirituhanong tingpamulak. Ang labing dagkong tukso kasagaran moagi sama sa bagyo. Ug kung, sa mismong higayon nga moigo kini, malikayan nato kini, nan ang kawan sa demonyo, human kini moagi kanato, magpadayon sa ilang dalan, ug maluwas kita gikan sa katalagman. Kung ang usa ka tawo hiusa sa Dios, dili na siya makasinati og mga tukso. Makahimo ba ang yawa sa pagdaot sa usa ka anghel? Dili; samtang moduol siya niini, siya mismo ang masunog sa kalayo.

Ang espirituhanong kinabuhi yano kaayo ug sayon. Kita mismo ang nagkomplikar niini pinaagi sa sayop nga pagpraktis niini. Pinaagi sa gamay nga paningkamot, ug sa dakong pagpaubos ug pagsalig sa Diyos, ang usa ka tawo makahimo og dakong kalamboan. Kay kung asa adunay pagpaubos, wala'y lugar ang yawa. Ug kung asa walay yawa, wala'y yawaong mga tukso.

— Geronda, mahimo ba nga mahulog ang usa ka tawo sa sala pinaagi sa pagtugot sa Diyos?

— Dili, ang pag-ingon nga gitugotan kita sa Dios sa pagpakasala usa ka grabe ka dako nga sayop. Dili gayud kita tugotan sa Dios nga mahulog sa sala. Kita mismo ang nagtugot sa atong kaugalingon [sa paghatag og kahigayunan sa yawa], unya siya moanha ug magsugod sa pagtuptop kanato. Pananglitan, kung mapahitas-on ko, ako mismo ang nagpahawa sa Balaang Grasya gikan sa akong kaugalingon; ang akong Mananabang nga Anghel molayo kanako, ug adunay lain nga 'anghel' nga moduol kanako — mao kana, ang yawa. Busa, masinati nako ang hingpit nga kapakyasan. Apan dili kini pagtugot sa Dios; hinunoa, ako mismo ang nagtugot sa yawa [nga itulod ko sa sala].

— Geronda, husto ba nga isulti ang atong kaugalingong pagkahulog sa ingon ani nga paagi: 'Ang manulay ang nagdala kanako sa sayop'?

— Ako usab, kanunay nakong madungog ang uban nga moingon nga ang manulay ang angay basulon sa ilang mga pag-antos, samtang sa tinuod, kita mismo ang angay basulon tungod sa sayop nga panglantaw nato sa mga nahitabo kanato. Labaw pa, ang manulay—mao man gihapon siya, ang manulay. Mopugong ba siya kanato sa dautan? Gibuhat ra niya ang iyang trabaho. Dili nato ipasa ang tanang sala kaniya. Usa ka bag-ohan ang nagpuyo sa usa ka selda uban sa iyang igsoong mas tigulang. Usa ka adlaw, samtang ang igsoong mas tigulang wala pa sa selda sa mubo nga panahon, ang bag-ohan mikuha og itlog, gibutang kini sa singsing sa yawi — kabalo ka anang karaang yawi sa kamalig? — ug gisugdan niya ang pagprito sa itlog ibabaw sa kandila! Kalit lang mibalik ang tigulang ug nadakpan siya sa buhat. "Unsa man diay imong gibuhay diha?" — "Aw, Geronda, gitintal ko sa Daotan nga magprito og itlog!" — misugod og pasangil ang bag-uhan. Kalit, usa ka makalilisang nga tingog ang mitunog sa kwarto: "Karon, wala pa gyud ko kadungog og ingon ana nga resipe!" Nakat-on ko niini gikan kaniya!" Usahay matulog ang Yawa, apan kita mismo ang nagapukaw kaniya [aron atong tuksuhon].

Ang mga makasasala daghan og materyal nga magamit aron mapalambo ang pagpaubos.

Ang mga kaniadto nagkinabuhi sa sala apan pagkahuman, sa paghinulsol, misugod sa espirituhanong kinabuhi, kinahanglan malipayon nga dawaton ang mga pagpaubos ug kasubo nga moabot kanila, kay pinaagi sa pagdawat niini, ilang gibayran ang ilang mga utang sa nangagi. Makita nato nga sa dihang ang Kagalang-galang nga si Maria sa Ehipto, nga kaniadto nagkinabuhi sa sala, naghinulsol ug nagbag-o sa iyang mga dalan, siya gilutos sa mga tinguha sa kalibutan. Apan, aron mapalayas kining mga tinguha, ang Kagalang-galang misulod sa usa ka dakong pakigbisog. Miingon

⁶⁷ Lucas 11:4.

ang Yawa kaniya: "Aw, unsa may imong mawala kung motan-aw ka lang og mubo sa Alexandria? "Dili ko man gani nag-awhag kanimo nga modagan didto aron maglingaw-lingaw! Tan-awa lang kini og mubo gikan sa gilay-on!" Apan ang Santa wala gani mitan-aw sa maong direksyon. Unsa ba ka dako ang paghinulsol nga iyang gipakita! Ang ubang mga balaang babaye, nga wala pa kaniadto nagkinabuhi sa kalibutanon, wala makasinati og ingon nga pakigbisog. Apan si Santa Maria, nga nakasinati na sa kinabuhi sa kalibutan, nakasinati gayud niini nga pakigbisog. Kini nga pag-antos [gikan sa pakigbisog] mao ang pagpaso sa mga samad sa sala. Sa ingon niini, pareho silang makaabot sa katapusan sa parehas nga [espirituhanong] kahimtang.

— Geronda, sa mga kaso sama sa Banal nga Maria sa Ehipto, wala ba gyud makadawat og bisan unsang langitnong kahupayan ang asketiko?

— Siyempre nakadawat siya! Nakadawat, ug unsa pa gyud! Nakab-ot ni Santa Maria ang ingon ana ka taas nga espirituhanong lebel nga, samtang nag-ampo, mosaka siya og gitag-on sa siko gikan sa yuta.

Ang mga dakong makasasala, sa diha nga mailhan na nila ang ilang kaugalingon, natural nga daghan sila og hilaw nga materyal para sa pagpaubos. Syempre, bisan unsang pagkahulog nagpabilin nga pagkahulog. Apan ang pagkahulog usab hilaw nga materyal, 'stock' para sa pagpaubos ug pag-ampo. Ang mga sala nga gigamit sa usa ka makasasala alang sa pagpaubos sama ra sa abono nga gigamit nato sa pag-abono sa tanom. Busa nganong dili nato gamiton kini nga substansiya aron i-abono ang uma sa atong kalag, aron kini mahimong mabungahong ug makahatag og ani? Sa ato pa, ang usa ka tawo nga nakahimo og grabeng mga sala, sa dihang nakamatngon sa kadako sa iyang sala ug miingon, 'Dili ko angay motan-aw sa uban,' nagpaubos kaayo ug busa makadawat og daghang Grasya. Sila molambo nga padayon, nga walay pagduha-duha, ug makab-ot ang usa ka dakong [espirituhanong] lebel. Apan ang usa ka tawo nga wala nakahimo og grabeng mga sala, tungod kay napakyas siya sa pagbaton sa husto nga disposisyon, dili moingon: 'Gipanalipdan ko sa Diyos gikan sa daghang katalagman, apan sobra ko ka dili mapasalamaton. Mas makasasala pa ko kaysa sa labing dakong makasasala.' Ang ingon nga tawo espirituhanong ubos kaysa sa makasasala nga nagpaubos sa iyang kaugalingon.

Hunahunaa lang ang Pariseo ug ang maniningil sa buhis.⁶⁸ Ang Pariseo adunay maayong mga buhat, apan aduna usab siyay garbo. Ang maniningil sa buhis, sa laing bahin, adunay mga sala, apan giila niya kini, naghinulsol, ug nagpaubos sa iyang kaugalingon — ug kini gayud ang labing gusto ni Kristo nga buhaton sa usa ka tawo. Mao nga — pinaagi sa sayon nga paagi — ang maniningil sa buhis naluwas. Nakita ba nimo kung giunsa paglarawan ang Pariseo sa usa ka icon? Gitudlo niya ang iyang tudlo sa maniningil sa buhis: 'Dili ko sama kaniya!' Ang pobre nga maniningil sa buhis, nga nagtago sa luyo sa usa ka haligi, wala gani kaisog nga itas ang iyang mga mata aron motan-aw palibot. Ug ang Pariseo nagtudlo sa iyang tudlo kang Kristo aron ipakita kaniya asa ang maniningil sa buhis! Nabantayan ba nimo kini? Basin magtuo ka nga ang Kristo mismo wala kahibalo asa nagpanago ang maniningil sa buhis! Busa, bisan pa nga gisunod sa Pariseo ang mga panagway nga gikinahanglan sa balaod, wala'y bisan usa niini nga nakahatag kaniya og maayong bunga. Maoy mahimo sa garbo! Ang usa ka makasasala nga walay pagpaubos nagbaton sa mga sala sa maniningil sa buhis ug sa garbo sa Pariseo. Usa ka doble nga 'gasa'! Sama sa giingon sa Epirus, ⁶⁹ '— punô sa kuto ug hubag.

Aron mahimong espirituhanong himsog, paningkamoti kutob sa mahimo nga limpyohan ninyo ang inyong kaugalingon gikan sa espirituhanong mga toksin — mao kana, ang mga pagbati.

⁶⁸ Tan-awa Lucas 18:9–14.

⁶⁹ Epirus — usa ka rehiyon sa Kasadpang Gresya. — *Nota sa maghubad.*

Kapitulo 2.

Mahitungod sa Pagkinahanglan sa Pag-atiman sa Kaugalingong Konsensya

Susihon nato ang atong konsensya

Ang Maayong Dios naghatag og konsensya sa unang mga tawo—ang unang Balaod sa Dios. Ang Dios gilalom kaayo nga gisulat ang konsensya sa kasingkasing sa tawo, ug sukad niadto, ang matag usa napanunod og konsensya gikan sa ilang mga ginikanan.

Kung ang usa ka tawo molihok sa sayop nga paagi, ang iyang konsensya, nga naglihok sulod kaniya, mopasangil kaniya ug magdala kaniya sa paghinulsol. Apan, kinahanglan nga magbuhat ang usa ka tawo og husto nga espirituhanong praktis ug susihon ang iyang konsensya aron kanunay niyang madungog ang tingog niini. Kung dili susihon sa usa ka tawo ang iyang konsensya, wala siyay makuhang kapuslanan bisan pa sa pagbasa og mga espirituhanong libro o sa tambag sa mga balaang tigulang. Ug kung dili susihon sa usa ka tawo ang iyang konsensya, dili gani niya matuman ang mga sugo sa Dios.

— Geronda, posible ba nga hingpit nga wala ka mahibalo sa imong tinuod nga espirituhanong kahimtang ug dili nimo mabantayan nga naliso ka sa dalan?

— Kung ang usa ka tawo dili magbantay sa iyang konsensya ug dili kini limpyohan, hinay-hinay nga matabonan kini sa patong sa kalot, ug mamad-an kini. Makasala sila, apan mura'g walay talagsaong nahitabo kanila.

— Geronda, palihug sulti-a kami unsaon namo pag-atiman ug pag-alima sa among konsensya.

— Aron masiguro nga tinuod gayud nga nanunod kita sa tingog sa atong konsensya, kinahanglan nga bantayan nato pag-ayo ang atong kaugalingon ug magbukas kita sa atong espirituhanong amahan. Kay posible man nga samtang ginatamakan nato ang atong konsensya, motuo kita nga maayo ra ang tanan. O, human maliso ang konsensya, mahimo nga tan-awon sa usa ka tawo nga maayong buhat ang krimen nga iyang nabuhat. Posible usab nga masamdan ang usa ka tawo tungod kay sobra niyang gipahimong sensitibo ang iyang konsensya.

— Geronda, sa sulod nako, naghukom ko sa uban ug dili nako makontrol ang akong kaugalingon bahin niini. Tingali nagagikan kini tanan sa kamatuoran nga nahimong bati na ang akong kasingkasing?

— Kinahanglan gayud og pag-amping. Sa katapusan, kon ang usa ka tawo makasala sa unang higayon, mobati siya og usa ka matang sa [sulod nga] pagsaway ug malisang niini. Sa pagbalik-balik niya sa maong sala, mobati siya og mas gamay nga pagsaway, ug kon siya dili magmatngon ug magpadayon sa pagpakasala, ang iyang konsensya mahimong mapakalig-on. Pananglitan, kung pasanginlan nimo ang usa ka tawo tungod sa usa ka sayop nga buhat, ilisan niya ang hilisgutan aron dili siya makasinati og kasubo sa konsensya o masuko. Pareho ra kini sa mga Hindu nga naglubong sa ilang kaugalingon sa nirvana!⁷⁰ Usa ka batan-ong lalaki sa Himalayas ang nakapatay og lima ka Italianong mananakobre ug, pagkahuman niyang gilubong ang mga lawas, misugod og ehersisyo sa konsentrasyon. Nalingkod siya sa yuta, ug nagpadayon siyang misulti sulod sa duha ka oras nga walay hunong: 'Kakahoyan, kahoy, kahoy...' — aron 'mosulod sa espirituhanong bakante', kalimtan ang nahitabo ug makalingkawas sa kagubot sa hunahuna. Pananglitan, hunahunaa nga gisaway nako ang usa sa atong mga igsoon nga babaye tungod sa usa ka tinuyo nga sayop. Kung kining igsoon wala magpraktis sa husto nga espirituhanong disiplina ug wala naningkamot sa pag-usab sa iyang mga binuhatan, unya sa tubag sa tanan nakong pagsaway mahimo siyang moingon: "Ug karong adlaw mas sayo motunog ang mga kampana para sa Vespers..." — aron ilisan ang hisgutanan. Ug

⁷⁰ Ang Karaan nagtumong sa mga teknik sa yoga ug meditasyon nga gigamit sa mga sumusunod sa mga relihiyon sa Sidlakan aron makab-ot ang gitawag nga nirvana, nga ilang gihubad ingon kagawasan.

unya ang yawa maglibog sa iyang hunahuna ug mosugyot: "Ayaw kabalaka! Miingon ka ana aron dili masuko ang elder!" Ang yawa makakita usab og rason para kaniya, ug, imbis nga mouyon: "Gibuhat ko kini aron tapakan ang akong konsensya," iyang pagdependa sa iyang kaugalingon: "Gibuhat ko kini aron dili masuko ang tigulang!" Nakita ba nimo unsay gibuhat sa yawa? Pihikan kaayo ang iyang buhat! Gibalhin niya ang dial sa lain nga frequency aron dili nato makita ang atong kaugalingong sala.

— Geronda, posible ba nga makabantay ang usa ka tawo sa iyang kaugalingong gagmay nga sala samtang dili niya makita ang seryosong mga sala?

— Siyempre mahimo! Usa ka katekista nga akong nailhan ang nagsulti kanako bahin sa susamang kaso. Usa ka babaye ang miadto kaniya aron mag-kumpisal, naghilak nga dili mapahunong ug balik-balik nga nag-ingon: ' , wala nako tuyoa nga patyon siya!' — "Paminawa," miingon ang iyang confessor aron pahupayon siya, "kung maghinulsol ka, pasayloon ka sa Diyos sa imong sala. Sa katapusan, gipasaylo Niya si David sa dihang naghinulsol siya."⁷¹ — "Oo, oo, pero wala ko tuyoa!" iyang gisubli. "Unsaon man nimo pagpatay niini?" nangutana ang confessor nga maampingon. "Mao ni: nagpahumok ko sa abog, aksidenteng natandog nako ang panlakos ug napatay nako siya! Pero wala gyud nako tuyoa nga patyon kana nga langaw!" Ug labaw pa sa tanan, kini nga babaye wala matinud-anon sa iyang bana, gibyaan ang iyang mga anak, gibungkag ang iyang pamilya ug nagpuyo sa diin diin nga lugar, apan gisulti niya kini nga tanan mura'g walay pulos nga gagmayng butang. "Tungod niining tanan, kinahanglan magpenitensya," miingon ang kumbensor sa dihang nadungog niya ang iyang mga "gibuhat." "Ug nganong kinahanglan pa man siya magpenitensya para sa 'tanan niini'?" tubag niya. Sige, sultihi ko, unsaon man pagtabang sa ingon ana nga tawo?

Usa ka manhid nga konsensya

— Geronda, usahay moingon ang mga tawo nako: 'Nagtago kini nga tinguha sa imong subconscious, apan wala ka makahibalo niini.' Unsaon nako pagkahibalo niini?

— Kung tan-awon nimo pag-ayo ang imong kaugalingon, masabtan nimo nga bisan pa sa pag-ingon nga maayo ra ang tanan, mobati gihapon ka nga dili maayo. Mao nga kinahanglan ka og [espirituhanong] pagsusi. Kung ang usa ka tawo mobati og dili maayo [pisikal], makasinati og pagkunhod sa pisikal nga kusog ug uban pa, dayon susihon ang ilang mga sample sa usa ka microbiology laboratoryo ug magpa-CT scan aron mahibal-an ang hinungdan sa ilang sakit. Kung imong mabati nga wala kay kalinaw ug nabalaka ka, hibaloa nga adunay sayop sa sulod nimo ug kinahanglan nimong maila kini nga kakulian aron matul-id kini. Pananglitan, pagkahuman nimo makasala, nabalaka ka niini, apan nagpabilin kang hilom bahin niini sa panahon sa kumpisal. Molabay ang panahon, ug adunay malipayong hitabo kanimo. Makasinati ka og kalipay; kini nga kalipay nagtabon sa imong kabalaka bahin sa sala, ug hinay-hinay nimo kini kalimtan. Dili na nimo makita ang imong sala, kay ang kalipay, sama sa takup, nagtabon niini.

Ang kalipay motabon sa sala, magpahilalom niini, apan nagpadayon kini sa paglihok gikan sa sulod. Sa ingon niini, gipyatong sa tawo ang iyang konsensya ug nagsugod siya sa pagkatig-a, samtang ang iyang kasingkasing hinay-hinay nga nagakatig-a. Unya makakita ang yawa og rason para sa tanan: 'Gamay ra kini nga butang, ug natural ra man na...' Apan ang ingon nga tawo dili makakaplag og kalinaw, kay ang kasakit nga gilubong sa kahiladman dili maghilom. Mobati sila og kakulba sa ilang sulod; kulang sila sa kalinaw ug kahupayan sa kasingkasing. Nagpuyo sila uban sa walay hunong nga pag-antos, nag-antos sa kasakit ug dili masabtan ang hinungdan sa tanan niini, tungod kay natabonan ug gipadulong paglawom sa sulod ang ilang mga sala. Wala masabti sa ingon nga tawo nga nag-antos siya tungod kay nakasala siya.

⁷¹ Tan-awa 2 Mga Hari 12:13.

— Geronda, kon ablihan nimo ang mga mata sa ingon ana nga tawo ug isulti kaniya ang hinungdan sa iyang pag-antos, makatabang ba kana kaniya?

— Kinahanglan mag-amping, kay kung ablihan nimo ang iyang mga mata, mamata ang iyang konsensya. Magsugod ang iyang konsensya sa pagsaway kaniya. Ug kung ang ingon nga tawo dili magpaubos, mahimo siyang malumos sa pagkawalay paglaum, kay sobra ka bug-at para kaniya ang kamatuoran. Apan, kung magpaubos siya, makatabang kaniya ang [pagkahibalo sa tinuod nga hinungdan sa iyang pag-antos].

— Geronda, aduna bay mga tawo nga natawo nga lig-on ang konsensya?

— Dili, walay tawo nga natawo nga adunay gipakalig-on nga konsensya. Wala maghimo ang Dios og gipakalig-on nga konsensya. Apan, kung itabon sa usa ka tawo ang iyang mga sala, ug isulod kini paglawom sa sulod niya, ang iyang konsensya hinay-hinay nga matabonan sa patong sa kalig-on ug mohunong sa pagsaway kaniya.

— Geronda, ang ingon ana nga tawo mahimong 'nagpangulo sa kaugalingon'; sila naghimo sa ilang kaugalingong mga balaod.

— Oo... Makalilisang kaayo!..

— Unsa man na? Usa ka ilusyon?

— Aw, unsa pa? Siyempre, kini usa ka pagpanglimbong sa kaugalingon.

Usa ka Baluktot nga Konsensya

— Geronda, kanunay nimo giingon nga ang tawo kinahanglan mag-amping aron dili madunggan o masamokan ang iyang konsensya. Giunsa man masamokan ang konsensya?

— Pinaagi sa pagpakalma sa hunahuna, ginatamakan sa usa ka tawo ang iyang konsensya. Pinaagi sa dugay nga pagpakalma sa hunahuna, naghimo ang usa ka tawo alang sa iyang kaugalingon og lain nga konsensya — iya mismo, nga gipahiangay sa iyang sukod, nga mao ang usa ka baluktot nga konsensya. Apan, sa kini nga kaso, ang usa ka tawo mawad-an sa kalinaw sa sulod, kay ang baluktot ug nadaut nga konsensya dili makahatag og kalinaw sa sulod. Sa katapusan, ang usa ka tawo nga nakahimo og sayop dili makakaplag og kalinaw, bisan pa og ang uban magpakaaron-ingnon nga wala nila kini nabantayi o mosulti kaniya, 'Dili kini imong sala, ayaw kabalaka.' Ang uban niini nga nahimong mga sumusunod sa lain-laing mga guru ug nagbuhat sa ingon nga mga praktis, sa dihang masabtan nila nga adunay sayop kanila, moanha kanako alang sa tambag. Apan sa dihang, aron sila matabangan, magsugod ko og pasabot sa usa ka butang, magpilit sila sa ilang baruganan: 'Dili, husto ra ang tanan sa among pagtuo.' — "Paminawa," akong tubag, "apan kung 'husto' ang tanan para nimo, ug kung kini nga 'pagkahusto' nagahatag kanimo og kalinaw, nganong moanhi ka pa man nako para mangutana?" Mao na kana ang kinaiya niining mga tawo: dili makakaplag og kalinaw sa sulod tungod sa ilang mga bakak, apan magpugos gihapon sila sa ilang kaugalingong panan-aw ug maningkamot bisan pa sa bisan unsang paagi aron makuha bisan gamayng bakak nga kalinaw. Bisan pa niana, dili nila makaplagan ang tinuod nga kalinaw.

'Geronda, posible ba nga mabuhi ang usa ka tawo sa tibuok niyang kinabuhi uban sa usa ka baluktot nga konsensya?'

— Kung motuo sila sa ilang kaugalingong hunahuna, oo, mahimo nila.

— Ug giunsa niya pag-ayo sa iyang baluktot nga konsensya?

— Matul-id niya kini kung maghunahuna siya nga mapainubuson, dili mosalig sa iyang kaugalingong hunahuna, ug hisgutan kini sa iyang espirituhanong amahan.

— Geronda, mahimo ba nga maliso sa usa ka tawo ang iyang konsensya tungod lang kay sobra siya ka sensitibo?

— Kung nadistorsiyon nila ang ilang konsensya, nagpasabot kini nga, lagmit, walay pulos ang ilang pagkasensitibo. Sa katapusan, ang daotan magdala pa gyud og dugang kadaut. Naay uban

moingon, 'Sensitibo ko,' apan ginatrato nila ang mga tawo nga barbariko ug kalit lang mosukol kanila nga walay rason.

— Geronda, ang mga tawo nga magpangatarungan sa ilang kaugalingon ba adunay konsensya nga nahimong 'natabonan'?

— Bisan kinsa nga nagpaningkamot sa pagpangatarungan sa iyang kaugalingon dili hingpit nga walay sulod nga tingog sa konsensya; dili sila walay pagbati. Ug tungod kay dili sila walay pagbati, mobati sila og kasakit tungod sa ilang makasasala nga kalapasan, ug unya moabot kanila ang langitnong kahupayan. Apan kadtong nakabaliko sa ilang konsensya mahimong walay pagbati. Ang ingon nga mga tawo mopanghambog sa mga krimen nga ilang nabuhat. Nakakita ko og mga tawo nga nagsulti sa ilang mga krimen nga daw nagpasigarbo sila og mga buhat nga bayani. Kay kung ang usa ka tawo magpalambo sa iyang nabaluktot nga konsensya, dili na kini simpleng kabakod; mas grabe pa kini. Sa usa ka higayon, sa dihang nagpuyo ko sa Monasteryo sa Stomion sa Konitsa,⁷² usa ka lalaki ang miabot didto ug miingon: "Gusto ko mo-kumpisal." — "Dili ko pari," misugod ko pagdumili, apan padayon siyang nangayo: "Dili, gusto gyud nako isulti kini nimo." Naay pipila ka mga babaye nga nagbarog duol nga miadto sa monasteryo aron mosimba sa balaang relikyas. "Mas maayo nga molakaw na mo," ingon nako kanila. "Sige lang, pasagdi sila nga magpabilin ug maminaw," ingon sa lalaki, ug gisugdan niya ang pagsaysay sa istorya sa iyang pagkabatan-on: "Sa dihang batan-on pa ko, gipadala ko aron makat-on sa paghimo og sapatos, apan samtang naglingkod ko sa gawasanan sa adlaw, pirmi ko malingaw-lingaw ug matulog-tulog. 'Ngano, pangutan-on ninyo? Aw, kay sa gabii, kauban ang ingon ani nga mga batan-on nga walay pag-atiman, mogawas ko aron mangawat. Sa among distrito, ang pulis sa distrito maalamon kaayo nga tawo. Moingon siya kanamo: "Maayo kaayo, mga amigo; mas mangitngit ang gabii, mas daghan ang kita sa usa ka kawatan. Nanginahanglan ko og duha ka karnero. Ang uban para ninyo—bisan unsa ang inyong madala." Aw, tungod kay mao na, miadto mi, ingon nila, aron manakod sa mga balay sa mga tawo. Tangtangan nako ang akong kayumangging kalo, ug ang unang buhaton nako mao ang paghampak sa mga iro sa ilang ilong gamit ang akong latigo—usa ka lig-on nga hinimo sa kahoy nga cornel—unya mosulod mi sa kulungan, mopili og duha ka karnero ug kutob sa among makaya nga mga karnerang babaye. Ang mga kordero niadto sa opisyal sa distrito; among gitago ang mga karnero sa among kaugalingong kulungan sa karnero, ug unya, walay paglangan—unsang man imong hunahuna?—gibilanggo kami sa selda sa opisyal sa distrito! Apan paminawa ang nahitabo pagkahuman! Ang mga mag-uuma, nga nakakita kanamo nga nangawat gikan kanila niadtong gabii, nidali-dali paingon sa istasyon sa pulis sa sayo pa sa buntag aron isulti sa district constable: 'Si kinsa-kinsa ug si kinsa-kinsa nangawat kanamo!' — 'Unsa man inyong pasabot, "si kinsa-kinsa ug si kinsa-kinsa"? Naka-sulod na silang duha sa selda! "Nianha ba mo aron maglapas og dautang binulgar bahin sa mga tawo?" Ug nilakaw siya, gipanglagot sila pag-ayo—gibunalan hangtud nangitim-putla ang ilang lawas!... Apan aduna koy istorya nga isugilon kaninyo: usa ka adlaw nakasugat kami og usa ka kawan ug nakita namo ang magbalantay—usa ka batan-ong Vlashenok,⁷³ apan kusgan sama sa baka—ug uban niya ang iyang amahan. "Unsaon nato pagduol sa kawan?" pangutana sa akong mga amigo kanako. 'Ibulag-bulag nila ta sama sa mga posporo!' Posporo, ingon ka? Aw... gikuha nako ang gipamutol nga shotgun gikan sa akong abaga, gitutokan nako ang batan-ong Vlashenok, ug—bang!—mao na; natumba ang bata... Gitali nako ang iyang amahan sa usa ka kahoy sa peras gamit ang pisi... Aw, isulti nako nimo, nakakuha gyud mi og patas nga bahin sa nakuha didto!..'" Ug gisulti niya kini nako mura'g usa ka heroikong buhat, nga nagkatawa pa gani! Nakita ba nimo kung unsa ang mahimo sa usa ka tawo tungod sa baluktot nga konsensya?

⁷² Konitsa – usa ka gamay nga lungsod sa kasadpan sa Gresya, diin gigugol ni Elder Paisios ang iyang pagkabata ug pagkabatan-on. – *Nota sa maghubad*.

⁷³ Ang mga Vlah usa ka etnikong grupo sa Balkans nga nagpuyo sa kabukiran sa Gresya ug nagsulti og Romanse nga diyalekto. – *Nota sa tighubad*

Ug usa ka pulis nga akong nailhan, nga nagserbisyo sa Departamento sa Transportasyon sa Priso, wala makahunong sa paghilak kay ang kriminal nga iyang gi-eskort gikan sa usa ka prisohan paingon sa lain gisilotan sa usa ka militar nga hukmanan sa kamatayon tungod sa daghang krimen ug gipusil. Nagsugod ang pulis sa pagpangita sa mga paryente sa lalaki nga gipusil; nakaplagan niya ang pipila kanila ug nangayo siya og pasaylo. Apan usa sa mga paryente sa kriminal, nga nagpuyo sa Amerika, mitubag kaniya: 'Dapat gipusil na siya sauna pa; daghan kaayong mga tawo ang buhi pa karon!'

Makita ba nimo kung unsa ka dako nga kalainan tali sa kahimtang sa hunahuna sa pulis ug sa lalaki nga akong gisulti kanimo kaniadto? Ang una, samtang nagbuhat sa iyang katungdanan, gidala lang ang salarin sa prisohan ug gihunahuna nga siya ang nakasala sa kamatayon niini. Ang ikaduha, bisan pa man, misulti sa iyang mga krimen nga daw mga buhat nga bayani, ug nagpasigarbo pa gayud niini!

Ang bakak dili magdala og kalinaw sa usa ka tawo

— Geronda, makatabang ba ang mga pag-ampo sa uban sa usa ka tawo kung, nagasalig sa iyang kaugalingong hunahuna, nakahimo siya sa iyang kaugalingong kalibutan?

— Tungod kay naghimo siya sa iyang kaugalingong kalibutan, unsaon pa man siya pagtabang... Naghimo ang usa ka tawo og tibuok kalibutan para sa iyang kaugalingon! Abi ba nimo nga dula-dula ra kana? Hunahuna-a kini: kung ang usa ka tawo naghimo sa iyang kaugalingong kalibutan pinaagi sa iyang kaugalingong hunahuna, abi ba nimo nga naa siyay kalinaw, mobati ba siya og kalipay? Bakak kana. Ug ang bakak magbilin sa tawo sa kangitngit. Pananglitan, pugson ang usa ka tawo sa pagsulti og bakak aron maluwas ang iyang silingan. Bisan pa maluwas siya gikan sa kamatayon, nagpabilin gihapon nga katunga sa sala ang bakak. Usahay, ang usa ka tawo nga maayo ang tuyo mogamit og bakak aron makatabang sa usa ka butang ug malikayan ang tukso. Pananglitan, usa ka peregrino moabot sa monasteryo sa tinago, aron walay makahibalo, aron ipaambit ang problema sa pamilya ug ipahupay ang gibati. Unya, atong hunahunaon nga miabot ang iyang igsoon sa monasteryo ug nangutana, 'Niabot ba diri si kinsa-kinsa?' Kung isulti nimo kaniya ang tinuod, mahimo kining dakong isyu, kay maapektohan ang iyang igsoon. Busa, mapugos ka nga motubag: 'Wala ko kahibalo.' Kay kung isulti nimo nga mibisita ang laing tawo, basin mosamot pa gani ang panagbangi hangtod sa pisikal nga panagbangi. Bisan pa man nga dili pa nato kini gihisgutan karon, kinahanglan gihapon nga magbantay, kay kung mahitabo kini tulo o upat ka beses, ang usa ka tawo hinay-hinay nga molabaw pa gayud sa dautan. Kung masanay siya sa walay pulos nga pagbakak, iyang baluktoton ang iyang konsensya. Moabot siya sa punto nga maghimo siya og tibuok nga mga sugilanon, ug bisan pa niana, dili gyud siya pasanginlan sa iyang konsensya. Unya, ang ingon nga 'pagpamugna' mahimong tinuod nga arte.

Unsa ka maalamon ang pipila ka tawo sa pag-'link' sa usa ka bakak ngadto sa lain – hingpit na gyud nila ang arte! Oh! Aron lang makumbinse ka sa usa ka butang, nakahimo sila og tibuok taas nga sugilanon! Sa usa ka higayon, miabot sa akong payag ang usa ka kaila nako, kauban ang pipila ka mga silingan sa batan-ong lalaki nga akong gitabangan. Kining pobre nga batan-on maalamon ug buotan, apan palahingawa nga dili gustong molihok. Naanad na siya sa paglingaw-lingaw nga walay buhaton. Sulod sa upat ka tuig nga sunod-sunod, naningkamot ko nga makakita og trabaho para kaniya, ug karon nangayo usab ko sa iyang mga ka-baryo: 'Palihug, paningkamoti ninyo nga makakita og trabaho ang bata. Naningkamot na ko nga matabangan siya sauna pa. Gipadala pa gani nako siya sa pipila ka kaila nako sa lungsod sa Kastoria,⁷⁴ aron makat-on siya sa trabaho nga furrier, apan nilayas siya gikan didto. Batan-on pa man siya; sayang kung malimot siya sa husto nga dalan. Ang iyang inahan ra ang naa niya; patay na ang iyang amahan." Pagkadungog niini, usa ka kaila nako nga niabot sa samang oras uban sa mga tawo nga akong kaestorya nagsugod og ingon kanila:

⁷⁴ Kastoria – usa ka lungsod sa kasadpan sa Gresya, usa ka dagkong sentro sa pagproseso sa balhibo. – *Nota sa maghubad.*

"Oo, si Padre Paissius ug ako nagpaningkamot gayud sa pagpangita og apprenticeship para sa bata ug himuon siyang furrier. Ug kabalo ka pila ka kuwarta akong nasayang sa mga telegram nga akong gipadala sa Kastoria ngadto sa mga tawo nga iyang gi-aprendice, aron lang masiguro sila pagkahuman siya nakalingkawas gikan kanila! Aw, ayaw na'g tagda—naglabay na kana; mas maayo nga hilom na lang ta bahin ana. Mao gyud na akong gisulti kang Padre Paissios niadto: 'Ang lubnganan maoy magtul-id sa bukol.' 'Unsa kaha iyang gipasabot!' huna-huna nako, apan wala nako gipadayag ang akong katingala aron dili masamdan ang tawo. Huna-hunaa lang! Pagkadungog niya bahin niining batang lalaki sa unang higayon sa iyang kinabuhi, naghimo siya og tibuok bakak nga sugilanon bahin sa among pag-atiman kaniya, nga tungod kay gusto namo siyang tabangan, 'nakapangita kami og trabaho para kaniya isip usa ka taga-himo og panit nga sinina' ug uban pa! Gihisgutan niya kini sa ingon ana ka tono nga bisan ako nagsugod og pangutana [tingali tinuod man diay]!

— Gisulti ba niya kini sa imong nawong?

— Direkta sa akong nawong. Ug sa atubangan pa gani sa uban.

— Ug unsa man iyang nabati?

— Unsa kaha iyang gibati! Samtang gipagawas niya ang tanang bakak, nakasinati siya og makasariling katagbawan, bisan pa man pagkahuman gilutos siya sa pagmahay. Sa imong tan-aw, malinaw kaha ang iyang konsensya?

— Ug kung ang usa ka tawo, samtang nagasaysay sa usa ka hitabo, magpasobra gamay...

— Oo, gipahapsay niya gamay!...

— Buhat ba niya kini tungod sa garbo?

— Aw, unsa pa kaha? Ang usa ka tawo mosulti og butang nga gipabug-at tungod sa garbo, tungod sa pagkahakog.

— Ug unsa may makatabang sa ingon ana nga tawo aron mausab ang iyang dalan?

— Kinahanglan undangan nila ang pagbakak. Kinahanglan masabtan nila nga ang bakak, bisan pa sa mga hinungdan nga makapamenos sa kasaypanan, tunga gihapon kini sa sala.

— Geronda, mahimo ba nga mahitabo kini: gihatagan kita og tabang, apan nagtuo kita nga gitagana kini para nato tungod kay deserving man kita?

— Tan-awa, kung moingon ko nimo: 'Ikaw, igsoon nga babaye, makab-ot nimo ang sukod sa imong santo!' — unya, sa pagkadungog nimo niini nga mga pulong, basin motungha sa imong nawong ang usa ka buang nga pahiyom, apan wala kay kalinaw sa sulod. Ang bakak wala maghatag ug kalinaw sa usa ka tawo. Sama sa usa ka dili matarong nga tawo nga, samtang nagapasakit sa uban, moingon, 'Ako ni,' wala siyay kalinaw sa sulod. Tan-awa, gikuha sa mga Turko ang Constantinople daghang katuigan na ang milabay, apan sa dihang makita nila ang mga Griyego nga miabot sa , Constantinople, mobati sila nga ilang gikuha ang gipanag-iya sa uban, ug mura'g mibalik na ang tag-iya! Ug bisan pa man sila mga Turko, ug daghang katuigan na ang nilabay!

Ang walay mantsa nga konsensya naghatag og dili masayop nga kasiguruhan

Alang sa usa ka tawo, walay mas importante pa kay sa malinaw nga konsensya. Kung ang imong konsensya dili magpasaway kanimo tungod kay wala nimo nabuhat ang usa ka butang nga imong mahimo unta, dako kana nga butang. Sa ingon ana, ang usa ka tawo adunay kanunay nga kalipay sa sulod, ug ang tibuok niyang kinabuhi usa ka selebrasyon, usa ka pista. Kini nga kalipay sa sulod nagahatag sa usa ka tawo og espirituhanong kusog.

— Geronda, giunsa nato pagkahibalo nga ang atong mga buhat makapahimuot sa Diyos?

— Ang usa ka tawo adunay sulod nga tingog.

— Igo na ba ang kaugalingong tingog sa sulod, o kinahanglan usab ba ang pagpamatuod sa uban?

— Naga-hisgot ko bahin sa usa ka tawo nga ang konsensya dili pa nadaut, dili sa usa nga giliko ang iyang konsensya. Ang dili pa nadaut nga konsensya nagahatag og usa ka dili masayop nga sulod nga tingog. Niining maong kahimtanga, ang usa ka tawo adunay paglaum ug mosulti uban sa pagpaubos: 'Dili ko takos sa Langit; nakatagana ko sa walay katapusang pag-antos; apan nagtuo ko nga ang gugma ug kaluoy sa Dios dili ko biyaan.' Nabati niya kini tungod kay naningkamot siya; dili siya maglingkod lang nga walay buhat, samtang ginapahupay ang iyang hunahuna sa mga pulong: 'Luwason ko sa Dios.'

Ang konsensya usa ka makalilisang nga butang! Walay mas nagdilaab nga kalayo, walay mas dako nga impiyernong pag-antos, kay sa pagsunog sa konsensya. Ang kasakit sa konsensya mao ang labing makalilisang ug labing makapaguol nga ulod alang sa usa ka tawo. Ang mga naa sa impiyerno mag-antos hangtod sa kahangturan, kay pagahirason sila sa hunahuna nga ilang gisakripisyo ang mga panalangin sa paraiso alang sa pipila ka mubo nga katuigan nga ilang gipuyo dinhi sa yuta, bisan pa man nga kining mga katuigan sa yuta puno sa kasakit sa konsensya ug panloob nga pagkapugong sa gininhawa.

Labaw pa, ang mga tinguha sa mga nag-antos sa impiyerno dili matagbaw, ug kini mahimong laing pag-antos alang kanila.

— Geronda, sa praktis, giunsa man sa usa ka monghe pag-eksperyensya sa 'pagkamartir' sa konsensya?

— Ang 'pagkamartir' sa konsensya dili lamang para sa mga monghe; kini para sa tanang tawo. Labaw pa, ang mga monghe nag-antos usab sa matam-is nga pag-antos sa ascesis. Apan sa kinauyokan, alang sa usa ka tawo nga husto ang pagpraktis sa ascesis, wala'y ingon nga 'pagkamartir' sa konsensya. Kay mas dako ang espirituhanong kasakit nga masinati sa usa ka tawo—sa ato pa, mas makasakit kini kanila, bisan tungod sa ilang kaugalingong sala o tungod kay nag-ambit sila sa pag-antos sa Ginoo—mas dako usab ang langitnong paglipay nga ilang madawat. Kung ang konsensya sa usa ka tawo naa sa kalinaw, bisan pa samtang nag-antos siya sa kasubo, kaguol ug uban pa, mobati siya og langitnong paglipay sa sulod niya.

Kapitulo 3.

Mahitungod sa Kinaahanglanon sa Pagbantay sa Kaugalingon ug Pag-ila sa Kaugalingon

Pag-usisa sa Kaugalingon

Sa hukbo, sa korpo sa sinyales, aduna kami'y network sa pagmonitor sa radyo, ug ang mga radio operator adunay mga tsart sa pag-ila [aron mailhan kung alang ba sa kaalyado o kaaway ang mga estasyon sa radyo]. Among gi-monitor ang mga estasyon sa radyo ug mailhan namo kung asa ang kaaway ug asa ang amo, kay usahay mosilod ang mga radio operator sa kaaway sa komunikasyon tali sa among mga estasyon. Sa samang paagi, ang matag tawo kinahanglan magbantay sa iyang kaugalingong mga hunahuna ug lihok aron masuta kon kini ba uyon sa mga sugo sa Ebanghelyo. Kinahanglan maila sa usa ka tawo ang iyang kaugalingong mga sayop ug maningkamot sa pagtul-id niini. Sa katapusan, bisan kinsa nga motugot nga dili mapansin ang iyang mga sayop o mapakyas sa pagpamalandong sa iyang mga kakulian kung ipahinumdom kini sa uban, dili makab-ot ang espirituhanong pag-uswag.

Ang pagsususi sa kaugalingon mao ang labing mapuslanon sa tanang porma sa pagtuon. Ang usa ka tawo mahimong makabasa og daghang libro; apan, kung dili niya bantayan ang iyang kaugalingon, walay kapuslanan kaniya ang tanan niyang nabasa. Apan kung bantayan niya ang iyang

kaugalingon, dako kaayo ang benepisyo nga iyang makuha, bisan gamay ra ang iyang nabasa. Sa ikaduhang kahimtang, ang mga lihok ug pamatasan sa usa ka tawo mahimong mas hapsay — unsa man ang iyang buhaton.

Kung dili, makahimo sila og seryosong sayop nga wala nila mabantayi. Kung moanha ang mga bisita sa akong payag, kuhaon nako ang mga troso nga panglingkoran gikan sa pikas tumoy sa bakuran. Nakabantay ko nga sa dihang mobiya na sila, wala gyud maghunahuna ang mga tawo kung kinsa ang magdala niining mga troso pabalik sa ilang lugar. O, kung makita nila nga nagdala ko og usa ka troso para kanila ug masabtan nga dili kini igo para sa tanan nga moupo, maghulat gihapon ang mga bisita hangtod madala nako ang uban. Apan kung mihunong unta kining mga tawo ug naghunahuna bisan sa usa ka gutlo ug miingon, 'Aw, lima o unom mi; dili ba angay nga mag-inusara si Amahan sa pagbitbit sa mga lubong sa kahoy gikan pa sa pikas tumoy sa bakuran para namo tanan?' — unya, kung magkuha unta sila og tag-usa ka lubong, dali ra nila kini nadala ngadto sa lugar diin kini gikinahanglan.

— Geronda, usa sa mga batan-ong igsoon nangutana kanako: 'Isip usa ka bag-ong monghe, nasipyat ba ang tigulang sa iyang pakigbisog? Wala ba gyud siyay mga hunahuna nga "kaliwa"? Wala ba gyud siya nahulog sa paghukom-hukom?'

— Sa dihang nahitabo ang ingon ana sa akong pakigbisog, o sa dihang gisaway ko, wala nako kini gitugotan nga makasulod nga walay babag.

— Geronda, unsa ang kahulugan sa 'a free pass'?

— Ang paghatag sa atong mga sayop ug kalapasan og 'laya nga pagdumala' nagpasabot sa pagtratar niini nga walay pagtagad. Kini nagpasabot sa pagsulay nga masiguro nga ang pagkahibalo sa sayop dili makatandog sa kalag, kondili 'molabay lang' niini. Kung ang yuta mahimong bato ug magkatig-a, bisan unsa pa kadaghan ang ulan nga motulo niini, dili kini mosuhop sa tubig. Parehas kini mahitabo sa usa ka tawo nga nagtugot sa iyang mga sayop ug kalapasan nga walay pagpugong. Ang yuta sa kasingkasing sa ingon nga tawo magkatig-a tungod sa pagkawalay pagtagad, ug bisan unsa pa ang isulti kaniya, bisan unsa pa ang mahitabo kaniya, dili kini makapalihok kaniya; sa ato pa, wala siyay gibati nga pagbasol ug wala magpakita og paghinulsol. Sa dihang ako [isip bag-uhan] nakakat-on nga adunay misulti kanako, pananglitan, nga usa ka hipokrito, wala ko miingon: 'Mapasipala siya, kay ingon ana man siya,' apan gisulayan nako pagpangita sa hinungdan nga nakapahimo kaniya sa ingon ana paglitok bahin kanako. 'Naay sayop dinhi,' ingon nako, 'dili kining tawo ang angay basulon; ako mismo ang wala magmatngon sa pipila ka paagi, naghatag kaniya og hinungdan, ug siya ang nasayop pagsabot sa akong pamatasan. Dili man siya makasulti og ingon ana nga walay hinungdan. Kung nagmatngon unta ko ug naglihok sa matarong, dili unta niya masayop pagsabot sa akong pamatasan sa ingon ana nga paagi. Nakasala ko sa akong silingan ug motubag ko niini sa Ginoo." Ug dayon, paningkamotan nako nga mahibal-an diin ko nasayop ug itul-id kini. Sa laing pagkasulti, wala ko gisusi ngano nga miingon ang tawo og ingon ana bahin kanako: kung tungod ba sa selos, kasina, o tungod kay nasayop sila pagsabot sa ilang nadungog gikan sa uban. Wala ko magtagad ana nga pangutana. Ug karon, sa tanang susamang kaso, pareho ra gihapon akong buhaton. Pananglitan, kung adunay mosulti kanako og bug-at nga pulong, dili gani ko makatulog. Ug kon tinuod gayud nga ingon ana ang nahitabo, masubo ko ug paningkamotan kong itul-id ang akong kaugalingon. Apan bisan pa kon dili diay ingon ana ang nahitabo sama sa gihunahuna ug gisulti sa maong tawo, masubo gihapon ko, kay magtuo ko nga ako ang may sala sa pipila ka paagi, tungod kay wala ko magmatngon ug nadani nako sa sayop ang akong isigkatawo. Dili nako ibutang ang tanang sala sa akong silingan: naghunahuna ko kung giunsa sa Diyos paghukom sa akong mga lihok, imbis sa kung unsa kini tan-awon sa mga tawo.

Kung ang usa ka tawo dili susihon ang nahitabo sa ingon ani nga paagi, walay bisan unsa nga makahatag kaniya og benepisyo. Kasagaran moingon ang mga tawo: 'Si kinsa-kinsa nawad-an na og kontrol sa iyang kaugalingon.' Kabalo ka ba kanus-a ang usa ka tawo mawad-an og kontrol sa iyang kaugalingon? Sa dihang dili niya mapugngan ang iyang kaugalingon. Kung ang usa ka tawo dili h ,

dili siya husto sa pangisip ug busa dili niya makontrol ang iyang kaugalingon, adunay mga hinungdan nga makapamenos sa silot. Apan, walay hinungdan nga makapamenos sa silot alang sa usa ka tawo nga, bisan wala'y problema sa pangisip, mapakyas sa pagkontrol sa iyang mga lihok tungod kay wala niya gipugngan ang iyang kaugalingon.

Mga leksyon gikan sa atong mga kapakyasan

Samtang imong gisusi ang imong kaugalingon, makatabang kaayo nga tan-awon nimo ang imong kinabuhi panagsa: hakbang-hakbang, sugod sa imong pagkabata. Kinahanglan kini aron makita nimo kung asa ka kaniadto, asa ka karon, ug asa ka angay nga naa. Kung dili nimo ikumpara ang nangagi sa karon, dili nimo masabtan nga bisan pa man naa ka sa medyo maayong kahimtang, wala pa gihapon ka sa lugar nga angay nimong naa... Dili nimo mabantayan nga nagapasubo ka sa Diyos. Kung batan-on pa ang usa ka tawo, aduna siyay rason nganong dili siya naa sa maayong kahimtang. Apan, wala siyay ikatubag kung, bisan dugay na niyang gibyaan ang iyang pagkabatan-on, nagpabilin gihapon siya sa samang kahimtang o wala magpakita og igo nga kalamboan.

Sa paglabay sa mga katuigan, ang usa ka tawo angay nga mas motubo sa espirituhanong pagkahamtong. Ug pinaagi sa husto nga paggamit sa mga pagtulun-an sa atong kagahapon, makauswag kita uban sa mas dako nga kumpiyansa ug pagpaubos. Kasagaran, bisan ang nagkalain-laing pagsaka ug pag-anaog sa espirituhanong pakigbisog makatabang sa usa ka tawo nga masubay ang iyang espirituhanong dalan paingon sa Langit nga mabungaon ug kumpiyansado.

Natural ra kaayo nga ang usa ka bata nga nagakat-on pa lang molakaw matumba og lubot-lubot paingon sa ubos sa hagdanan, mabangga ang ulo sa barandilya, mosaka sa lingkoranan gamit ang tiil ug matumba gikan niini. Wala mailhi sa bata nga, kung mosaka siya sa lingkoranan gamit ang iyang mga tiil ug motindog sa kilid niini, mahulog siya kauban ang lingkoranan. Apan, samtang siya motubo, makatigom siya og kasinatian, molambo ug mahimong mas maampingon. 'Sa miaging higayon,' ilang hunahunaon, 'misaka ko sa lingkoranan ug nahulog. Dili na nako buhaton kana pag-usab.' Pareho usab kini sa atong [espirituhanong] pakigbisog: pinaagi sa pagtagad pag-ayo sa tanang mahitabo ug paggamit sa tanan alang sa maayo, makakuha kita og kasinatian, nga sa baylo maghatag kanato og dakong tabang.

Nahinumdom ko nga sa among balay sa Konitsa, naa mi unom ka kabayo: mga hamtong nga kabayo ug mga potro. Sa usa ka higayon, nagdala ko sa among mga kabayo tabok sa usa ka taytayan nga troso. Ang usa ka troso nabubô, ug ang tiil sa usa ka batan-ong kabayo nga upat ka tuig ang edad nilubong taliwala sa mga troso ug tabla. Pagkahuman, gi-ayo nako ang taytayan, gipulihan nako ang tanang nabubô nga troso ug tabla og lig-on nga mga bag-o. Apan, sa matag higayon nga akong gidala ang mga kabayo sa maong taytayan, ang gamay nga kabayo nga kaniadto nahulog niini mosugod sa pagkaguliyang, mokurog sa ulo, ug mosulay og kuha sa iyang tali ug modagan, o molukso sa usa ka lakang paingon sa pikas kilid sa taytayan. Tan-awa: kung bisan usa ka hayop nga walay pulong—usa ka upat ka tuig nga kabayo—gigamit pa gani ang iyang kasinatian ug naglikay sa pagtabok sa tulay diin kini nahulog kaniadto, unsa pa kaha ang tawo nga dapat magpahimulos sa mga leksyon nga nakat-unan gikan sa iyang kaugalingong mga kapakyasan!

Kinahanglan nato nga pugngan ang kaaway sa usa ka dapit ug atakehon siya

— Geronda, wala pa ko kahigugma sa pagka-mapainubsanon, paghalad sa kaugalingon, o pagdawat sa kawalay-katarungan...

— Dili kini ingon sa imong giingon. Wala ko kabalaka [bahala nimo], kay makita nako nga ang usa ka himsog nga pagbati sa kabalaka miturok na sa sulod nimo. Madali ra ka makagawas sa imong mga pagbati, kay nagsugod na ka sa pagdakop sa imong kaugalingon sa buhat. Ug kini makatabang labaw pa sa bisan unsang buhat. Ang bisan kinsa nga makadakop sa iyang kaugalingon sa buhat, tangtangan ang daang kaugalingon ug mosugod sa husto nga espirituhanong dalan. Ang atong daang

kaugalingon manakaw sa gihimo sa bag-ong kaugalingon. Sa diha nga nakakat-on kita sa pagdakop sa atong daang kaugalingon nga nadakpan sa buhat, madakpan nato, kauban niini, ang tanang uban pang mga kawatan nga manakaw sa mga maayong butang nga gihatag sa Diyos kanato. Sa ingon niini, magpabilin kanato ang atong espirituhanong bahandi.

— Geronda, unsa kaha kung magkabalaka kaayo ko bahin sa usa ka sayop nga akong nabuhat, pananglitan, ang pagkasaba sa usa sa mga madre—makabenepisyo ba kana kanako?

— Makatabang kini kanimo, apan kinahanglan mag-amping ka nga dili sobraan, dili molapas sa utlanan sa [makatarunganong kasubo]. Bati og kasubo, apan kauban niining kasubo, bati usab og kalipay, kay gihatagan ka og paborableng oportunidad aron mailhan ang sakit nga mibutho na ug aron kini ayohon. Hunahunaa kini sa ingon ani: 'Tungod kay nagpasipala ko sa akong igsoon ug bati akong pamatasan kaniya, nagpasabot kini nga adunay usa ka matang sa emosyon nga natago sa sulod nako. Ug karon gihatagan ko og paborableng kahigayunan: mitungha na kini nga emosyon aron makita nako kini ug matul-id.' Apan, siyempre, kinahanglan usab nimo hangyoon ang imong igsoon og pasaylo. Kining mga kapakyasan makatabang kanimo nga mailhan ang imong kaugalingon. Mubutho ang tanan sa nawong, ug hinay-hinay, makab-ot ang mapuslanong buhat [sa kaugalingon]. Hunahunaa kini: bisan ang mga doktor usahay maghatag sa mga pasyente og lain-laing substansya aron ang mga sintomas sa ilang sakit makita ug mahimo ang husto nga diyagnosis. Pananglitan, hatagan ang mga pasyente og asukal, unya kuhaon ang sample sa dugo alang sa analisis aron masuta kung misaka ba ang lebel sa asukal sa ilang dugo.

Sa espirituhanong pakig-away, kinahanglan natong mailhan ang 'koordinata' sa mga huyang nga bahin sa atong kinaiya — ang atong mga kakulian — ug paningkamotan nga atakehon kini nga mga punto. Sama kini sa gubat: sa dihang nagbuhat og reconnaissance sa usa ka partikular nga lugar, atong timan-an sa mapa ang mga lokasyon diin nahimutang ang kaaway o ang mga kuta diin sila mahimong mosugod og atake batok kanato. Ug dayon atong bantayan kining mga lugar uban sa partikular nga pagtagad. Sa katapusan, ang pagkahibalo eksakto kung asa ang kaaway nagtugot kanato sa paglihok uban ang kumpiyansa. Ang mga kumander sa militar mopahimutang og mapa ug moingon: 'Ang kaaway naa dinhi ug dinhi. Busa kinahanglan natong sakupon kining bungtod ug kana sa tukmang panahon. Kinahanglan nato magpadala og mga pwersa dinhi, ug dinhi kinahanglan nato ang ing-ani ug ing-ana nga klase sa armas.' Sa laing pagkasulti, ang paghibalo kung asa ang kaaway nagtugot kanato sa paghimo og plano. Apan, aron mahibal-an kini, kinahanglan nga magbantay kita ug mag-reconnoitre [sa lugar sa kombatan]. Dili nato ikapahulay dinhi ang atong kaugalingon.

— Geronda, unsa may mas maayo: kung ang usa ka tawo mismo makamatngon sa iyang kaugalingong kakulian, o kung ang uban maoy mopahibalo niini kaniya?

— Maayo kung mailhan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingong kakulian, apan bisan pa kon ipahinumdom kini sa uban, dili siya angay masuko. Kinahanglan dawaton sa usa ka tawo ang pasidaan gikan sa uban uban sa kalipay. Sa katapusan, makita sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon sumala sa iyang gusto nga makita kini, imbis sa unsa gyud siya.

— Geronda, mas klaro ba nga makita sa uban ang akong kaugalingon kaysa sa akong pagtan-aw sa akong kaugalingon?

— Kung gusto sa usa ka tawo, makita niya ang iyang kaugalingon nga mas klaro kaysa sa pagkakita kaniya sa mga duol kaniya. Sa laing pagkasulti, mas sayon alang sa usa ka tawo nga mailhan ang iyang kaugalingong reaksiyon sa usa ka butang, o usa ka partikular nga sayop, ug tukion ang mga hinungdan niini, samtang ang usa ka tig-obserba sa gawas mohimo og konklusyon bahin sa iyang silingan base sa iyang kaugalingong mga pagtuo.

— Geronda, posible ba nga ang usa ka tawo, samtang naningkamot nga makita ang iyang kaugalingon sa tinuod nga paagi, mapakyas sa pag-angkon niini?

— Oo. Kung adunay garbo sa paningkamot sa usa ka tawo, dili niya makita ang iyang kaugalingon sa tinuod nga paagi.

Kinahanglan tan-awon nato ang uban sama sa usa ka salamin

Mas makita sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon sa mas maayong kahayag kung tan-awon niya ang uban sama sa usa ka salamin. Gihatagan sa Diyos ang matag usa og gasa nga gikinahanglan alang sa ilang kaugalingong kaayohan — bisan pa man gamiton ba sa usa ka tawo ang maong gasa alang sa maayo o dili. Kung gamiton sa usa ka tawo sa maalamon nga paagi ang gasa nga gihatag kaniya, makab-ot niya ang pagkahingpit. Ang atong mga kakulian — bisan nakuha kini tungod sa atong kaugalingong kapabaya-an o namana gikan sa atong mga ginikanan — kabahin usab kini sa atong pagkatawo. Kinahanglan nga makigbisog kita aron makagawas sa atong kaugalingon gikan niini nga mga kakulian. Hangtud nga makagawas kita niini, kinahanglan nato nga 'tan-awon' ang mga kakulian sa atong silingan ug susihon kung asa kita nagbarug. Pananglitan, sa diha nga makakita kita og usa ka depekto sa atong silingan, kinahanglan dayon nato isulti: 'Tan-awa, tingali naa pud nako kining parehas nga depekt .' Ug kon matinuod nga makaplagan nato kini nga depekto sa atong kaugalingon, kinahanglan nato nga makigbisog aron tangtangan kini.

— Geronda, unsa kaha kon adunay hunahuna nga moingon nga wala koy ingon ana nga depekto—unsaon nako pagtubag niini?

— Tubaga ingon ani: 'Aduna pa koy lain — mas dako pa gyud — nga mga kakulian. Kung ikumpara sa akoo, kining kakulian sa akong silingan gamay ra kaayo.' Sa katapusan, usahay mas gamay pa gani ang imong mga kakulian, apan mas gamay usab ang imong mga hinungdan nga makapahupay niini. Kung susihon sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon sa ingon ani nga paagi, makita niya nga mas dako ang iyang kaugalingong mga kakulian kaysa sa mga kapakyasan sa iyang silingan. Ug unya, makita usab niya ang mga hiyas sa iyang silingan. 'Tan-awa ko,' ingon sa ingon ana nga tawo, 'ana ba kining hiyas nga naa nako? Wala. Ay sus, ay sus, ay sus! Layo pa kaayo ko sa kana nga [espirituhanong kahimtang] diin unta ako angay nga naa!' Pinaagi sa pagbuhat niini nga buhat, ang usa ka tawo makadawat og tabang gikan sa tanan, magbag-o — sa labing maayong kahulogan sa pulong — ug molambo. Makabenepisyo sila gikan sa mga balaan, makabenepisyo gikan sa mga asketiko, ug makabenepisyo pa gani gikan sa mga tawo ning kalibutan. Pananglitan, sa dihang makita sa usa ka Kristohanon nga nagbuhat og ingon nga espirituhanong buhat kung giunsa sa usa ka tawo sa kalibutan ang pag-una sa uban kaysa sa iyang kaugalingon ug ang paghalad sa iyang kaugalingon, moingon siya: "Naa ba koy ingon ana nga pagka-walay pagkamakasari? Dili gyud! Ug bisan pa man, gilauman nga usa ko ka espirituhanong tawo!" Busa, naningkamot siya nga sundon ang kaayohan nga iyang nasaksihan. Kita—mao kana, ang tanang tawo—daghan kaayo ang buhaton nato! Ang Maayong Dios nag-andam sa tanan sa labing maalamon nga paagi alang sa atong kaayohan.

Ang tinuod nga nakaila sa iyang kaugalingon adunay pagpaubos

— Geronda, kasagaran makamatngon ra ko sa akong garbo pagkahuman nako nahulog niini nga sala.

— Ang hagit mao nga mailhan nimo kini sa dili pa ka mahulog. Kung adunay mosulti kanimo nga nakabuhat ka og maayo, ayaw pagbati nga kontento. Ayaw tugoti nga ang pagdayeg mopilit kanimo.

— Ug unsa may makatabang nako ana?

— Kaugalingong kahibalo. Kung mailhan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon, nan kana na ang katapusan sa maong butang. Human ana, ang pagdayeg mahimong sama sa langyaw nga butang: dili na kini mosangko kanila. Pananglitan, kung kabalo ang usa ka tawo nga siya usa ka kabus, dili

na makapugong kaniya ang hunahuna nga siya usa ka hari. Kung imong hunahunaon nga ikaw usa ka prinsesa, nagpasabot kini nga ikaw kulang sa pangisip.

— Ug kung andam na daan ko nga dili modawat og pagdayeg, makatabang ba kana nako sa pakigbisog nga atong gihisgutan?

— Siyempre, kinahanglan nimong paningkamotan nga andam ka. Apan, usahay malampuson ka niini, ug usahay dili. Ang buluhaton mao nga mailhan nimo ang imong kaugalingon. Kung dili mailhan sa usa ka tawo ang iyang daang kaugalingon, dili siya makapahiubos sa iyang kaugalingon. Busa, ang espirituhanong pagkabahin sa iyang [makasariling] atom—nga gikinahanglan aron makasulod sa espirituhanong orbit—dili mahitabo. Ug busa, magpabilin ang usa ka tawo sa kalibutanong orbit.

— Geronda, sultihi ko, posible bang sayop ang akong pag-ila sa kaugalingon?

— Sa katapusan, dili man kini bahin sa sayop nga kahimtang sa hunahuna. Ang bisan kinsa nga adunay tinuod nga pagsabot sa iyang kaugalingon adunay pagpaubos. Ug kung ang usa ka tawo mahimong mapainubusanon, ang Grasya sa Dios siguradong moabot.

Ang usa ka tawo nga nagbuhat sa gikinahanglan nga trabaho alang sa pag-ila sa kaugalingon sama sa usa ka tawo nga naghukay og lawom sa yuta ug nakakaplag og mga mineral didto. Mas lawom nga atong susihon ang pag-ila sa kaugalingon, mas ubos nato makita ang atong kaugalingon. Sa ingon niini, ang usa ka tawo mahimong mapainubuson, apan ang tuo nga kamot sa Dios kanunay siyang nag-alsa. Ug sa dihang sa katapusan mailhan na sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon, ang pagka-mapainubuson nahimong iyang kahimtang gayud, ug ang Grasya sa Dios seguridad nga adunay katungod nga 'i-renew ang lease' [sa ilang kasingkasing]. Ang garbo dili na makahadlok sa ingon nga tawo. Apan kadtong dili moagi sa ingon nga proseso sa ilang kaugalingon, kanunay nga nagdugang pa sa ilang ' ' [espirituhanong] basura, nga nagpadako sa ilang tapok sa basura; sa mubo nga panahon, molingkod sila nga mapahitas-on sa ibabaw niini, aron sa katapusan mahulog paubos.

Kinahanglan natong mahibal-an unsay nagasakit kanato

— Geronda, pirmi nakong makita ang mga sayop sa uban ug gihukman sila.

— Kabalo ka unsa ang nakasakit nimo?

— Dili.

— Mao kana gyud ang hinungdan nga nabantayan nimo ang mga sakit sa uban. Kung nabantayan unta nimo ang imong kaugalingong sakit, wala kay ideya bahin sa mga sakit sa uban. Dili ko nagaingon nga dili ka motabang sa ilang kasakit, kondili hunong na sa pagpunting sa ilang mga kakulian. Kung ang usa ka tawo dili magtrabaho sa iyang kaugalingon, ang Daotan makakaplag og buhat para kaniya, ug kini nga tawo magtagad sa uban. Apan, pinaagi sa pagtrabaho sa iyang kaugalingon, mailhan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon ug ang iyang silingan. Kung dili, [uban sa sayop nga mga ideya], pinaagi sa paghimo og sayop nga konklusyon bahin sa iyang kaugalingon ug pag-aplikar sa parehas nga pamantayan sa uban, masayop usab ang usa ka tawo sa iyang paghukom kanila.

— Geronda, unsa ang labing makatabang sa usa ka tawo aron mapaayo ang iyang kaugalingon?

— Una sa tanan, ang kabubut-on, ang tinguha. Ang kabubut-on, ang tinguha [sa pag-uswag] mao, sa usa ka paagi, usa ka maayong sinugdanan. Unya kinahanglan masabtan sa usa ka tawo nga siya masakiton ug sugdan ang pag-inom sa angay nga [espirituhanong] 'antibiotiko'. Kay kung ang usa ka tawo nga [pisikal] nga masakiton magtago sa iyang sakit, sa usa ka punto — nga dili gani niya damha — kalit na lang siyang mahugno sama sa gipukpok, ug dili na makatabang kaniya ang medikal nga pagtambal.

Pananglitan, nahibalo ang usa ka tawo nga predisposed siya sa tuberculosis, ug tungod niini wala siyay gana sa pagkaon. "Ngano man nga dili ka mokaon?" pangutana nila kaniya. "Oh," tubag niya, "dili gyud ko ganahan ani nga pagkaon!" Unya nagsugod siya'g kawad-on sa kusog ug halos

dili na niya makaya ang pag-uyog sa iyang mga tiil. "Unsa man imong nahitabo? Ngano man halos dili na ka makalakaw?" pangutana sa mga tawo nga natingala. "Aw," tubag niya, "ganahan ko molakaw hinay-hinay. Ngano pa man ko magdali-dali sama sa usa ka buang!" Gitago niya nga nagkawala na ang iyang kusog ug mao kana nga halos dili na niya makalihok ang iyang mga tiil. Unya misugod siya og ubo. "Ngano man ka nag-ubo?" pangutana sa mga tawo kaniya. "Allergy ra ni!" tubag niya. Gitago niya nga naapektohan na sa tuberculosis ang iyang baga ug grabe na kaayo ang sakit niini. Paglabay sa pipila ka panahon, nagsugod na siya og ubo nga adunay dugo. "Unsa man na?!" pangutana sa iyang mga hinigugma. "Walay hinungdan," tubag niya, "hubag ra kini sa tutunlan!"

— Geronda, buhaton ba sa usa ka tawo kining tanan aron lang nga dili mabantayan sa uban ang iyang sakit?

— Oo, naglihok siya ingon ani aron matago ang iyang sakit. Busa gitago gyud niya kini, ug unya ang tuberculosis mosamot ngadto sa grabeng porma. Magkagisi ang iyang baga, mudagsa ang dugo gikan sa iyang tutunlan sama sa nabuak nga tubo, matumba siya, ug mahibalo ang mga tawo sa iyang palibot sa iyang sakit. Apan, nakaabot na ang sakit sa ingon ana nga hugna nga dili na sayon siya tabangan. Apan kon sa sinugdanan pa lang sa sakit, iyang nakaila nga ang hinungdan, pananglitan, sa iyang medyo taas nga temperatura mao ang sayong hugna sa tuberculosis, ug nagtugot siya nga tambalan, mahimo unta siyang mas himsog pa kaysa himsog. Ingon ana usab sa espirituhanong kinabuhi: bisan kinsa nga magpasagad sa iyang mga kahuyang sa katapusan mahulog sa impluwensya sa demonyo, ug kini dili malikayan nga mapansin. Nasayud ka ba unsay mahitabo kung ang usa ka tawo mahulog sa impluwensya sa demonyo? Kadtong mahulog sa impluwensya sa demonyo mapaiton, mahimong mga hayop, motindog nga agresibo, mosulti sa mga tawo nga walay pagrespeto ug walay kahuya, ug mosalikway sa tabang gikan sa bisan kinsa.

Busa, ang tibuok pundasyon nagbarug sa pag-ila sa usa ka tawo sa iyang pag-antos ug sa paglipay niini nga pagkahibalo. Human niini, kinahanglan tugotan nila nga tambalan sila ug modawat sa angay nga tambal. Dugang pa, kinahanglan sila magpasalamat sa ilang doktor — ang ilang espirituhanong amahan o tigulang — ug dili mosukol kaniya. Pananglitan, ang pasyente moagi og pag-transfuse og dugo: iyang iunat ang bukton ngadto sa doktor, tugotan nga tuslok ang iyang ugat, mobati og kasakit, apan iyang kini pag-antuson kay nahibalo siya nga makatabang kini kaniya. Ug unsa pa kaha kasakit sa usa ka tawo nga nagpa-opera! Bisan pa sa kasakit, mouyon ang pasyente sa operasyon aron mabalik ang iyang panglawas.

— Geronda, kung nahibalo ko, pananglitan, nga ang hugot nga pagsaway alang sa akong kaayohan, nganong dili nako dawaton kana nga pagsaway ingon usa ka makalipay nga butang?

— Sige, atong isulti nga wala kay makita nga makalipay sa mga pahayag. Pero nasabtan ba nimo nga sayop imong pamatasan?

— Oo, nasabtan ko kana.

— Aw, kung nasabtan man nimo, mao na na usa ka butang. Tan-awa: mas andam ang pasyente nga mokaon og pait kaayong pildoras kaysa tam-is kaayong kendi, kay nasayud sila nga makatabang kana nga pildoras kanila. Kung dili nila imnon ang pait nga tambal, dili sila maayo. Kinahanglan maila sa usa ka tawo ang iyang kaugalingong kahuyang ug imnon ang angay nga [espirituhanong] tambal, aron pinalig-on siya ni Kristo.

Kapitulo 4.

Mahitungod sa kung giunsa nato pag-ila sa atong pagka- makasasala nagpalihok sa Dios sa pagpakita og kaluoy

Ang pag-angkon sa sayop sa usa ka tawo

— Geronda, si Abba Isaac miingon nga sa pag-ampo kinahanglan mobati ka sama sa usa ka bata.⁷⁵

— Oo, kinahanglan mobati ka sama sa usa ka bata, apan usa ka bata nga dili masunuron. Kinahanglan masabtan nimo nga nasubo nimo ang imong Amahan, ug magminosol ka niini. Unya mabati nimo ang pagkamabuotan sa Dios. Dili nimo angay isulti: 'Bata ko, busa ang Dios kinahanglan nga higugmaon ug pasayloon ko, aron makahimo ko sa tanang klase sa kadaut.'

— Geronda, nabasa nako sa mga sinulat ni San Gregorio sa Nyssa nga aron matawag nato ang Diyos nga 'Amahan', kinahanglan makab-ot nato ang kawalay-pagbati; kung dili, kini usa ka 'pag-abuso ug pagpang-insulto'.⁷⁶

— Ayaw kabalaka, akong pinalangga. Gisulat kini sa Santo alang sa mga nagpuyo nga walay buhat ug makasasala. Bisan pa, kon samtang nagasala ang usa ka tawo, masabtan gyud niya ang iyang sala, mahimo niyang tawgon ang Diyos nga 'Amahan'.

— Geronda, gibati nako nga dako kaayo akong utang sa Diyos, ug kini naghatag kanako og kasakit.

— Sa higayon nga masinati nimo nga utang ka sa Diyos ug mapahiubos ka nga moingon, '*Nakasala ako, O akong Diyos,*' pasayloon ka sa Diyos, tabangan ka Niya ug ihatag Niya kanimo ang Iyang Grasya. Ug kon maabtan ka sa kamatayon samtang naa ka niining kahimtanga, maluwas ka. Sa katapusan, dili man nimo itawag ang imong kaugalingon nga utang samtang nagpadayon ka sa paglusot sa usa ka madulas nga dalan. Dili — naningkamot ka. Wala ka sa usa ka demonyohanong kahimtang — dili unta! Kay uban sa tabang sa Dios, dinhi sa monasteryo, ang tanang mga igsoon babaye, bisan maayo o dautan, anaa sa kahimtang sa paghinulsol. Labaw pa, hibaloa kini: pinaagi sa pagbati nga hingpit nga dili angay, ang usa ka espirituhanong tawo makadawat sa Banal nga Grasya. Kay kining pagkahibalo sa ka-makasasala sa usa ka tawo nahimong usa ka [espirituhanong] pagligo alang kaniya.

Sa dihang, sa pakig-istorya kanako, adunay usa ka tawo nga nagsulti uban sa kasakit bahin sa iyang kaugalingon: 'Ako mao ni, mao na, ug mao pud na,' nalipay ko, kay kung ang usa ka tawo moangkon sa iyang mga sayop, malaya siya niini. Sa usa ka higayon, sa Bukid Athos, nahitabo nga nakit-an nako ang usa ka payag diin nagpuyo ang usa ka lalaki uban sa mga iring ug mga iro. Tungod sa kahadlok sa kalayo, dili gani siya mosiga og kalayo aron mapainit ang iyang kaugalingon. Kining tawoha nakalimtan ug gibyaan sa tanan! Naluoy ko kaniya, apan sa dihang gisugdan nako pagpadayag sa akong simpatiya, mitubag siya u : "Ayaw ko pagkaloy-i, monghe. Kinahanglan ko mag-antos. Kung mahibalo ka lang unsa kadako ang kadaut nga akong nabuhat, dili ka magmaloy-on kanako. Bisan ang kahimtang nga akong gipuy-an karon sobra pa kaayo kaayo para kanako." Apan dili ba mag-andam ang Dios sa kaluwasan sa ingon nga tawo—bisan unsa pa ang iyang mga sala sa nangagi? Bag-ohay lang, s⁷⁷ samtang naa ko sa ospital, usa ka babaye ang miduol kanako nga ang iyang mga bukton daghan kaayo ug pilas tungod sa mga pag-transfuse sa dugo nga makalilisang tan-awon! Wala gyud bisan usa ka bahin sa himsog nga panit ang nabilin! "Walay maayo sa ako," ingon niya kanako, "tingali maluoy ang Dios kanako ug dad-on ko sa Langit. Human sa tanan, naa man koy ing-ani nga bisyo, ing-ani nga kakulian..." — ug giakusahan niya ang iyang kaugalingon sa daghang lain-laing kakulian. Ka-sutob nga paagi niya sa paghukom sa iyang kaugalingon! Wala pa gyud ko makakita og lain nga tawo nga naa sa ingon ana nga kahimtang!

⁷⁵ Ikompára sa Mga Panultihon sa Pagkawalay-Kalibutan ni Amahan Isak nga taga-Sirya, sa Balaang mga Buhat ni Amahan Isak nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 97.

⁷⁶ San Gregorio sa Nyssa. Mahitungod sa Pag-ampo. Diskurso II, PG 44, 1141 A; cf. *San Gregorio sa Nyssa*. Mga Buhat. Bahin I. // Mga Buhat sa mga Balaang Amahan sa Hubad nga Ruso, gipatik sa Akademya sa Teolohiya sa Moscow. Bol. 37. Moscow, 1861.

⁷⁷ Niadtong 1994

— Geronda, nadungog nako ang usa ka tawo nga miingon: 'Naa koy hunahuna nga [sa paghukom sa mga tawo] si Kristo magmalumo kanato.' Husto ba kini nga hunahuna?

— Kung ang usa ka tawo adunay dakong pagpaubos, kung ilaong maila ang ilang mga sayop, mobati og lawom nga pagbati sa sala ug mag-antos, nan si Kristo 'tratar' kanila uban sa pagkamalumo ug pasayloon sila. 'Bata ko,' ingon ni Kristo sa maong tawo, 'hunong na sa paghunahuna niini. Naa na kini tanan sa dili na mausab nga nangagi.' Apan, kung ang usa ka tawo, nga wala mag-ila sa iyang sala, mopalig-on sa iyang kaugalingon pinaagi sa paghunahuna nga si Kristo magtratar kaniya uban sa pagkamalumo ug kalooy, delikado kaayo kini. Nagpasabot ba kini nga si Kristo maghatag ug ganti sa mga makasasala?

Ang tinuod nga pag-ila sa kaugalingon makapalihok sa Dios sa kaluoy ug nagahatag kanato og langitnong tabang ug kalipay sa langit. Apan, kung makadawat kita og tabang nga wala nato mailhi ang atong kaugalingon, dili gani kini ipangayo sa Dios kanato.

— Geronda, imong giingon 'tinuod nga pag-ila sa kaugalingon'. Aduna bay ingon nga bakak nga pag-ila sa kaugalingon?

— Oo, posible, pinaagi sa sayop nga pagsabot sa kaugalingon sa sulod, nga matarong ang kaugalingon ug pahilumon ang konsensya. Busa, kung moingon ko nga ang usa ka tawo nakahibalo sa iyang sayop, pasabot nako nga naningkamot siya bisan gamay aron matul-id ang iyang kaugalingon. Pananglitan, utang nako nimo og lima ka gatos ka libo ka drachma. Sa dihang magkita ta, moingon ko: 'Utang nako nimo og lima ka gatos ka libo,' apan ang pagbayad sa utang dili ko kabalak-an; giila lang nako nga utang gyud nako kini. Molabay ang pipila ka panahon, nahinumdom ko pag-usab ug moingon ko pag-usab nimo: 'Oo, oo, utang nako nimo.' Apan dili kini nagpasabot sa tinuod nga pagkahibalo [sa utang]. Kung ang usa ka tawo tinuod nga makahibalo nga siya may utang, dili siya makapahulay: mangita siya og paagi aron mabayran kini. Ug sa niini nga kaso, iyang gisulti ang mga pulong, 'Utang ko nimo,' sa ingon nga tono nga ang nagpahulam makahibalo nga ang pagbayad sa utang usa ka tinuod nga kabalaka para sa nagautang.

Pagkahibalo sa pagkasalawayon ug kalampusan sa pakigbisog

— Geronda, kung ang usa ka tawo wala mag-uswag sa iyang espirituhanong pakigbisog, husto ba nga moingon siya sa iyang kaugalingon: 'Ikaw mao ka karon, ug mao ra kana imong magpabilin. Wala koy gilauman nga mas maayo gikan kanimo.'

— Pinaagi sa pagtan-aw sa kahimtang sa ingon ani nga paagi, mahimo kang mahulog sa ilusyon. Ang ingon ana nga tawo mahimo pa gani nga moingon: 'Ang mga gitakda para sa Paraiso makaabot didto. Busa nganong magpaningkamot pa man ko?' Nagpasabot ba kini nga ang mga balaan nabalaan nga walay pakigbisog? Sa ingon ani nga paglitok, ang usa ka tawo nagpaabot sa iyang pag-ayo ug pagluwas gikan sa mga pagka-uyamot nga walay bisan gamay nga paningkamot. Mobalos sila sama sa tigulang nga lalaki nga gustong mokaon og mga bunga sa kahoy ug mipahiluna sa ilawom sa kahoy sa mora uban ang bukas nga baba, nagpaabot nga adunay bunga nga mahulog gikan sa kahoy ngadto sa iyang baba sa kaugalingon niini.

— Geronda, sultihi ko, unsaon nako paghibalo kung nag-uswag ba ko sa espirituhanong paagi?

— Kung nasayud ka sa imong pagka-makasasala, makab-ot nimo ang espirituhanong pag-uswag. Mas dako ang imong pagtan-aw sa imong mga sala, mas dako usab ang imong pagkahibalo sa pagka-makasasala, ug mas daghan pa ang imong pag-uswag.

— Geronda, posible ba nga mahibalo ka sa imong makasasala nga sayop apan dili ka mag-uswag sa espirituhanong paagi?

— Kung ang usa ka tawo nakahibalo sa iyang makasasalaong sayop apan batok sa iyang kabubut-on mobalik gihapon sa pagbuhat niini, nagpasabot kini nga aduna siyay garbo o hilig sa garbo. Ug mao kana nga ang Dios dili motabang kaniya sa pag-uswag.

Kung masabtan sa usa ka tawo ang iyang pagka-makasasala, kini usa ka dakong kusog, usa ka dakong kalampusan. Unya, magsugod ang tawo sa pagdumot sa iyang kaugalingon, magpaubos, ihatag ang tanang maayo sa gugma sa Dios alang sa katawhan ug sa Iyang kaayo, ug mobati og dakong pagpasalamat kaniya. Maong gihigugma sa Dios ang mga makasasala nga nakaila sa ilang pagkamakasasala, naghinulsol ug nagkinabuhi sa pagpaubos kaysa sa mga naningkamot pag-ayo apan dili mosugot sa ilang pagkamakasasala ug walay paghinulsol.

Kinahanglan kita mangayo sa mapainubsanon nga paagi sa kaluoy sa Dios aron matul-id kita.

— Geronda, kung ang mga Balaang Amahan moingon nga ang paghinulsol naglangkob sa pagbuot sa usa ka tawo nga dili na balikon ang mga nangagi niyang sala ug pagmasubo niini, nagpasabot ba kini nga kinahanglan nato kanunay hinumduman ang mga sala nga atong nabuhat?

— Dili, wala'y kinahanglan nga hinumduman ang matag sala tagsa-tagsa, apan kinahanglan kanunay nga mahibalo sa ka-makasasala. Hangtud sa usa ka punto, ang usa ka tawo kinahanglan maghunahuna sa iyang mga sala, ug unya kinahanglan siya mapainubuson nga mangayo sa kaluoy sa Dios — ug kung siya walay garbo, ang Dios motabang kaniya. Labi na kini tinuod alang sa usa ka sensitibo nga tawo: kung nakahinulsol na siya ug nakumpisal sa iyang nangagi nga mga sala, mas maayo nga kalimtan na lang niya kini. Kung dili, mahimong pahinumduman sila sa yawa sa ilang karaang mga sala, bug-aton sila sa hunahuna, aron kawaton ang ilang oras ug iliso ang ilang pagtagad gikan sa pag-ampo. Apan, kung ang usa ka tawo nga dili kaayo sensitibo makabantay nga motumaw ang garbo sa iyang sulod, maayo nga hinumduman niya ang iyang mga sala aron mapakumbaba ang iyang kaugalingon.

— Geronda, posible ba nga ang usa ka tawo makahibalo sa iyang pagka-makasasala apan walay paghinulsol?

— Mahimo nila kana, kung kulang sila sa pagpaubos. Kung ang pagka-makasarili isagol sa paghinulsol, ang usa ka tawo walay katapusang gipanglutos ang iyang kaugalingon sa mga hunahuna sama sa: 'Giunsa nako pagbuhat ana pag-usab?', 'Unsa kaha'g hunahunaon sa mga tawo ani?', 'Unsa kaha'g hunahunaon nila nako?' — ug ginapanglutos siya niini. Sa mga pulong nga: 'Giunsa nako pagbuhat niini pag-usab?' ug 'Giunsa nako pagpasagdan ang akong kaugalingon nga mahulog niini?' — adunay pagka-makasarili. Wala'y paghinulsol sa ingon nga mga pulong. Kinahanglan masabtan sa usa ka tawo nga nakasala siya, ug sa pagkahibalo niini, mapainubsanon nga mangayo sa kaluoy sa Dios. 'Ginoo ko,' ingon unta sa ingon nga tawo, 'nakasala ako; pasayloa ako. Mao ni akong pagka-salbahis nga binuhat. Kaluy-i ako. Kung Dili Ka motabang kanako, mahimo pa kong mas dautan; dili na ko makamaayo. Dili gyud ko makausab kung ako ra.' Ug, pagkahuman masulti niini, kinahanglan paningkamotan sa usa ka tawo nga dili na balikon ang iyang sala. Daghan, pagkahuman masala, ang nakasinati og kasakit dili tungod kay nahulog sila sa panan-aw sa uban, kondili tungod kay nasamdan nila ang Dios sa ilang sala.

Kung ang usa ka tawo nga nagkinabuhi sa kalibutanong paagi moputol sa iyang relasyon sa kalibutanong espiritu, kasagaran niyang masinati—bisan pa man batok sa iyang kabubut-on—nga kini nga espiritu mobalik kaniya. Apan, ang ingon nga tawo dili kinahanglan mawagtang ang paglaum. Nagtuo ko nga sa ingon ana nga kahintang, ang timailhan sa pag-uswag mao ang maayong pagkabalaka nga nagsugod na pagkupot sa makasasala, nga nagpasangil sa iyang kalag sa mga kalapasan nga iyang nabuhat ug sa kamatuoran nga unta makahimo siya og usa ka butang [nga maayo] apan wala niya kini gibuhat. Hinay-hinay, usa ka pakigbisog ang mahitabo; ang tawo walay kusog mapahiubos sa iyang kaugalingon ug mawad-an og paglaum sa usa ka maayong paglaum, nga mao, siya mawad-an og paglaum sa iyang kaugalingong 'kaugalingon'. Unya iyang gihatag ang tanan nga maayo sa Grasya sa Dios ug tinuod nga nagtuo sa mga pulong nga gisulti sa Ginoo: '*Kung wala*

*Ako, wala kamo'y mahimo.*⁷⁸ Kung pagkahuman, ang ingon nga tawo magsugod sa paningkamot uban sa tibuok niyang kasingkasing ug dakong pagpaubos, samtang nagasalig sa gahum sa Dios, nan ang Maayong Dios magpakita kaniya og kaluoy.

Kasubo tungod sa atong mga sala

— Geronda, unsaon man sa usa ka tawo paglikay sa pagbalik-balik sa sala nga iyang nabuhat?

— Kung tinuod nga mabati sa usa ka tawo ang kasakit sa iyang sala, dili na niya kini balikon. Aron matul-id ang usa ka tawo, kinahanglan adunay sulod nga paghinulsol nga kauban ang matinud-anong pagbasol. Mao nga si San Marcos nga Asketiko miingon: 'Kung ang usa ka tawo dili maghinulsol sa iyang sala sumala sa kabug-aton niini, dali ra siya mahulog pag-usab sa parehas nga bitag.'⁷⁹ Sa laing pagkasulti, kung gamay ang sala, gamay ra ang gikinahanglan nga paghinulsol; kung mas seryoso ang sala, mas dako ang gikinahanglan nga paghinulsol. Kung dili hunahunaon ang kabug-aton sa ilang pagkahulog ug kung dili maghinulsol niini sumala sa kabug-aton niini, dali ra kaayo mahulog ang usa ka tawo sa parehas o mas grabe pa nga paglapas.

— Ug giunsa nato paghibalo nga wala kita maghinulsol sa atong pagkahulog sumala sa kabug-aton niini?

— Ang pruwera sa dili pagkatugma sa pagkahulog ug kasubo mao nga mobalik ka sa parehas nga sala. Dugang pa, sa imong pagsusi sa imong kaugalingon, ayaw paglimita sa usa ra ka [espirituhanong] diyagnosis. Sa katapusan, walay katapusan ang imong [espirituhanong] mikrobiyolohikal nga mga imbestigasyon. Sa diha nga imong makaplagan ang imong [espirituhanong] mikrobyo, imong kini susihon pag-ayo ug moingon: 'Kinahanglan nakong durugon kini nga gamay nga mikrobyo.' Apan wala gyud ka magsugod sa pagtambal. Maayo, busa nakumbinsi nimo ang imong kaugalingon nga nag-antos ka sa usa ka sakit. Kinahanglan nimo dayon sugdan ang paghunahuna kung giunsa pag-ayo niini nga sakit. Unsa may pulos sa kanunay nga pag-analisar kung wala kay buhata aron mapaayo ang imong kaugalingon? Moingon ka: 'Aduna koy ingani nga hilig; aduna koy lain pang hilig.' Apan wala nimo putla kining mga hilig ug samtang nagahilak ka, nagpabilin ka sa parehas nga kahimtang sa pagbati. Sa ingon niini, imong ginasayang ang imong kusog ug ginasayang nimo ang imong kaugalingon sa walay pulos. Ginasayang nimo ang imong hunahuna ug ang imong kasingkasing. Ang imong kasakit nagapahigda kanimo, ug unya dili na ka makabuhat ug bisan unsa. Unya, sa diha nga nakabawi na ka, magsugod ka pag-usab sa paghinanakit: 'Giunsa kaha ko masakit ingon ana sauna? Ngano man ni nahitabo?' Dili ko nagaingon nga dili ka mag-atiman sa imong kaugalingon—dili. Ayaw pasagdi ang imong mga sala. Apan, akong igsoon, adunay utlanan kung unsa ka angay masuko! Dili ka angay magpaka-walay pagtagad, apan kinahanglan usab nimo likayan ang pagbati sa malas ug kalungkutan! Nakahimo ka ba ug sayop? Napalandong ba nimo kini? Nakita ba nimo asa ka nasayop? Nasabtan ba nimo kini? Ikumpisal na ba nimo kini? Kung mao, padayon lang sa imong dalan; ayaw pagdugay sa maong sayop. Ibutang lang kini sa imong hunahuna, aron sa sunod higayon nga makahimo ka pag-usab niini, mag-amping ka. Kung dili nato paningkamotan nga itama ang atong mga sayop, walay pulos ang pagkabala-balaka bahin niini. Pinaagi sa paghilak sa atong mga sayop nga wala nato paningkamot nga itama kini, sama kita sa usa ka tawo nga nagahilak lang nga walay hunong para sa masakiton nga wala magbuhat bisan gamay nga paningkamot aron matabangan siya nga makabawi.

— Geronda, dili na ba kinahanglan nga magmasubo bisan pa man husto ra ang imong pag-antos tungod sa sayop nga imong nabuhat?

— Dili kana ang kaso. Sa maong kahimtang, angay ka maghinanakit, apan ang imong kasubo kinahanglan angay ug husto ang sukod sa imong sayop. Kung dili ka makasinati og kasakit tungod sa sayop nga imong nabuhat, pinaagi sa kawalay paghunahuna, mahulog ka pag-usab niini — sa ato

⁷⁸ Juan 15:5.

⁷⁹ Ikompara sa Gugma sa Kaayohan (sa hubad sa Ruso). Bol. I. Lavra sa Balaang Trinidad ug San Sergio, 1992. p. 560.

pa, magpabilin kang walay paghinulsol. Apan, kung, pagkasugod pa lang nimo sa masubo nga paghinulsol, mahuman ka sa kawad-on sa paglaum, nagpasabot kini nga masubo ka pa kaysa sa gikinahanglan. Sa ingon ani nga mga kaso, kinahanglan nimong lipayon gamay ang imong kaugalingon ug atimanon ang sayop nga imong nabuhat uban sa usa ka angay nga antas sa mahigalaong pagkawalay-paki.

Kinahanglan nato ang pagpanghimakak sa kaugalingon, dili ang pagkawalay paglaum

— Geronda, apan dali ra ba gayud makaabot sa lawom nga pagkahibalo sa ka-makasasala sa usa ka tawo sa sinugdanan pa lang sa espirituhanong dalan?

— Sa dihang naa kita sa sinugdanan sa atong espirituhanong kinabuhi, ang Dios, sa Iyang gugma, dili Niya tugotan nga masabtan nato ang atong pagka-makasasala, basi mabug-atan kita [sa gibug-aton niini]. Ang pipila ka malumo ug sensitibo nga mga kalag dili makaya nga masabtan ang ilang pagka-makasasala ug masamdan. Busa, gipabulag sa Diyos ang atong mga mata aron dili nato makita sa usa ka higayon ang tanan natong mga sala. Pananglitan, ang manggas sa atong sinina mahimong natapakan sa tae sa langgam, apan sa diha nga atong tan-awon kini, mahimo natong hunahunaon nga dili kini tae kondili mga petalo sa bulak. Apan, samtang nag-uswag kita sa atong espirituhanong pakigbisog, hinay-hinay nga gitugotan kita sa Ginoo nga makita ang atong mga sayop. Sa samang higayon, gihatagan kita Niya og kusog aron maningkamot ug itul-id kini nga mga sayop. Kung walay kasinatian, walay pulos ang ingon ani ka delikadong buhat. Makatinuod usab kini sa pagkahibalo sa mga panalangin sa Diyos. Kung ang usa ka tawo, sa sinugdanan sa iyang espirituhanong kinabuhi, makakita sa mga panalangin sa Diyos, makasinati siya og espirituhanong pagdugo, kay sa pagtan-aw sa mga panalangin sa Diyos ug sa pagkahibalo sa iyang kaugalingong kawalay pagpasalamat niini, ang usa ka tawo mag-antos ug maluya.

— Geronda, dili nako makita ang akong kaugalingong mga sayop, ug ang akong kasingkasing sama sa bato.

— Usahay tugotan sa Diyos nga dili makita sa atong mga mata ang atong mga kakulian, ug nga ang atong kasingkasing mahimong sama sa bato, kay kon dili, basin itulod kita sa diyablo ngadto sa pagkawalay paglaum. Kinahanglan nga atubangon sa usa ka tawo ang iyang pagkasalawayon uban sa paghuna-huna. Ang paghinulsol nga kauban ang kaguol sa hunahuna ug pagkawalay paglaum dili gikan sa Diyos; sa ingon nga paghinulsol, nakahimo ang yawa sa iyang mga limbong. Kinahanglan magbantay ang usa ka tawo, kay ang yawa, kon madakpan siya 'sa tuo'—sa paghinulsol—mahimo siyang itugyan 'sa wala'—sa kasubo ug pagkawalay paglaum. Gusto sa yawa nga bungkagon ang usa ka tawo—sa kalag ug sa lawas—ug himuon siyang walay pulos. Sa laing pagkasulti, magdala siya og lain nga klase sa paghinulsol—nga puno sa kasakit sa hunahuna—aron mapukan ang tawo pinaagi niining maong paghinulsol. Pananglitan, ang yawa mahimong moingon sa usa ka tawo: 'Dako kaayo kang makasasala nga dili ka maluwas.' Pinaagi sa pagkunwaring nagpakabana sa kalag sa tawo, itulod siya sa yawa ngadto sa kaguol sa hunahuna ug kawad-on sa paglaum! Busa nganong tugotan nato ang yawa nga buhaton ang bisan unsa nga gusto niya? Kung moingon ang yawa kanimo, 'Makasasala ka,' tubaga siya, 'Aw, unsa man na ang imong labot? Ako ang mopili kung kanus-a ko mosulti nga makasasala ko, dili kung kanus-a ikaw ang mopili.'

— Geronda, ngano man nga kanunay kaayo mibisita sa kalag ang kawad-on sa paglaum?

— Ang kawad-on sa paglaum ug bug-at nga kasingkasing kasagaran motumaw gikan sa kasakit sa konsensya, nga nagagikan sa sobra ka sensitibo nga pagbati sa usa ka tawo. Sa ingon ani nga mga kaso, kinahanglan nga magkumpisal ang usa ka tawo aron makadawat og tabang gikan sa iyang espirituhanong amahan. Kay kung sobra ka sensitibo ang usa ka tawo, ang sala nga iyang nabuhat mahimong gamay ra kaayo, apan ginadako sa kaaway kana nga sala sa panan-aw sa maong tawo. Ipakita niya kanila kini nga sala nga daw sa ilawom sa mikroskopyo, aron itulod sila sa pagkawalay paglaum ug himuon silang walay pulos.

Pananglitan, ang yawa mahimong mosulod sa hunahuna sa sobra ka sensitibo nga tawo ang pagtuo nga siya ang hinungdan sa dakong kasakit sa mga tawo sa iyang palibot, nga siya nakahatag ug kalisud kanila, ug uban pa. Sa ingon niini, ang yawa itulod ang tawo sa kahimtang sa kasakit nga labaw pa sa iyang makaya. Apan, kung tinuod nga nagpakabana ang yawa sa kaayohan sa atong mga kalag, ngano man nga dili niya pukawon ang konsensya sa usa ka tawo nga walay pagbati? Dili gayud: sa usa ka tawo nga walay pagbati—aron dili sila mabalik sa hustong paghuna-huna—gipangtugyan sa yawa ang pagtuo nga ang ilang dakong sala walay sangputanan.

Kinahanglan mailhan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon sa tinuod nga pagkatawo, ug dili ingon sa paglarawan kaniya sa kaaway—ang yawa—sa iyang kaugalingong panan-aw. Kay usa ra ka butang ang ginaatiman sa yawa: unsaon pagdaot kanato. Dili gayud angay mawagtang ang paglaum sa usa ka tawo—basta aduna siya'y paghinulsol, kay mas gamay pa man ang iyang mga sala kaysa sa sala sa yawa, ug aduna siyay mga hinungdan nga makapakunhod sa sala—human sa tanan, gimugna man siya gikan sa yuta, apan, tungod kay wala siya magmatngon, natisod siya ug nahugawan sa lapok.

Aron matarong ang espirituhanong pakigbisog, kinahanglan atong paikuton ang ligid [sa atong espirituhanong makina] sa supak nga direksyon sa pag-ikot niini sa yawa. Nagpasabot ba ang yawa nga kita adunay bili? Kinahanglan natong pakaonon ang pagpasangil sa kaugalingon sa atong sulod. Nagaingon ba siya nga wala kitay bili? Ingna nato: 'Maluyon kanako ang Dios.' Kung ang usa ka tawo molihok sa ingon ani—uban sa pagkamapainubsanon, pagsalig sa Dios ug pag-andukog kaniya—mosulod sa iyang kinabuhi ang paghinulsol ug pagka-mapainubsanon, ug mosaka siya sa espirituhanong kahitas-an.

— Geronda, nagpasabot ba kini nga ang pagpangpasipala sa kaugalingon walay ikatabang sa espirituhanong pakigbisog?

— Makatabang kini, apan kinahanglan ang pag-ila. Pananglitan, ang usa ka tawo mahimong moingon sa iyang kaugalingon: 'O, walay pulos ka...' Bisan pa, ang tawo kinahanglan mosaway sa iyang kaugalingon uban sa pagpaubos, aron mapahiyogan ang yawa, ug uban usab sa kaisog, dili uban sa pagbati sa kaugalingong pagka-ubos. Kinahanglan nato ang pagsaway sa kaugalingon, dili ang pagkawalay paglaum.

Kung ang usa ka tawo nagtuo nga wala siyay maayong ginabuhay; kung — sa positibo nga kahulugan sa pulong — siya nawagtang paglaum sa iyang kaugalingon, sa iyang 'kaugalingon'; kung motuo sila nga pinaagi sa ilang mga lihok kanunay silang nagdugang og zero sa zero, samtang nagpadayon sa ilang espirituhanong pakigbisog uban sa paglaum sa Diyos — kini usa ka timailhan nga nakaabot na sila sa espirituhanong pagkahamtong. Sa ingon niini, ang Maayong Diyos, sa pagtan-aw sa mga zero sa iyang maayong kabubut-on, magmaloloy-on kaniya ug magbutang og usa sa sinugdanan niining mga zero. Sa ingon niini, mosaka ang bili sa iyang mga zero, ug siya mahimong espirituhanong dato. Ang usa ka maayong espirituhanong kahimtang natago sa sulod sa mapainubuson nga kahimtang sa pagkadismaya sa kaugalingon.

Espiritual nga buhat ilawom sa lupop

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo nga kanunay makita ang iyang kaugalingon nga usa ka makasasala?

— Makita sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon nga makasasala kung susihon niya kini pag-ayo. Mas susihon pa niya pag-ayo ang iyang kaugalingon, mas makasasala pa gyud ang iyang pagtan-aw sa iyang kaugalingon.

— Ug giunsa man sa usa ka tawo nga nabug-atan sa daghang kabalaka ang pag-apil sa ingon nga praktis?

— Maayo kung, sa adlaw, maglaan ang ingon nga tawo og bisan gamay nga oras para sa Pag-ampo kang Jesus, ug adunay usab espesipikong oras para sa pagsusi sa ilang [espirituhanong] mga

nakuha ug nawala. Hunahuna-a kini: ang tag-iyang sa usa ka grocery store nag-ihap sa iyang kuwarta matag-adlaw. Kay kung dili niya subayon ang iyang kita ug utang, ma-bankrupt siya ug ma-utang pa.

— Geronda, ang uban dili kahibalo unsa ang isulti sa kumpisal. Ngano man?

— Nagpakita kini nga wala sila magbuhat og hinay-hinay nga pagpauswag sa kaugalingon. Kung dili kita magbuhat og hinay-hinay nga pagpauswag sa kaugalingon, mapakyas kita sa pagtagad bisan sa atong kaugalingong dagkong kakulian. Kinahanglan natong limpyohan ang mga mata sa atong kalag. Ang usa ka bulag wala makakita bisan unsa. Ang usa ka tawo nga usa ra ka mata makakita og butang, apan ang adunay duha ka mata nga himsog makakita pa gayud og mas klaro kaysa sa bisan kinsa. Ug kung ang ingon nga tawo adunay teleskopyo ug mikroskopyo sa kamot, makakita siya og klaro kaayo sa layo kaayo ug sa duol kaayo. Pananglitan, mahimo nakong mahuman ang usa ka gamay nga inukit nga icon sa tulo ka adlaw; apan, kung pasagdan nako kini nga magpahulay sulod sa pipila ka adlaw ug unya balikon nako pagtrabaho, makit-an nako ang daghang depekto niini. Mahimo nakong trabahoon ang usa ka icon sulod sa usa ka semana, usa ka bulan, o duha ka tuig. Ug kung gusto nako, mahimo nakong trabahoon kini sulod sa lima ka tuig. Apan, sa ingon ana, kinahanglan nakong mogamit og magnifying glass. Ang pasabot nako mao nga ang espirituhanong buhat, usab, walay katapusan. Sa diha nga ang usa ka tawo molambo sa espirituhanong paagi, mas mahimong putli ang mga mata sa iyang kalag, ug unya, hinay-hinay, makita niya ang iyang mga sala nga mas dako ug mas dako pa. Sa ingon niini, ang usa ka tawo mahimong mapainubsanon, ug ang Grasya sa Dios moabot kaniya. Ang mga santo nga miingon, 'Ako usa ka malain nga makasasala', nagtuo niini tungod kay ang mga mata sa ilang kalag nahimong [espirituhanong] mikroskopyo. Sa mas daghan pa nilang pag-uswag, mas kusgan ang espirituhanong mikroskopyo nga ilang nakuha ug, sa ingon niini, nakita nila ang ilang kaugalingon nga dagkong makasasala. Pananglitan, karon, sa mata lang, tan-awon nako ang akong kamot, ug daw matahum kini para nako. Apan, kung tan-awon nako kini pinaagi sa magnifying glass, kining gagmayng buhok, nga hapit dili na makita karon, motungha nga daw usa ka tibuok kakahoyan sa cypress! 'Igsuon,' mosinggit ko sa katingala, 'nagpasabot ba kini nga usa ka troglodyte ako?' Pinaagi sa pagbuhat og ingon ani nga espirituhanong buhat sa inyong kaugalingon, masuko kaayo kamo sa inyong daang kaugalingon.

Ang atong daang kaugalingon usa ka malisyosong 'mga-upa' nga nagpuyo sa sulod nato. Aron siya mobiya, kinahanglan natong bungkagon ang iyang puloy-anan ug sugdan ang pagtukod og bag-ong gusali—aron makahimo og bag-ong kaugalingon.

Kapitulo 5.

Mahitungod sa dakong gahum sa paghinulsol

'Apan sa dihang mibalik siya sa iyang paghuna-huna...'⁸⁰

Duol kaayo ang Dios kanato, apan sa samang higayon taas kaayo Siya ibabaw nato. Aron mapugos ang usa ka tawo ang Dios nga moubos ug puy-anan uban kaniya, kinahanglan nga mapahiubos siya ug maghinulsol. Unya, sa pagtan-aw sa pagka-mapahiubos niining tawoha, ang Labing Maloloy-on nga Dios mag-alsa kaniya paingon sa langit ug pag-ulan kaniya sa dakong gugma. *"Adunay kalipay sa langit tungod sa usa ka makasasala nga naghinulsol,"⁸¹* — ingon sa Ebanghelyo.

Gihatagan sa Dios ang tawo og hunahuna aron mapalandungan niya ang kabug-aton sa iyang sala, maghinulsol ug mangayo og pasaylo. Ang tawo nga dili maghinulsol nahimong mapalig-on ug

⁸⁰ Lucas 15:17.

⁸¹ Lucas 15:7.

buangon, tungod kay dili niya gusto maghinulsol ug luwason ang iyang kaugalingon gikan sa gamay nga pag-antos sa impyerno diin siya nagpuyo ug nga magdala kaniya sa mas grabe pa — ang walay katapusang pag-antos. Sa ingon niini, iyang gipahilayo ang iyang kaugalingon gikan sa mga kalibutanong kalipay nga sama sa paraiso, nga sa pagbag-o mahimong labi pang dako ug walay katapusang kalipay, nga magpadayon sa Paraiso uban sa Dios.

Kung layo sa Diyos ang usa ka tawo, wala na siya sa iyang pagka-saktong pangisip. Tan-awa, nagaingon ang Ebanghelyo nga ang walay pagsalig nga anak nga lalaki *'nibalik sa iyang pagka-saktong pangisip ug miingon: "Mopaingon ko ngadto sa balay sa akong amahan."* Sa laing pagkasulti, ang walay pagsalig nga anak nga lalaki nagpasiya nga mobalik sa balay sa iyang amahan pagkahuman siya mibalik sa iyang pagka-matngon ug naghinulsol. Samtang nagpuyo siya sa sala, wala siya sa husto nga pagka-matngon, nagpuyo nga walay rason o katuyoan, kay ang sala labaw pa sa kasagarang pagka-matngon.

— Geronda, si Abba Alonius miingon: 'Kung gusto sa usa ka tawo, makab-ot niya ang banal nga sukod gikan sa buntag hangtod sa gabii.'⁸² Unsa man ang iyang pasabot niini?

— Ang espirituhanong kinabuhi dili nanginahanglan og daghang katuigan. Pinaagi sa paghinulsol, ang usa ka tawo mahimong madala gikan sa mga pag-antos sa impyerno paingon sa Paraiso sa usa ka gutlo.⁸³ Ang tawo dali mausab. Mahimo siyang anghel, o mahimo siyang demonyo. Ah, unsa ka gamhanan ang paghinulsol! Gikuha niini ang Balaang Grasya. Kung ang usa ka tawo maghunahuna og usa ka mapainubuson nga hunahuna, maluwas siya. Kung maghunahuna siya og hambog nga hunahuna ug, labaw pa, dili siya maghinulsol, ug mamatay siya sa maong kahimtang, nan mao na—nawala na siya. Siyempre, ang mapainubuson nga hunahuna kinahanglan kauban ang usa ka sulod nga paghuyop sa gininhawa ug sulod nga paghinulsol. Kay ang hunahuna usa ra ka hunahuna; apan ang tawo adunay kasingkasing usab. *'Sa tibuok nakong kalag, ug sa tibuok nakong hunahuna, ug sa tibuok nakong kasingkasing,'*⁸⁴ — ingon sa maghihimno. Apan sa akong hunahuna, si Abba Alonius naghunahuna og usa ka medyo mas lig-on nga kahimtang.

Nagkinahanglan kini og panahon aron makab-ot ang maayong kahimtang. Makasala ko, maghinulsol ko — ug sa maong higayon gidawat nako ang pasaylo. Kung aduna koy asetikong espiritu, hinay-hinay nakong mapalig-on ang akong kahimtang; apan hangtod mahitabo kana, balibagon-balibagon lang ko.

— Geronda, makatabang ba ang usa ka tigulang sa iyang kaugalingon sa espirituhanong paagi?

— Sa pagkatigulang sa usa ka tawo, gihatagan siya og espesyal nga kahigayunan sa paghinulsol, kay mawala na ang iyang mga ilusyon. Sa pagkabatan-on sa usa ka tawo, kon aduna siyay pisikal nga kusog ug wala siyay giatubang nga kalisud, wala niya makita ang iyang kaugalingong kahuyang ug nagtuo siya nga naa siya sa maayong kahimtang. Apan sa pagkatigulang, ang mga kalisdanan nga ilang giatubang, ug ang mga pag-agik-ik nga kauban niini, makatabang kanila nga masabtan nga dili sila maayo, nga sila [espirituhanong] pilay, ug, sa pagkahibalo niini, maghinulsol. Kung ang ingon nga tawo makadawat og espirituhanong kaayohan gikan sa pipila ka nabilin nga tuig sa iyang kinabuhi, ug kung gamiton niya ang kasinatian nga gipamana kaniya sa daghang katuigan nga milabay, dili siya biyaan ni Kristo; magpakita Siya og kaluoy kaniya.

Luha sa paghinulsol

Ang paghinulsol usa ka bunyag sa mga luha. Pinaagi sa paghinulsol, ang usa ka tawo moagi sa bag-ong bunyag ug matawo pag-usab. Si Apostol Pedro, pinaagi sa iyang pagdumili, mibinuak kang

⁸² Ikompara sa Memorable Tales of the Asceticism of the Holy and Blessed Fathers. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 42.

⁸³ Niining maong pananglitan, ang Kamao wala magtumong sa kapalaran sa usa ka tawo pagkahuman sa kamatayon, kondili sa pagkaayo sa makasasala gikan sa iyang pagkahulog ug sa pagbag-o sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta. — *Tala sa maghubad*.

⁸⁴ Tan-awa ang Canon sa Paghangyo ngadto sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ika-7 nga Ode.

Kristo sa pipila ka bahin. Bisan pa, siya '*nagahilak sa hilak*'⁸⁵ ug busa nakadawat siya og pasaylo sa iyang pagkahulog. Sa laing pagkasulti, ang matinud-anong paghinulsol mibabag kang Apostol Pedro ug naghinlo kaniya pag-usab. Hunahunaa kini: Una nga gimugna sa Dios ang yuta, ang dagat ug ang tanan pa, unya gikuha Niya ang yuta ug gimugna ang tawo. Ang tawo unang natawo sa unod, ug unya, sa Sakramento sa Bawtismo, siya espirituhanong natawo pag-usab gikan sa tubig—ang binuhat sa Dios—ug sa Espiritu Santo—ang Grasya sa Dios. '*Pinaagi sa tubig ug sa Espiritu*'⁸⁶ ang tawo natawo pag-usab ug nahimong bag-ong tawo.

— Geronda, mao ba nga sama sa pagkuha sa Diyos sa yuta ug paghulma sa tawo sa panahon sa paglalang, karon usab, sa Sakramento sa Bawtismo, gigamit Niya ang tubig aron usab buhaton ang tawo?

— Oo, ang tubig adunay kahulugan sa paghinlo, mao nga ang pari malubong ang usa ka tawo sa tubig atol sa Sakramento sa Bawtismo. Ang usa ka tawo gihugas aron limpyo gikan sa orihinal nga sala, gipanlimpyo gikan sa mga sala, gihatagan sa Grasya sa Dios, gisul-oban kang Kristo, ug nahimong bag-ong, nabanhaw nga tawo. Mao kini ang resulta sa Bawtismo. Sa dihang miadto si Nicodemo kang Kristo ug nangutana kaniya kung giunsa sa usa ka tawo pag-usab pagkatawo, tinaw siyang gitubag ni Kristo: '*Amen, amen, ginasulti ko kanimo, kon dili siya matawo sa tubig ug sa Espiritu, dili siya makasulod sa Ginghamlan sa Dios.*'⁸⁷ Sa Sakramento sa Bawtismo, ang usa ka tawo mahimong bag-ong, hingpit nga binuhat sa Dios pagkahuman sa Pagkahulog. Busa, kung ang usa ka tawo dili makasala sa iyang Bawtismo, magbaton siya og daghang Balaang Grasya. Apan bisan pa kon makasala siya pagkahuman sa Sakramento sa Bawtismo, naa gihapon siya'y bawtismo pinaagi sa paghinulsol. Kung masabtan sa usa ka tawo ang iyang sala, ug mobati siya og kasakit tungod niini, sa usa ka paagi, nahugasan siya sa mga luha sa paghinulsol, ug mobalik kaniya ang Grasya sa Dios⁸⁸.

— Geronda, sulod na sa daghang katuigan dili na ko makahilak tungod sa akong mga sala; dili gani ko makahulag usa ka luha. Nagpasabot ba kini nga wala koy tinuod nga paghinulsol?

— Wala ba ka makasinati og kasakit tungod sa mga sala nga imong nabuhat?

— Oo, apan sa akong tan-aw, dili kaayo lawom ang kasakit.

— Ayaw paghimo og konklusyon base sa mga luha. Siyempre, ang mga luha usa ka talagsaong timailhan sa paghinulsol, apan dili kini ang bugtong. Ang uban maghilak unya, samtang basa pa ang ilang mga mata sa luha, mosugod na og katawa. Ang kasakit sa kasingkasing ug ang paghuyop sa sulod mao kana nga mga luha sa sulod nga mas labaw pa kaysa luha sa gawas. Usa ka dili swerte nga tawo miingon kanako: 'Unsa kaha ka-matig-a akong kasingkasing, Amahan! Wala gyud koy bisan usa ka luha! Ang akong kasingkasing nahimong bato. Oh, unsa ka-hugot sa akong kasingkasing!' Tungod kay sensitibo kaayo siya, nabati niining maubos nga tawo nga hugot kaayo ang iyang kasingkasing tungod kay wala siya makahilak. Bisan pa niana, mihuyop siya og lawom ug nag-agak-agak, ug klaro kaayo nga kining mga pag-agak-agak ug huyop daw gikan sa kinahiladman sa iyang kasingkasing! Apan ang uban, mahimo siyang maghilak sa usa ka gutlo ug motawa sa sunod. Ang ingon nga tawo sama sa mausab-usab nga panahon sa tingpamulak. Pananglitan, sa diha nga makakita siya og usa ka kabus nga tawo, mahimo siyang malumo ang kasingkasing, maghilak og pipila ka luha, ug dayon moingon sa iyang kaugalingon: 'Tan-awa kung unsa ko ka simpatiya sa kasakit sa uban!' O, human maghilak og pipila ka luha sa pag-ampo, moingon sila: 'Tungod kay ang akong pag-ampo gihalad uban sa mga luha, maminaw ang Diyos niini!' Ug sa ingon niini, ilang pahupayon ang ilang konsensya.

⁸⁵ Mat. 26:75 ug Lucas 22:62.

⁸⁶ Juan 3:5.

⁸⁷ Juan 3:5.

⁸⁸ Niining konteksto, sa pag-ingon nga 'Moabot ang Grasya sa Dios,' ang Ginoo nagpasabot nga ang Grasya sa Dios usab naglihok, nagpadayag sa Iyang gahum sa makasala nga naghinulsol.

Apan aduna usab mga luha sa kasubo nga dili mapahupay. Kining mga luha naggikan sa pagpakaluoy sa kaugalingon. Sa ingon ani nga mga luha, walay paghinulsol, kondili nasamdan nga garbo. Niining kasoha, ang usa ka tawo maghilak nga makasarili tungod sa iyang kaugalingong pagkahugno. Gaganon nila ang ilang samad dili tungod kay gipakasubo nila ang Dios, kondili tungod kay, pinaagi sa ilang kaugalingong kapabaya-an, nahugno sila sa panan-aw sa uban. Busa, nag-antos sila sa doble. Nahinumdom ko sa usa ka pangulo sa usa ka grupo sa mga rebelde atol sa gubat sibil. Hinaut nga hatagan sa Diyos kining tawo og paghinulsol! Sa usa ka higayon, usa ka pobre nga amahan nga adunay siyam ka anak nahulog sa iyang kamot. Tungod kay wala mouyon kining tawo sa ideolohiyang komunista, gipahulog siya sa yuta sa lider sa grupo sa tulisan ug gisugdan siyang bugbog nga walay kalooy. Apan kaniadto, kining pobre nga tawo iyang sulugoon. "Paminawa," miingon ang pobre nga tawo, "wala kay kalooy kanako! Naa man koy siyam ka anak! Dili ba nimo hinumduman nga sauna, sa dihang bata pa ka, gikuha tika sa akong abaga? Unsa may akong nabuhat nga dautan kanimo?" Sa dihang nakita sa usa sa iyang kauban sa gang nga brutal siyang gisipa sa lider, misinggit kini kaniya: "Paminaw, unsa may iyang nabuhat nga dautan kanimo? Wala ka bay kalooy kaniya? Human sa tanan, siya man ang ulo sa pamilya." Ug sa kalit lang, nahitabo ang katingalahang kausaban: ang salawayon misugod og hilak nga hilak, tungod kay ang gisulti sa iyang kauban nakatandog sa iyang kaugalingon!

Ang ingon nga mga luha makasarili; sama kini sa pagbasol ni Hudas. Si Hudas, pagkahuman niyang gilimbong si Kristo, miadto sa mga Pariseo ug miingon kanila, '*Nakasala ko.*' Apan mitubag ang mga Pariseo kang Hudas, 'Mao ba, ngano man nga imo namong gisultihan nga nakasala ka?' Kining mga pulong nakasakit kang Hudas; nasuko siya pag-ayo, gipanglabay niya ang mga piraso sa pilak ngadto sa mga Pariseo, nilakaw siya, ug tungod sa iyang kaugalingon, nagbitay siya sa iyang kaugalingon.⁸⁹ Apan kon naghinulsol unta si Hudas, miadto sa Kristo ug miingon kaniya, '*Pasaylo ako,*' unya maluwas unta siya.

Ang walay katapusang buhat sa paghinulsol

— Geronda, unsa ang 'malipayong paghilak'?

— Ang malipayong paghilak mao ang kalipay nga motumaw gikan sa atong kasubo tungod sa sala nga atong nabuhat. Ang malipayong paghilak naglangkob sa kasakit ug kalipay; mao nga gitawag usab kini nga 'malipayong kasubo'. Tungod sa gugma, masubo ang usa ka tawo nga nakapasubo kang Kristo, apan malipay usab siya — tungod kay nabati niya ang langitnong kahupayan. Ang usa ka makasasala nga matinud-anon nga naghinulsol makadawat og pasaylo gikan sa Dios, makabati og langitnong kahupayan sa iyang sulod, ug makab-ot ang espirituhanong kalipay.

— Geronda, makabuhi ba ang usa ka tawo nga naningkamot sa espirituhanong kinabuhi sa paghinulsol sa tibuok niyang kinabuhi?

— Oo, pinaagi sa husto nga paningkamot, ang usa ka tawo dili makita ang iyang kaugalingong kalamboan, kondili ang iyang mga kapakyasan lamang, ug nagpuyo sa kanunay nga paghinulsol. Wala nila masabti nga sa sinugdan nakig-away sila sa usa ka demonyo, apan karon, tingali, nakig-away na sila sa tibuok panon sa mga demonyo. Kay sa mas kusog nga paningkamot sa usa ka tawo sa pagtangtang sa kahuyang gikan sa sulod niya ug sa pag-amuma sa hiyas, mas daghan ang mga kaaway nga motigom sa palibot sa gamot niining kahuyang [nga nagahila niini paubos ug nagapugong sa asketiko nga matangtang kini]. Unya ang tawo makab-ot og dakong kalamboan, bisan pa man nga dili niya makita ang iyang kaugalingong kalamboan. Ug busa, ang usa ka tawo mahimong mabuhi niining kahimtanga hangtod siya mamatay. Mahimong mapakyas siya sa pagtan-aw sa iyang pag-uswag, nga nagtuo nga tungod kay siya matumba, nagpasabot kini nga naglutaw-lutaw lang siya [sa espirituhanong paagi]. Apan, sa tinuod, ang ingon nga tawo nag-uswag, tungod kay padayon niyang gipakusog ang pakigbisog ug nakig-away sa nagkadaghan nga mga kalisdanan.

⁸⁹ Tan-awa Mateo 27:3–5.

Alang sa usa ka tawo nga nag-apil sa espirituhanong pakigbisog, ang paghinulsol usa ka walay katapusang paningkamot. Kung mamatay ang usa ka tawo, ginahilak siya, gilubong sa yuta, ug unya malimtan... Apan maghilak kita sa atong mga sala kanunay—hangtod kita mamatay. Bisan pa niana, buhaton nato kini nga buhat uban sa paghuna-huna ug paglaum kang Kristo, Kinsa mitugot sa Pagkrusipisyon aron kita espirituhanong mabanhaw gikan sa mga patay.

Pagbag-o sa Kinabuhi

Aron dili na mahulog sa sala, kinahanglan maningkamot ang usa ka tawo nga likayan ang tanan nga makapukaw kaniya sa pagbuhat niini nga sala. Pananglitan, kung ang usa ka alkoholiko gusto mangayo og tabang ug mohunong sa pag-inom, dili siya angay mosuod bisan pa sa bar. Gamay nga pagpaningkamot ug maayong pamatasan ra ang gikinahanglan, ug unya ang Maayong Dios motabang kanato sa pagdaog sa atong mga kalisdanan. Pananglitan, ang usa ka tawo adunay usa ka piho nga hilig. Iila nila kini nga hilig, naningkamot nga putlon kini, maghinulsol ug magpaubos sa ilang kaugalingon. Aduna silay pagbuot nga putlon kini nga hilig; kini nga pagbuot ipahibalo sa Dios, ug ang Dios motabang kanila. Apan giunsa man sa Diyos paghatag sa usa ka tawo sa Iyang Grasya kung ang maong tawo wala magpaningkamot nga mag-usab ug nagpadayon sa pagpakasala? Ang Grasya sa Diyos dili moabot sa usa ka tawo nga naa sa kahimtang sa pagpakasala, kay ang Grasya sa Diyos dili makatabang sa ingon nga tawo. Kay kung ang Grasya makatabang unta sa ingon nga mga kaso, gihatag na unta kini sa Diyos bisan pa sa yawa.

Ang usa ka tawo nga nahulog sa pipila ka sala apan dili maglubong niini—kang kinsa, nga dili magpabilin sa ilang makasasalaong hunahuna, apan maghinulsol sa ilang pagkahulog ug naningkamot nga dili na kini balikon—makadawat sa Grasya sa Dios ug matabangan. Apan, kung ang usa ka tawo walay paghinulsol ug nagtan-aw sa sala ingon usa ka uso, nan ang ilang kahimtang demonyo.

— Geronda, giunsa pagluwas sa usa sa mga tulisan nga gipako sa krus tupad ni Kristo?

— Kining tulisan misaka sa bakod ug misulod sa Hardin sa Eden! "*Ang paghinulsol sa tulisan nakawat sa Paraiso.*"⁹⁰ Sa laing pagkasulti, pinaagi sa iyang dakong paghinulsol, ang maalamon nga tulisan nakahimo sa 'pagkawal' bisan sa Paraiso.

— Geronda, kung ang usa ka tawo nga nakausab na sa iyang kinabuhi dili na magkinabuhi sumala sa iyang daang makasasala nga mga batasan, apan usahay mobalik gihapon sa usa sa iyang daang mga sala, nagpasabot ba kini nga kulang siya sa paghinulsol?

— Aw, kung masayop sila samtang naningkamot sa pag-usab sa ilang mga batasan, adunay pipila ka mga hinungdan nga makapakunhod sa kasaypanan. Dili sayon sa sinugdanan ang pag-usab sa kinabuhi. Apan sa diha nga masabtan gyud sa usa ka tawo kung unsa kabug-at ang mga sala nga iyang nabuhat, mihunong na siya sa pagbalik niini.

Sa karaang panahon, matinud-anon ang paghinulsol. Kung ang usa ka tawo maghinulsol, dili siya mobalik sa iyang gisulti. Nahinumdom ko sa usa ka babaye nga nangamaw. Unsa ka dako ang natabang niya kanako pinaagi sa iyang tinuod nga pagkamaw! Nagpuyo siya nga mapainubsanon kaayo ug wala mag-ingon bisan unsa. Nagsul-ob siya og itom—mga sinina nga susama sa sinina sa madre—kini nga babaye moanha sa usa ka gamay nga kapilya ug maglimpyo niini, pagpasiga sa mga lampara sa lana... Sa pagtan-aw lang kaniya, makadawat ka og dakong kaayohan. Apan karon, makita nako nga ang uban, nga bag-o pa lang nakahimo sa pag-usab sa ilang daang makasasala nga kinabuhi, magsugod na og pagtudlo sa uban, samtang ang ilang daang kaugalingon nagpuyo pa gihapon sa ilang sulod. Siyempre, kung ang usa ka tawo maghinulsol, mihunong sa pagkinabuhi sama sa kaniadto — sa pakighilawas ug kalibog — ug nagsugod sa pagkinabuhi nga espirituhanon, dako kini og ikatabang usab sa uban. Apan, kung, bag-o pa lang sila nakalihok gikan sa usa k nga

⁹⁰ Tan-awa ang Octoechos, Tono 1, sa Ipakoi sa Matins sa Domingo.

kahimtang ngadto sa lain, dali dayon silang magpakaaron-ingnon nga espirituhanong tawo ug magwali, nan kini usa ka paglimbong.

— Tingali, Geronda, ang ingon ani nga mga tawo naglihok ingon ani kay nagtuo sila nga pinaagi niini makatabang sila sa uban?

— Oo, naglihok sila ingon ani aron matabangan ang uban. Apan, sa luyo sa ilang mga lihok — labi na kon sila mga tawo nga bisan gamay lang ang dungog — adunay hambog nga hunahuna: 'Karon kalimtan na sa mga tawo ang Karaiskakis⁹¹ ug Kolokotronis⁹² ug ako na ang ilang hisgutan!' Gikan niini, klaro kaayo kung unsa ka dautan ang ilang motibo. Kung tinuod nga nasakitan sila sa ilang mga sala, mas maayo nga sa pipila ka panahon hinumduman nila kini ug likayan ang pagbati nga kompiyansa sa kaugalingon. Kinahanglan nga mag-amping kaayo sila. Ug sa dihang mosulbong ang lain-laing mga hulagway o hunahuna gikan sa ilang kanhing kinabuhi, kinahanglan nilang isalikway kini ingon nga mga blasphemous nga hunahuna. Ang ingon nga pagsalikway magpamatuod nga dili na nila dawaton kining mga hunahuna, nga ang ilang [espirituhanong] pagkatawo motubag niini [negatibo]. Sa laing pagkasulti, aron tinuod nga makausab, ang usa ka tawo, human masuklam sa iyang kagahapon, kinahanglan adunay dakong pagpaubos. Kung magpabilin lang kanila ang gamay gikan sa ilang kaniadto nga kinabuhi—ang ilang giisip nga dili kaayo makadaot—nan ang tanan nga nahabilin mahugawan niining 'walay kadaot' nga nahabilin. Gikan sa higayon nga ang usa ka tawo magbitbit bisan usa ka gamayng hunahuna—usa ka gamayng garbo sa iyang daang kaugalingon—ang Dios mihunong sa paghatag kaniya sa Iyang tabang, ug bisan unsa pa ang buhaton niining tawoha dili na kini mahimong putli.

— Geronda, human mausab ang iyang kinabuhi, kinahanglan ba paningkamotan sa usa ka tawo nga usbon ang impresyon nga naanaa sa uban kaniya kaniadto?

— Dili dapat makasarili nga paningkamotan sa pag-ayo sa opinyon sa uban. Kung ang usa ka tawo naningkamot sa pag-ayo sa iyang mga binuhatan, unya ang opinyon sa mga tawo mawala ra sa ilang kaugalingon. Ug kung ang ilang kanhing makasasala nga kinabuhi nakabilin og pilas sa katilingban o sa ilang palibot, kana nga pilas maayo ra sa kaugalingon kung ang tawo molihok sa husto, sa Kristohanong paagi. Ang usa ka tawo nga naghinulsol dili na kinahanglan mosulti og bisan unsa sa uban. Ang Dios mismo ang mosulti sa mga tawo pinaagi sa mga pulong sa iyang paghinulsol.

"...ang akong sala kanunay nga naa sa akong atubangan"⁹³

— Geronda, makatabang ba nga isulat ang mga sala aron dili malimtan sa wala pa ang kumpisal?

— Kung tinuod nga nasakitan ko sa sala nga akong nabuhat, dili ko kini malimtan. Ang akong konsensya nagasaway kanako. Ang akong kalag nasakitan, ug kanunay nakong nahinumdom ang sala nga akong nabuhat. Sa tibuok panahon tali sa pagbuhat sa sala ug sa pag-ako niini, ang sala nagpadayon sa 'pagbuhat' sa sulod nako; kini nagasamad sa akong kasingkasing ug nagasaway kanako. Sa laing pagkasulti, nag-antos ako, apan subay niining pag-antos madawat nako ang akong ganti gikan sa Dios. Apan kon makasala ako ug dili gyud nako kini hunahunaon, nagpasabot kini nga ang akong sala wala gyud makasamad kanako bisan gamay. Kalimtan nako kini ug magpabilin nga walay paghinulsol. Mao nga ang uban, kung pasabihan sila tungod sa pipila ka sayop, motawa lang — mura'g walay pulos ang tanan. Walay hiya ug walay pagtagad niini. Ang pagtratar sa imong sala sa ingon ana hingpit nga sataniko. Nahinumdom ka ba sa gisulti sa propeta nga si David? *'Ipahibalo ko ang akong pagkadautan; atimanon ko ang akong sala.'*⁹⁴ Ug usab: *'Ang akong sala*

⁹¹ Georgios Karaiskakis (1782–1827) – usa ka pambansang bayani sa Hellas, usa ka bantugang personalidad sa Rebolusyong Griyego sa 1821. – *Nota sa maghubad.*

⁹² Theodoros Kolokotronis (1770–1843) – usa ka pambansang bayani sa Hellas, usa ka bantugang personalidad sa Rebolusyong Griyego sa 1821. – *Nota sa maghubad.*

⁹³ Salmo 50:5.

⁹⁴ Salmo 37:19.

kanunay anaa sa akong atubangan.' Bisan pa nga gipasaylo sa Dios si David sa dihang siya naghinulsol, si David—tungod sa gugma alang sa Dios—nakasinati og kasakit sa sulod ug busa kanunay siyang nangayo og langitnong kahupayan.

Apan, ang uban kanunay nga nagbuhat og [espirituhanong] 'pag-diagnose sa kaugalingon', ug kini nga paningkamot nag-okupar kanila. Wala'y hunong ug masinabtanon nilang gisulat ang ilang mga sala — aron daw makahimo og pinong espirituhanong buhat — gibahin nila kini sa tagsa-tagsa ka bahin, ug gipamalandong pag-ayo, apan wala nila usbon ang ilang mga pamatasan. Apan kon mailhan nila ang ilang dagkong kakulian usa-usa ug paningkamotan nga itul-id kini, mawala usab ang gagmay nga kakulian.

— Geronda, kung ang usa ka tawo wala magkinabuhi sa paghinulsol apan nagadayeg sa Dios, dawaton ba sa Dios ang iyang pagdayeg?

— Dili, giunsa kaha sa Dios pagdawat sa ingon nga pagdayeg? Ang paghinulsol mao ang labing importante sa tanan. Kay kung magpabilin ang usa ka tawo sa sala, unsa may maayo nga mabuhay kaniya sa pag-ingon: *'himaya kanimo, nga nagpakita kanamo sa kahayag...'*? Walay hiya niini. Mao kini ang bugtong pagdayeg nga angay alang sa ingon nga tawo: 'Nagpasalamat ako Kanimo, akong Dios, nga wala Ka maglabay ug kilat aron patyon ko,' kay anaa ang paghinulsol sa ingon ani nga pagdayeg.

Pinugos nga paghinulsol

— Geronda, Abba Isaac nagsulat: 'Ang bisan unsang paghinulsol nga gihimo nga walay kaugalingong libreng kabubut-on wala'y kalipay, ug dili kini giisip nga takus sa ganti.'⁹⁵ Unsaon man sa usa ka tawo paghinulsol kung walay kaugalingong libreng kabubut-on?

— Kini nagtumong sa usa ka tawo nga napugos sa paghinulsol tungod kay nahulog siya sa panan-aw sa uban, apan wala siya'y pagpaubos sa pagbuhat niini. Mao kini ang akong pagsabot sa mga pulong ni San Isaac.

— Busa, aduna bay paghinulsol nga walay atong kaugalingong libreng kabubut-on?

— Oo, aduna gayud butang nga pugsadong paghinulsol. Pananglitan, aron malikayan ang mga sangputanan nga dili nako ganahan, mangayo ko nimo og pasaylo sa kadaut nga akong nabuhay kanimo, apan sa kahiladman wala gyud ko mag-usab. Ang usa ka tawo nga maalamon sa limbong magpakaaron-ingnon nga naghinulsol; molihok siya nga malimbungan, mouko sa mga tawo uban sa peke nga pagkamaayo ug mangayo sa ilang pasaylo aron malimbungan sila. Apan, bisan pa kon ang usa ka makasasala moadto sa usa ka katekista aron isulti kaniya ang iyang mga sala, tungod kay nahadlok siya nga mahulog sa mga pag-antos sa impierno, kini usab dili tinuod nga paghinulsol. Sa ato pa, alang sa ingon nga tawo, ang tumong dili kung giunsa paghinulsol, kondili kung giunsa paglikay nga mahulog sa mga pag-antos sa impierno! Ang tinuod nga paghinulsol mao ang pag-ila sa imong mga sala, pagbati og kasakit niini, pagpangayo og pasaylo sa Diyos, ug dayon pag-adto sa kumpisal. Pinaagi niini, moabot sa usa ka tawo ang langitnong kahupayan. Mao nga kanunay nakong girekomenda ang paghinulsol ug kumpisal sa mga tawo. Dili ko gayud girekomenda ang kumpisal nga mag-inusara.

Hunahuna-a kini: kung moigo ang linog, klaro nga ang mga buotan malisang pag-ayo, maghinulsol ug mausab ang ilang kinabuhi. Ang uban, bisan pa—ang kadaghanan—mabati sa ilang hunahuna sa usa ka gutlo, apan sa diha nga milabay na ang katalagman, mobalik sila sa ilang daang paagi sa kinabuhi. Busa, sa dihang gisultihan ko sa usa ka tawo nga usa ka kusog kaayong linog ang mihampak sa ilang lungsod, gipangutana nako siya: 'Busa, kusog kaayo ang pag-uyog kaninyo? Pero nakapukaw ba kaninyo kana nga linog?' — 'Oo, nakapukaw gyud!' matubag niya. 'Nakapukaw gyud kini nimo,' ingon nako, 'apan matulog ra pud ka pag-usab.'

⁹⁵ Ikumpara sa Mga Panultihon sa Pagkawalay Kalibutan ni Amahan Isaias nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 11.

Ang paghinulsol nagdala og langitnong kahupayan sa usa ka tawo

— Geronda, unsa ang langitnong kahupayan?

— Unsa ang langitnong kahupayan? Aron mas masabtan nimo kini, maghatag ko og usa ka pananglitan. Pananglitan, adunay usa ka bata nga nakadaut og barato nga butang—sama sa pagbungkag sa usa sa mga galamiton sa iyang amahan—unya masuko siya ug maghilak, tungod kay giisip niya nga dako kaayo ang kadaut nga iyang nabuhat . Apan, samtang mas dili mapahunong iyang paghilak, nga nakamatikod nga nakabuhat siya og kadaut ug nabalaka, mas gipahapuhap ug gipakalma siya sa iyang amahan: 'Ayos ra na, anak, ayaw kasubo; dili man kini dako nga problema — mupalit ta og bag-ong gamit.' Bisan pa, ang bata, sa pagtan-aw sa malumo nga gugma sa iyang amahan, mas misamot pa iyang paghilak tungod sa paghigugma. "Dili ko malikayan nga masubo," ingon niya samtang nagahilak. 'Gikinahanglan nato ning instrumento karon lang, ug nabungkag nako kini.' 'Bata ko,' gihupay pag-usab siya sa iyang amahan, 'ok ra na; daan na kana nga instrumento.' Apan nagpadayon gihapon ang kasubo sa bata. Ug samtang mas kasubo siya, mas hugot ang pagkupert kaniya sa iyang amahan sa mga bukton, nga naghalok ug naghikap kaniya. Sa samang paagi, samtang mas mag-antos ug mas masubo ang usa ka tawo tungod sa iyang pagkasalawayon o sa iyang kawalay pagpasalamat sa Diyos, nga nagahilak nga matinud-anon nga tungod sa iyang mga sala nasubo niya ang Diyos—ang iyang Amahan—mas dako ang langitnong kalipay nga gihatag sa Diyos kaniya, ug mas mapatam-is Niya ang iyang sulod. Bisan pa man adunay kasakit sa kasubo sa ingon nga tawo, adunay usab paglaum ug kahupayan niini.

Apan, bisan kinsa nga gustong makadawat sa langitnong kahupayan dili kini angay hangyoon. Kinahanglan mabati sa maong tawo ang kabug-aton sa iyang sala, maghinulsol niini, ug unya moabot ra sa iyang kaugalingon ang langitnong kahupayan. Sa usa ka higayon, sa Balaang Bukid, misulbong ang usa ka eskandalo ug ang pipila ka monghe napadaut ang dungog. Usa kanila, sa dihang nakit-an ko, misugod og ingon: 'Ah, unsa ko ka tinguha nga makita ka, aron mahupayon ko nimo.' Gusto niya nga ako ang mohupay kaniya tungod kay gisaway siya pag-ayo! Ug kinahanglan ko nga moangkon nga husto kaayo ang nakasaway kaniya! Gidungog nako kining monghe uban sa dakong katingala. Nakasala pa man siya, nangayo pa gyud og kahupayan! Kung, nga wala maghangyo og kahupayan, nagpaubos siya ug miingon, 'Nakasala ako, akong Ginoo,' nan, ang langitnong kahupayan motumaw unta sa sulod niya. Apan, samtang siya ang nasayop, gusto niya nga moingon ko og ingon ani: 'Dili man na dako kaayo nga butang, ayaw kabalaka, kay dili man kaayo grabe ang imong sala. Gawas pa, dili ikaw ra ang angay basulon; ang uban basulon pud.' Sige, sultihi ko, unsang klase nga paglipay kana? Dili kini paglipay, kondili pagpanawa. Ang langitnong paglipay naggikan sa paghinulsol.

— Geronda, kon human sa usa ka makasasala nga pagkahulog magpadayon ang usa ka tawo sa paghinulsol apan sa samang higayon mobati siya og pagkahugno sa kalag ug sa lawas, nagpasabot ba kini nga sayop ang iyang paghinulsol?

— Sa unang adlaw, matarong ang emosyonal ug pisikal nga kasakit. Apan, kung tinuod ang paghinulsol sa tawo, samtang nag-antos siya sa sulod nga kasubo ug kasakit, makasinati usab siya og langitnong kahupayan.

— Oo, apan sigurado nga dili pud nila kalimtan ang ilang sala?

— Oo, dili nila kalimtan ang ilang sala. Ang ingon nga tawo magmasubo ug malipay, magmasubo ug malipay. Ginasaway nila ang ilang kaugalingon tungod sa sala nga ilang nabuhat, ug ang Dios malumo nga gihikap sila; ginasaway nila pag-usab ang ilang kaugalingon, ug gihikap pag-usab sila sa Dios... Mao kini ang paghinulsol, nga nagdala og langitnong kahupayan sa usa ka tawo.

Bahín 4.

Ang ngitngit nga mga pwersa sa kangitngit

"Ang mga pwersa sa kangitngit walay gahum. Ang mga tawo mismo, pinaagi sa pagtalikod sa Diyos, maoy nagpalig-on kanila, kay pinaagi sa pagtalikod sa Diyos, gihatagan sa mga tawo ang yawa og gahum ibabaw kanila"

Kapitulo 1.

Mahitungod sa Bruharia

Tungod kay kanunay ko—sa akong tinguha nga matabangan ka—nagsulti kanimo bahin sa Paraiso, sa mga Anghel ug sa mga santo, karon—usab sa akong tinguha nga matabangan ka—magsulti ko kanimo og gamay bahin sa mga pag-antos sa Impyerno ug sa mga demonyo, aron mahibal-an nimo kinsa ang atong gikigbisog. Usa ka adlaw, usa ka batan-on—usa ka salamangkero gikan sa Tibet—miabot sa akong hermitage. Gisultihan ko niya og daghan bahin sa iyang kinabuhi. Sa dihang tulo pa siya ka tuig ang panuigon—bag-o pa lang siya gi-awat gikan sa suso sa iyang inahan—gihatag siya sa iyang amahan ngadto sa usa ka grupo sa traynta ka salamangkero nga Tibetan, aron siya ilang ipaila sa mga tinago sa ilang salamangka. Nakaabot na kining batan-on sa ikalabing-usa ka grado sa salamangka—ang labing taas mao ang ikalabing-duha. Sa dihang siya nahimong napulo'g unom anyos, mibiya siya sa Tibet ug nibyahe paingon sa Sweden aron makita ang iyang amahan. Didto sa Sweden, nahimamat niya ang usa ka pari nga Orthodox ug gusto siyang makig-istorya kaniya. Ang batan-ong salamangkero wala gyud kahibalo unsa ang usa ka Orthodox nga pari. Sa bulwagan diin sila nag-istorya, ang batan-on, nga gustong ipakita ang iyang gahum, misugod sa pagbuhat og lain-laing mga mahikal nga trik. Gitawag niya ang usa sa mga senior nga demonyo nga ginganlan og Mina ug miingon kaniya, 'Gusto ko og tubig.' Sa diha nga nahurot niya ang paglitok niining mga pulonga, usa sa mga baso misaka sa hangin sa kaugalingon niini, nilupad paingon sa gripo, mibukas ang gripo, napuno og tubig ang baso, ug dayon nilupad kini misulod sa siradong pultahan nga salamin paingon sa kwarto diin sila naglingkod. Gikuha sa batan-ong lalaki ang baso ug giinom ang tubig. Unya, nga wala mobiya sa kwarto, gipakita niya sa pari nga naglingkod sa iyang atubangan ang tibuok uniberso, ang langit ug ang mga bitoon. Gigamit niya ang ika-upat nga grado sa salamangka ug tuyo niyang maabot ang ika-onse nga grado. Unya gipangutana niya ang pari unsay iyang hunahuna sa tanan niyang nakita. "Kung nakasupak siya kang Satanas," ingon sa batan-ong salamangkero kanako, "pwede nako siya patyon." Apan, wala'y gisulti ang pari. Unya nangutana ang batan-ong lalaki, "Ngano man nga dili ka magpakita ug bisan unsang timaan kanako?" "Ang akong Ginoo usa ka Ginoo sa pagpaubos," tubag sa pari. Unya gikuha niya ang usa ka gamay nga krus, gibutang kini sa kamot sa batan-ong salamangkero ug miingon kaniya, 'Pagbuhat pa ug lain nga timaan.' Gitawag sa batan-ong lalaki si Mina—ang pangulo nga demonyo—apan si Mina, nga nagkurog sama sa dahon sa aspen, wala gyud makaduol kaniya. Unya gitawag sa batan-on si Satan mismo, apan si Satan, sa dihang nakita niya ang krus sa iyang mga kamot, mipakita sa parehas nga pamatasan—nahadlok siya nga moduol kaniya. Gisugo siya ni Satanas og usa ka butang lang: mobiya sa Sweden sa pinakadali ug mobalik sa Tibet. Unya gisugdan sa batan-on ang pagsaway kang Satanas: 'Karon nasabtan nako nga ang imong dakong gahum, sa tinuod, mao ang dakong kawalay-gahum.' Pagkahuman, gitudloan sa maong pari ang batan-on sa mga kamatuoran sa pagtuo. Gisultihan siya sa pari bahin sa Balaang Yuta, sa Balaang Bukid Athos ug sa ubang mga balaang dapit. Pagkahuman niyang biyaan ang Sweden, ang batan-on naghimo og peregrinasyon paingon sa Jerusalem, diin iyang nakita ang Balaang Kalayo. Gikan sa Jerusalem, mibiyahe siya paingon sa

Amerika aron silotan pag-ayo ang iyang mga Satanistang kaila ug itul-id ang ilang panghunahuna. Gihimo siya sa Diyos nga labing maayong magwawali! Gikan sa Amerika, miabot siya sa Balaang Bukid sa Athos.

Sa pagkabata, kini nga malisud nga kalag gitratara nga dili patas, busa ang Maayong Ginoo mismo ang nitabang kaniya, misulod sa iyang kinabuhi nga walay paningkamot gikan kaniya. Apan, pag-ampo para kaniya, kay ang mga salamangkero, kauban ang tanang demonyong pwersa, nagpakig-away batok kaniya. Kung nagpakig-away sila og ingon ana batok kanako — sa dihang moanha siya kanako ug mangayo og tabang — hunahunaa pa kaha kung unsa pa ka grabe sila nagpakig-away batok kaniya mismo! Sa dihang ang mga pari nag-ampo og exorcism kaniya, mubuto ang mga ugat sa bukton sa pobre nga batan-on ug modagan ang dugo. Gahigantihan sa mga demonyo ang pobre nga batan-on; apan kaniadto, sa dihang higala pa siya nila, wala siya nila dauta, kundili gitabangan pa gani siya nila ug gituman ang tanan niyang gusto. Pag-ampo. Bisan pa niana, kinahanglan mag-amping gayud siya karon, kay nasulat sa Ebanghelyo nga kon mobiya ang usa ka hugaw nga espiritu sa usa ka tawo, *'moadto ug magdala pa og pito ka laing espiritu nga mas dautan pa kaysa kaniya, ug mosulod sila ug mopuyo didto; ug ang katapusang kahimtang sa maong tawo mas dautan pa kaysa sa una.'*⁹⁶

Ang mga salamangkero usab naggamit og lain-laing demonyong 'relikyas'

— Geronda, kinsa kining mga *'manag-antos'*?⁹⁷

— mga salamangkero. Sa ilang salamangka, gigamit nila ang mga Salmo ni David, ang mga ngalan sa mga santo ug uban pa, apan gisagol kini sa pagtawag sa mga demonyo. Sa ato pa, sama sa ato, sa dihang mobasa kita sa Salmo, mangayo kita og tabang sa Dios ug modawat sa Balaang Grasya, sila, pinaagi sa paggamit sa mga salmo ug balaang butang sa susamang paagi, buhaton nila ang eksaktong sukwahi: mosalaway sila batok sa Dios, molikay sa Balaang Grasya, ug pagkahuman buhaton sa mga demonyo ang bisan unsa nga ilang pangayoon kanila. Nabalitaan ko bahin sa usa ka batan-on nga miadto sa usa ka salamangkero aron mangayo og tabang sa pag-angkon sa usa ka piho nga tumong. Ang salamangkero mitagna og usa ka butang gikan sa Salmo batok kaniya, ug nakabot sa batan-on ang iyang gusto. Apan, dili pa madugay, ang pobre nga batan-on misugod na og huyang, natunaw sama sa kandila. Unsa kaha man ang gibuhay sa salamangkero?

Gikuha niya ang pipila ka mani ug liso sa iyang palad ug gisugdan niyang binasa ang Salmo 50 ibabaw sa batan-on. Sa dihang gipahayag niya ang mga pulong: *"Halad ngadto sa Dios,"*⁹⁸ gipilo niya ang iyang kamot ug gilabay ang mga mani ug liso nga iyang gihuptan, aron maghalad sa mga demonyo aron matubag ang iyang hangyo. Busa, pinaagi sa Tabla sa mga Salmo, kini nga salamangkero misupak ug nagpasipala sa Dios.

— Geronda, ang uban sa mga nagpraktis og mahika naggamit og krus, mga ikon...

— Oo, nasayud ko ana. Gikan niini, makita nato unsa ka dakong limbong ang nag-umol sa ilang tanang lihok! Pinaagi sa paggamit og balaan nga mga butang, ginadani nila ang mga walay swerte nga tawo ngadto sa usa ka bakak nga dalan. Makita sa mga tawo nga ang mga salamangkero mosiga og kandila, 'maga-ampo' sa atubangan sa mga ikon, ug magbuhay og ingon ana nga mga lihok — ug mosalig sila niining mga manlimbong. Usa ka lalaki ang nagsulti kanako nga sa lungsod diin siya nagpuyo, usa ka Turko nga babaye ang nagbutang og ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa usa ka bato ug karon gitawag na kini nga bato nga 'bato nga motabang sa mga tawo'. Wala niya giingon nga ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios ang motabang sa mga tawo, kundili iyang giangkon nga ang bato maoy motabang kanila. Naglibog niini ang mga Kristohanon nga makakita

⁹⁶ Mateo 12:45.

⁹⁷ Tan-awa ang The Book of Canons. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 101. ika-61 nga Kanon sa Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho.

⁹⁸ Salmo 50:19.

sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Ang mga anaa kanila nga masakiton mudagan ngadto niining bato, nagtuo nga makadawat sila og tabang gikan niini, ug unya buhaton na sa yawa ang bisan unsa nga iyang gusto kanila. Kay sukad sa higayon nga miingon ang Turkong babaye nga dili kini ang Inahan sa Dios kondili bato nga motabang sa mga tawo, dali dayon mosulod ang yawa, kay kining mga pulonga usa ka buhat sa pagdumot batok sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Mibulag ang grasya sa Dios gikan sa mga tawo, ug magsugod ang pagpanag-iya. Busa ang mga Kristohanon mudagan nga walay pagduha-duha ngadto sa bato, naglaum nga kini makatambal kanila—ang bato, kauban ang tangalashka! Ug sa katapusan, mapinsala sila, kay giunsa man kaha makadawat og tabang ang usa ka tawo gikan sa yawa? Kung kining mga tawo adunay bisan gamayng sentido kumon, mohunong unta sila aron hunahunaon: ang Turko nga babaye usa ka Muslim; unsa kaha nga kalabotan ang iyang mahimo sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios? Bisan pa og moingon kining Turka nga babaye nga ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios motabang sa mga tawo, angay gihapon pangutan-on: unsa kaha ang iyang koneksyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga usa man siya ka Muslim? Ug labi na gayud kay, sumala sa iyang giangkong, bato man diay kini nga nakapaayo sa mga tawo! Pagkadungog nako niining istoryaha, gisugo nako ang usa sa akong higala nga ipahibalo ang mga may katungdanan sa Administrasyong Diyosesis sa siyudad diin kini nahitabo ug buhaton ang gikinahanglan nga mga lakang aron mapanalipdan ang mga tawo gikan niining dautang buhat.

— Geronda, nangayo ang mga tawo og rosaryo...

— Kung mangayo ang mga tawo og amuleto, mas maayo nga hatagan sila og krus. Ayaw paghimo og amuleto, kay bisan ang mga salamangkero naggamit na niini karon. Sa gawas, ibutang nila ang usa ka ikon o krus sa amuleto, apan sa sulod, ibutang nila ang tanang matang sa mahiwagang butang. Makita sa mga tawo ang ikon o krus sa gawas ug malibog sila. Pipila ka adlaw lang ang milabay, gidala sa usa ka tawo kanako ang usa ka supot sa pag-ampo nga ilang gikuha gikan sa usa ka Turko nga ginganlan og Ibrahim. Na-embroidery ang usa ka krus sa gawas niining supot sa pag-ampo. Gisultihan ko bahin sa usa ka partikular nga salamangkero, nga walay bisan gamayng kahadlok sa Dios, nga nagalukot sa nagkalain-laing gagmay nga mga ikon ngadto sa usa ka tubo ug nagbutang sa sulod niini og lana, gagmay nga piraso sa kahoy, mga dagum, nagkalain-laing mga butil ug susamang mga butang.⁹⁹ Sa dihang gisaway sa Simbahan kini nga salamangkero, miangkong siya nga usa ka medium. Ug tungod kay gihatagan og kagawasan ang mga medium sa among nasud, nagpadayon siya sa pagbuhat sa bisan unsang gusto niya. Miingon ko sa usa ka lalaki nga naangolan niining salamangkero: 'Adto ug magkumpisal, kay naa ka sa ilawom sa impluwensya sa demonyo.' Miadto siya sa kumpisal balik-balik, unya mibalik siya kanako ug miingon: 'Wala koy nabati nga kalainan tali sa akong kahimtang karon ug sa wala pa ko makumpisal.' — 'Paminaw, basin nagbitbit ka ug butang nga gihatag kaniyo sa sayop nga tawo?' — pangutana nako kaniya. "Oo," matud niya, "naa koy gamay nga kahon nga dala nako, nga mura'g Ebanghelyo, nga gihatag niya nako." Gikuha nako ang kahon gikan kaniya, gibuksan kini ug nakit-an nako ang nagkalain-laing baluktot nga gagmay nga mga ikon sa sulod. Sa dihang gilukot-lukot nako kini, nakit-an nako ang mga butil sa rosaryo, mga tipik sa lana, mga pilas sa kahoy ug susamang mga butang sa sulod! Sa diha nga gikuha nako kana nga gamay nga kahon gikan sa pobre nga tawo, napalaya siya gikan sa impluwensya sa yawa. Makita nimo kung unsa ka malimbungon nga yawa siya!

Ang mga walay swerte magbitbit og ingon ani nga mga amuleto ug talismán sa ilang kaugalingon, aron kuno makadawat og tabang, ug sa katapusan sila ang mag-antos. Kadtong mga naipit sa mga salamangkero, nga nakadawat og ingon ani nga mga mahiwagang butang gikan kanila

⁹⁹ Ang Kanon 61 sa Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho nagmando nga ang mga naghimo og panalipod nga amuleto pagasumpoan og unom ka tuig nga penitensya, ug kon magpabilin silang dili maghinulsol, pagabuwagon sila gikan sa Simbahan. Ang kanon nagtumong sa mga salamangkero nga naghimo og amuleto o talismán diin ilang gibutang ang nagkalain-laing mahiwagang butang (pananglitan, buhok, lana, kuko, bukog sa bitin o paniki, ug uban pa). Una, ginapasakop sa mga salamangkero kining mga butanga sa impluwensya sa demonyo pinaagi sa salamangka.

isip usa ka 'panalangin', kinahanglan sunogon kining mga butanga ug ilubong ang abo sa yuta o itambog sa dagat. Pagkahuman, kinahanglan moadto ug magkumpisal ang ingon nga mga tawo. Mao ra kini ang paagi aron makagawas sa impluwensya sa demonyo. Sa usa ka higayon, usa ka batan-ong lalaki ang miabot sa akong payag nga anaa sa grabe kaayo nga kahimtang sa daghang aspeto. Nag-antos siya sa pisikal ug mental sulod sa kapin sa upat ka tuig. Nanginabuhi siya sa makasasalaon nga paagi, ug bag-ohay lang gisirado niya ang iyang kaugalingon sa balay, nga dili mosugot nga makigkita sa bisan kinsa. Duha sa iyang mga higala, nga kanunay mibisita sa Banal nga Bukid, nakahimo sa dakong kalisud sa pagdani kaniya nga mouban kanila. Gibuhat nila kini aron madala siya kanako. Nisakay sila og barko gikan sa Uranopolis paingon sa Daphne¹⁰⁰. Sa matag higayon nga ang barko mohunong sa lain-laing mga monasteryo sa Banal nga Bukid, ang batan-on nga lalaki mahugno sa kakapoy sa deck sa barko. Ang iyang mga higala ug ang mga monghe nga naa sa barko naningkamot sa pagpabuhi kaniya pinaagi sa pag-ulit sa Pag-ampo ni Hesus. Sa dakong kalisud, nadala nila siya sa akong kaliva. Ang pobre nga batan-on misugid sa iyang kasingkasing kanako ug gisulti ang iyang kinabuhi. Sa pagkahibalo nga nag-antos siya sa usa ka matang sa demonyong impluwensya, gisugo nako siya nga moadto sa usa ka espirituhanong amahan sa Bukid Athos, buhaton bisan unsa ang isugo kaniya, ug sa ingon nga paagi siya pag-ayoon. Sa tinuod, miadto siya ug nagkumpisal. Pagbalik nila gikan sa Athos, sa dihang misakay sila sa barko, gisultihan sa batan-on ang iyang mga higala nga gisugo siya sa espirituhanong amahan nga ilabay sa dagat ang talisman nga gihatag kaniya sa usa ka kaila, nga kanunay niyang gidala. "Dili nako kini ikalabay!" matod sa pobre nga batan-on. Bisan pa sa ilang pag-awhag kaniya sa pagbarog ug paglabay sa talisman sa dagat, mura siya'g nahimong bato ug wala gyud siya makabarog gikan sa iyang lingkoranan. Unya, sa dakong kalisud, gidala nila siya paingon sa deck. Sa tabang sa iyang mga higala, gikuha sa batan-on ang maong talismang demonyo gikan sa iyang kaugalingon. Wala na gani siyay kusog aron ilabay kini sa dagat. Gibuka lang niya ang iyang kamot, ug ang talismang demonyo nahulog sa dagat sa iyang kaugalingon. Sa karon dayon, nabati niya nga nakagawas na ang iyang mga kamot ug ang iyang gikapoy nga lawas dayon nakabawi sa kusog. Puno sa kinabuhi, ang batan-on misugod og lukso-lukso sa barko sa kalipay, unya midagan aron sulayan ang kusog sa iyang mga kamot sa puthaw nga hawakan ug sa lawas sa barko.

Ang mga nagpraktis og kulto naghimo usab og daghang bakak

— Geronda, makadawat ba ang mga salamangkero og bisan unsang pahibalo bahin sa mga tawo, bahin sa mga panghitabo nga nagakahitabo, ug uban pa?

— Mahitabo nga makakat-on sila og pipila ka butang gikan sa yawa, apan sila usab ang naghimo sa kadaghanan. Kamo nga nagbuhat sa inyong mga katungdanan sa archondarion,¹⁰¹ kinahanglan magbantay. Dili ninyo pasagdan nga makagawas sa kontrol ang mahitabo didto. Kinahanglan ninyo bantayan ang klase sa mga tawo nga mibisita sa monasteryo, kay basin adunay usa ka tawo nga nagpraktis og salamangka nga moanha. Makatingala ba kini kaninyo? Sa usa ka higayon, duha ka tawo nga nagpraktis og salamangka ang miabot dinhi alang sa usa ka tibuok gabii nga pagbantay. Gikabugos nila ang mga tawo ug gilibog sila. Gidani nila ang tanan pinaagi sa pag-angkon nga nakigkontak sila kang Metropolitan Augustine.¹⁰² Gisultihan nila ang usa ka babaye: "Gipanghimaraot ka. Moanha kami sa inyong balay ug tangtangon namo ang sumpa gamit ang krus nga among dala." Ug sa dihang makita sa mga tawo nga ang mga salamangkero moanha sa pagbantay ug maghisgot og espirituhanong mga butang, naghunahuna sila: "Kung motambong man gani sila sa pagbantay, siguro mga tawo sila sa pagtuo" — ug ilang gibuksan ang ilang mga kasingkasing sa mga manlimbong. Giunsa nila paglimot sa hunahuna sa mga tawo pinaagi sa ilang mga bakak! Usa ka ingon nga bakakon, nga gustong limbongan ang usa ka batan-ong babaye, miingon kaniya: 'Si Padre

¹⁰⁰ Daphne – ang pangunang pantalan sa Bukid Athos. – *Nota sa maghubad.*

¹⁰¹ Archondariki – ang dapit sa pagdawat sa mga bisita sa mga Griyegong monasteryo. – *Nota sa maghubad.*

¹⁰² Augustine (Kandiotis) (natawo niadtong 1907) – Metropolitan sa Florina gikan sa 1967 hangtod 1999. – *Nota sa tighubad.*

Paisius nakakita og panan-aw nga magminyo kita. Busa kuhaa kini nga gamay nga butang ug isul-ob kini sa imong liog. Apan ayaw tan-awa sa sulod niini! Ug gihatagan niya siya og usa ka klase nga talismán sa salamangka. Maayo na lang, wala kini gisul-ob sa batan-ong babaye. 'Oh, apil diay si Padre Paissius sa ingon ani nga "mga gamit-gamit"!' miingon siya nga nasuko. Wala magduha-duha, mipahimutang siya sa lamisa ug misulat ug sulat para nako—puno sa bastos nga mga pulong. Upat ka pahina nga limpyo ang sinulat! Gilaotan ko niya gamit ang pinakabastos nga mga pulong! "Sige, sulti lang, sulti lang," akong gipang-ingungut sa akong kaugalingon samtang gibasa nako ang sulat, "dili man ni dako kaayong butang. Para nako, ang imong pag-insulto sama ra sa pahid — kay sa katapusan, wala ka magpa-limbong ug wala nimo gisul-ob kana nga demonyong amuleto!"

— Nakaila ba siya nimo, Geronda?

— Dili, wala niya ko mailhi. Ug wala pud ko mailhi kanila: dili siya ni kana nga manlimbong.

Demonyong salamangka

— Geronda, unsa imong gisulti sa mga estudyante nga miadto kanimo karon ug nagsulti nga nagpatawag sila ug espiritu?

— Unsa man ang ilang isulti? Ang unang gibuhay nako mao ang pagpasidaan kanila og tarong! Human sa tanan, ang tanan nilang gibuhay sama sa pagsalikway sa Kristohanong pagtuo. Sa diha-diha nga tawgon sa mga tawo ang yawa ug dawaton siya, ilang gisalikway ang Diyos. Mao nga akong gisugyot kanila, una sa tanan, nga maghinulsol, maghimo og matinud-anong pag-ako sa sala, ug mag-amping pag-ayo sa umaabot: moadto sa simbahan, modawat sa Banal nga Komunyon uban sa panalangin sa ilang kumbinsador, aron sila makabuhi og putli nga kinabuhi. Apan sa kaso niining mga estudyante—tungod kay mga bata pa man sila—aduna'y mga hinungdan nga makapamenos sa ilang sala. Gibuhay nila kini nga daw dula lang. Kung hamtong na sila, ang ingon nga pamatasan makadaot unta pag-ayo kanila: nakab-ot unta sa yawa ang dakong gahum ibabaw nila. Apan nakadaot na siya sa tanan niining mga bata.

— Geronda, unsa man gyud ilang gibuhay?

— Ang gibuhay sa kadaghanan sa mga tawo... Magbutang sila ug baso nga tubig sa lamesa ug magdibuho ug lingin palibot niini gamit ang mga letra sa alpabeto: alpha, beta, gamma ug uban pa. Unya, ilang ituslob ang ilang mga tudlo sa tubig ug tawgon ang espiritu, mao ang yawa. Magsugod ang baso sa paglihok sa ibabaw sa lamesa, mohunong sa atubangan sa mga letra, ug sa ingon niini maporma ang mga pulong. Ang mga bata nga miabot karon nagpatawag og espiritu ug, sa pag-abot niini, nangutana: 'Ana ba'y Diyos?' — 'Walay Diyos!' — tubag sa yawa. 'Ug kinsa ka?' — pangutana sa mga bata. 'Satanas!' — tubag niya. 'Ug ana ba'y Satan?' — pangutana sa mga bata. 'Oo, anaay!' matud niya. Katingalahan kaayo nga walay pulos! Wala'y Diyos, apan anaay diyablo! Ug sa sa dihang nangutana pag-usab sila kaniya kung anaay Diyos, mitubag siya: 'Oo, anaay.' Una oo, unya dili. Busa bisan ang mga bata mismo wala kabalo unsa ang buhaton niini. Giplano kini sa Diyos aron matabangan sila. Ug unya usa ka batang babaye sa ilang grupo ang miadto ug gipikas ang maong salamin. Gipikas niya kini pinaagi sa probidensya sa Diyos, aron ang uban pang mga bata makabawi usab sa ilang paghuna-huna.

Karon, daghang mga tawo, nga gustong makadaot sa uban, moadto sa mga salamangkero nga naggamit og mga manika nga waks. Ang mga manika nga waks sama ra sa mga dulaan; kalingawan kini sa mga salamangkero.

— Geronda, unsa man ilang buhaton sa manika?

— Naghimo sila og manika gikan sa kandila nga sama sa tawo. Kung moanha ang mga tawo kanila ug mangayo, pananglitan, nga pabulagon ang ilang kaaway, motuslok sila og dagom sa mata sa manika samtang gipangalan ang tawo nga gusto nilang pabulagon. Naga-himo usab sila og ubang demonyohan nga mga buhat. Ug kung ang tawo nga gipaka-sumpa ingon ana magkinabuhi sa sala ug dili magkumpisal, nan ang demonyohanong impluwensya motandog sa ilang mga mata. Grabe

kaayo ang kasakit nga mura'g mobuto na ang ilang mga mata gikan sa lungag! Gitan-aw sa mga doktor ang tawo, apan wala silay makit-an nga sayop.

Ug unsa kadako sa kadaut nga ginabuhat sa mga medium, psychic, clairvoyant ug uban pa sa mga tawo! Dili lang nila kuhaan ang mga tawo sa ilang kuwarta, guba pa gyud nila ang mga pamilya. Pananglitan, moadto ang usa ka tawo sa usa ka clairvoyant ug isulti kaniya ang iyang mga problema. "Tan-awa," tubag sa clairvoyant, "usa sa imong mga paryente nga babaye, medyo itom ang panit ug mas taas gamay kaysa kasagaran, nagpanghimaraot kanimo." Magsugod ang tawo sa pagpangita og usa ka tawo sa iyang mga paryente nga mohaom niining talagsaong mga kinaiya. Imposible nga walay bisan usa sa iyang mga paryente nga adunay gamayng pagkapareho sa babaye nga gihulagway sa salamangkero. 'Ah,' ingon sa lalaki, nga nakit-an na niya ang 'salaan' sa luyo sa iyang pag-antos. 'Mao diay siya ang nagpahamtang ug sumpa kanako!' Ug napuno siya sa kasuko batok niining babaye. Apan ang pobre nga babaye wala gyud'y ideya ngano siya kasuko kaniya. Tingali nakatabang pa gani siya kaniya, apan nagbukal ang iyang kasuko batok kaniya ug dili na gani niya gusto makita siya! Unya mobalik siya sa salamangkero, nga miingon: 'Mao na, kinahanglan nato tangtanganon kini nga sumpa gikan kanimo. Aron mabuhat kana, kinahanglan ka mobayad nako ug gamay nga kuwarta.' — 'Mao na,' ingon sa nalibog nga lalaki, 'kay nahibal-an na niya kinsa ang nagbutang sa sumpa nako, kinahanglan nako siyang bayaran!' Ug gihatag niya ang kuwarta.

Nakita ba nimo unsay buhaton sa yawa? Naghimo siya og mga tukso. Samtang ang usa ka maayong tawo — bisan pa masayud siya nga adunay nakabuhat og dautan sa uban — dili gyud niya isulti sa biktima: 'Si kinsa man ang nakadaut nimo.' Dili, paninguha siya nga motabang sa nabiktima. 'Paminaw, ' ingon niya kanila, 'ayaw tugoti nga magdaug ang negatibong hunahuna kanimo. Adto ug magkumpisal, ug ayaw kahadlok sa bisan unsa.' Sa ingon niini, natabangan niya ang duha ka partido. Kay ang nakapasakit sa iyang silingan, sa diha nga makita niya kung giunsa siya pagtratar sa lain uban sa pagkamaayo, maghunahuna-hunahuna — sa labing maayong kahulugan sa pulong — ug maghinulsol.

Ang yawa dili gayud makabuhat og maayo

— Geronda, makahimo ba ang usa ka salamangkero sa pag-ayo sa masakiton?

— Aron makahimo ang salamangkero sa pag-ayo sa masakiton? Ang usa ka tawo nga gipanglutos sa demonyo mahimong 'ma-ayo' sa salamangkero — pinaagi sa pagpadala sa maong demonyo ngadto sa lain nga tawo. Sa katapusan, magkasinabtanay ug magkasuod ang salamangkero ug ang yawa. Ingon sa salamangkero sa yawa: 'Gawas ka niining tawoha ug sulod ka sa kana.' Sa laing pagkasulti, sa pagpahawa sa demonyo gikan sa usa ka tawo nga naa sa impluwensya niini, kasagaran ipadala kini sa salamangkero ngadto sa usa sa ilang paryente o kaila nga nagtugot sa yawa nga makabaton og gahum ibabaw nila. Unya ang tawo nga gihuptan moingon: 'Nag-antos ko, apan si kinsa-kinsa nga mananambal ang nag-ayo kanako.' Nagserbisyo kini isip libre nga pagpasikat para sa salamangkero. Apan sa katapusan, ang demonyo nga mibiya sa tawo nagpadayon sa pagpanlupig sa iyang mga paryente ug kaila. Pananglitan, tungod kay naimpluwensyahan sa demonyo, nahimong kulako ang usa ka tawo. Mahimo sa salamangkero nga ipahawa ang demonyo gikan niadtong tawo ug ipadala kini sa lain nga tawo. Sa ingon niini, motindog ang kulako nga tawo. Apan, kung nahimong kulako sila tungod sa aksidente, dili sila matambalan sa salamangkero.

Gisultihan ko kaniadto nga adunay usa ka babaye nga 'nag-ayo' sa mga masakiton gamit ang nagkalain-laing balaan nga [mga simbolo ug butang]. Sa pagkadungog nako sa iyang gibuhat, nabighani ko sa ka-inobatibo niini—ang limbong sa yawa. Sa iyang mga sesyon, ang mangkukulam mokuha og krus sa iyang mga kamot ug moawit og nagkalain-laing mga himno sa simbahan. Pananglitan, mo-awit siya og '*O Birhen Inahan sa Dios*' ug sa pag-abot niya sa mga pulong nga '*Bulahan ang Bunga sa imong Tiyan*', mosip-on siya tupad sa krus; sa ingon niini, nagpasipala siya kang Kristo, ug mao kana ang hinungdan nganong motabang kaniya ang tangalashka. Sa ingon niini siya 'nag-ayo'—pananglitan, gikan sa mental nga kasakit [depresyon]—sa pipila ka mga tawo nga

nagkasakit tungod sa impluwensya sa demonyo. Dili makatambal ang mga doktor niining mga tawo, apan siya 'nagtambal' kanila tungod kay iyang gipahawa ang demonyo nga nagpabug-at sa ilang mga kalag. Ug unya iyang ipadala kana nga demonyo ngadto sa lain nga tawo. Bisan pa, daghan sa mga masakiton ang nagtan-aw niining salamangkero ingon usa ka balaan! Mangayo sila sa iyang tambag, samtang siya hilom nga nagadaot sa ilang mga kalag ug nagaguba niini.

Kinahanglan magbantay kita. Kinahanglan malayo kita sa mga salamangkero ug sa salamangka, sama sa paglikay nato sa kalayo o sa mga bitin. Dili nato angay ilibog ang usa sa lain. Ang Yawa dili gyud makahimo og maayong butang. Makahimo ra siya sa pag-'ayo' sa mga sakit nga siya mismo ang nagpahinabo.

Nakahibalo ko og usa ka ingon nga kaso. Usa ka batan-on nga lalaki na-involve sa usa ka salamangkero ug nagsugod usab og pagpraktis og salamangka. Unya siya nagkasakit, ug sa katapusan gidala sa ospital. Nipabilin siya sa ospital sulod sa pipila ka bulan, ug ang iyang amahan naggasto og daghang kuwarta, kay niadto nga panahona wala pay health insurance o bisan unsang susama niini. Gisulayan sa mga doktor nga pangitaon ang hinungdan sa iyang sakit, apan wala gyud sila makit-an. Grabe kaayo ang pagka-grabe sa kahimtang sa batan-on. Unsa kaha ang gibuhay sa yawa niadto? Nagpakita siya niining batan-ona nga nagsuot sa dagway sa Honest Forerunner — ang patron santo sa ilang lugar. Ang 'Honest Forerunner' miingon sa masakiton: 'Ayuhon tika kung magtukod ang imong amahan ug simbahan.' Gisultihan sa batan-on ang iyang amahan bahin sa panan-awon, ug miingon ang nabalaka nga amahan: 'Iyang anak man gihapon siya. Ihatag nako ang tanan nakong gipanag-iyay, basta mobalik lang ang iyang panglawas.' Busa, nagsaad ang amahan sa batan-on nga magtukod og simbahan isip pasidungog kang Honrado nga Munaong Nagauna. Gibyaan sa yawa ang batan-on, ug mibalik ang iyang panglawas. Ang yawa nakahimo... "milagro"! Human sa pagka-ayo, miingon ang amahan sa batan-on: "Nisaad ko nga magtukod og simbahan, ug karon miabot na ang panahon aron tumanon kana nga saad." Kining mga tawo wala'y igong kuwarta, ug aron matukod ang simbahan, ilang gibaligya ang tanan nilang yuta. Nabangkarote ang amahan sa batan-on, ug ang tanan niyang mga anak nahimong walay puy-anan. "Pabaya na ning Ortodoksiya!" ingon nila sa kasuko ug nahimong mga Saksi ni Jehova. Nakita ba nimo unsay buhaton sa yawa? Lagmit, wala pa gyud maglungtad ang mga Saksi ni Jehova sa maong dapit kaniadto, ug naghimo siya og paagi aron itanom usab didto ang sagbot sa mga Saksi ni Jehova!

Sa unsang kahimtang adunay gahum ang salamangka?

— Geronda, sa unsang mga kahimtang adunay gahum ang salamangka?

— Sa higayon nga molihok na ang kulto, nagpasabot kini nga gihatagan sa tawo ang yawa og gahum ibabaw kaniya. Sa laing pagkasulti, naghatag sila sa yawa og seryosong hinungdan aron molihok ug wala nila pag-ayo sa ilang kaugalingon pinaagi sa paghinulsol ug pag-ikumpisal. Kung ang usa ka tawo moadto sa kumpisal, dili siya masamdan bisan pa og gipanglabay gayud kaniya ang sumpa. Kay kung ang usa ka tawo moadto sa kumpisal ug putli ang kasingkasing, dili makig-uyon ang mga salamangkero sa yawa aron samdan siya.

Usa ka adlaw, miabot sa akong payag ang usa ka tunga-tunga na nga panuigon nga lalaki. Nia siya nga hambog ug walay hiya ang iyang batasan. Sa dihang nakita ko siya gikan sa gilay-on, nasabtan nako nga naimpluwensyahan siya sa usa ka demonyo. "Niabot ko aron matabangan nimo ako," ingon niya kanako. "Amo akong pag-ampo para nimo, kay dugay na ko nga nag-antos sa grabeng kasakit sa ulo ug wala'y makita nga sayop ang mga doktor." "Aduna'y demonyo sa sulod nimo," tubag nako. "Misulod kini nimo tungod kay gihatagan nimo ang yawa og gahum ibabaw sa imong kaugalingon." "Dili, wala ko'y gibuhay nga ingon ana," iyang gisulayan pagpahibalo kanako. "Wala ka ba'y buhata ana?" ingon nako. "Unsa man kaha sa higayon nga imong gilimbongan ang babaye—nakalimot ka na ba? Niadto siya sa usa ka salamangkero ug nagpabuhay ug sumpa batok nimo. Karon, adto ug hangyos siya nga imong gilimbongan og pasaylo, unya moadto ka sa kumpisal. Gawas pa niana, kinahanglan nga basahon kanimo ang mga panalangin sa pag-awhag sa espiritu

(incantatory prayers) aron ka maayo. Apan kung dili ka makasabot, dili nimo maila ang imong sala ug dili ka maghinulsol niini, bisan pa man magtigom ug mag-ampo para nimo ang tanang mga confessor sa tibuok kalibutan, dili gihapon ka biyaan sa demonyo." Kung adunay mga tawo nga moanha kanako nga walay bisan gamayng pag-ulaw, direkta ko silang pakig-istorya, ug isulti ang tinuod nga kahimtang.

Usa pa ka lalaki ang nagsulti kanako nga ang iyang asawa gipuy-an sa usa ka hugaw nga espiritu; siya ang hinungdan sa grabeng kagubot sa balay, mubangon sa gabii, mopukaw sa tibuok pamilya ug baliktaron ang tanan. 'Naga-kumpisal ka ba?' pangutana nako kaniya. 'Dili,' tubag niya. 'Siguro,' ingon nako kaniya, 'nga gihatagan nimo ang yawa og gahum ibabaw nimo. Dili man ni mahitabo kung walay hinungdan.' Nagsugod kining lalaki og sulti kanako bahin sa iyang kaugalingon, ug sa katapusan nadiskubre namo ang hinungdan sa nahitabo sa iyang asawa. Nasuta nga mibisita siya sa usa ka hodja, nga, 'alang sa swerte', naghatag kaniya og tubig aron isabwag sa iyang palibot sa balay. Wala gihatagan niining tawo og bili kining demonyong pagsabwag. Ug unya, nagbuhat gyud og kagubot ang yawa sa iyang balay.

Unsaon pagbuak sa kulto?

— Geronda, kung ang kulto nakaapekto sa usa ka tawo ug nakab-ot na ang gahum niini kanila, giunsa sila pagpalaya gikan niini?

— Malaya ang usa ka tawo gikan sa kulto pinaagi sa paghinulsol ug pag-ikumpisal. Kay una sa tanan, kinahanglan maila ang hinungdan nganong nakahimo og epekto ang kulto sa usa ka tawo. Kinahanglan niyang ilhon ang iyang sala, maghinulsol ug mag-ikumpisal niini. Pila kaha ka mga tawo, nga gipang-antos sa sumpa nga gibubo kanila, ang moanha kanako sa akong selda ug mangayo: 'Amo ko pag-ampo, aron makagawas ko niining pag-antos!' Mangayo sila sa akong tabang, apan dili nila tan-awon ang ilang kaugalingon, ni paningkamotan nga masabtan kung asa nagsugod ang dautang nagpahirap kanila — aron ilang matangtang kana nga hinungdan. Sa laing pagkasulti, kinahanglan masabtan niining mga tawo kung asa sila nasayop ug ngano nga nakab-ot sa dautang gahum ang ilang kinabuhi. Kinahanglan sila maghinulsol ug moadto sa kumpisal aron matapos na ang ilang pag-antos.

— Geronda, unsa kaha kung ang usa ka tawo nga gisumpa moabot sa kahimtang nga dili na niya matabangan ang iyang kaugalingon? Pasabot, kung dili na siya makakumpisal o makig-istorya sa pari? Matabangan ba siya sa uban?

— Ang ilang mga hinigugma mahimong magdapit ug pari sa balay aron siya makahatag sa Sakramento sa Pag-uyon sa mga Masakiton sa maong tawo o maghimo ug pag-ampo nga adunay binerbena. Ang usa ka tawo nga anaa sa ingon ani nga kahimtang angay hatagan ug binerbena nga imnon, aron ang dautang gahum mosurong bisan gamay ug makasulod si Kristo kaniya, bisan gamay ra. Usa ka babaye, nga ang iyang anak naa sa kahimtang nga imong gihulagway, mibuhay niini, ug nakatabang kini sa bata. Gisultihan ko niya nga ang iyang anak nag-antos kaayo tungod kay gisumpa siya. 'Kinahanglan siyang mo-kumpisal,' akong tambag kaniya. 'Padri,' matod niya, 'apan unsaon man niya pag-ikumpisal nga anaa siya sa ingon ana nga kahimtang?' 'Busa,' ingon nako kaniya, 'hangyoa ang imong kumpisador nga moanha sa inyong balay aron mag-alagad sa pag-ampo alang sa bendisyon sa tubig, ug hatagi ang imong anak og pipila niining balaan nga tubig aron imnon. 'Pero imo ba kini imnon?' 'Imo,' matud niya. 'Maayo,' ingon nako, 'sugdi sa serbisyo sa pagbendisyon sa tubig, ug dayon paningkamoti nga makig-istorya ang imong anak sa pari. Kung siya mo-kumpisal, mapalayas niya ang yawa gikan kaniya.' Ug tinuod gayud, gipatuman sa babaye ang akong tambag, ug natabangan ang iyang anak. Paglabay sa mubo nga panahon, nakakumpisal siya ug nabawi ang iyang panglawas.

Ug nahibalo ka ba unsay gihimo sa usa ka lain nga babaye nga dili swerte? Ang iyang bana nailad sa mga salamangkero ug dili gani magsul-ob ug krus sa iyang liog. Aron lang makatabang gamay

sa iyang bana, nagtahi siya ug gamay nga krus sa kwelyo sa iyang amerikana. Usa ka adlaw, kinahanglan moagi sa taytayan ang iyang bana paingon sa pikas daplin sa suba. Sa diha nga misaka siya sa taytayan, nakadungog siya og tingog nga nag-awhag kaniya: "Anastasius! Anastasius! Tangtanga ang imong dyaket aron makatawid ta sa tulay nga mag-uban ." Maayo na lang, tugnaw kaayo ang panahon, ug mitubag siya: "Tangtangan nako? Katugnaw kaayo!" — "Tangtanga kini," gihangyo pag-usab siya sa maong tingog, "tangtanga aron makatawid ta sa tulay." Lumayas ka sa impyerno, diyablo! Gusto siya itaktak sa yawa gikan sa taytayan ngadto sa suba, apan wala niya kini mabuhat tungod kay nagsul-ob ang lalaki og krus. Sa katapusan, napugos lang sa yawa ang pobre nga lalaki nga moadto sa tumoy sa taytayan. Nangita ang iyang pamilya tibuok gabii ug sa katapusan nakit-an siya nga naghigda sa taytayan. Kung dili lang unta kaayo tugnaw, tangtangan unta niya ang iyang dyaket, unya ihaboy siya sa yawa sa suba. Kining tawoha naluwas tungod sa krus nga gisul-ob sa iyang sinina. Ang iyang pobre nga asawa usa ka babaye nga matinud-anon sa pagtuo. Sa katapusan, kung wala siyay pagtuo, magsul-ob pa kaha siya og krus sa sinina sa iyang bana?

Ang kolaborasyon sa mga salamangkero ug demonyo

— Geronda, dili ba makatabang ang usa ka tawo nga adunay pagkabalaan sa usa ka matang sa salamangkero?

— Unsaon man niya pagtabang kaniya? Nagaingon ka sa usa ka tawo nga gamay ra ang iyang kahadlok sa Diyos nga mag-amping, kay pinaagi sa ingon ana nga pagkinabuhi, nagpadulong siya sa sayop nga dalan — ug ang ingon ana nga tawo, bisan pa sa iyang kahadlok sa Diyos, magpadayon gihapon sa pagbuhat sa iyang gusto. Ug unsa pa kaha ang masulti bahin sa usa ka salamangkero nga kauban sa yawa! Unsaon man nimo pagtabang sa ingon ana nga tawo? Mahimo ka mosulti kaniya bahin sa espirituhanong mga butang, apan magpabilin gihapon siya uban sa yawa. Dili gyud nimo matabangan ang usa ka salamangkero. Kung imo lang unta basahon ang Pag-ampo ni Jesus sa iyang atubangan — unya basin malibog ang demonyo ug dili na makahimo ang salamangkero sa iyang buhat.

Aduna'y usa ka tawo nga masakiton. Ug busa usa ka salamangkero—usa ka manlimbong nga pinakagrabe sa klase—miadto sa iyang balay aron 'motabang'. Apan ang masakiton nga tawo nag-ulit-ulit sa Pag-ampo ni Jesus. Siya usa ka yano kaayo nga tawo ug wala niya nahibaloan nga ang miadto kaniya usa ka salamangkero. Mao nga ang Dios misulod sa nahitabo. Tan-awa unsay gitugot sa Dios nga mahitabo, aron masabtan sa maong walay swerte nga tawo kinsa iyang kaatbang. Ang masakiton nga tawo nag-ampo sa Pag-ampo kang Jesus, ug ang mga demonyo misugod sa pagbugbog sa salamangkero, mao nga ang salamangkero mismo misugod sa pag-ampo og tabang gikan sa mismong tawo nga iyang giduaw sa balay aron 'tambalan'!

— Geronda, nakita ba gyud sa masakiton ang demonyo sa iyang kaugalingong mga mata?

— Wala niya makita ang demonyo; nakita niya nga usa ka dili masukod nga butang ang nahitabo. Ang salamangkero nagasinggit, 'Tabangi ko!' — nagalukso-lukso sa salog, natumba, nagpanagang sa iyang kaugalingon gamit ang iyang mga bukton gikan sa mga hampak sa dili makita nga mga kaaway. Busa ayaw paghunahuna nga sayon ang kinabuhi sa mga salamangkero ug nga buhaton gayud sa mga demonyo ang bisan unsa nga imong pangayoon kanila. Igo na para sa mga demonyo nga ang mga salamangkero misalikway kang Kristo bisan kaisa lang. Sa sinugdan, ang mga salamangkero maghimo og pakigsaol sa mga demonyo aron tabangan sila, ug sulod sa pipila ka tuig mosunod ang mga demonyo sa ilang mga sugo. Apan, molabay ang pipila ka panahon, ug moingon ang mga demonyo sa mga salamangkero: 'Ngano man kaha nga magpaka-seremonya pa kami nimo?' Ug kung mapakyas ang mga salamangkero sa pagtuman sa mga buluhaton sa mga demonyo, kabalo ka unsa ilang madawat pagkahuman?

Nahinumdom ko nga nag-istorya mi sa patyo sa kaliva uban niadtong batan-ong salamangkero gikan sa Tibet nga akong gisultihan nimo kaniadto. Kalit lang siya mibangon, gikuptan ang akong

mga bukton ug giliko kini sa akong likod. 'Pasagdi si Hajjefendi¹⁰³ moanhi karon ug buhian ka!' ingon niya nga supak. 'Yawa ka!' nisuko ko. 'Palayo ka diri!' Giduso nako ang nagsalaway, ug natumba siya sa yuta. Unsaon man nako pagbarog ug pagpaminaw kaniya nga nagpasipala sa santo?! Unya misaka siya ug misulay og sipyat nako, apan wala gani niya kini nabuhat: ang iyang tiil mihunong tupad sa akong ngabil. Giluwas ko sa Diyos. Gibyaan nako siya nga nagbarog sa patyo ug misulod ko sa akong selda. Paglabay sa pipila ka panahon, mitan-aw ko: ania siya—natabonan sa mga tinik ug nabalot sa mga sanga—nga nagagikan sa usa ka bangin nga napuno sa sagbot duol sa akong payag. "Gisilotan ko ni Satanas," ingon niya kanako, "tungod kay wala ko ikaw mapildi. Siya ang nagdani kanako niining kakahoyan."

Ang ngitngit nga mga pwersa sa dautan walay gahum. Ang mga tawo mismo, pinaagi sa pagtalikod sa Diyos, maoy nagpalig-on kanila, kay pinaagi sa pagtalikod sa Diyos, gihatagan sa mga tawo ang yawa og gahum ibabaw sa ilang kaugalingon.

Kapitulo 2. Mahitungod sa mga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu

— Geronda, pila ka demonyo ang naa sa demonyado sa Gadara?¹⁰⁴

— "*Daghang demonyo*,"¹⁰⁵ — ingon ana ang gisulat sa Ebanghelyo. Mao nga ang hugaw nga espiritu, nga nagsulti pinaagi sa baba sa tawo nga gihuptan, miingon nga ang iyang ngalan mao ang "*Legion*."¹⁰⁶ Ug hunahunaa kini: sama sa kadaghan sa mga demonyo nga makapuyo sa sulod sa usa ka tawo nga gihuptan sa hugaw nga espiritu, ingon usab makakaplag og puy-anan sa kasingkasing sa usa ka magtutuo ang tanang mga balaan. Kay kon ang Kristo mismo nagpuyo sa kasingkasing sa usa ka Kristohanon, unsa pa kaha ang masulti bahin sa mga balaan! Kini usa ka dakong misteryo! Sa usa ka higayon, sa dihang nagpuyo ako sa hermitage sa Banal nga Krus, miabot kanako ang usa ka bisita ug mibangga sa ganghaan gamit ang puthaw nga pambangga. Sa dihang mitan-aw ko sa bintana, nakita nako ang usa ka makalilisang nga talan-awon! Nakita nako ang usa ka lalaki nga gisundan sa tibuok phalanx sa mga demonyo. Napalibotan siya sa tibuok itom nga panon sa mga demonyo! Mao kini ang unang higayon nga nakakita ko og tawo nga naa sa gahum sa daghang hugaw nga espiritu. Kining dili swerte nga tawo usa ka psychic. Iyang gisagol ang mga pulong sa mga pag-ampo sa simbahan sa mga pagtawag sa mga demonyo, gisagol ang mga Kristohanong libro sa okultong literatura, ug ingon resulta, nakab-ot sa mga demonyo ang gahum kaniya. Makalilisang kaayo nga panghitabo! Sa pagkakita kaniya, nabalaka kaayo ko.

Aduna'y mga psychiatrist nga nagtan-aw sa mga tawo nga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu ingon nga dunay sakit sa pangisip. Aduna usab mga pari, sa ilang bahin, nga nagtuo nga ang pipila ka mga tawo nga dunay sakit sa pangisip gipanag-iya. Samtang ang mga dunay sakit sa pangisip ug kadtong gipanag-iya sa hugaw nga espiritu angay makadawat og tabang sa lain-laing mga lugar ug sa lain-laing mga paagi. Unsaon man pagtabang sa usa ka psychiatrist sa usa ka tawo nga gipanag-iya?¹⁰⁷

¹⁰³ Mao kana, si Santo Arsenio sa Kapadokya.

¹⁰⁴ Tan-awa Lucas 8:26 ug mosunod.

¹⁰⁵ Lucas 8:30.

¹⁰⁶ Lucas 8:30; legyon (Slavoniko sa Simbahan: *legeón*) – usa ka yunit sa hukbong Romano nga adunay tali sa 3,000 ug 6,000 ka sundalo.

¹⁰⁷ Miingon ang tigulang nga ang usa ka tawo nga dunay sakit sa pangisip nanginahanglan sa medikal nga pag-atiman sa usa ka maayong, mituo nga psychiatrist ug espirituhanong giya gikan sa usa ka confessor, samtang ang usa ka tawo nga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu (kon buo pa ang ilang panghuna-huna) kinahanglan maila ang ilang kaugalingong sala—ang hinungdan nganong napun-an sila—magsubo ug mo-kumpisal aron makagawas gikan sa hugaw nga espiritu.

— Geronda, ang usa ka tawo nga gipanag-iya ba makasabot unsa ang iyang sala ug ngano misulod kaniya ang usa ka hugaw nga espiritu?

— Oo, masabtan niya kini, gawas lang sa mga kaso nga naapektohan na ang iyang pangatarungan. Sa ulahi nga kaso, lisod kaayo tabangan ang usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo. Apan kon siya yano lang gipanag-iya—sa ato pa, kon dili pa naapektohan ang iyang pangatarungan—dali ra makab-ot ang panag-uyon kaniya ug matabangan siya. Bisan pa, kinahanglan nga masunuron ang maong tawo. Kon dili, unsaon man niya pagdawat sa tabang?

Usa ka adlaw, usa ka bisita gikan sa Habagatang Gresya miabot sa akong kaliva. Nakig-uban siya sa tanang klase sa mga Hindu didto, ug ingon niini, usa ka hugaw nga espiritu misulod kaniya. Nagbuga siya og dautang mga panalangin, ug bula ang nagagikan sa iyang baba. Ang mga mata sa pobre nga lalaki kay buang; nagbuto kini gikan sa ilang mga lungag. "Ayaw paglitok aning mga panamastamas, kay sa pagbuhat nimo niini nagtawag ka og mga demonyo," akong gipahimangnoan siya, apan wala siya magtagad kanako. Sa samang higayon, nangayo siya og tabang kanako. "Tabangi ko," iyang pagpakiluoy, "ikaw ra ang makatabang kanako." "Paminawa," akong tubag. "Unsaon man nako pagtabang nimo? Gusto ba nimo nga mag-ampo ko nga pinaagi sa Grasya ni Kristo maluwas ka gikan sa hugaw nga espiritu, samtang ikaw mismo ang nagtawag niining mga hugaw nga espiritu! Adto ug magkumpisal, pasabta sila og mga pag-ampo sa exorcism para nimo, unya balik ka nako ug mag-istorya ta." — "Dili ko moadto," matud niya. "Aw, sa ingon ana, mag-adto ta unta sa simbahan; pahiran tika og lana gikan sa lampara," akong sugyot. "Dili ko gusto," tubag niya. "Gusto ko nga tabangan ko nimo." Unya nilakaw siya paingon sa ug misugod og pakig-istorya sa usa sa mga bisita nga naa sa akong bakuran. Samtang nag-istorya ko sa usa ka grupo sa mga peregrino bahin sa paunsa gitugotan sa Diyos ang mga pagsulay alang sa atong kaluwasan. Pagkadungog sa akong mga pulong, ang tawo nga gipanag-iya, nga wala gani moanha namo, misinggit: "Unsa man diay inyong gihisgutan, nga nagaingon kamo nga ang Diyos naglihok aron luwason ang mga tawo? Aduna kitay usa ka Amahan sa langit ug usa ka Amahan sa yuta! Ug labaw sa tanan, naa pa tay lain prinsipel!" — "Undang sa imong demonyohan nga pakigbinuang!" — akong tubag, ug gisugdan nako pag-ampo sa Pag-ampo kang Jesus. "Ah," matod niya, "karon nalibog na ko!" — "Palayo!" — akong gisugo siya, ug nilupad siya paingon sa kilid. Unya gisugdan niya ko pagpangutana: 'Ug kinsa man imong kauban, unya?' — 'Kauban ni Kristo,' matud nako. 'Nakakunwari ka,' matud niya, 'dili kauban ni Kristo ka, kay ako si Kristo, ug gisumbag ko nimo.' Gihulagway sa Yawa kaniya ang tanan nga baliktad kaayo.

— Geronda, mao ba gyud si Demonyo ang miingon ana tanan?

— Oo, ang Yawa, apan tan-awa, gihatagan sa Diyos kining tawo og kusog aron makaanhi siya sa Balaang Bukid. Sa iyang kahimtang, ang pagbiyahe paingon sa Athos gikan sa pikas tumoy sa Gresya dili sayon nga buhat! Apan unsaon man nimo: dili siya maminaw kanimo, ug nagkagrabe pa siya. Apan kung siya matinumanon, nakadawat unta siya og tabang.

Pinaagi sa demonyohanong garbo, ang usa ka tawo mahimong sul-oban

Ang bisan kinsa nga adunay dakong garbo usa ka tawo nga natabonan ang hunahuna. Nabugatan ang iyang ulo, mura'g napuno sa aso sa tambutso. Nakahimo siya og grabeng mga sala ug wala niya kini mabantayi. "Ako," ingon sa usa ka ingon nga tawo kanako, "gihigugma nako ang tanan, ug gihigugma pud nako ang yawa. Wala man siya'y dautang tuyo, wa..." — "Unsa man diay imong gipasabot?" tubag nako. "Kay kung gitugotan sa Dios nga magbuot ang yawa, gipanglaglag na unta kita tanan. Kinsa bay nakakita og maayong butang gikan sa yawa nga ikaw usab magdahom nga pareho ra? Apan, kining pobre nga tawo nakaabot na sa ingon ana ka-grabe nga kahimtang sa kalibog sa hunahuna nga wala siyay masabti—bisan unsa pa imong isulti aron lang matabangan siya. Dali ra kaayo siya mosugod og sulti nga 'gipugos' nimo siya! Apan ang [paningkamot nga palayloon siya gikan niining panghunahuna] ba gyud pagduso kaniya? Dili man buang kining tawoha; naglihok

man ang iyang hunahuna. Kinahanglan niyang masabtan nga ang pagpakigsulti ingon ani pareho ra sa pagsalikway kang Kristo, nga ang [pag-angkon nga dili dautan ang yawa] usa ka blasfemiya.

Ug sa ingon niini, hinay-hinay nga mosimba ang mga tawo kang Satan. Kung makakita ka og mga Satanista, klaro kaayo nga ulipon sila sa yawa. Bisan ang ilang hitsura nagbitbit sa marka sa demonyo. Ang mga pwersa sa kangitngit, uban sa tabang sa satanikong musika, magdala bisan sa mga kabus nga bata bisan asa nila gusto. Nakaabot na gani kini sa punto nga ang mga tawo nangayo na og tabang kang Satan. Nadungog nako nga kung patugtugon nimo pabalik ang pipila ka rock music album, madungog nimo ang mga kanta nga adunay pagtawag kang Satan.¹⁰⁸ Nakaabot na gani kini sa punto nga ilang gihimaya si Satan: 'Satan, gipahinungod ko ang akong kaugalingon kanimo.' Ka makalilisang ana!

— Geronda, makapadala ba ang garbo sa usa ka tawo ngadto sa pagpanag-iya?

— Oo. Atong hunahunaon nga ang usa ka tawo nakasala ug gipangatarungan ang iyang mga buhat. Kung ang uban mosulti niini kaniya aron motabang, iyang igaingon nga dili patas ang pagtratar kaniya. Tungod kay nagtuo sila nga mas maayo sila kaysa sa mga nagasaway kanila, ilang gisaway usab kini. Unya, hinay-hinay, magsugod sila sa paghukom sa mga santo. Una ang bag-ong mga santo, unya ang mga daan... "Wala maghimo og bisan unsang milagro kining santo," ingon sa ingon nga tawo, "ug kana usa adunay ing-ani ug ing-ana nga depekto..." Molabay ang pipila ka panahon, ug ang ingon nga tawo, nga nagpadayon sa iyang pagpanamastamas, nagsugod na usab sa pagpanamastamas bisan sa mga Konsilyo sa atong Simbahan. "Ug sa tanang maong mga Konsilyo," ingon nila, "nagpasa sila og nagkalain-laing mga desisyon..." Busa, sa iyang panan-aw, bisan ang mga Konsilyo sa atong Simbahang Katolikong Apostolikong Ortodokso nasayop. Sa katapusan, ang ingon nga tawo moabot sa punto nga mopahayag: 'Aw, ngano man gihimo sa Diyos kini ingon ani?' Aw, kon ang usa ka tawo makaabot sa ingon nga kahimtang, dili siya mabuang — dili. Siya mahimong gipang-iya sa demonyo.

Sa usa ka higayon, usa ka tawo nga gipang-iya sa demonyo ang miadto sa akong selda; gitawag niya ang iyang kaugalingon nga diyos. Miadto siya kanako uban sa iyang amahan. Kining gipang-iya nga tawo kanunay nga nagpakonsulta sa usa ka espirituhanong amahan nga wala nagpuyo sa Banal nga Bukid sa Athos, ug kining amahan, sa kahadlok nga basin atakehon siya sa yawa, miingon sa gipang-iya nga tawo: "Busa, panalangini ko!" Unsa may masulti sa ingon ana? Ayaw na lang, mas maayo nga biyaan na lang kana... Ug unya kining tawo nga gipang-iya misugod sa pagsulti sa iyang amahan: "Makita nimo, mouyon usab si Amahan Paissios nga ako usa ka diyos." Ug mao nga nakigsabot siya sa iyang amahan sa tanang kuwarta nga dala niya nga dawaton ko siya nga diyos. Apan sa diha nga nagsugod na ko og pag-ampo sa akong rosaryo, kalit nga mibangon ang gipang-iya nga murag gilata. "Unsa imong gibuhat ana nimong nag-ungol-ungol?" iyang gisigaw. 'Nabuhat na nako ang tanang sala! Nabuhat na nako ning sala, ug ning sala... Naa ang yawa sa sulod nako. Nahimo na kong diyos. Kinahanglan mouyon ka nga diyos ko. Ug ikaw, si-kini, wala gyud kay gibuhat! Mag-ungol-ungol ra ka ana nimong gamay nga butang!' Kabalo ka unsa ang mga makalilisang nga pulong nga iyang gipagawas? Nabug-atan ko sa kasuko. "Pa-adto na, palagyo ka diri, ikaw nga walay pulos!" ingon nako kaniya. Gihampak gyud nako siya! Sa diha, hingpit siyang nabaliw, nahimong sama sa usa ka buang nga hayop. Gikuha niya ang kuwarta sa iyang bulsa ug gilabay kini sa akong amahan. "Awhata," ingon niya, "ang imong nadaug; napildi ko sa pusta."

¹⁰⁸ Ang Elder nagtumong sa impormasyon nga anaa sa pipila ka mga disk, nga masinati sa tigpaminaw sa subconscious nga lebel. Sa libro sa Griyegong mananaliksik sa rock music nga si E. Dadi, **Rock Music**, gihatag ang 16 ka espesipikong pananglitan sa mga kanta ug rekord sa mga iladong Western ug Greek rock ug pop nga mga artista, nga naglangkob og mga subliminal nga mensahe nga nag-awhag sa mga tigpaminaw sa pagsimba kang Satan, paggamit og droga, pag-apil sa pagpakalas, ug uban pa. Tan-awa si El. Dadi. **Rock Music**. Thessaloniki, 1993. — *Nota sa maghubad*.

Ang tawo nga gipanag-iya motubag sa bisan unsang balaan nga butang

— Geronda, unsaon man pag-ila kung ang usa ka tawo gipanag-iya ba o nag-antos sa sakit sa pangisip?

— Bisan ang yano ug debotong doktor makahibalo. Ang mga tawo nga gipanag-iya sa demonyo masuko kung mo duol sila sa balaan nga butang; mosugod sila og kurog. Gikan niini klaro kaayo nga adunay demonyo sa ilang sulod. Kung hatagan nimo og gamay nga tubig-bendisyon ang ingon nga mga tawo aron imnon o kung gusto nimo sila tandaan og krus gamit ang balaan nga relikyo, mosukol sila, tungod kay ang Grasya sa Dios nagpugong sa mga demonyo sa ilang sulod. Apan kung ang mga tawo nag-antos sa bisan unsang matang sa sakit sa pangisip, dili gyud sila mosupak sa mga balaan nga relikyo. Ang mga gipanag-iya masuko ug mosugod og kurog, bisan pa mosuod ka lang nga nagbitbit og krus. Sa usa ka higayon, mitambong ko sa usa ka Tibuok-Gabii nga Pagbantay sa usa ka monasteryo sa Bukid Athos. Ang komunidad sa mga monghe nagsulti kanako nga ilang gisuspetsahan nga usa sa mga peregrino nga miabot sa monasteryo gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu. Nilingkod ko sa stasidia tupad niining lalaki ug gihikap ko siya sa akong krus, nga adunay tipik sa Bililhon nga Kahoy sa Krus sa Ginoo. Ang tawo nga gihupayan misugod og kurog, mitindog og kalit ug midagan paingon sa layo nga kanto sa simbahan. Sa dihang nanghawa na ang mga magtutuo pagkahuman sa pagbantay, gisulayan nako nga makigstorya kaniya nga malumo ug buotan. Apan nahitabo pag-usab ang parehas nga butang. Ug nasabtan nako nga kining tawoha tinuod gayud nga gihupayan.

Usahay dad-on sa akong selda ang mga bata ug isulti kanako nga gihuptan sila sa demonyo. Usahay, aron masuta kon tinuod ba kini, kuhaon nako ang usa ka piraso sa relikyo ni San Arsenius sa Kapadokya ug ipilo kini sa akong dakop. Ug unta nakita nimo kini: nakapiket ang akong duha ka kamot, apan kung ang bata gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, siya motan-aw nga nahadlok sa kamot diin natago ang piraso sa relikyo sa santo. Apan kung ang bata dili man gani gipanag-iya, kondili nag-antos lang sa usa ka kondisyon—pananglitan, sakit sa utok—nan dili gyud siya motubag sa relikyo; dili siya mosukol niini. Usahay, hatagan nako og tubig ang mga bata nga una nakong gilubong sa usa ka piraso sa balaang relikyo. Apan kung ang mga bata gipanag-iya sa dautang espiritu, dili sila moinom niining tubiga — modagan sila. Sa usa ka higayon, gidala kanako ang usa ka gamay nga batang lalaki nga gipanag-iya. Una, gitagaan nako siya og daghang tam-is aron mapukaw ang iyang kauhaw, unya gidala nako kaniya ang tubig gikan sa balaang relikyo. "Para sa atong mga Yanakis," ingon ko, "hatagan ko sila ug tubig nga mas lami pa kaysa sa makuha sa uban." Pagkahuman sa usa ka higop lang niining tubig, misinggit ang gamay nga batang lalaki: "Nagapaso ko ani nga tubig—unsa man ni?" "Walay sulod niini," tubag nako. "Unsa man imong gibuhay nako?" "Nagapaso ko!" ingon sa pobre nga batang lalaki. "Dili ka nagapaso, ," ingon nako, "nagapaso kini sa lain." Nagsugod ko og paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa ulo sa batang lalaki, ug nagsugod siya og kurog; nahulog siya sa pagpanag-iya. Ang demonyo nga naa sa sulod sa batang lalaki giliko ang iyang lawas.

Nahinumdom ka ba sa estudyante nga kanunay moanha dinhi sa monasteryo daghang katuigan na ang milabay? "Aduna'y demonyo nga nagpuyo sa sulod nako," ingon niya kanako, "ug grabe kaayo ang pagpanakit niini kanako. Nag-antos ko kaayo tungod niining demonyo, kay gawas pa sa tanan, pugson ko niini sa pagsulti og tanang klase sa dautang mga pulong. "Nakaabot na ko sa kahimtang sa kawad-on sa paglaum. Gibati nako nga gipisil ko niya gikan sa sulod, gipisil ko dinhi ug didto," — ug ang pobre nga batan-on nagtudlo sa iyang tiyan, sa iyang dughan, sa iyang mga tadyaw ug sa iyang mga bukton. Kini nga pobre nga kalag sensitibo kaayo. Busa, aron dili siya masakitan ug aron siya mapasagdan, miingon ko: "Paminawa, wala gyud'y demonyo sa sulod nimo. Ang nahitabo kanimo usa ka demonyong impluwensya nga gikan sa gawas." Sa dihang misulod kami sa simbahan uban niya, gipangayo nako sa mga madre nga naa didto nga mag-ampo alang niining malisud nga binuhay sa Diyos. Ako mismo misulod sa santuwaryo, nagkuha og usa ka piraso sa mga relikyo ni San Arsenius, migawas sa santuwaryo, miduol sa pobre nga kalag ug nangutana

pag-usab kaniya: 'Busa asa gyud ka gipislit ug gipanglutos sa demonyo? Asa imong gihunahuna nga naglingkod siya?' Niadto, nagtudlo siya sa iyang kilid. 'Asa? Dinhi ba?' pangutana nako kaniya samtang gitandog nako siya sa balaan nga relikyo. Aw, unsaon man niya pag-ungol niadto! 'Gisunog mo ko, gisunog mo ko! Dili ko molakaw, dili ko molakaw!' Nagsinggit siya, nanumpa, ug misulti sa tanang matang sa mga makalaut nga pulong. Unya gisugdan nako ang hilom nga pag-ampo sa Pag-ampo kang Jesus: "Ginoong Hesukristo, Ginoong Hesukristo, ipahawa ang hugaw nga espiritu gikan sa imong binuhat." Samtang nag-ampo ko, gihaplasan nako ang pobre nga lalaki sa balaan nga relikyo. Nagpadayon kini sulod sa hapit baynte minutos. Unya gisugdan sa demonyo ang pag-uyog kaniya, gilabay siya sa salog, ug ang pobre nga lalaki misugod og pag-uyog-uyog sa salog. Ang iyang sinina, nga natabonan sa abog, nahimong sama sa panlimpyo sa salog. Gitabangan namo ang pobre nga lalaki nga makabarog. Ang tibuok niyang lawas nagkurog, ug kusog kaayo ug kusot-kusot ang iyang paglikay-likay. Aron dili siya mahulog, mipilit siya sa iconostasis. Ang iyang mga kamot natabonan sa bugnaw nga singot — sama sa hamog sa hilamon sa buntag. Sa dili madugay, mibiya ang demonyo kaniya ug nanghupay ang pobre nga lalaki. Napalaya siya gikan sa hugaw nga espiritu ug karon buhi, himsog, ug maayo na ang iyang gibati.

Ayaw tagda ang mga pulong sa usa ka tawo nga gipanag-iya

— Geronda, unsa ang angay tagdon sa dihang makig-istorya ka sa usa ka tawo nga gipanag-iya?

— Kinahanglan isulti ang Pag-ampo kang Hesus ug tratuhon ang ingon nga tawo nga may pagkamabuotan.

— Geronda, nahinumduman ba sa mga ginamay-ari ang ilang gisulti atol sa pagpanag-iya?

— Ang uban ilang hinumduman, ang uban dili. Wala ta kahibalo unsaon paglihok sa Dios. Usahay tugotan Niya kining mga kalag nga walay swerte nga hinumduman ang ilang gisulti atol sa pagpanag-iya, aron mapahiubos sila ug maghinulsol.

Kung ang usa ka tawo nga gihuptan sa demonyo mangayo og usa ka butang, dili sayon masulti kung kanus-a kini gipangayo tungod kay naa siya sa impluwensya sa yawa, ug kanus-a kini gipangayo tungod kay siya mismo — isip usa ka tawo — adunay tinuod nga panginahanglan niini. Sa usa ka higayon, nakaila ko og usa ka batan-ong babaye nga gipanag-iya. Nakahibalo siya sa mga libro ni Kazantzakis nga ¹⁰⁹ 'ug mituo sa mga panamastamas nga sulod niini. Tungod niini, gisulod siya sa usa ka hugaw nga espiritu. Samtang nag-istorya kami, kalit siyang naigo sa demonyo ug misinggit sa makalilisang nga tingog: 'Nasunog ko, nasunog ko!' Gikuptan siya sa iyang pamilya aron makabuhat ko og tanda sa krus ibabaw kaniya. Unya misinggit siya: 'Tubig, tubig!' 'Hatagi ko og tubig,' nangayo ko sa iyang pamilya. 'Dili, dili!' ilang tubag. 'Naay miingon kanamo nga ayaw maminaw sa yawa.' 'Apan,' miingon ko, 'kini nga pobre nga babaye kauwaw. Dad-a ang tubig.' Nabantayan nako kung gikan ba sa yawa ang pagsunog nga iyang nabati, o tungod lang sa iyang kauwaw. Niminom ang pobre nga babaye og duha ka baso nga tubig. "Sulod nako," ingon niya pagkahuman, "murag adunay nagdilaab nga uling; ingon ana ka grabe ang pagsunog nga akong nabati. Bisan pa unta niminom ko og tibuok balde nga tubig, dili gihapon mapalong ang kalayo nga nabati nako sa sulod." Ingon ana siya kainit sa pagsunog!

— Geronda, kung ang usa ka tawo nga gihuptan mosiyagit, unsaon man pag-ila kung kinsa ang nagsulti: ang yawa ba nga naggamit sa iyang mga ngabil, o siya ba mismo — ingon usa ka tawo?

— Kung ang yawa ang mosulti, dili natural ang lihok sa ngabil sa tawo nga gihuptan. Mekaniko ang lihok niini. Apan kung ang tawo mismo ang mosulti isip usa ka tawo, natural ang lihok sa iyang ngabil. Kung ginabasa ang pag-ampo sa exorcismo sa ibabaw sa tawo nga gihuptan ug siya

¹⁰⁹ Nikos Kazantzakis (1885–1957) — usa ka iladong Griyegong blasfemer ug anti-Kristohanong manunulat, awtor sa labi ka blasphemous nga nobela **The Last Temptation** (nga nailhan sa kadaghanan tungod sa pelikula ni M. Scorsese) ug uban pang mga libro nga nagdaot kang Kristo, sa Simbahan, ug sa balaang mga simbolo sa Kristohanong pagtuo. — *Nota sa maghubad.*

misinggit, mahimo kini tungod kay ang tawo mismo nag-antos ug, pananglitan, moingon sa yawa: 'Lakaw na, nganong dili ka molakaw?' Sa ubang mga kaso, ang demonyo mismo ang mosaway sa tawo o sa pari nga nagasaway kaniya. Mahitabo nga ang demonyo mosupak kang Kristo, sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug sa mga santo. Usahay ang demonyo mosulti og bakak, ug usahay ang gahum sa ngalan ni Kristo mapugos siya sa pagsulti sa kamatuoran. Aduna'y mga higayon nga ang tawo nga gipanag-iya mosiyagit og butang gikan sa mga espirituhanong libro nga iyang nabasa, ug uban pa. Unsa may masulti? Libog kaayo tanan. Busa, kon makig-istorya ka sa usa ka tawo nga gipanag-iya, pag-amping pag-ayo. Ayaw hatagi og bili ang ilang mga pulong. Pananglitan, ingon siya: 'Gapasunog nimo ko.' Kung tinuod nga gipasunog nimo siya ug mouyon ka niini ug moingon: 'Gipasunog nako siya,' nan kana na — tapos na ka [sa espirituhanong paagi]. Kung, sa laing bahin, nagtuo ka nga gipasunog nimo ang yawa, apan sa tinuod walay ingon ana nga nahitabo, nan nadoble ang imong kapahamakan. O, pananglitan, usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo misinggit: "Oh, kamo nga hugaw nga mga babaye!" — apan mahimo usab niyang isulti sa usa ka partikular nga madre: "Apan ikaw — ikaw putli." Kung motuo kana nga madre sa mga pulong nga gisulti sa demonyo, nan kana na; nawala na siya. Busa, dili angay mag-eksperimento sa demonyo.

Usa ka adlaw, gidala sa usa ka monasteryo ang usa ka lalaki nga gipanag-iya sa demonyo. Gihapin sa abad ang mga igsoon sa simbahan aron mag-ampo sila alang kaniya gamit ang rosaryo. Sa monasteryo gitipigan ang bungo ni San Parthenius, Obispo sa Lampsacus.¹¹⁰ Misugod ang grasya sa Dios sa bug-at nga pagpugos batok sa demonyo. Ang mga igsoon nag-ampo para sa tawo nga gipuy-an sa demonyo gamit ang ilang rosaryo, samtang ang abad nagsugo sa usa sa mga hieromonko sa monasteryo nga magbasa og mga pag-ampo sa eksorsismo alang kaniya. Kining hieromonko nagpakita og debosyon sa gawas, apan sa sulod nagtago og tinago nga garbo. Gididikta niya ang iyang kaugalingon [pisikal] sa pagtuman sa tanang gikinahanglan sa lagda sa monastiko. Maayo siya og edukasyon ug nagahatag og espirituhanong tambag sa uban. Apan, siya mismo wala makadawat og tabang gikan sa bisan kinsa—tungod kay ang ubang mga igsoon, sa dihang nakakita sila nga nagbuhat siya og sayop, wala magdagan sa pagsulti kaniya niini tungod sa pagrespeto kaniya. Kining tawo misugod sa pagbaton og mga delusyon bahin sa iyang kaugalingon. Gihunahuna niya nga siya ang labing matinud-anon nga lumolupyo sa monasteryo ug nagpadayon sa uban pang susamang hunahuna. Niadtong adlaw, nakakaplag ang Daotan og paborableng kahigayunan aron makadaot niining hieromonk. Gigamit niya ang tanan niyang ka-util aron hatagan ang pobre nga tawo og impresyon nga siya maoy nagpagawas sa demonyo gikan sa tawo nga gihuptan. Busa, sa dihang gisugdan niya pag-ampo sa exorcism sa ibabaw sa tawo nga gihuptan, misinggit ang demonyo: 'Nasunog ko! Asa man nimo ako dad-on, ikaw nga walay kalooy?' Nagsugod ang hieromonk sa paghunahuna nga ang demonyo nasunog tungod kay siya ang nag-ampo, samtang sa tinuod, ang mga pag-ampo sa ubang mga igsoon ang nagpagawas sa demonyo. Mitubag ang pobre nga hieromonk sa demonyo: "Sulod sa ako." Oo, nahibal-an gikan sa kinabuhi ni Santo Parthenius nga sa usa ka ingon nga higayon gisulti gyud niya kini nga mga pulong sa demonyo. Apan santo man siya, sa katapusan! Sa tinuod, nahitabo gayud ang ingon nga insidente kang Santo Parthenius. Nagpagawas siya og demonyo gikan sa usa ka tawo nga gipanag-iya, ug ang demonyo misinggit: 'Nasunog ko, nasunog ko! Asa man ko paingon?' Unya mitubag kaniya si Santo Parthenius: "Sulod kanako." Ug mitubag ang demonyo sa Santo: "Bisan ang imong ngalan lang makapasunog kanako, Parthenius!" — ug mibiya sa tawo nga gihuptan nga iyang gipaka-antos. Ug busa kining hieromonk, nga atong gihisgutan, gusto magpakaaron-ingnon nga si Santo Parthenius ug siya mismo nahuptan. Sukad niadto, nakab-ot sa demonyo ang gahum kaniya. Sulod sa daghang katuigan pagkahuman, nag-antos ang maong malisod nga tawo ug wala gyud siya makakaplag og kalinaw bisan asa. Kanunay siyang naglibot-libot, wala gyud magpuyo sa usa ka lugar. Mopalibot-libot siya sa kalibutan, o mosaka ug mopaubos sa Bukid Athos. Unsa kaha ang iyang gikinahanglan nga pag-

¹¹⁰ Ang pista ni San Parthenius sa Lampsacus gisaulog matag ika-7 sa Pebrero.

antos, pobre nga tawo! Ang kahimtang nga iyang nahimutangan misangpot sa mental ug pisikal nga kakapoy. Ang iyang lawas nga gihukman sa demonyo nangurog sama sa usa ka tawo nga may hilanat. Tan-awa lang: kaniadto usa siya ka maayong pari, apan sa maong kahimtang dili na niya mapangunahan ang Banal nga Misa.¹¹¹ Nakita ba nimo unsay ginabuhay sa yawa?

— Geronda, aduna bay kalabotan ang pag-inom og kape ug ang pamatasan sa usa ka tawo nga gipanag-iya?

— Kung ang sistema sa nerbiyos sa usa ka tawo ma-agitar ug siya mag-inom og daghang kape, mas mosamot ang kagubot sa iyang mga nerbiyos, ug ang tangalashka mosamantala niining kahimtanga. Dili tungod kay adunay demonyo sa kape — dili — kondili ginapahimuslan sa tangalashka ang epekto sa caffeine sa nerbiyos, ug unya mas mosamot pa gyud ang kahimtang sa tawo nga gipanag-iya.

Pagtabang sa mga gihupot

— Geronda, nasulat ba sa bisan asa nga ang yawa mopuyo sa kasingkasing sa usa ka tawo nga gihupayan, apan dili niya gusto nga masayud sila niini ug magsugod sa pakig-away kaniya gamit ang Pag-ampo ni Hesus. Tinuod ba kini?

— Oo, kay ang demonyo adunay katungod nga magpuyo sa sulod sa tawo nga gihuptan sulod sa pipila ka panahon. Makahulat siya sa sulod sa tawo, nagpahilom, hilom sama sa tubig, natago sa ilawom sa sagbot. Ug kung makig-away sila kaniya gamit ang Pag-ampo ni Hesus, maglisod siya; masuko siya ug mahimo siyang mobiya sa tawo. Ang Pag-ampo ni Hesus usa ka bug-at nga artileriya batok sa yawa. Sa usa ka higayon, gidala sa akong selda ang usa ka batan-ong lalaki nga gipanag-iya; sige siya'g balik-balik sa Pag-ampo ni Hesus. Ang amahan sa pobre nga batan-on kaniadto usa ka monghe, apan gisalikway niya ang iyang habito, mibalik sa sekular nga kalibutan ug nagminyo. Busa ang iyang malas nga anak natawo nga gipanag-iya. Gitugotan kini sa Dios aron makadawat kining bata sa Iyang ganti, pinaagi niini maluwas ang iyang amahan, ug aron usab kita—ang mga monghe—makakita sa atubangan sa atong mga mata og usa ka ehemplo sa mga monghe nga mibalik sa kalibutan ug karon nag-antos. Samtang nag-istorya kami, ang demonyo misugod sa pagdaugdaug sa tawo nga gipanag-iya, ug siya misingit og kusog kaayo sama sa manok. "Unsa man imong nahitabo?" pangutana nako kaniya. Niadtong panahona, ako nag-ingon niini: "*Sa ngalan ni Jesu-Cristo, paggawas, espiritu nga hugaw, gikan niining binuhat sa Dios.*" — "Apan gusto ko nga mobiya sa akong kaugalingon," miingay ang demonyo, "kay kini nga tawo ginahasol ko kaayo! Sa katapusan, padayon ra gyud siya sa iyang pag-ampo nga walay hunong! "Oh, unsa kaha kaayo ko'g tinguha nga moadto sa Pakistan ug makahuyop og ginhawa!"

— Geronda, ngano wala biyaan sa demonyo kining batan-ong lalaki, kay nag-ulit-ulit man siya sa Pag-ampo kang Hesus?

— Morag siya mismo ang naghatag sa yawa og awtoridad batok kaniya. Apan ang demonyo adunay usab labaw kaniya, ug siya modawat og mga sugo gikan kaniya.

— Geronda, unsang espesipikong mga pulong ang angay isulti sa pag-ampo para sa usa ka tawo nga gipanag-iya?

— Una sa tanan, kinahanglan himayaon ang Dios. Kinahanglan isulti: 'Nagpasalamat ako Kanim, akong Dios, sa pagtabang Kanako ug sa kamatuoran nga naa ako sa normal nga kahimtang, samtang mahimo unta nga ako ang naa sa dapit niining malas nga kalag, ug unya dili na lima o unom ka demonyo ang nagpuyo sa sulod nako, kondili liboan na gayud. 'Gipangayo ko Kanim, tabangi ang Imong alagad nga nag-antos kaayo.' Buot ipasabot niini, kinahanglan una kitang maghalad og pag-ampo gikan sa kasingkasing, ug dayon magpadayon sa pag-ampo sa Pag-ampo kang Hesus: 'Ginoong Jesu-Cristo, kalooy-a ang Imong alagad.'

¹¹¹ Tan-awa si *Elder Paisios*. Ang mga Amahan sa Bukid Athos ug mga Sugilanon gikan sa Bukid Athos. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. p. 101.

Usahay, sa pag-ampo alang sa usa ka tawo nga gihuptan sa demonyo, kita mismo ang hinungdan nganong dili siya biyaan sa demonyo. Mahitabo kini tungod kay nag-ampo kita uban sa garbo. Kung magpuyo pa gani sa atong hunahuna ang bisan usa ka hambog nga hunahuna—pananglitan, ang paghunahuna, 'Karon, pinaagi sa akong pag-ampo, ipapahawa nako ang demonyo gikan sa nabiktima sama sa bala'—nan, ang ingon nga hunahuna makababag dayon sa Banal nga tabang, ug kita na ang motabang sa yawa nga magpabilin sulod sa maong kawawang tawo.

Sa pag-ampo alang sa mga tawo nga gihuptan sa hugaw nga espiritu, buhaton nato kini kanunay uban sa pagpaubos, kasubo, ug gugma. Nahinumdom ko sa usa ka babaye nga gihuptan sa hugaw nga espiritu nga ang akong kalag nanghilakaw pag-ayo. Kining dili swerte nga babaye nga si , natugyan sa sala, miingon og 'oo' sa yawa, ug sukad niadto—sulod na sa daghang katuigan—ang hugaw nga espiritu grabe kaayo siyang gipaka-antos. Ginasunog niini ang iyang unod. Siya ug ang iyang bana nagbiyahe sa nagkalain-laing monasteryo, dala ang ilang anak nga babaye nga napulo'g unom ka tuig ang edad. Ang pamilya nagpabilin sa simbahan sa gabii, nagbantay tibuok gabii. Kung kini nga pobre nga babaye usa ka lalaki, gikuptan ko siya pag-uyon sa akong mga bukton. Kung ang usa ka tawo hugot nga gikuptan sa bukton ang usa ka tawo nga gipanag-iya, uban sa balaan nga gugma, ang hugaw nga espiritu sa sulod kaniya mag-antos pag-ayo.

Kung dili nimo pasuk-on o supakon ang tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu, apan imo hinuon mabati ang iyang kasakit, molayas ang demonyo — bisan sa mubo o taas nga panahon. Ang pagpaubos mao ang labing kusgan nga hampak batok sa yawa. Sa usa ka monasteryo, pagkahuman sa serbisyo, gipagawas ang mga balaang relikyang aron pagdayegon sa mga peregrino. Kalit lang, usa sa mga peregrino nga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu misaka paingon sa abad ug nangutana sa mabangis nga tingog: "Unsa—pugos ba ninyo kami nga mouko sa atubangan niining mga relikyang?" Mitubag ang abad uban sa pagpaubos ug pagkamaayo: 'Dili, dili pinaagi sa pwera, kondili sa inyong kaugalingong kagastuhan.' Unya, samtang nagasinggit, 'Apan pugson ko kamo!' — midagan ang lalaki nga gipanag-iya padulong sa mga balaang relikyang ug gikahoy kini. Makita nimo, ang pagpaubos ug pagkabuotan sa abad wala madawat sa demonyo. Sa katapusan, ang mga demonyo mahadlok sa pagpaubos ug pagkabuotan.

— Geronda, makatabang ba ang grasya sa mga santo sa mga gihuptan sa dili limpyo nga espiritu kon sa adlaw sa ilang paghinumdom motambong kining mga kalag nga walay swerte sa solemne nga serbisyo sa simbahan nga gipahinungod sa mga santo?

— Mas maayo nga dili na lang moapil sa pista patronal ang mga gihuptan sa dautang espiritu, kay makadisturbo sila sa mga tawo sa pag-ampo. Mosangpot kini sa kagubot sulod sa simbahan. Pasagdi sila nga moanhi sa lain nga adlaw aron mosimba sa mga relikyang sa santo o sa usa ka ikon. Ug bisan pa kon ang mga paryente sa usa ka tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu nakahibalo nga adunay usa ka [hingpit sa grasya] nga tawo nga motambong sa pista sa patron nga makatabang kanila, dili gihapon nila angay dad-on ang gipanag-iyahan didto sa usa ka adlaw nga daghan kaayong tawo ang magkatigum. Wala man ta dinhi aron magpakabana sa publicity, sa katapusan!

Labaw pa, dili angay magtapok ang mga tawo sa palibot sa usa ka tawo nga gipanag-iya samtang nag-atake pa siya. Pipila ka adlaw ang milabay, usa ka dili swerte nga bata nga gipanag-iya ang nagreklamo kanako: 'Nahimong payag-payagan na ko.' Sa dihang nag-atake pa siya, usa ka tibuok grupo sa mga tawo ang nagtapok sa iyang palibot — sama sa usa ka panon sa mga uwak. Nahitabo kini duol sa akong kaliva. 'Palayo kamo,' akong pagpakusog sa mga tawo, 'sirko ba ni?' Apan wala ko madungog sa mga tawo ug wala sila molakaw. Dili masabtan sa mga tawo nga kung ang usa ka tawo adunay kakulian ug kini makita sa tanan, mahimong kataw-anan siya sa uban.

— Geronda, makatabang ba ang Banal nga Komunyong sa mga gipanag-iya sa demonyo?

— Alang sa mga natawo nga gihuptan sa hugaw nga espiritu, ang kanunay nga Komunyong Santo mao ang labing epektibo nga tambal, tungod kay ang hugaw nga espiritu misulod niining mga tawo nga walay sala nila. Kung kining mga tawo dili magreklamo hangtod nga ang Grasya sa Dios

makagawas kanila gikan sa hugaw nga espiritu, makadawat sila og dakong ganti. Pinaagi sa pag-antos niini, ang ingon nga mga tawo giihap nga mga martir, ug busa kinahanglan nilang madawat kanunay ang Banal nga Komunyon. Apan, kung ang usa ka tawo napun-an sa hugaw nga espiritu tungod sa iyang kaugalingong kapabayaang, nan kinahanglan siyang maghinulsol, moadto sa kumpisal ug — aron siya maayo — magbuhat og penitensya. Mahimo na nila madawat ang Banal nga Komunyon uban sa panalangin sa ilang espirituhanong amahan, kon mahimo [human sa pagbuhat sa angay nga penitensya sa maong tawo]. Kung ang ingon nga tawo modawat sa Balaang Misteryo ni Kristo nga wala maghinulsol ug magkumpisal, ang hugaw nga espiritu mopugong kanila sa mas kusgan pa nga paagi. Sa dihang usa ka demonyado gidala sa Balaang Kalize aron modawat sa Komunyon, gilud-ob niya ang Balaang Gasa ni Kristo. Gihanyag ni Kristo ang Iyang Kaugalingon isip Halad, nga nagpaubos sa paghatag sa tawo sa Iyang Lawas ug Dugo — ug kini nga malimot gilugos ang Balaang mga Gasa ni Kristo! Ka makalilisang ana! Makita nimo: ang yawa dili modawat og tabang.

— Geronda, tugot ba nga ihatag ang mga ngalan sa mga gihuptan aron komemorahon atol sa Proskomedia?

— Oo, siyempre. Sa dihang ang mga pari magkomemora sa mga ngalan sa mga gihuptan uban sa kasubo atol sa Proskomedia, kining mga kalag nga walay swerte makadawat og dakong tabang.

— Geronda, usahay mahitabo nga ang usa ka tawo nga gipanag-iya nakarepente na, mo-kumpisal ug regular nga modawat sa Komunyon, apan nagpabilin gihapon siya ilawom sa impluwensya sa yawa. Unsa man ang nahitabo niining maong kaso?

— Dili mibiya ang demonyo tungod kay wala pa malig-on ang espirituhanong kahimtang niining tawoha. Kung tabangan dayon sa Dios ang usa ka tawo nga makalingkawas gikan sa impluwensya sa demonyo, hatagan dayon sa Dios ang demonyo og rason aron mosulod pag-usab kaniya. Busa, tungod sa Iyang dakong gugma, gitugotan sa Dios nga hinay-hinay ug hinay-hinay nga molayas ang dautan. Sa ingon niini, makabayad-sala ang usa ka tawo sa mga sala nga iyang nabuhat, samtang sa samang higayon ginahimo niyang mas lig-on ang iyang espirituhanong kahimtang. Ug mas mapalig-on nila ang ilang espirituhanong kahimtang, mas paspas molayas ang dautan. Ang kadali nga makagawas ang usa ka tawo sa impluwensya sa demonyo nagdepende lamang kanila. Sa usa ka higayon, usa ka amahan nga ang anak gihuptan sa demonyo nangutana kanako: 'Kanus-a na pud maayo ang akong anak?' "'Sa diha nga imong himuon nga lig-on ang imong kaugalingong espirituhanong kahimtang,' akong tubag, 'unya ang imong anak makadawat usab og tabang.'" Kining dili swerte nga bata sa sinugdan nagkinabuhi sa espirituhanong paagi, apan ang iyang amahan misupak niini ug miingon nga siya mabuang gawas kon usbon niya ang iyang estilo sa kinabuhi. Sa ulahi, ang amahan mismo nagsugod sa pagdala sa iyang anak sa bordel. Busa, nadani ang bata sa sala ug mosulod kaniya ang usa ka hugaw nga espiritu. Sa ulahi, sa dihang nakontrol na siya sa demonyo, mosulong ang pobre nga batang lalaki sa iyang inahan uban sa hugaw nga tuyo. Aron makalikay sa pagsulong sa iyang kaugalingong anak, napugos ang masamok nga inahan nga molayas ngadto sa usa sa mga isla. Ang amahan sa maong batang malas mibalik sa Dios ug naningkamot nga magkinabuhi sa espirituhanong paagi; apan, wala gihapon naayo ang iyang anak. Naayo ra siya sa dihang gidalaw sa iyang amahan ang tanang monasteryo ug balaang dapit uban kaniya, gibasa ug hingpit nga gisuhop ang kinabuhi sa tanang mga santo, ug napalig-on ang iyang kaugalingong espirituhanong kahimtang.

Mahitungod sa Eksorsismo

— Geronda, karon gidala sa among monasteryo ang usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo ug gihangyo kami nga tawagon ang pari aron siya mag-ampo og exorcism alang kaniya. Unsa kaha ang angay namo buhaton?

— Niining maong kaso, mas maayo unta nga gisultihan ninyo ang mga nagdala kaniya nga ang iyang espirituhanong amahan ang magbuot kon kinahanglan ba siyang dasigon sa mga pag-ampo sa exorcismo o dili. Kay kon ang yawa anaa sa sulod niya, nagpasabot kini nga siya mismo o ang iyang mga ginikanan nakahimo og grabe nga sala ug pinaagi niini gihatagan nila ang yawa og awtoridad ibabaw niining maong babaye nga mapasipala. Kay ang sala magdala sa yawa. Kung ang mga nakasala dili maghinulsol ug dili moadto sa kumpisal, ang sala dili mawala, ug ingon ana usab, dili usab molakaw ang yawa. O basin gitugotan sa Diyos kining pobre nga babaye nga mahulog sa kahimtang sa pagpanag-iya tungod sa lain nga rason, nga wala nato masayri.

— Geronda, makatabang ba ang exorcismo sa mga gihupot sa demonyo?

— Nagkalainlain kini sa matag tawo nga gihuptan. Makatabang ang eksorsismo sa mga kaso diin ginabasa ang mga pag-ampo sa eksorsismo sa usa ka bata nga gihuptan nga wala maghatag sa gahum sa yawa ibabaw kaniya ug wala masabti unsa ang kumpisal. Kung dili, makatabang ang eksorsismo sa usa ka hamtong nga nawala ang hunahuna ug dili makakumpisal. Kung ang tawo nga gihuptan sa demonyo klaro pa ang hunahuna, una sa tanan, kinahanglan natong tabangan siya nga mailhan ang iyang kaugalingong sala — ang hinungdan nganong nahuptan siya. Kinahanglan sila maghinulsol, moadto sa kumpisal, ug pagkahuman niini — kung gikinahanglan — mahimo na nga ipangamuyo ang mga pangamuyo sa eksorsismo alang kanila. Sa katapusan, mahimo nga mobiya ang demonyo sa tawo nga gihuptan sa dihang maipangamuyo na ang pangamuyo sa pasaylo ibabaw kaniya sa Sakramento sa Kumpisal.

Ang uban nga mga pari ginahius-usa ang mga tawo nga gihuptan sa hugaw nga espiritu ug ang mga masakiton, ug nag-ampo og mga panalangin sa pagpahawa sa dautang espiritu para sa tanan nilang giisip nga gihuptan sa dautang espiritu ug masakiton. Nahinumdom ko nga gidala dinhi ang usa ka lalaki nga adunay Parkinson's disease para sa exorcismo! Karong adlaw lang, gidala dinhi ang usa ka tigulang nga lalaki, ug giingon nila nga gipanag-iya siya sa usa ka hugaw nga espiritu. Ang wala nga kamot niining pobre nga lalaki kusog kaayo mokurog nga dili niya makontrol. Usahay siya makasinati og mga seizure. 'Unsa na kadugay ka nga anaa niining kahimtanga?' pangutana nako kaniya. 'Sukad pagkabata pa,' tubag niya. Natingala ko. Unya nakabantay ko nga adunay gamay nga lubak sa wala nga bahin sa ulo niining pobre nga tawo. Morag resulta kini sa samad sa pagkahimugso, ug ang nahitabo kaniya direkta nga sangputanan niini. Hunahunaa lang: masakiton ang usa ka tawo, apan gisultihan siya nga adunay hugaw nga espiritu nga nagpuyo sa sulod niya; gipang-awit siya og mga orasyon, ug gihatagan siya og mga sugo: 'Gawas, hugaw nga espiritu...!', ug ingon nga resulta nahimong kataw-anan siya sa panan-aw sa uban! Dili kini madawat! Pila kaha ka mga bata nga giisip nga gipanag-iya, nga sa tinuod walay demonyo sa ilang sulod! Sa usa ka higayon, gidala kanako ang usa ka baylanon nga 25 anyos; giingon sa mga tawo nga gipanag-iya siya. Gihatagan nako siya og balaan nga tubig nga imnon, ug ang pobre wala gyud'y bisan unsang reaksyon niini. "Ug giunsa man pagpakita sa imong gihisgutan?" pangutana nako sa iyang amahan. "Sukad kanus-a siya nag-antos niining sakit?" "Sukad siya unom ka tuig," tubag niya. "Nagpanag-iya kami og tindahan, ug usa ka adlaw gidala didto ang lawas sa iyang gipatay nga lolo. Pagkahuman niadto, nagsugod na dayon ang tanan nga katingalahang mga butang nga nahitabo kaniya." Mao diay kana: ang pobre nga bata nakasinati lang og grabe nga trauma sa nerbyos. Kung hamtong pa unta ang naa sa iyang posisyon, basin naapektohan pa gani ang ilang panglawas human sa ingon ana ka lisod nga kasinatian. Labi na gayud ang usa ka gamay nga bata! Ug karon, tan-awa: ang pobre nga batang lalaki gitawag nga binatonan!

— Geronda, puwede ba nga ang mga pag-ampo sa exorcismo ipang-ampo sa hilom, imbis nga kusog?

— Mas maayo pa nga isulti kini sa hilom. Ang labing importante sa pag-awit sa mga pag-ampo sa pagpalayas sa demonyo mao nga kini kinahanglan buhaton uban sa kasubo, uban sa pagpaubos, ug dili uban sa garbo. Sa dihang ang mga pari kusog ug mapahitas-on nga 'naga-utos' sa hugaw nga espiritu: 'Gawas, espiritu nga hugaw,' makapahungaw kini sa yawa; mosuko siya, pukawon niya ang

pagka-makasarili sa tawo nga gihuptan, ug mahimo pa gani niyang isulti kaniya: 'Tan-awa na lang—gipakaulaw kaayo ka niya sa tibuok kalibutan! Sige, hampaka gyud na nga pari!' Ang tawo nga gihuptan, gipalihok sa hugaw nga espiritu, misugod sa pag-igo sa pari, nga hinungdan nga dili ang demonyo ang nilayas, kondili ang pari uban sa iyang libro sa serbisyo... Sa usa ka higayon, atol sa usa ka exorcismo, miingon ang usa ka pari sa tawo nga gihuptan: 'Ginasugo tika, hugaw nga espiritu, paggawas sa niining tawo!' — "Mao na, sakto kaayo," tubag sa yawa pinaagi sa baba sa tawo nga gipanag-iya, "mao gyud na ang hinungdan nganong dili ko mobiya—kay ikaw man ang nagmando kanako..." Mao nga akong tambag sa mga pari, sa diha nga nag-ampo sila sa exorcism, nga dili gyud nila isinggit ang mga pulong: "Gumawas, hugaw nga espiritu!.." Basin huna-hunaon pa sa uban nga dili man madungog sa mga yawa!

Dili usab ang mga paryente sa gi-okupar nga tawo mosulti sa uban nga nagpatawag sila ug pari sa ilang balay aron mag-ampo og exorcism. Mas maayo nga isulti sa mga tawo nga ang pari miabot aron magdumala og usa ka prayer service. Ug bahin sa mga exorcism prayers—aron dili makadani og atensyon—mas maayo nga isulti kini sa hinay nga tingog.

Ang kinabuhi sa gipuy-an sa demonyo usa ka pagkamartir

Unsa man ang isulti sa bisan kinsa, ang mga nagpuyo og demonyo sa ilang sulod nag-antos pag-ayo. Kay mosumite man sila sa ilang kaugalingon, apan ginahasol sila sa yawa! Sa usa ka higayon, sa Monasteryo sa Stavronikita, nakaila ko og usa ka baynte-tres anyos nga batan-on nga lalaki nga gipuy-an sa usa ka hugaw nga espiritu. Panit ug bukog na lang siya! Grabe ka tugnaw; nagdilaab ang kalan sa simbahan, apan ang batan-on nga lalaki, nga nagsul-ob og nipis nga sinina nga mubo ang manggas, naglingkod sa beranda sa simbahan. Dili nako kaya nga makita siya nga ingon ana, busa miduol ko ug gihatagan siya og mainit nga sweater nga lana. "Isul-ob kini nga sweater," ingon nako kaniya. 'Dili ka tugnaw?' 'Tugnaw? Dili gyud, Amahan,' matud niya. 'Nagdilaab ko!' Tan-awa: mao kini ang tinuod nga pag-antos.

Aduna'y pipila ka mga tawo nga gipanag-iya nga natural nga labi ka sensitibo. Ang dautang espiritu magtudlo sa ingon ani nga mga tawo sa pagtuo nga dili sila maluwas, ug magduso kanila sa pagpakamatay. Ka- ng kahadlok! Dili kini angay katawa-an! Nakahibalo ko og usa ka lalaki nga gipanag-iya nga nahimong samok bisan sa mga pari. Ang pobre nga tawo moanha sa simbahan aron ipabasa kaniya ang mga pag-ampo sa exorcismo, apan balibaran siya sa mga pari. Unya ang yawa misugod usab og sulti kaniya bahin kanako: 'Ayaw pud siya adtoana; dili pud ka niya dawaton.' Gidala siya sa yawa sa kawad-on sa paglaum.

Nahinumdom ko sa lain nga tawo nga gihuptan sa dautang espiritu, nga pinaagi sa grasya ni San Arsenio sa Kapadokya, nakagawas gikan sa dautang espiritu. Unsa ka dakong tukso ang gihimo sa yawa para kaniya! Human siya makagawas gikan sa dautang espiritu, miadto siya dinhi sa monasteryo aron magdayeg sa balaang relikyang ni Banal Arsenio. Apan, sirado ang monasteryo.¹¹² Unya, duol sa ubos nga ganghaan sa monasteryo, nagpakita kaniya ang yawa nga nagkunwaring si Santo Arsenius ug miingon: 'Dili na unta mopaak sa imong tiil dinhi pag-usab. Dili ko gusto makita ka, ug dili usab si Paisius.' Ug busa gipalayas siya sa yawa. Nasabtan ba nimo? Pagkahuman ana, ang pobre nga tawo misugod sa pagpanamastamas batok kang Santo Arsenius ug sa pagpanamastamas kanako... Aw, sige, lain na nga istorya ang pag-atake nako, siyempre, pero ang pagpanamastamas sa usa ka santo!... Busa, ang pobre nga tawo nabihag pag-usab. Oo, kung ang usa ka tawo molihok nga way bisan gamayng pag-uyon sa kaulaw, mobalik ang Grasya sa Diyos gikan kaniya. Ug unsa pa kaha ang masulti bahin sa mga nagapanamastamas sa mga santo! Sa ulahi, miadto

¹¹² Sa daghang mga monasteryo sa Griyego gawas sa Bukid Athos, sa mga adlaw sa pag-ayuno sa semana (Lunes, Miyerkules ug Biyernes), ang mga ganghaan sa monasteryo nagpabilin nga sirado sa tibuok adlaw aron ang mga monghe makalikay sa pakigkontak sa gawas nga kalibutan niining mga adlaw ug matutok sa ilang kaugalingong espirituhang pagpalambo. Sa ubang mga adlaw sa semana, ang ganghaan sa monasteryo abli sa piho nga mga oras, diin ang mga peregrino makabisita sa monasteryo ug mosimba sa mga balaan nga relikyang niini. — *Nota sa maghubad.*

siya sa Balaang Bukid sa Athos, misulod sa akong kaliva ug misinggit: 'Unsa may akong nabuhat nga dautan kanimo nga dili ka gusto makakita kanako? Ngano man dili pud ka gusto motabang kanako? Unsa, gusto ba nimo nga mag-antos ko?' — 'Ikaw nga buang,' akong gisaway siya. 'Ang usa ka tawo nga nagpakita kanimo ug nagpahawa kanimo mao ang yawa. Dili kini usa ka santo. Ang mga santo dili magpahawa sa mga tawo.' Apan wala siya maminaw kanako. Nituo siya sa iyang kaugalingong limbong. Kabalo ka ba unsa kaayo pag-antos niining mga kalag nga kaluoy-an, unsa sila pag-antos matag-adlaw?

Apan daghan nga gihuptan sa demonyo ang nag-antos aron ang uban makahunahuna. Kay sa dihang makita nila kung giunsa pag-antos sa mga gihuptan, maghunahuna-hunahuna ang uban sa ilang mga binuhatan, makabalik sa hustong panghuna-huna ug maghinulsol. Dili angay hunahunaon nga mas daghan ang sala sa mga gihuptan kaysa sa uban. Bisan pa, gitugotan sila sa Diyos nga mahulog sa pagkahuptan, nga tungod niini mapahiubos sila, maghinulsol, magbayad-sala sa ilang mga sala ug makadawat sa ilang kaugalingong ganti. Apan ang uban usab, pinaagi sa pagtan-aw sa ilang pag-antos, makadawat og tabang.

Syempre, adunay mga tawo nga dili mabihag sa demonyo, bisan pa man daghan kaayong mga sala ang ilang nabuhat. Ngano man ni? Mao ni ang hinungdan: kung ang usa ka tawo makaabot sa kahimtang nga hingpit na ang pagkatig-a sa kasingkasing, dili na siya masakop sa pag-atake sa demonyo, kay nakita sa Dios nga walay kapuslanan nga makuha ang maong tawo gikan niini. Kay kinahanglan natong masabtan nga ang pagka-vulnerable sa impluwensya sa demonyo, sa usa ka paagi, usa usab ka gasa gikan sa Dios ngadto sa makasasala, aron siya magpaubos, maghinulsol, ug maluwas.

Kapitulo 3.

Ang Makalilisang nga mga limbong

Asetisismo ug Paglimbong sa Kaugalingon

- Geronda, nahadlok ko sa paglimbong.
- Sakto ka nga mahadlok. Ang bisan kinsa nga mahadlok sa paglimbong dili mahulog niini, kay ang ingon nga tawo, nga magmatngon, mosugid sa tanan niyang hunahuna sa [kamalig-on]. Wala silay gitago ug busa makadawat sila og tabang.
- Geronda, sultihi ko, unsa ang predisposisyon sa paglimbong?
- Ang pagka-predisponer sa ilusyon nagpasabot nga adunay ideya nga ikaw usa ka importante nga tawo, ug pagpakita sa uban nga ikaw nagbuhat og usa ka paningkamot. Ang pagka-predisponer sa delusyon nagpasabot sa pagtuo nga nakaabot na ka sa usa ka partikular nga espirituhanong lebel, kay, pananglitan, nagbuhat ka og katingalahang buhat, samtang gihunahuna nimo nga wala pa masabti sa uban ang kahulugan sa espirituhanong kinabuhi, ug nagpaka-mapahitas-on ka kanila. Kung ang usa ka tawo makasarili nga pugson ang iyang kaugalingon sa pagka-asketiko, nga nagtinguha nga makaabot sa lebel sa usa ka santo ug pagdayegon sa uban, mao kini ang sinugdanan sa ilusyon. Lain ang pagpugos sa kaugalingon, ug lahi kaayo ang pagpugos sa kaugalingon aron makab-ot ang usa ka katingalahan. Sa usa ka higayon miingon ko sa usa ka tawo: 'Pag-amping nga dili ka mahulog sa paglimbong tungod sa sayop nga panglantaw sa espirituhanong kinabuhi. Anaa ka sa espirituhanong katalagman.' 'Mahulog ba ko sa paglimbong?' iyang gisupak. 'Pero dili man gani ko mokaon ug karne!' Samtang, kining tawoha wala gani moadto sa kumpisal. Gikumpisal niya ang iyang mga sala sa usa ka ikon. 'Orthodox ka ba o Protestante?' pangutana nako kaniya. 'Sa unsang

libro nimo nabasa nga mao ni ang paagi sa pagkumparsa?" 'Unsa man ang problema?' pangutana niya nako. 'Dili ba ko madungog ni Kristo?' Nabantayan ba nimo unsay nahitabo!

— Geronda, makatabang ba ang disiplina sa pagka-ascetic sa pakigbisog batok sa mga pagbati?

— Kung ang pisikal nga ascesis gamiton aron mapildi ang mga pagbati, nan makatabang kini. Mapahiubos ang lawas, ug mosumpo ang unod sa espiritu. Apan, kung ang usa ka tawo magbuhat og 'tuyong' ascesis,¹¹³ nan ingon resulta maghimo sila og mga ilusyon para sa ilang kaugalingon. Sa katapusan, ang pagka-asketa nga ingon ani mag-amuma sa emosyonal nga mga pagka-adik, magpalambo sa garbo, magdugang sa kumpiyansa sa kaugalingon ug mosangpot sa paglimbong sa kaugalingon. Unya, sa pagtan-aw sa ilang 'uga' nga pagka-asketa, ang usa ka tawo maghimo og konklusyon bahin sa iyang espirituhanong kalamboan. 'Nagbuhat ko sa ingon-ingon nga pisikal nga praktis,' iyang pagpasigarbo. 'Apan si kinsa-kinsang igsoon kulang niini.' Naabot na nako ang lebel sa ingon-ana nga santo, ug nalabwan na nako ang lain nga santo... — ug gidugangan pa niya ang iyang pagpuasa ug pagbantay. Apan, ang tibuok niyang paningkamot sa pagka-asketa napalpak, kay wala niya kini gihimo aron putlon ang mga kahuyang sa kasingkasing, kondili aron makab-ot ang makasariling katagbawan. Nailhan nako ang usa ka monghe nga tungod sa garbo nagbuhat og mga praktis sa pag-ascetismo, ug gisultihan siya sa iyang hunahuna nga siya usa ka dakong asceta. Gidala na niya kini sa sukdanan: wala siya mokaon, wala gyud siya maghugas sa iyang sinina, ug natulog siya sa makalilisang nga baho ug hugaw. Ang iyang sinina hingpit nang nabulok tungod sa hugaw. Usa ka adlaw gidala nako ang iyang mga sinina aron labhan. Apan walay pulos ang pagsulay paglabay niini! Sa usa ka higayon miingon siya kanako: "Gibilin na gyud nako sa layo si San Juan nga Nagpuyo sa Palungpungon¹¹⁴ ." — "Unsa man diay," ingon nako, "ang imong gipasabot? Nagtuo ka ba nga nakab-ot ni San Juan nga Nagpuyo sa Palungpungon ang pagkabalaan pinaagi sa hugaw?" Paglabay sa pipila ka adlaw, mibalik siya aron makita ko ug miingon: "Gibilin na pud nako sa luyo ang Kagalang-galang Maximus sa Kavsokali¹¹⁵ ." — "Giunsa man nimo siya pagbilin sa luyo?" pangutana nako. "Aw, giunsa?" tubag niya. "Yano ra kaayo: naglibot-libot ko sama sa pito-pito dinhi sa Balaang Bukid Athos!" — "Katingalahan ka gyud," ingon ko, "talagsaon ka gyud! Si Banal Maximus nakaabot sa kahimtang nga dili na lawasnon ug nilupad, imbis nga maglibot-libot sama sa tup-tup, sama sa imong gibuhat!" Unya kining tawo misugod sa pag-"pananum" sa pagbati sa iyang kamatayon sa iyang kaugalingon ug sige'g sulti sa iyang kaugalingon: "Naa na ko karon sa impierno." Paglabay sa pipila ka gutlo, siya — daw aron mapakumbaba ang iyang kaugalingon — misugod sa pag-ingon: 'Karon nahimo na kong yawa, nahimo na kong Satanas, ug moadto ko aron tipuon ang akong mga sumusunod.' Sa ingon niini, nahulog kining tawo sa ilusyon.

Pokus sa imahinasyon

— Geronda, miingon ka nga samtang nag-ampo, ang atong hunahuna kinahanglan likayan ang nagkalain-laing mga hulagway gikan sa kinabuhi ni Kristo ug uban pa. Ngano man nga kinahanglan likayan ang ingon nga mga hulagway?

— Aron dili kita limbongan sa yawa pinaagi sa mga pantasya ug imahinasyon. Ang imahinasyon usa ka maayong butang, ug kon gamiton kini sa maalamon nga paagi, aduna kini dakong gahum. Aduna'y mga tawo nga, pananglitan, makakita og usa ka talan-awon ug, pagkahuman sa usa ka tuig, mahinumdom niini eksakto sa tinuod nga hitsura, ug ma-capture kini sa usa ka pinta. Ang Diyos nagahatag sa usa ka tawo niining abilidad, apan gigamit kini sa yawa alang sa iyang kaugalingong katuyoan. Ang mga tawo nga dali malimbong maghunahuna sa ilang nakita o nabasa sa bisan unsang paagi nga ilang gusto. Ug unya motuo sila nga ang hulagway nga gihimo sa ilang hunahuna mao ang kamatuoran. Aron matabangan kining mga kalag nga walay swerte, kinahanglan

¹¹³ Gihulagway sa Karaan ang ascesis ug pagdumili sa kaugalingon nga gipraktis isip katuyoan sa ilang kaugalingon, imbis nga isip paagi sa paghinlo sa kasingkasing ug pag-angkon sa pagkahingpit kang Kristo, nga 'uga'.

¹¹⁴ Ang pista ni Banal Juan nga Naga-puyo sa Palungpung gisaulog kada ika-15 sa Enero.

¹¹⁵ Ang pista ni Banal Maximus sa Kavsokali gisaulog kada ika-13 sa Enero.

nga sila kanunay nga anaa sa ilawom sa [espirituhanong] pagbantay, kay ang yawa kanunay nga naglimbong kanila.

Busa, kung ang usa ka tawo nga natural nga gihatagan og [buhi] nga imahinasyon gisultihan nga sayop ang iyang paghunahuna, kinahanglan siyang mohunong ug pangutan-on ang iyang kaugalingong mga hunahuna. Nailhan nako ang usa ka yano nga babaye nga kanunay nag-ampo—ug nangayo kang Kristo nga tugotan siyang makakita Niya dinhi, niining kinabuhi, kay—sumala sa iyang giingon—sa sunod nga kinabuhi dili na man siya makakita Niya. Ug sa tinuod, sa dihang miduol siya aron modawat sa Balaang Komunyon, nagpakita kaniya si Kristo sa Balaang Kaliz sa porma sa usa ka bata nga pula ang buhok tungod sa dugo. Unya nawala ang panan-awon ug nakadawat na ang babaye sa Banal nga Komunyon. Human niining hitabo, gisugdan siya sa kaaway sa pagdaugdaug pinaagi sa hunahuna nga siya usa ka espesyal nga tawo, ug gipasiugda pa gyud ang iyang imahinasyon, kanunay nga nag-organisar sa iyang kaugalingong 'pagtan-aw sa pelikula' para kaniya. Sa usa ka higayon, pagkahuman nako mobiya sa Balaang Bukid sa Athos aron mobalik sa kalibutan, nasugat nako kining dili swerte nga babaye sa usa ka balay ug nadungog nako siya nga nagasaysay sa iyang mga pantasya sa mga lalaki ug babaye nga nagtigum didto. Nanginahanglan ko og dakong paningkamot aron mabalik siya sa hustong paghuna-huna. Gisaway nako siya pag-ayo sa atubangan sa tanan, aron mahimong klaro ang iyang kahimtang nga delusional ug mobalik siya sa hustong paghuna-huna.

— Geronda, kining mga panan-aw ba puro lang imahinasyon niya?

'Mga pantasya ug delusyon.'

'Geronda, wala ba niya gisultihan ang iyang espirituhanong amahan bahin niining mga panan-awon?'

'Kabalo ka unsay mahitabo sa ingon ani nga mga kaso? Ang Yawa manlimbong sa ingon ani nga mga tawo pinaagi sa ilang makita. Wala nila gamita ang ilang rason, ug wala gani kini mosulod sa ilang hunahuna nga kinahanglan nila isulti sa ilang espirituhanong amahan ang bahin sa ingon ani nga "mga panan-awon". Ka-salbahis gyud nga yawa! Makalilisang kaayo!'

Kung ang usa ka tawo dili magmatngon sa iyang imahinasyon, madala siya sa manulaw ngadto sa paglimbong, bisan pa sa labing yano ug labing natural nga mga panghitabo. Sa dihang nagpuyo ko sa Monasteryo sa Stomion, magpasi-paso ko sa kalan samtang nagbasa sa Vespers sa tingtugnaw. Ang mga babaye nga usahay moanha sa monasteryo gikan sa lungsod nakabantay nga, atol sa Vespers, madungog ang usa ka matang sa ting-kalit nga tingog nga naggikan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa iconostasis. Wala ko magtagad niining ting-kalit, apan ang mga babaye nagsugod og hungihong sa ilang kaugalingon: 'Makatuo ka ba! Sa dihang ang monghe nagbasa sa Vespers, adunay tunog nga pag-ungol nga naggikan sa ikon sa Inahan sa Dios!' Pagkadungog nako sa ilang paghungihong, miingon ko sa akong hunahuna: "Tan-awa nako ang ikon nga nagpagawas ana nga tunog." Dili nako pasabot nga dili ko motuo sa mga banal nga hitabo — dili, motuo ko nga ang Inahan sa Dios nagpakita sa mga tawo ug nakig-istorya kanila, ug kadtong anaa sa maayong espirituhanong kahimtang makakita Kaniya; bisan pa, sa ingon ani nga mga kaso, kinahanglan mag-amping. Busa, nagkuha ko og lingkoranan, misaka ko niini ug mitan-aw aron makita unsay nahitabo sa ikon. Unsa may nahitabo? Ang tabla nga gipintalan sa ikon daan na, nga adunay mga dowel nga gisulod gikan sa likod. Sa dihang init na kaayo ang kalan, ang usa sa mga dowel napainit, mipadako ug naghimo og tingog nga nagkabungkag. Unya gipako nako og martilyo ang pipila ka pako sa ikon ug mihunong kini sa pagkabungkag. Pagkahuman ana, gipangutana nako kining mga babaye: "Mao na, madungog ba ninyo ang bisan unsang pagkabali karon?" — "Dili," ilang tubag. "Mao na," ingon ko, "dili ninyo kini hatagan og bili." Kinahanglan mag-amping, kay kung ang imahinasyon sa usa ka tawo hinay-hinay nga mosobra, ang tibuok niyang kinabuhi mahimong walay pulos.

— Geronda, unsaon man pag-ila kon ang usa ka partikular nga [sobranatural] nga panghitabo gikan ba sa Diyos o sa yawa?

— Klaro ra kaayo. Kung ang panghitabo dili gikan sa Diyos, ang yawa magpanginabuhi og hambog nga mga hunahuna sa tawo. Labaw pa, ang mga panan-aw sa yawa hilaw kaayo: moabot pa gani siya sa pagpanamastamas. Sa usa ka higayon, adunay usa ka lalaki nga miadto sa akong kalibera nga nalibog ang hunahuna ug gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu. Nakaestorya ko kaniya, ug nakapahimo kini ug maayo kaniya. Ug nahibalo ka unsa iyang gisulti nako pagkahuman? 'Ingon ana,' matod niya, 'kaalamong mga butang wala pa nako madungog kaniadto! Wala pa gani ko makabasa og ingon ani sa Ebanghelyo!' Sa laing pagkasulti, mura'g gisulti niya nako: 'Mas maayo pa ang imong gisulti kaysa sa gisulti ni Kristo.' Nasabtan ba nimo unsa ang ginabuhat sa yawa aron itanom sa imo ang mga mapahitas-on nga hunahuna? Bisan unsa pa ang isulti sa bisan kinsa, kung ang usa ka tawo dili makasabot nga wala siyay mahimo pinaagi sa iyang kaugalingong kusog, ug nga ang iyang nahimo natuman pinaagi sa gahum ni Cristo, nan ang ingon nga tawo walay mabuhat, bisan pa kon makapahawa siya og liboan ka demonyo gikan sa mga gipanag-iya.

Ang yawa nagpakita sa porma sa anghel sa kahayag

Kung ang usa ka tawo nga wala pa makasinati sa labing hataas nga kalipay sa langit—mao, nga kulang sa espirituhanong kasinatian [sa pagbisita sa Diyos]—walay pagmatngon, dali ra siyang mahulog sa ilusyon. Malimbungon ang Yawa. Hinay-hinay niyang gipukaw ang kasingkasing sa usa ka tawo ug ginapabati kaniya og usa ka makalipay nga pagbati. Sa ingon niini, pinaagi sa paghatag sa usa ka tawo og impresyon nga kini nga makalipay nga pagbati espirituhanon ug diyosnong gikan, gidala sila sa Yawa sa kalimbongan. Ginalimbongan niya ang kasingkasing sa usa ka tawo, ug motuo sila nga ang nahitabo kanila espirituhanong husto. 'Wala ko'y nabati nga kadasig,' ingon sa ingon nga tawo. Oo, tinuod nga wala gyud ka'y nabati nga kadasig; apan ang imong nabati dili tinuod nga espirituhanong kalipay. Ang espirituhanong kalipay usa ka butang nga langitnon.

Ang Yawa mahimong magpakita nga usa ka anghel o usa ka santo. Ang demonyo, nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka anghel o usa ka santo, nagpakaylap og kabalaka ug kalibog sa iyang palibot—mao kana gyud ang iyang mga kinaiya. Samtang ang tinuod nga anghel o santo kanunay nagdan-ag og langitnong kalipay ug selestiyal nga kalipay. Ang usa ka mapainubuson ug putli nga tawo, bisan pa walay kasinatian, makahibalo sa pag-ila sa Anghel sa Dios gikan sa demonyo nga nagpakaaron-ingnon nga anghel sa kahayag. Kini tungod kay ang maong tawo adunay espirituhanong pagkaputli ug paryente siya sa Anghel. Apan ang usa ka makasarili ug tawo sa unod dali ra malimbongan sa malimbungon nga yawa. Ang yawa magpakita nga daw usa ka anghel sa kahayag, apan sa higayon nga ang usa ka tawo magpadayag bisan usa ka mapainubsanon nga hunahuna, mawala ang yawa. Sa usa ka gabii, pagkahuman sa Vespers, naglingkod ko sa bangko sa akong selda (nagpuyo ko sa Monasteryo sa Stomion) ug nag-ulit-ulit sa Pag-ampo ni Hesus. Kalit lang ko nakadungog og mga tuno sa mga instrumento nga may kwerdas ug klarinete nga gikan sa usa ka bilding nga dili kaayo layo sa monasteryo, nga nagsilbing panimalay sa mga peregrino. Natingala kaayo ko! 'Unsa kaha kini nga klase sa musika nga madungog sa ingon ka duol?' ingon nako sa akong kaugalingon. Nakaagi na ang pista patronal sa monasteryo. Mibangon ko gikan sa bangko ug miduol sa bintana aron tan-awon unsay nahitabo sa patyo. Mitan-aw ko palibot: hingpit nga kahilom ug kalinaw ang naglibot. Unya nasabtan nako nga ang tanang musika gikan sa dautan — tuyo niini nga pugngan ko sa pag-ampo. Nibalik ko sa bangko ug gipadayon ang Pag-ampo kang Jesus. Kalit lang, napuno ang kwarto sa hayag nga kahayag. Nawala ang kisame ug ang andana sa ibabaw nako, nabuksan ang atop, ug nakita nako ang usa ka haligi sa kahayag nga misaka paingon sa langit. Sa tumoy niining haligi sa kahayag, nakita nako ang nawong sa usa ka batan-ong lalaki nga hayag ang buhok ug taas ang buhok ug bungot, nga sama kang Kristo. Katunga sa iyang nawong natabonan kanako, busa mitindog ko gikan sa bangko aron makita nako pag-ayo ang iyang nawong. Niadtong higayona, nakadungog ko og tingog sa sulod nako nga miingon: 'Gikonsiderar kang takus nga makakita kang Kristo.' — 'Apan kinsa man ako, nga dili man takus, aron makakita kang Kristo?' — mitubag ko, ug naghimo ko og tanda sa krus. Niadtong mismong gutloha, nawala ang kahayag

ug ang bakak nga Kristo, ug nakita nako nga nibalik na sa iyang lugar ang kisame. Kung ang hunahuna sa usa ka tawo dili husto nga bantayan, ang Daotan mahimong mosulod ug mga hunahuna sa garbo kanila ug limbongan sila sa mga pantasya ug bakak nga kahayag, nga dili magdala ngadto sa Paraiso kondili ihulog sila sa kagubot. Busa, dili gayud angay nga mangayo ang usa k nga makakita sa kahayag, nga makadawat ug usa ka banal nga gasa, o bisan unsa pa nga susama niini. Kinahanglan mangayo og paghinulsol. Ang paghinulsol magahatag og pagpaubos sa usa ka tawo, ug unya ang Maayong Dios magahatag kanila sa gikinahanglan. Sa usa ka higayon, sa dihang nagpuyo ako sa Bukid Sinai sa langob ni Santa Epistimia, usa ka tangalashka gusto... nga buhaton ang usa ka pabor para kanako! Aduna'y tulo o upat ka hagdanan nga dili layo gikan sa selda. Sa gabii, kung klaro ang langit ug nagdan-ag ang mga bitoon, mogawas ko sa mga langob ug, aron makalugsong ko anang mga hagdanan, mogamit ko ug lighter aron pasigaon ang akong agianan. Usa ka gabii gisulayan nako pagpasiga sa akong lighter, apan wala kini mosiga. Kalit lang, usa ka hayag kaayong sinag sa kahayag, sama sa searchlight, mibuto gikan sa usa sa mga bato! Wow, kalit nga nasiga ang tanan sa akong palibot! 'Dili,' ingon ko, 'kinahanglan magpabilin ka layo kaayo sa ingon ana nga "spotlight"! Mituyok ko, ug dayon nawala dayon ang kahayag. Grabe kaayo nga dili gusto sa yawa nga moubos ko anang hagdanan, nga nagsiga ko gamit ang lighter! "Sayang kaayo," ingon niya, nga naluoy kanako, "nga ang usa ka tawo nag-antos kaayo! Pasiga ko ug suga para niya!" Mao na ang gitawag nga 'kaayo'!

— Geronda, giunsa nimo nahibal-an nga kining kahayag dili gikan sa Diyos?

— Klaro kaayo... Makalilisang kaayo!

Mapanlimbong ang mga damgo

— Geronda, gipanglutos ko sa hugaw nga mga damgo...

— Kung makasinati ka og hugaw nga damgo, dili gyud nimo balikan sa hunahuna ang imong nakita o kung giunsa nimo kini nakita. Kay kung dili ka matintal sa Daang Usa sa adlaw, moanha siya sa gabii. Usahay, bisan ang Dios motugot sa Daang Usa nga tuksuhon kita samtang natulog, aron makita nato nga buhi pa ang atong daang kaugalingon. Ug mahitabo usab nga ang kaaway moduol sa usa ka tawo samtang natulog ug ipakita kaniya ang nagkalain-laing mga damgo, aron sa pagmata, ang maong tawo mahulog sa kasubo. Busa, dili ka maghatag og bisan unsang kahulugan sa mga damgo: buhata ang tanda sa krus sa imong kaugalingon, buhata ang tanda sa krus sa imong unlan, ibutang ang krus ug pipila ka mga ikon niini, ug samtang natulog ka, ipangamuyo ang Pag-ampo ni Hesus. Mas hatagan nimo og bili ang mga damgo, mas kanunay nga moanha ang kaaway aron tuksoon ka. Ang Yawa nagpakita sa iyang mga damgo dili lamang sa mga hamtong, kondili usab sa mga bata. Moanha pa gani ang Yawa sa mga natulog nga mga bata, bisan pa man nga sila mga gamay nga anghel. Mokalit sila og bangon sa kahadlok ug, nahadlok ug nagahilak, modagan sila sa mga bukton sa ilang inahan. Ug usahay moanha ang mga anghel sa natulog nga mga bata, ug mokatawa sila sa ilang pagkatulog tungod sa kalipay o, mapuno sa dakong kalipay, magmata. Busa, ang mga damgo nga gidala sa daotan usa ka gawasnong, kaaway nga impluwensya sa usa ka tawo samtang natulog siya.

— Geronda, unsa kaha kon samtang natulog ka, mobati ka ug dili masukod nga kabug-aton sa imong kalag? Unsa man kana?

— Usahay ang hinungdan sa ingon nga kabug-aton mao ang kahimtang sa kabalaka nga gipuyan sa usa ka tawo sa adlaw, o ang nagkalain-laing kahadlok, pagduhaduha ug uban pa nga iyang masinati. Ug, siyempre, magamit sa tangalashka ang tanan niini. Kay kaya niya isagol kining mga kahadlok, kabalaka, ug pagduhaduha sa bisan unsang kombinasyon, aron lang malibog ang usa ka tawo. Kasagaran, ang usa ka tawo magkatulog nga gaan kaayo nga nagtuo siya nga nagmata pa ug nag-ampo nga mawala na kini nga kabug-aton—nga nagpugos pa gani sa iyang gininhawa.

Ug usahay mahitabo usab kini: ang yawa makahimo sa pagkuha sa bisan unsang porma, bisan pa gani sa usa ka santo, ug magpakita sa damgo. Sa usa ka higayon, nagpakita siya sa usa ka masakiton nga lalaki sa damgo nga nagsul-ob sa dagway ni San Arsenio sa Kapadokya ug miingon kaniya: "Ako si San Arsenio. Miabot ako aron isulti kanimo nga ikaw mamatay na. "Nadungog ba nimo ako? Mamatay ka na!" Nahadlok kaayo ang lalaki. Apan dili gayud mosulti ingon ana ang usa ka santo. Ug bisan pa kon ang masakiton tinuod nga hapit na mamatay ug motungha kaniya ang usa ka santo aron pahimangnoan siya sa iyang kamatayon, malumo gayud ang paglitok niini: 'Nakita sa Dios ang imong pag-antos, busa kuhaon na ka Niya gikan niining kalibutan. Paninguhaa nga mag-andam ka.' Dili gayud mosulti ang usa ka Santo sa usa ka masakiton: "Nadungog ba nimo ko? Mamatay ka na!"

— Geronda, kung ang usa ka tawo mosiyagit sa iyang tulog, ngano man nga mahitabo kana?

— Mas maayo kung mosinggit sila, kay mabanhaw man sila... Daghang damgo ang nagagikan sa kabalaka. Kung ang usa ka tawo nabalaka o gikapoy, kana nga kabalaka o kakapoy mokaon kaniya gikan sa sulod, ug makadamgo siya og makalilisang. Kanunay ko makigkita sa mga tawo sa adlaw ug maminaw sa ilang lain-laing mga problema. Ug unya, sa akong pagkatulog, mahitabo nga mosaway ko sa usa ka tawo: 'Ikaw nga walay Diyos nga salbahis,' ingon nako sa pagsinggit, 'wala kay pagtagad bisan kinsa!' Ug mamata ko tungod sa akong kaugalingong mga singgit.

— Geronda, posible ba nga masabtan sa usa ka tawo gikan sa iyang mga damgo nga tinuod gayud nga mahitabo ang pipila ka mga panghitabo?

— Dili, dili angay hatagan og bili ang mga damgo. Bisan unsa pa kini—malipayong o dili malipayong—dili kini angay tuohan, kay adunay peligro nga mahulog sa ilusyon. Sa katapusan, 95 porsyento sa mga damgo limbong. Mao nga ang mga Balaang Amahan miingon nga dili angay hatagan og bili ang mga damgo. Gamay ra kaayo nga mga damgo ang gikan sa Diyos, apan aron ma-interpretar bisan pa kini nga mga damgo, kinahanglan nga adunay pagkabalaan ug uban pang gikinahanglan nga mga kondisyon — sama sa matarong nga si Jose¹¹⁶ ug sa propeta Daniel, nga adunay Grasya sa Diyos. "Ako," miingon si Daniel kang Nebucodonosor, "isulti ko kanimo unsa ang imong damgo ug unsa ang kahulugan niini."¹¹⁷ Apan unsa ka halangdon ang kahimtang nga naabot sa propeta Daniel! Nalingkod siya sa lungag uban sa mga leon, ug ang mga leon, bisan pa man gutom, wala siya'y gisamaran.¹¹⁸ Sa dihang gidala ni Habakuk ang pagkaon kang Daniel, miingon siya: "Nakahinumdom ba gayud ang Dios kanako?"¹¹⁹ Sa tinuod, kung wala gihinumduman sa Dios ang propeta Daniel, kinsa pa kaha ang iyang gihinumduman?

— Geronda, ang uban nga mga tawo wala'y damgo.

— Ug maayo pa gani nga wala sila! Wala sila mag-usik og kuwarta sa tiket o gasolina! Sa damgo, sa usa ka minuto lang, makasaksi ka og mga panghitabo nga sa tinuod molungtad og pipila ka oras o pipila ka adlaw. Kay sa panahon sa tulog, mihunong ang pag-agi sa oras. Gikan niini masabtan sa tawo ang mga pulong sa salmo: '*...Ang usa ka libo ka tuig sa imong panan-aw, Ginoo, sama sa kagahapon nga milabay na...*'¹²⁰

Mahitungod sa mga panan-awon

— Geronda, unsa man ang angay namong isulti sa mga tawo nga mosulti kanamo bahin sa mga panan-awon nga ilang nasinati, bahin sa pagtan-aw sa usa ka partikular nga santo, o susama nga butang?

— Mas maayo nga tambagan ang ingon nga mga tawo nga mag-amping ug magpugong. Kini nga pamaagi sa mga panan-awon mas kasaligan, kay dili tanan makahibalo kon ang panan-awon

¹¹⁶ Tan-awa ang Gen. 37:5–11.

¹¹⁷ Tan-awa Dan. 2:25–46.

¹¹⁸ Tan-awa Dan. 6:16 ff.

¹¹⁹ Tan-awa Daniel 14:30–42.

¹²⁰ Salmo 89:5.

gikan ba sa Diyos o sa yawa. Apan bisan pa kon ang usa ka panan-awon gikan sa Dios, dili kini dayon dawaton sa usa ka tawo. Ang Dios, sa pagtan-aw Niya nga ang Iyang binuhat—ang tawo—dili modawat sa panan-awon [dili Siya masubo, kundili sa kabaliktaran], sa usa ka paagi, malandong ang Iyang kalooy. Kay ang ingon nga batasan sa panan-awon nagpakita nga ang usa ka tawo adunay pagpaubos.

Kung usa ka tinuod nga santo ang nagpakita sa usa ka tawo, ug wala madawat sa maong tawo ang panan-awon, nan kabalo ang Dios unsaon pag-abot sa kalag sa maong tawo ug pagdala niini sa gusto Niya nga dapit. Kinahanglan mag-amping, kay [imbis nga usa ka santo] mahimo'g moabot ang usa ka manloloko, nga mosiga sa [demonyo nga] 'telebisyon' ug sugdan ang iyang programa...

Nahinumdom ko sa usa ka babaye nga wala makadawat og tabang gikan sa mga tawo ug busa angay siya makadawat og tabang gikan sa langit. Ang Dios, nga gustong motabang niining babaye, naghatag kaniya og usa ka partikular nga panan-awon. Apan pagkahuman niining panan-awon, gipang-instilar sa yawa ang mosunod nga hunahuna kaniya: 'Kinsa may nakahibalo, tingali gihatagan ka sa Ginoo og ingon ani nga panan-aw tungod kay gitakda ka Niya para sa usa ka mas hataas nga misyon!' Sa diha nga nagsugod siya pagtuo sa ingon ana nga mga sugyot sa yawa, mihimo dayon og buhat ang yawa ug nahulog siya sa iyang gahum. Apan sa katapusan, mipakita pag-usab ang Ginoo og kaluoy kaniya. Nakasinati siya og usa ka panan-awon, ug nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya: "Sulat ka og sulat kang Padre Paissios ug isaysay nimo ang tanang panan-awon nga imong nasinati." Nisulat siya kanako og sulat ug gisaysay n ang tanang panan-awon nga iyang nasinati. Gihasol gyud siya pag-ayo sa Daang Usa. Oo, tinuod ang tanan niyang panan-awon, apan halos tanan niini gikan sa manulaw. Sa tanang mga panan-awon nga iyang naangkon, ang una ug ang katapusan ra ang gikan sa Dios. Aron mabalik siya sa hustong paghuna-huna ug matabangan siya nga makalingkawas sa ilusyon, gitugotan sa Dios nga mahitabo kining katapusang panan-awon. Sa katapusan, gipatigbabaw sa pobre nga babaye ang akong tambag ug nakalingkawas siya sa bitag sa mga diabolikong panan-awon nga iyang naagian.

Mga Tin-aw nga Timailhan sa Usa ka Tawo nga Naa sa Ilusyon

— Geronda, unsaon man pag-ila nga ang usa ka tawo naa sa ilawom sa impluwensya sa delusyon?

— Makita na nimo kini bisan pa sa iyang panagway. Ang usa ka tawo nga nalimbong sa kaugalingon gipahiran sa gawas og usa ka matang sa bakak nga 'pagbulag'. Mura siya'g mapainubuson ug malumo, apan sa sulod niya nagpuyo ang dakong garbo — ang taas niyang pagtan-aw sa iyang kaugalingon. Kung tan-awon nimo ang mga mata sa usa ka tawo nga nalimbong, makita nimo nga giisip niya ang tanan nga uban ingon mga salbahis, sama sa mga hulmigas. Apan, mailhan usab nimo ang usa ka tawo nga nalimbong pinaagi sa mga pulong nga iyang gisulti. Nahinumdom ko sa usa ka lalaki nga nalimbong nga giisip sa daghang tawo nga usa ka santo. Miangkon siya nga si Kristo unta nagpakita kaniya, nga nagsakay sa kabayo. Si Kristo kuno nagkupot og botelya sa bino sa iyang kamot, diin gihatagan niya kini nga lalaki og inom, ug pagkahuman niini kuno nadawat sa lalaki ang gasa sa clairvoyance! Sa usa ka higayon, samtang kini nga 'clairvoyant' nag-istorya sa mga tawo, usa ka lalaki nangutana kaniya: 'Ngano dili pud ko makabuhat og milagro?' — 'Tungod kay nakasala ka ani ug ana...' — tubag sa nabulag nga tawo, ug gilista pa niya ang mga sala nga tinuod nga nabuhat sa lalaki. Ang pobre nga lalaki nanghurot ang pasensya ug miduol kanako aron isugilon ang tanan. 'Paminawa ani, " ingon ko kaniya, "Nagtuo ba gyud ka nga ang mga santo nagbinuang sa mga tawo? Ang yawa ra ang nagbinuang sa mga tawo. Wala ba ka kahibalo nga ang yawa ang nagasulti [pinaagi sa baba niining nabinuangan nga tawo]? Ug bisan pa kon tinuod ang iyang gisulti, ang yawa gihapon ang nagasulti niining kamatuoran." Usa pa ka babaye ang nagsulti kanako nga gidala niya ang usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo ngadto sa usa ka lalaki nga giingong makahawa og demonyo ug makahimo og ingon nga mga milagro. Kining 'milagro-manalita' gidala ang duha ka babaye sa usa ka gipabayaang kapilya. Pagkasulod pa lang nila sa kapilya, gikuha niya

ang usa ka epitachelion ug gisul-ob kini. Natingala kaayo ang babaye! Usa ka sekular nga lalaki ang nagsul-ob gayud og epitachelion! 'Pari ka ba?' pangutana niya kaniya. 'Unsa man gani'y pulos ning tanan nga "pari"!' tubag niya, ug gisugdan niya ang pagpanamastamas sa mga klero. Busa nasabtan sa mga pobre nga babaye nga nalimbong siya; mitindog sila dayon ug nilayas.

Paglibog ug kabuang

— Geronda, usa ba ka tawo nga na-ilawom sa gipanglimbong ug nag-antos sa pipila ka matang sa sakit sa pangisip?

— Dili kanunay. Ang delusyon usa ka butang; ang sakit sa pangisip lain. Ang uban simpleng mahulog sa delusyon. Ang uban mahulog sa delusyon ug magkasakit sa pangisip. Nakaila ko og usa ka monghe sa Bukid Athos nga dili maminaw sa bisan kinsa. Gibyaan niya ang iyang monasteryo ug naglibot-libot sa Athos. Upat o lima ka beses siyang miadto kanako aron mangayo sa akong panalangin aron magpuyo sa iyang giingon nga usa ka asetikong kinabuhi, ug sa matag higayon akong gisugyot nga mobalik siya sa monasteryo diin siya naghimo sa iyang mga panata. Sa katapusan, mipalit siya og kaliva ug nagpuyo didto nga nag-inusara. Pagkahuman sa pito ka bulan nga ingon ana nga kinabuhi sa monghe nga nag-inusara, miadto siya sa akong selda. 'Balik ka sa imong monasteryo,' akong gihangyo kaniya. "Karon," tubag niya, "nakakuha na ko og sulat sa pagbiya gikan sa monasteryo ug dili na ko nila dawaton pagbalik." — "Pag-amping," pahimangno nako kaniya, "pag-amping kaayo. Sa labing gamay, paningkamoti nga mosugot ka sa usa ka tigulang, aron mabuhi ka sa pagsunod imbis nga sumala sa imong kaugalingong kabubut-on." — "Mahitungod sa pagsunod," tubag niya, "mopailalom ko sa kabubut-on sa Dios." — "Sige, sige," akong gisulayan siya pagpangumbinsi, "mangayo ka nga madawat ka sa bisan unsang monasteryo." — "Ako ba," tubag niya, "mobalik karon nga nahimong eremita na ko? Adto ka ug hangyo nga mosulod sa usa ka monasteryo." — "Ngano ako ra ang mangayo?" ingon ko, nga gustong motabang kaniya. "Kung gusto nimo nga ako ang kauban nimong mangayo sa pagsulod sa monasteryo, buhaton ko kini gikan sa tibuok nakong kasingkasing." — "Mao ni ang butang," tubag niya, "paminawa ko pag-ayo. Kung gikapoy na ka sa kinabuhi sa kahilom ug gusto ka nga mangayo og pagtugot sa monasteryo, adto ug mangayo!" Sa dihang nakita nako nga ingon ana siya ka walay hiya, gibyaan pud nako siya. Paglabay sa mubo nga panahon, nahibaloan nako nga usa ka hugaw nga espiritu ang misulod niining monghe ug, labaw pa, nga nahimong buang siya. Ang yawa nagpakita kaniya sa porma sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug miingon: 'Anak ko, kung mouko ka sa akong mga tiil, ihatag ko kanimo ang pito ka mga gasa sa Espiritu Santo...' Ang pobre nga bihingan naghunahuna: 'Karon madawat na nako ang pito ka gasa sa Espiritu Santo ug mapildi nako silang tanan!' Ug sa pagkahugno niya sa yuta, mitungo siya sa yawa. Sa diha nga mitungo siya, gikurog siya sa yawa, ug misulod kaniya ang usa ka hugaw nga espiritu. Apan, kining diabolikong pag-uyog nakapaguol usab sa iyang pangisip. Gusto niya nga mahimong protopistat; miadto siya sa Balaang Kinot, gisirad-an ni¹²¹ ang mga monghe nga naa sa sulod sa bilding, gikuha ang tungkod sa protopistat ug, samtang naggayag sa kaugalingon, misugod sa pag-anaog sa hagdanan. Ang mga monghe sa Karyes nabigla sa pagtan-aw sa bag-ong 'protopistat' nga naganaog sa hagdanan sa Balaang Kinot! Ang uban sa mga monghe hilom nga misunod sa pasyente sakay sa usa ka jeep ug, sa dili kaayo layo gikan sa Karyes, ilang gisulod siya sa sakyanan ug gidala sa usa ka ospital para sa sakit sa pangisip. Nakahapsay na ang iyang kahimtang bahin sa pagpanag-iya, apan nag-antos gihapon siya sa sakit sa pangisip.

— Geronda, dili ba ang usa ka tawo nga naa sa ilusyon, sa usa ka paagi, gi-panag-iya?

¹²¹ Ang Balaang Kinot sa Bukid Athos naglangkob sa mga representante gikan sa 20 ka komunal nga monasteryo sa Bukid Athos. Sa mga miting sa Balaang Kinot, gihisgutan ang kinatibuk-ang mga butang nga may kalabotan sa kinabuhi sa mga monasteryo sa Bukid Athos, gikoordinar ang ilang mga kalihokan, ug uban pa. Aron atubangon ang adlaw-adlaw nga mga butang, ang Balaang Epistasia gitudlo matag tuig, nga naglangkob sa upat ka miyembro—ang mga epistates. Ang Pro-Epistate mao ang pangulo sa Balaang Epistasia ug sa Balaang Kinot. — *Nota sa maghubad.*

— Aw, unsa pa man siya? Dili lang siya gipanag-iya — ang usa ka tawo nga anaa sa ilusyon mahimong adunay mas daghang demonyo sulod kaniya kaysa sa usa ka gipanag-iya nga tawo. Bisan pa, lain ang pagka-ilusionado, ug lain ang pagka-ipanag-iya.

Kinahanglan mag-amping sa mga nadani sa sayop nga dalan

[Sa kalibutan] adunay duha o tulo ka espirituhanong amahan nga gamay ra ang ilang pagkamatinud-anon ug naglibog ang ilang hunahuna. Kining mga espirituhanong amahan nagpaligoy sa mga tawo. Ug ila gi-diagnose nga ang tanan gipanag-iya sa dautang espiritu. Wala silay maminaw.

"Ako," ingon nila, "usa ka pari ug busa aduna koy awtoridad!" Kung makadungog ka og ingon ani nga mga kaso, ipatin-aw sa mga tawo unsay nahitabo ug pabuhata sila'g hunahuna, kay ang ingon ani nga mga espirituhanong amahan makadaot sa Simbahan. Sultihi ang mga tawo nga naimpluwensyahan sa ingon ani nga mga espirituhanong amahan: 'Pangitaa ang usa ka angay [dili nadunot] nga espirituhanong amahan ug mangayo og giya kaniya aron makadawat og tabang.' Kining mga 'kamagulang' moabot pa sa paggamit sa akong ngalan ug bisan sa akong litrato — aron ipahunahuna sa mga tawo nga maayo ang among relasyon.

Klaro nga limitado ang panghuna-huna niining mga espirituhanong amahan, ug busa adunay mga hinungdan nga makapamenos sa ilang sala. Apan aduna usab uban nga walay konsensya ug tinuyoang nagpasagad sa suka isip bino. Usa ka ingon ani nga tawo—kanhi accountant—karon naglibot sa tibuok Amihanan sa Gresya, nagpaila nga bag-o pa siya sa akong ilawom. Nagaangkon siya nga gihatagan nako siya sa gasa sa clairvoyance ug 'lima pa ka uban nga gasa'. Pinaagi niini, ginadani niya ang mga tawo ug nangolekta og kuwarta.

— Geronda, pari ba ning lalaki?

— Dili, usa ka layko. Nakigkita siya kanako kaniadto sa Daphne, apan nakalingkawas siya aron dili ko siya makita. 'Tinuod nga anak sa Dios!' Maayo na lang kay ganahan siya og inom. Baho siya og alkohol. Ang uban makakita kaniya nga nagalibog-libog ug magsugod na og pagduha-duha kaniya.

Oh, unsa kadaghan ang ingon ani nga mga manlimbong, nga nagapahimulos sa kasakit sa mga tawo ug gihimo nila kini nga negosyo! Usa ka ingon ana nga charlatan miingon sa usa ka balo: 'Ang usa sa mga kamot sa imong namatay nga bana wala magkabulok sa lubnganan kay ang iyang kalag nanginahanglan og pag-ampo.' — 'Unsa kaha akong buhaton karon?' huna-huna sa pobre nga babaye. 'Hatagan nako siya og kuwarta aron siya mag-ampo para sa kalag sa akong bana.' Pagkahuman niya og kuha og igo nga kantidad sa kuwarta gikan kaniya, gisultihan siya niya pagkahuman: 'Maayo, nakalikay ta sa unang katalagman. "Nakaayo na gamay ang kahimtang sa imong bana..." Padayon nga nagahatag ang pobre nga babaye og kuwarta sa manloloko; nakuha niya ang katunga sa bahandi sa babaye, kun ingon pa niya, aron makakaplag og kalinaw ang kalag sa bana!'

Ug aduna usab uban nga, sa ilawom sa pagtuo, mumulong og pipila ka pulong sa hilom, maghimo og tanda sa krus ibabaw sa masakiton ug kuno mag-ayo kanila. Ug nadani ang mga tawo; dili sila moadto sa kumpisal, ni dili pud sila magdapit ug pari sa ilang balay aron ipahigayon ang Sakramento sa Pag-uyog sa Masakiton o aron ipangamuyo ang angay nga pag-ampo, apan moadto sila niining mga manloloko. Ug, sa laing bahin, mobiya sila ug daghang kuwarta kang niining mga manloloko. Gisultihan ko nga sa usa ka baryo, duha sa mga nalimbong nagtukod og usa ka negosyo nga dako kaayo og kita—usa ka tinuod nga kooperatiba!... Ang yawa maghatag, pananglitan, og grabeng kasakit sa ulo sa usa sa ilang ka-baryo, o, sa pagpukaw sa yawa, usa ka lumolupyo ang kalit nga makasinati og kusog nga pag-igot sa likod. Unya moadto ang yawa sa usa sa mga nabulag nga lalaki ug moingon kaniya: 'Si kinsa-kinsa grabe ka sakit ang ulo tungod sa ingon-ana nga rason.' Sa diha nga makakita siya og angay nga kahigayunan, moingon kining nabulag nga lalaki sa iyang ka-baryo nga masakiton: 'Nasayud ko nganong masakit ang imong ulo' — ug dayon ipatin-aw ang

'hinungdan' sa iyang sakit. 'Tinuod gyud!' matud sa nag-antos nga namangha. 'Tan-awa lang ning pagpadayag! Ug unsa man akong buhaton aron mawala na ning akong kasakit sa ulo?' 'Adto ka kang kinsa-kinsa, ug siya ang motabang nimo,' matud sa nabihag nga tawo, samtang gipadala siya ngadto sa lain nga nabihag usab. Nakita ba nimo kung unsa ka malimbungan nga plano ang gihimo sa yawa aron mapabilin ang mga tawo ilalom sa iyang gahum? Gidala niya ang duha ka nalimbongan aron magtukod og 'medikal nga kooperatiba'! Ang usa maoy mohimo sa diyagnosis, samtang ang usa pa kuno maoy mag-ayo! Gibuhat kini sa yawa aron malayo ang mga tawo sa Simbahan.

Ang barato nga mga gasa sa mga anaa sa ilusyon

— Geronda, ngano man nga kung ang mga tawo adunay problema, kasagaran sila mosangko sa mga nalimbong?

— Kay barato ug sayon ra makuha ang mga gasa sa yawa. Sa katapusan, ang mga nalimbong dili man mangayo og bisan unsang lisod gikan sa mga moadto kanila; ginapahupay nila ang mga tawo ug ginatugotan ang ilang mga kahilig. Busa kining mga kalag nga walay swerte, imbis nga maghinulsol sa ilang mga sala, imbis nga moadto sa usa ka espirituhanong amahan aron magkumpisal, mangita sila sa ingon nga mga manlimbong — mao ang diyablo mismo — ug mangayo kanila nga sulbaron ang ilang problema. Ug pagkahuman, mag-antos sila ug dili nila masabtan nga gipanghigot sila sa diyablo ug nakab-ot na niya ang gahum ibabaw kanila.

— Geronda, sultihi ko, ngano man motuo ang mga tawo sa ingon ani nga mga manlimbong?

— Nabutangan og panganod ang hunahuna sa mga tawo. Kabalo ka pila ang nag-angkon nga nagpadulong sa mga tawo sa husto nga dalan, samtang sila mismo nagbitbit og sako sa ilang abaga nga diin nagpanago ang diyablo mismo! Apan, ang Maayong Dios dili motugot nga magpabilin nga hingpit nga dili mapansin ang diyablo. Usahay, mogawas gikan sa sako nga gipasan sa mga manlimbong ang usa ka sungay o ang ikog sa yawa. Makita kini sa mga tawo ug mosiyagit sila sa kahadlok: 'Ay, unsa man na? Sungay? Ikog?' — 'Dili, dili, unsa man inyong gihisgutan! "Unsa nga sungay, unsa nga ikog! Beringen ra na," — mao kini ang pahupay sa mga manlimbong, aron matabonan ang kamatuoran ug ipakita nga ang buhat sa yawa maayo ug mapuslanon.

Ug dinhi sa monasteryo, usa ka grupo sa mga tawo nga gipangulohan sa usa ka manlimbong ang miabot. Ang manlimbong nagtigom og hapit napulo ka tawo sa iyang palibot ug nagpakaaron-ingnon nga siya ang ilang espirituhanong amahan. "Apil ba kamo sa bisan unsang Kristohanong organisasyon?" pangutana nako kanila. Wala sila motubag. "Sa bisan unsang katilingban?" Nagpabilin silang hilom. "Aduna ba mo'y espirituhanong amahan?" Hilom. Unya misugod sila'g duol kanako ug miyuko. Kining nalimbong nga tawo gidala sila dinhi aron mapabilin sila sa kahimtang sa kalibog. Sa ulahi mosulti siya: "Naa mi kauban kang Elder Paissios, ug mouyon siya namo!" Nasabtan ba nimo kini? Dili unta ko angay nakigkita kaniya, kay ang pagpakigkita pa lang nako kaniya makatabang sa tuyo niining tawoha. Susama kaayo siya og suspetsoso! Apan sa pagtan-aw sa iyang mga masubo nga sumusunod, nga nagluhod didto, klaro kaayo nga nadani sila niining manlimbong.

— Geronda, wala ka'y gisulti kanila?

— Nakig-istorya man ko nila, apan ang Daotan, sa diha nga mobiya na sila dinhi, mosulti dayon og lain nga butang. Pinaagi sa bisan unsang paagi, ibalik niya sila sa iyang dalan.

— Geronda, sultihi ko, unsaon man sa usa ka tawo pagpanalipod sa iyang kaugalingon gikan sa mga naligaw?

— Mahimo kini pinaagi sa pagpabilin sulod sa kawan sa atong Simbahan. Siyempre, kung mosunod ang usa ka tawo sa usa ka tawo nga naligaw tungod sa kawalay kajibalo, dili siya biyaan sa Diyos. Tabangan sa Diyos ang ingon nga tawo nga masabtan ang iyang sayop ug ibalik siya sa kamatuoran.

Pag-uyon sa Nalili

— Geronda, unsa may makatabang sa usa ka tawo nga nagbitbit og pipila ka sayop nga ideya aron mobalik sa normal nga kahimtang?

— Ang makatabang kanila mao ang pagkahibalo sa ilang malisud nga kahimtang, ang pag-ikumpisal sa tanang ilang hunahuna sa ilang espirituhanong amahan, ug ang pagsunod kaniya sa tanan niyang gisulti. Ang ingon nga tawo kinahanglan kanunay nga mangayo sa kaluoy sa Dios, aron ang Banal nga Grasya mobalik pag-usab kanila. Sa laing pagkasulti, aron makabalik sa normal nga kahimtang ug maluwas, kinahanglan nga mapahiubos sila

Tan-awa lang: Ang paghukom ug tambag sa Dios usa ka kalawom. Ah, walay utlanan ang Iyang gugma! Aduna'y usa ka tawo, nga puno sa sayop nga mga ideya ang iyang hunahuna, kanunay nga moanha sa Athos ug mibisita kanako sa akong kaliva. Bisan unsa pa ang akong isulti kaniya, dili siya maminaw. Gibaliktad gyud niya ang tanan. Ug pagkahuman niyang mobiya sa Banal nga Bukid, misugod siya og pangwali ug nakahatag og dakong kadaut sa espirituwal sa mga tawo. Miingon siya nga gitugotan ko siya sa pagpangwali, ug pinaagi niini nalibog niya ang hunahuna sa mga tawo. Sa una pa, gihatagan nako siya og pipila ka mga libro isip panalangin; gani gipakita pa niya kini sa mga tawo aron motuo sila nga nakigsabot siya kanako. Apan sa usa ka adlaw, atol sa usa sa ingon nga 'pangwali', sa usa ka mubo nga gutlo hingpit siyang gibyaan sa Balaang Grasya ug misugod siya sa pagpanamastamas kang Kristo ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios gamit ang pinakabastos nga sinultian. Sa pagdungog sa ingon nga mga panamastamas, nahadlok ang mga tawo ug nilayas. Unya miabot ang usa ka sakyanan sa pulis ug gidala siya sa usa ka ospital sa pangisip. Tan-awa, hangtod diin ang gugma sa Dios moabot! Gipasagdan sa Dios nga panamastamasan pa gani ang Iyang Ngalan—basta ang Iyang mga binuhat makadawat og tabang ug malikayan ang dautan!

— Geronda, kung ang usa ka tawo nga naligaw makamatngon nga sayop siya ug maghinulsol, maghinulsol ba usab ang iyang mga sumusunod?

— Kung tinuod ang iyang paghinulsol, kinahanglan nga mapahiubos siya, isulti sa iyang mga sumusunod nga nasayop siya, ug paningkamotan nga ibalik sila sa husto nga [espirituhanong] dalan. Apan, kon ang mga sayop nga ideya sa ingon nga tawo mahibal-an, samtang siya mismo nagpabilin sa ilad, ang iyang mga sumusunod kinahanglan hinay-hinay ug maampingong pasidan-an ug pahibaloan. Kay ang uban nga nalimbong moabot pa sa pagpakaylap sa ilang mga ideya sulod sa Simbahan. Busa, adunay peligro nga ang mga sumusunod sa ingon nga mga tawo, sa diha nga kalit nilang masabtan nga sayop ang ilang gitudloan, maligaw ug mobulag gikan sa Simbahan.

Kapitulo 4.

'Ang mga Manlimbong ug ang mga Nalimbong'¹²²

Mahitungod sa Paglimbong sa mga Pentecostal¹²³

— Geronda, ang mga nadani sa Pentecostal nga ilusyon nag-angkon nga nakakita sila og mga panan-awon, nakasulti sa lain-laing mga pinulongan ug uban pa. Ang ilang gihulagway ba puro huna-huna lang sa ilang imahinasyon, o tinuod ba gayud kini nga nahitabo ilawom sa impluwensya sa demonyo?

¹²² 2 Tim. 3:13.

¹²³ Pentekostal — usa ka Protestante nga sekta nga natukod sa USA niadtong 1907. Sumala sa heretikal nga mga panan-aw sa mga Pentekostal, gidawat nila ang 'bunyag sa Espiritu Santo', nga tungod niini kuno sila makadawat og karismatikong mga gasa: 'pag-istorya sa dili mailhi nga mga pinulongan' (gitawag nga 'glossolalia'), propesiya ug uban pa. Ang mga Pentecostal nag-ila sa mga kinaiya sa Simbahan lamang sa ilang kaugalingong sekta, nagsunod sa mga panan-aw nga chiliastiko, dili nila maila ang Balaang Tradisyon, ug uban pa. — *Tala sa maghubad*.

— Kini buhat sa yawa. Kay, sa pagkahulog sa heresiya sa mga Pentecostal ug sa pagdawat sa bautismo gikan kanila, ginatamakan sa mga tawo ang Balaang Bautismo sa Balaang Katolikong Simbahang Ortodokso nga gihatag kanila. *'Nag-angkon ako sa usa ka Bunyag alang sa pagpasaylo sa mga sala,'* ingon sa Kredohan. Busa, pinaagi sa pagdawat sa ingon nga sektaryong bunyag, kining mga kalag nga walay swerte mahulog sa ilawom sa impluwensya sa demonyo ug magsugod sa pagpagawas og lain-laing dili masabtan nga mga tunog — nga gituohan nga nagasulti sa lain-laing mga pinulongan. "Kini," ingon sa mga Pentecostal, "ang Espiritu Santo sa Pentekoste ang nagasulti." Apan kini dili gayud mao ang Espiritu Santo sa Pentekoste, kondili usa ka tibuok panon sa hugaw nga mga espiritu. Ug unsaon pa kaha nga adunay 'pag-istorya sa lain-laing pinulongan'! Naga-ingay lang sila og tanang matang sa walay pulos nga sinultian: wala gani nila masabti unsay ilang ginasulti. Labaw pa niana, i-record nila kining tanan nga walay pulos sa tape recorder ug dayon magkwenta sila, nga base niini ilang makonklud: 'Niining tape, ang "Hallelujah" nasulti kaduha-kaduha sa ingon-ingon nga pinulongan, ug kaduha-kaduha sa ingon-ingon nga pinulongan...' Apan unsa may pulos? Sa katapusan, sa tanang binuang nga kini, siguradong makakaplag ka og pipila ka mga tunog nga susama sa 'Hallelujah' sa usa sa mga pinulongan sa kalibutan! Tan-awa lang: ang ingon nga 'pagpakig-istorya sa lain nga pinulongan' buhat sa mga demonyo. Apan giisip nila kining demonyohan nga kalihokan nga buhat sa Espiritu Santo ug nag-angkon sila nga nasinati nila ang nasinati sa mga balaang apostoles sa adlaw sa Pentekostes. Ang ilang gituohan kay blasphemiya [batok sa Dios], ug mao kana nga hinungdan nga kini nga mga tawo mabihag sa demonyo.

— Geronda, nganong gibunyagan pag-usab sila?

— Kay ingon sila: 'Gibunyagan ko sa pagkabata ug wala ko kahibalo unsay ilang gibuhad kanako, apan karon gibunyagan ko uban sa hingpit nga kahibalo niini.' Sa ingon niini, gibunyagan sila pag-usab ug kuno nag-ampo aron mapasaylo ang ilang mga sala [nga nabuhat sa wala pa kini nga sektaryong bunyag]. Apan kung ang Simbahan dili magbunyag sa mga bata, unsa kaha ang mahitabo sa kalag sa mga bata nga mamatay nga wala pa nabunyagi? Mao nga, sa Sakramento sa Bunyag, ang ninong naglihok isip tiggarantiya para sa bata; iyang gisulti ang Kredo [alang sa bata] ug nagdala sa responsibilidad sa bata hangtod siya moabot sa hustong edad. Apan, ang pagbunyag ba sa mga bata tinuod nga usa ka kawalay-hustisya batok kanila? Siyempre dili. Sa kasukwahi—ang gibunyagan nga bata makadawat og langitnong tabang, tungod kay siya makatagamtam sa Balaang Misteryo ni Kristo. Ug kon, sa pag-abot nila sa pagkahamtong, ilang malapasan ang Sakramento sa Bawtismo pinaagi sa bisan unsang sala, dili kini nagpasabot nga kinahanglan pa silang bawtismohan pag-usab! Ang Simbahan adunay Penitensya ug Kumpisal, nga naghugas sa mga sala nga nabuhat sa usa ka tawo.

***Mahitungod sa mga naglakaw sa kalayo*¹²⁴**

— Geronda, giingon nga sa pista ni San Constantine, ang mga naglakaw sa kalayo molakaw sa nagdilaab nga uling nga dili masunog. Unsa kini nga panghitabo?

— Kini usa ka demonyohanong panghitabo ug, sa samang higayon, usa ka limbong. Ug ang kamatuoran nga mosayaw sila sa uling samtang nagkupot og ikono o krus sa ilang mga kamot kay walay hiya, kay ang paglihok sa ingon niini usa ka pagsalikway sa pagtuo. Ang Grasya sa Dios mobalik gikan sa ingon ana nga mga tawo, ug mao kana ang hinungdan nganong motabang ang yawa kanila. Apan unsaon man sa yawa nga dili sila tabangan pagkahuman ana? Human sa tanan, 'naa man silay katungod' sa iyang tabang!

Apan niining butanga—sa paglakaw sa nag-init nga uling—ang ilang kaugalingong limbong usab nagtabang kanila. Ang mga naglakaw sa uling moanha daan sa lugar diin ipahigayon ang pasundayag ug mag-andam sa tanan. Buot ipasabot niini, ilang gisunog ang mga sanga sa plane tree,

¹²⁴ 'Fire-walkers' (Griyego: ἀναστενάρια) — mga sumusunod sa pagano nga batasan sa paglakaw sa nagdilaab nga uling, nga laganap sa pipila ka mga baryo sa Thrace ug Macedonia (Amihanan sa Gresya). — *Nota sa maghubad.*

nga gamay ra ang mabilin nga uling ug daghan ang abo, ug samtang nagasayaw, kabalo gyud sila asa tukuron. Naghunahuna ko ngano dili nila ibutang ang mga sanga sa holm oak o strawberry tree sa bonfire, kay ang uling gikan niini magdilaab pa og dugay human kini masiga? Pasagdi nga lain na lang ang magtukod sa bonfire para nila sa sunod, unya pasagdi sila nga moadto ug mosayaw sa ibabaw sa uling!

Usa ka lalaki miingon kanako: "Karon, usa na ka milagro! Ang mga naglakaw sa kalayo naglakaw nga walay sapin sa mga uling ug dili masunog." — "Ug katingalahan ba kana para nimo?" pangutana nako kaniya. "Ang mga demonyo naa sa kalayo sa impyerno sulod na ug daghang katuigan—sa tinuod, sulod na ug mga siglo karon—ug dili pud sila masunog! Mao kana ang angay katingalahan, dili ang kamatuoran nga dili masunog ang usa ka tawo human molakaw og gamay ibabaw sa uling ug abo."

Reinkarnasyon¹²⁵

— Geronda, ngano man nga ang uban, bisan pa ang edukado, nagtuo sa reinkarnasyon?

— Ang reinkarnasyon angay sa mga tawo, labi na sa mga walay Diyos ug dili motuo. Kini nga bakak nga pagtulon-an mao ang labing dako nga limbong sa yawa. Gipabilin sa yawa ang ingon nga mga tawo sa kinabuhi sa sala pinaagi sa hunahuna nga ang ilang mga kalag mobiya kuno sa kalibutan ug mobalik pag-usab niini. "Unsa may dako nga problema?" ingon sa yawa sa mga nagtuo sa reinkarnasyon. "Kung mapakyas ka karon, ang kalampusan nagpaabot kanimo sa sunod, sa diha nga mobalik ka niining kinabuhi pag-usab. Ug kung mapakyas ka pag-usab, mobalik ka usab, ug unya usab... Mag-evolve ka!.." Human ana, moingon ang mga tawo, "Dili na dako nga problema kung makasala pud ko ani" — ug ilang balewalaon ang tanan. Mabuhi sila nga walay pag-amping, nga walay paghinulsol. Tan-awa kung giunsa sa yawa pag-ibutang sa kangitngit kining mga tawo ug pagpabilin kanila sa impyerno! Wala pa ko makakita og mas dako nga kalimbongan o bakak gikan sa yawa kaysa bakak nga doktrina sa reinkarnasyon: iyang gihimo kini aron matigom ang mga tawo sa impyerno. Ug kung madakpan ka sa yawa bisan kaisa lang, nagtuo ka ba nga buhian ka niya aron mobalik? Ang teyorya sa reinkarnasyon mao ang pinakagrabe sa tanang teyorya sa Hindu.

Sa ulahing gabii, usa ka batan-ong lalaki ang miabot sa akong payag. "Niabot ka aron makakita kanako sa dihang hapit na ko mosugod sa pag-ampo sa gabii," ingon nako kaniya. "Ug naa pa gihapon ka ani nga klase sa binuang?" tubag niya, unya nilakaw siya. Sa sunod adlaw mibalik siya ug nagsugod sa pagsulti kanako bahin sa mga panan-aw nga iyang naangkon. "Ug ikaw," ingon ko, "nakasulay na ba ka og hashish sauna?" "Oo," matod niya, "nakasulay ko sauna. Apan sa higayon nga nakasinati ko niining mga panan-awon, wala gyud ko magpanigarilyo og hashish!" — "Basin," pangutana nako kaniya, "nagbasa ka ba og mga libro bahin sa reinkarnasyon?" — "Oo," tubag niya. Didto siya nasayop. Sobra siya og nabasa bahin sa reinkarnasyon; nasagol ang iyang kaugalingong pagkahakog niini, ug gisugdan siya sa yawa og pagpakita og mga damgo nga libo ka tuig ang milabay, usa siya ka bantugang tawo! Kalandakan ra kana tanan! Unya, sa usa ka panan-awon, gidala siya sa langit, apan wala pa masulod ang iyang ngalan sa langit, busa gisugo siya nga mobalik sa ubos. Ang yawa maoy nagdala kaniya niining kahimtanga. 'Tanan nimong gisulti nako,' ingon nako kaniya, 'kalandakan ra. Ug tinuod ba nga nagtuo ka ana?'

Sa kasubo, aduna pa gani mga edukado nga motuo sa ingon ana nga kabuang. Aduna koy gamay nga asno nga nagapangon sa duol sa akong kalibera. Masigla siya, busa gitawag nako siya og Nasser.¹²⁶ Usa ka adlaw, miabot kanako si , usa ka peregrino—usa ka Griyego nga nagpuyo sa Switzerland. Nakadungog siya nga gitawag nako ang asno og Nasser, ug sa dihang mibalik siya pag-usab, nagdala siya og duha ka kahon sa kendi – usa ka yano, ang usa usa ka kahon nga pangregalo.

¹²⁵ Ang reinkarnasyon usa ka bakak nga relihiyosong pagtuo nga sumala niini, pagkahuman sa pisikal nga kamatayon, mosulod ang kalag sa lawas sa lain nga tawo o hayop, ug sa ingon makasinati og walay katapusang siklo sa pagkahimugso ug kamatayon.

¹²⁶ Nasser Gamal Abdel (1918–1970) – Presidente sa Ehipto gikan sa 1956 hangtod 1970 – *Nota sa maghubad*.

"Kini nga mga kendi para nimo," ingon niya kanako ug gihatag niya kanako ang kahon sa yano nga kendi. "Ug kining mga nindot kaayo nga keyk para kang Nasser. Nakahibalo na ko sauna pa nga siya gyud ang tinuod nga Nasser. Sa dihang nakit-an nako siya, mitan-aw siya nako uban sa usa ka masubo kaayo nga pagtan-aw nga misulod sa akong kasingkasing!" Sa laing pagkasulti, nagtuo siya nga si Nasser nabanhaw pag-usab isip usa ka asno! Ug tinuod gayud niyang gituohan kini! "Higala," ingon nako kaniya, "husto pa ba ka sa imong hunahuna? Gitawag nako siyang asno nga Nasser kay buhi kaayo siya!" Apan, bisan pa sa tanan nakong paningkamot, wala gihapon siya nakasabot nako.

Pero dili pa kana ang tanan! Isulti nako kanimo ang bahin sa lain pang insidente. Pipila ka tuig ang milabay, usa ka grupo sa mga Aleman ang miadto sa Crete aron pasidunggan ang handumanan sa mga Aleman nga sundalo nga napatay didto atol sa pag-okupar sa Alemanya sa Gresya. Samtang nagpadayon ang ilang kalihokan, usa ka mag-uuma ang nilabay sa ilang dapit nga nagdala og asno nga puno sa mga palit. Pagkakita sa daghang tawo, misinggit ang asno. Usa sa mga Aleman nakasabot niini nga ang asno nga nag-agak-agak mao ang iyang igsoon nga napatay sa gubat ug nabanhaw nga asno! Pagkahibalo nga nakaila kaniya ang iyang 'igsoon' ug nagpangumusta pinaagi sa pag-agak-agak, mitindog og seryoso ang Aleman ug gipunting ang iyang bukton sa militar nga pagsaludo... Ka-katawa!... Walay paglangan, midagan ang Aleman ngadto sa mag-uuma ug nangutana: "Pila imong gusto sa asno? Paliton nako." — "Lakaw sa impyerno, kabalo ka asa..." — tubag sa mag-uuma. Bisan pa, ang Aleman, wala magtagad kaniya, nagbibilang na sa mga marka: daghan pa, mas daghan pa... "Pa-ihì na lang," pagpakiluoy sa mag-uuma, "pasa ko." Daghan pa ug daghan pa... Sa katapusan, miingon ang usa sa mga nanan-aw sa mag-uuma: "Bogo ka, bogo ka. Nagbayad man siya nimo para sa asno nga murag 'Mercedes' pa." Busa ihatag na lang nimo kaniya.' Mitindog ang mag-uuma didto sa pipila ka gutlo, naghunahuna, unya gihawan niya ang asno, gikuha ang sadol ug gihatag ang hayop sa Aleman. Uban sa luha sa iyang mga mata, gidala sa Aleman ang asno ug gidala kini paingon sa Alemanya!

— Geronda, tinuod ba ni tanan?

— Dili na kini mahimong mas seryoso pa! Dili unta ko motuo niini kung wala ko kadungog niining istorya gikan sa usa ka kasaligan kaayo nga tawo.

Mahitungod sa mga praktis sa pag-ascetismo sa Hinduismo¹²⁷

— Geronda, nakab-ot ba sa mga Hindu ang usa ka piho nga lebel sa pagpugong sa kaugalingon tungod kay gitabangan sila sa hugot nga mga praktis sa pag-ascetismo nga ilang gihimo sa yoga?

— Gibuhat gyud nila kining tanan nga ehersisyo, apan unsa man gyud ilang makab-ot sa katapusan? Ang ortodoksong pag-agil ug espirituhanong aske-tismo sa kinatibuk-an kanunay adunay mas taas nga espirituhanong tumong sa hunahuna — ang pagbalaan sa kalag. Apan ang sataniko, kalibutanong ascesis sa atong gihisgutan ginapraktis aron ang lawas mahimong maliksi, aron mapilopilo ang mga bukton ug mga tiil sama sa papel nga Karayoz,¹²⁸ aron kini nga mga 'asketiko' mapasidunggan sa pipila ka buang nga mga tawo, ug aron ang mga demonyo, nga angay katawaon, makatawa kanila. Ang bisan kinsa nga magpraktis sa ingon nga asetikismo sa Sidlakan magsugod sa pag-unat sa ilang mga bitiis sukad pagkabata, ibutang ang usa ka bitiis ibabaw sa usa ka abaga ug ang usa pa ibabaw sa pikas, ug nag-ampo samtang naglingkod sa ingon nga posisyon. Magkaroon sila og katig-a sa ilang mga kamot tungod kay dugay nilang gipukpok ang usa ka sako nga puno sa graba gamit ang ilang mga kamao, ug pagkahuman makahimo na sila sa pagbungkag og mga bato, tabla, ug uban pa.

Bisan pa, ang mga pagbati ug kasinatian nga gihulagway sa mga sumusunod sa mga relihiyon sa Sidlakan mahimong ipasabut. Pananglitan, kung maabot nila ang tumoy sa ilang ilong gamit ang

¹²⁷ Ang gisulti sa Karaan niining kapitula dili lang may kalabotan sa Hinduismo, kondili usab sa mas kinatibuk-an sa mga relihiyosong kalihukan sa Bag-ong Panahon nga naggamit sa mga teknik sa yoga ug meditasyon.

¹²⁸ Karayoz – ang punoang karakter sa Griyegong teatro sa landong sa katawhan, usa ka payaso. – *Nota sa maghubad.*

ilang dila o, sa pikas bahin, kuhaon nila kini paingon sa sulod ug ipahikap ang tumoy sa ilang dila sa ilang larynx, mobati sila og klase sa iritasyon, makasinati og usa ka matam-is nga kiliti, ug moingon sila: "Nainom na namo ang nektar [ang ilimnon sa mga diyos]." Unya kining mga "asketa" ipislit nila ang ilang mga tudlo sa mga nerbiyos duol sa ilang mga dalunggan ug magsugod sa pagpaminaw og usa ka klase nga hum: "Ooooh..." Musika! O ipislit nila ang ilang mga tudlo sa ilang mga mata, ug gagmay nga mga bitoon magsugod sa pagdan-ag-dan-ag sa atubangan sa ilang mga mata! O usahay motutok sila nga nakabuka ang ilang mga mata sa adlaw, unya mopikit ug makakita ug kahayag! 'Didto,' ingon nila, 'naangkon na namo ang among gusto. Nakita na namo ang dili gimugna nga kahayag!' Ug unya moingon ang yawa kanila: 'Ah, busa gusto mo ug kahayag?' "Maayo, ihatag na nako kini kaninyo." Gihagit sa yawa ang ilang imahinasyon, ug pagkahuman makakita sila og "sidlak" nga dili na nila kinahanglan ipislit ang ilang mga tudlo sa ilang mga mata o motan-aw sa adlaw. Kanunay maningkamot ang yawa nga limbongan kita [mga Ortodoksong monghe] pinaagi sa pagpakita kanato og kahayag o susamang butang. Wala namo kini gipangayo kaniya; bisan pa giliko pa namo ang among likod niining kahayag, apan maningkamot gihapon siya nga limbongan kita! Unsa kaha ang masulti kung ang tawo mismo ang nagpukaw sa yawa niini! Sa katapusan, hatagi lang ang yawa og rason!

— Geronda, mao ba ang diyablo mismo ang nagpakita kanila og lain-laing mga panan-awon?

— Oo, iyang gipukaw sila, gipataas kaayo ang ilang imahinasyon, ug dayon iyang gilubong sila sa ilusyon.

Ug ang uban sa atong mga kauban moadto sa mga Indiyano nga magtutudlo. Gitudloan sila sa mga Indiyano sa ilang kaugalingong pinulongan sa tanang matang sa blasphemous nga mga butang bahin kang Kristo, sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug sa mga santo. Ang uban kanila nakahibalo nga kini blasphemya; ang uban dili. Ug busa kining mga tawo mabihag sa demonyo. Unya magsugod sila og sulti og 'dili masulti nga mga pulong'. Moabot sila sa kahimtang sa ekstasi, sa kahimtang sa pagkabuang, ug ang mga tawo, sa diha nga makakita kanila, magtuo nga naa sila sa espirituhanong kahimtang! Apan kini nga kahimtang demonyo.

Ang Hinduismo nakahatag og daghang kaudat

Ang mga Indiano maalamon nga katawhan. Dili sila kontento sa mga butang sa kalibutan; nabisi sila sa hunahuna sa mga butang nga labaw pa sa natural nga kahimtang. Ug gipanalanginan sila og madaagong kasingkasing. Bisan pa niana, nag-apil sila sa gitawag nga pilosopiya, makapahinganghang mga pagtulon-an ug salamangka. Ginalimbongan sa mga Indiano ang mga Europeo pinaagi sa ilang mga teyorya. Tan-awa usab kadtong nangulo sa mga relihiyosong kalihukan sa Sidlakan: sila mismo lig-on sama sa mga baka, samtang ang kadaghanan sa mga tawo sa maong mga nasud nagakamatay sa gutom! Kining mga magtutudlo moanha usab dinhi sa Gresya, naglimbong sa mga tawo pinaagi sa ilang pakig-istorya bahin sa nirvana — ang kahigayunan nga magpahulay-hulay, reinkarnasyon... Labaw pa niana, gigamit nila ang mga sipi gikan sa Balaang Kasulatan, gikan sa *The Book of Goodness*, ug gikan sa mga buhat sa mga Balaang Amahan sa ilang mga libro, ug pinaagi niini, madani nila ang mga tawo ngadto kanila. Mahunahuna kaha sa bisan kinsa kaniadto nga ang mga Ortodoksong Kristohanon motuo sa mga teoryang Hindu! Ug karon bisan ang pipila—unsaon pa kaha pagsulti?—matuod ug matinahuron nga mga tawo mosuporta sa ingon ana nga kabuang ug nagahatag og dakong bahandi sa mga magtutudlo. Ang Hinduismo nakahatag kanato og dakong kaudat.

— Geronda, sultihi ko, naa bay mga Ortodoksong Kristohanon sa India?

— Pipila ra kaayo. Aduna pay pipila ka nahabilin nga miyembro sa Simbahan nga gitukod sa India ni Apostol Tomas, apan namatay na usab sila. Ang uban nahimong Katoliko, ang uban Protestante. Karon, mabilang ra nimo sa mga tudlo sa usa ka kamot ang mga Ortodokso sa maong mga nasud.

Ang giisip nga mga milagro sa ubang relihiyon o relihiyosong kalihukan walay bisan gamayng kalabotan sa mga milagro sa atong pagtuo. Gusto ni Kristo ang atong gugma. Dili Niya gusto nga higugmaon nato Siya tungod lang kay Siya labaw sa tanan. Kung gusto Niya, makahimo Siya og milagro ug motuo dayon ang tibuok kalibutan Niya. Apan, pinaagi niini, mapugngan Niya ang kagawasan sa tawo. Mao nga miingon si Kristo: *'Bulahan ang mga wala makakita apan mituo.'*¹²⁹

Sa Ortodoksiya, adunay mga milagro ug Banal nga Grasya. Sa Hinduismo, adunay salamangka ug pilosopiya. Ang Hinduismo gipulihan ang mga milagro sa salamangka, ug ang Balaang Grasya sa pilosopiya. Ang Yawa naghatag og gahum sa mga guru, salamangkero ug uban pa, tungod kay ila mismo gihatag kaniya ang awtoridad sa ilang kaugalingon. Sa ingon niini, kining mga tawo makahimo sa gitawag nga mga milagro, nga ikatingala sa uban sa dihang makita nila kini.

Sa higayon nga ang usa ka tawo, nga nabihag sa mga pagtulon-an sa relihiyon sa Sidlakan, makamatngon nga ang nagbuhat sa bakak nga mga milagro walay bisan gamayng kalabotan kang Kristo, kinahanglan niyang masabtan nga ang tanan nga gibuhag sa ingon nga 'magbuhat-sa-milagro' usa ka limbong sa yawa. Ang yawa dili makahimo sa pagsulti sa kamatuoran. Puro bakak ra ang iyang ginasulti ug ginapalayo niya ang mga binuhag sa Dios. Kung ang mga tawo nga nalambigit sa mga pagtulon-an sa Sidlakan nakakat-on na daan og pipila ka kahibalo sa Ortodoksiya ug paborable ang ilang pagtan-aw niini, mihunong sila aron maghunahuna sa dihang ilang makita nga hugaw ug nalibog ang kinabuhi sa mga charlatan sa Sidlakan, samtang sa Ortodoksiya ilang makaplagan ang putli nga kinabuhi ug ang labing hataas nga [espirituhanong] mga gasa. Sa Ortodoksiya, ilang makitan ang mga tawo nga adunay pagkabalaan ug nagbuhat og tinuod nga mga milagro.

Ang pagkabuotan sa Ortodoksiya usa ka nag-awas nga pagpadayag sa gugma sa usa ka tawo alang sa Dios ug sa iyang isigkatawo. Ang tanang ubang porma sa pagkabuotan nga gipraktis sa mga dili-Ortodoksong Kristohanon, sa mga nalimbasan, ug sa sama kanila, kulang sa espirituhanong basihanang [sa kinabuhi] kang Kristo, bisan pa man nga aduna silay pipila ka positibong tawhanong kinaiya. Ang nagkinabuhi sa husto nga Orthodox nga kinabuhi adunay pagpaubos ug gugma, ug iyang gihalad ang tibuok iyang kaugalingon sa iyang isigkatawo, nga naghalad sa iyang kaugalingon ingon usa ka halad. Gibuhag usab niya ang iyang mga asetikong buhat, sama sa pagpuasa ug pagpangamuyo sa gabii, tungod sa gugma sa Dios, ug dili aron makasinati og kahimut-an.

Miabot si Kristo ning kalibutan aron pag-antos sa pagkrusifikso tungod sa gugma sa Iyang binuhag. Una, giantos Niya ang pagkrusifikso, ug unya mibanhaw Siya pag-usab. Ang pagpangita og espirituhanong kalipay usa ka barato nga paningkamot. Lain na kaayo ang istorya kung si Kristo mismo ang mohatag sa usa ka tawo og tilaw sa langitnong kalipay. Apan kadtong nagpraktis, pananglitan, sa lain-laing pilosopiyang Hindu, yoga ug uban pa, nagbuhat niini aron makab-ot ang giingong espirituhanong kahimtang, usa ka kahimtang sa ekstasi. Gitinguha nila nga makasinati og kalipay o molabaw sa uban — samtang walay simpatiya o interes sa bisan kinsa pa.

Pananglitan, ang usa ka sumusunod sa usa ka Sidlakang relihiyon naglingkod sa baybayon nga nagpraktis sa pagpokus sa kaugalingon. Kung, samtang nagpraktis siya, adunay usa ka tawo nga nalumos sa dagat ug nagasinggit, 'Tabangi ko!', magpabilin nga hingpit nga walay pagtagad ang sumusunod sa Sidlakang kulto sa iyang pagsinggit. Dili gani siya molihok, o mobiya sa iyang puwesto, aron dili niya mawala ang kalipay nga iyang nabati. Apan kung, sa iyang lugar, adunay usa ka Ortodoksong monghe nga nag-ampo sa Pag-ampo ni Jesus, unya, sa pagdungog niya sa pagtu-aw sa lalaking nalumos, dali dayon niyang ibutang sa kilid ang iyang rosaryo ug mudagan sa dagat aron luwason ang lalaki.

¹²⁹ Juan 20:29.

Giunsa paglimbong sa mga tawo

— Geronda, sa dihang moabot sa yuta ang mga propeta nga sila Elias ug Enoc sa wala pa ang Ikaduhang Pag-abot aron mangwali sa paghinulsol, masabtan ba sa kalibutan ang ilang mensahe, ug mobalik ba kini sa hustong panghuna-huna?

— Kadtung may maayong buot makasabot. Apan kadtung dili may maayong buot dili makasabot ug malimbong. Gipahimangnoan kita ni Kristo nga magbantay gayud kita, kay *'mubangon ang mga bakak nga Kristo ug bakak nga propeta ug magbuhat sila og mga timailhan ug katingalahan aron malimbongan, kon mahimo pa gani, ang mga pinili.'*¹³⁰

Aduna'y mga tawo nga nasayop ug nagtuo nga ang pipila ka nalimbong nga indibidwal mga propeta. Pipila ka tuig ang milabay, usa ka Protestante ang walay hunong nga nagbiyahe gikan sa usa ka lungsod ngadto sa lain, nagbitbit og gamay nga leather nga maleta nga adunay sticker nga nagbitbit sa mga pulong sa Ingles: "Ako si Elias nga Propeta!" Kining Protestante nagsul-ob og kamiseta nga mubo ang mangas, nagbitbit og Bibliya sa Ingles, ug nagsulti sa mga tawo nga siya nanaog gikan sa langit! Sa dihang gipangutana siya unsa iyang gituohan ug sa unsang relihiyon siya miyembro, mitubag siya: "Oh, wala nay bili kana karon! Sa mga panahon nga nagpuyo pa ko dinhi sa yuta, wala pay relihiyon!" Nasabtan ba nimo? Busa, nagpasabot kini nga ang tanan—mga Katoliko, Protestante, Pentecostal, tanang heresiya ug tanang sangang heretikal—wala gyud'y kalainan para niining Protestante. Apan dili ba klaro pagkahuman niining e , unsang klase nga 'propeta' siya? Ug pila kaha ka sulat ang iyang gipadala nako! Ang tanan niyang mga sulat puno sa mga panultihon gikan sa Balaang Kasulatan ug lain-laing mga ideya sa Protestante. Nagpadala usab siya ug daghang sulat ngadto sa ubang mga tawo: ang uban gikan sa Inglatera, ang uban gikan sa lain nga lugar. Ang uban mituo kaniya ug gusto pa gani nga magmantala og usa ka artikulo sa usa ka magasin nga nag-angkon nga miabot na ang propeta Elias. 'Nawala ba mo sa inyong pagka-tawo?' ingon nako niining mga tawo. 'Unsa man inyong plano buhaton?' Mga pobre nga tawo: naglibog gyud kaayo ilang hunahuna!

Maski sa pagpaminaw lang sa gisulti sa mga nalimbong, makasala na ang usa ka tawo. Ang uban moingon: 'Kung motuo ka nga mahitabo ang usa ka partikular nga panghitabo, mahitabo gyud kini.' Ang ingon nga pagtuo mao ang pagtuo sa kaugalingon, apan sa luyo niining 'kaugalingon' nagpanago ang tangalashka. Ang ingon nga mga tawo ginahimo ang ilang 'kaugalingon' nga diyos ug ginapahimulag ang ilang kaugalingon gikan sa Balaang Grasya. Ug busa, pinaagi sa ingon nga mga teyorya, ang uban naningkamot sa pagpaling sa mga tawo. Usa ka ingon nga nalimbong nga lalaki, mga kwarenta y singko anyos ang edad, nagpaila nga graduate siya sa teolohikal nga eskwelahan sa Chalki¹³¹ ug nagwali sa nagkalain-laing mga teyorya sa Hindu. "Pinaagi sa pagpakaylap niining tanan nga 'pinino' nga kabuang sa India," ingon ko kaniya, "samtang nagpakaaron-ingnon ka nga gradwado sa eskwelahan sa Chalki, ginasamaran nimo ang imong kaugalingon ug ang uban. Pag-amping: basin mabiktima ka sa dautang espiritu."

— Geronda, ngano man nga ang pipila ka pseudo-relihiyosong kalihukan nga misibog sa Gresya naningkamot nga ipakita ang ilang kaugalingon ingon dili-relihiyosong asosasyon, klub, sosyedad ug uban pa? Ngano man nga dili nila isulti nga relihiyoso ang sulod sa ilang mga pagtulonan?

— Gibuhat nila kini aron limbongan ang mga tawo. Ug hunahuna kini: sa katapusan, si Santo Constantine the Great, Equal-to-the-Apostles, maoy nagwagtang sa idolatriya ug naghimo sa Kristiyanismo nga relihiyon sa estado sa tibuok Imperyo Romano niadtong panahona. Ug karon, gusto nila kitang ibalik pag-usab sa idolatriya. [Sa lebel sa estado] gitugotan nila ang pagtukod og

¹³⁰ Marcos 13:22.

¹³¹ Ang Eskwelahan sa Teolohiya sa isla sa Chalki (ang mga Isla sa Prinsipe, duol sa Constantinople) — usa ka institusyon sa edukasyon sa Ekumenikal nga Patriarka. Gitukod niadtong 1844, naglangkob kini og tulo ka klase sa gymnasium ug upat ka akademikong klase (susama sa mga teolohikal nga seminaryo ug akademya sa Rusya). Gisirado sa gobyernong Turko ang teolohikal nga departamento niadtong 1971, ug ang departamento sa gymnasium niadtong 1984. — *Tala sa maghubad.*

mga moske, ug ang tanang matang sa mga guru sa pagtukod sa ilang kaugalingong mga monasteryo dinhi, sa paghatag og mga lektura nga gawasnon, ug sa pag-abli og nagkalain-laing mga sentro sa proselytismo... Ang mga Freemason naglihok nga gawasnon dinhi, ingon man usab ang mga Saksi ni Jehova... Daghang lain-laing pagtulon-an sa relihiyon ang misupak sa Ortodoksiya. Apan wala'y bisan usa niini ang molungtad—mubagsak kini sama sa balay nga baraha.

Kining mga malisud nga tawo nadani sa tanang bakak nga pagtulon-an tungod kay niliko sila gikan sa Dios ug nabulag ang hunahuna! Duha ka batan-ong lalaki ang nagsulti kanako kung giunsa nila, samtang nagbiyahe sa Banal nga Yuta, miadto sa Hebron aron pasidunggan ang lubnganan ni Abraham, ug didto gitugotan ra sila nga mosuod sa lubnganan basta magsul-ob sila og Jewish skullcaps. Apan kung magbutang ka og butang sa imong ulo nga gigamit sa relihiyosong pagsimba sa mga Hudyo, unsa may maayong mabuhat sa usa ka pagpanaw nga Ortodokso para nimo?

Unsa pa man ang masulti! Usa ka makalilisang nga [esprituhanong] kagubot ang nagpadayag! Sa Paris, usa ka karatula ang gibitay sa ganghaan sa usa ka Simbahang Romano Katoliko: 'Nagatanyag kami og mga leksyon sa Pag-ampo ni Hesus gamit ang pamaagi sa yoga.' Grabe na gyud kaayo ilang kahintang! Ug unya kining mga 'naga-ampo' magsugod na og pagkawala sa hunahuna ug mahimong buang. Wala nila masayri unsa ilang gipangayo. Ang uban nga Romano Katoliko, Protestante ug uban pa nakakat-on nga pinaagi sa Bunyag sa Simbahang Orthodox, ang usa ka tawo mausab ug matawo pag-usab. Busa kining mga tawo nagtuo nga kung sila usab mabunyagan sumala sa ritwal sa Orthodox, mobalik sa normal ang ilang kahintang sa pangisip. Usa ka Protestante ang gustong mahimong Ortodokso. Sa dihang ang mga iyang gisugo aron ipa-bunyag siya miadto kanako, miingon ko kanila: "Paminaw, dili na kinahanglan siya bunyagan. Dili pa siya andam para sa Bunyag." — "Dili," ilang tubag, "kung siya bunyagan, makadawat siya og tabang." — "Apan dili pa siya andam para sa Bunyag! Wala ba ninyo masabti kana?" Apan wala sila maminaw kanako; gidala nila kining Protestante ngadto sa dagat ug gibunyagan siya! Duha o tulo ka adlaw pagkahuman, miadto siya sa akong kalibera ug miingon: "Nabunyagan na ko, apan wala gihapon mauswag ang akong kahintang sa pangisip tungod sa bunyag." — "Paminawa, , tinuod ba nga nagpabunyag ka aron lang mausab ang imong kahintang sa pangisip?" pangutana nako kaniya. "Tan-awa: kung nabati nimo ang panginahanglan sa Bunyag, kung nasabtan nimo ang bili niini ug, tungod sa kadako niini, nangita ka niining Sakramento, unya mobalik na unta sa normal ang imong kahintang sa pangisip. Apan karon nga miduol ka sa Sakramento sa Bawtismo aron lang ayohon ang kagubot sa imong hunahuna, giunsa man kining mga kagubot ayohon? Nagtuo ka ba nga kini ayohon pinaagi sa mahika?"

Kining mga tawo naglibog sa anting-anting ug milagro. Dili nila maila ang bulawan gikan sa bronse. Tan-awa lang: ang usa ka Protestante mahimong madawat ang Bunyag sa Orthodox, unya mahimong Katoliko, dayon, nga moingon, 'Dili, dili pud na ang angay para nako,' mobalik pag-usab sa Protestantismo o sa Orthodoxy. Usa ka Katoliko ang nakadawat sa Ortodoksong Bunyag, nahimong monghe ug nagpuyo sa usa ka Ortodoksong monasteryo sulod sa siyam ka tuig. Usa ka adlaw miadto siya sa akong kaliva ug miingon: 'Ingon usa ka Ortodoksong Kristohanon, wala pa ko nakasinati og sekular nga kinabuhi, busa gusto ko mogawas sa kalibutan ug magminyo!' Paminawa lang na! Ug labaw pa sa tanan, kung isulti nimo kaniya nga grabe ka dakong sala ang paghunahuna nga ingon ana, motubag siya: 'Ngano man nga grabe ka dakong sala kana? Dili ko kasabot ana.'

Pagbalik sa Ortodoksiya

Ang mga tawo karon makakaplag og kalipay sa katingalahan imbis sa husto. Pananglitan, mobiyahe sila paingon sa India, nga nahimutang sa pikas tumoy sa kalibutan ug nailhan sa salamangka. Apan wala sila kahibalo sa Balaang Bukid Athos, nga nahimutang sa ilang kaugalingong yutang natawhan, sa atubangan mismo sa ilang pultahan, ug nagpanalipod sa tinuod, mistikal nga kinabuhi sa Kristo; ilang gibaliwala kini! Usa ka estudyante miingon kanako nga siya mibiyahe paingon sa India ug nagpuyo didto sulod sa tulo ka tuig ug tunga. Naningkamot siya sa

pagsabot sa mga butang ug sa pag-ila kung unsang relihiyon ang tinuod. Sa katapusan, miingon kaniya ang usa ka Indiano: 'Ngano man ka miabot dinhi? Ang imong gipangita makita sa Ortodoksiya. Ang kahayag gikan didto. Adto sa Balaang Bukid sa Athos ug pangitaa didto ang imong gipangita.'¹³² Busa mibalik ang batan-on sa Gresya ug miadto sa Balaang Bukid.

— Geronda, kon ang usa ka Ortodoksong Kristohanon nga nalambigit sa lain-laing silangang relihiyosong kulto maghinulsol niini, dawaton ba siya pag-usab sa Ortodoksong Simbahan?

— Ang ingon nga tawo nagkinahanglan og dakong paghinulsol ug pag-ungasan sa Balaang Krisma. Kung gusto niya nga mobalik sa Ortodoksiya ug usab mahimong miyembro sa Simbahan, unya sumala sa mga lagda kinahanglan una niyang isulat ang pagsalikway sa mga erehya sa mga kultong Sidlakan, ipahayag ang Ortodoksong pagtuo, ug pagkahuman kinahanglan basahon sa pari ang mga pag-ampo alang sa mobalik sa tinuod nga pagtuo¹³³ ug pahiran siya sa Balaang Krisma.

Nakita nako nga ang pipila ka batan-on—atong mga kaigsuonan—nga wala pa gani makabasa bisan usa ka linya gikan sa Ebanghelyo, nagsugod na og basa sa Brahmanic ug Buddhist nga literatura, sa Qur'an ug uban pa. Moadto pa gani sila sa mga gurong Indiano. Unya masayran nila nga dili nila ganahan didto ug mobalik sa Ortodoksiya, apan nadala na sila sa daghang lain-laing [espirituhanong] 'germ' gikan niining mga kultong Sidlakan. Ang mga tawo malimbongan, ug pagkahuman lisod na kaayo nila pangitaon ang kamatuoran. Pasagdi nga una mailhan sa usa ka tawo ang Ortodoksiya [pinaagi sa kasinatian sa kinabuhi], ug unya — kung dili nila ganahan ang Ortodoksiya — biyaan kini. Pasagdi silang mailhan pag-ayo ang Ortodoksiya ug unya itandi kini sa nagkalain-laing pagtulon-an sa relihiyon nga ilang nadungog. Sa katapusan, human mailhan ang Ortodoksiya, makahibalo ang usa ka tawo sa pag-ila sa peke gikan sa bulawan, o masabtan kung unsa ka putli ang bulawan, pila ka karats ang anaa niini. Dili nimo mapalimbong ang ingon nga tawo; dili nila sayupon nga bulawan ang tanan nga nagdan-ag.

Nabantayan nako ang mosunod: ang makasarili ra nga mga tawo ang mobiya sa Ortodoksiya. Ang mapainubuson nga tawo dili gayud mobiya sa Ortodoksiya.

Bahín 5.

Mahitungod sa gahum sa kumpisal

"Aron makasinati og kalinaw sa sulod, kinahanglan limpyohan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon gikan sa hugaw. Kini kinahanglan buhaton pinaagi sa pag-ampo sa pag-angkon sa sala. Pinaagi sa pag-abli sa kasingkasing sa usa ka tawo ngadto sa iyang espirituhanong amahan ug pag-angkon sa iyang mga sala kaniya, nagpaubos ang usa ka tawo. Sa ingon niini, ang mga ganghaan sa langit ablihan kanila, sila mapinaburan sa Grasya sa Dios, ug sila mahimong gawasnon"

¹³² Ilado nga ang Dios makapadayag sa Iyang kabubut-on sa nagkalain-laing paagi ngadto sa usa ka tawo nga maayo ang pagtan-aw kaniya. Usa sa daghang mga pananglitan mao ang asno nga misulti sa tingog sa tawo aron pugngan si Balaam sa pagbuhat sa supak sa kabubut-on sa Dios (tan-awa Num. 22:18–35).

¹³³ Tan-awa ang *Euchologion to Mega*. Gipatik sa 'Aster'. Athens, 1986. p. 591.

Kapitulo 1.

Mahitungod sa Kinaahanglanon sa usa ka Espiritual nga Direktor

Pinaagi sa pag-ikumpisal, ang usa ka tawo mapalaya

— Geronda, sa unang mga katuigan sa Kristiyanismo, ang tanang miyembro sa Simbahan nag-ikumpisal sa publiko. Aduna bay kapuslanan ang ingon nga publikong pag-ikumpisal?

— Ang unang mga katuigan sa Kristiyanismo lain nga butang, apan ang atong panahon lahi kaayo. Karon, walay kapuslanan ang ingon nga publikong pag-ako sa sala.

— Ngano man na, Geronda? Mas masigasig ba ang mga Kristohanon niadtong mga panahona?

— Mas dako gyud ang ilang kadasig, ug wala pa nila ang naa nato karon. Dili na sama karon sa kaniadto — ang magtiayon magbulag bisan walay maayong rason, ug ang mga pamilya nagkagabot.

Tungod kay niliko sila sa Sakramento sa Kumpisal, nagkalisod sila pagginhawa ilawom sa ilang mga hunahuna ug mga pagbati. Kabalo ka pila ka tawo ang moanha kanako ug mangayo og tabang sa pipila ka kalisdanan nga ilang giatubang? Apan kining maong mga tawo dili gusto moadto sa kumpisal o sa simbahan! 'Moadto ba ka sa simbahan bisan pa?' pangutana nako. 'Dili,' tubag nila. 'Nakakumpisal na ba ka?' pangutana nako pag-usab. 'Dili. Niadto ko nimo aron imo ko ayohon.' 'Apan giunsa ko pag-ayo nimo? Kinahanglan kang maghinulsol sa imong mga sala, mo-kumpisal, moadto sa simbahan, ug madawat ang Balaang Komunyon — kung naa kay panalangin sa imong espirituhanong amahan — ug mag-ampo ko alang sa imong panglawas. Nalimot ka ba gyud nga aduna pay lain kinabuhi, ug nga kinahanglan kita mag-andam alang niini?' — "Paminawa ani, Padre," ingon'g tubag sa ingon ani nga mga tawo, "ang tanan nimong gisulti—mga simbahan, ang kinabuhi pagkahuman sa kamatayon ug uban pa—wala'y labot namo. Tibuok sugilanon lang na. Niadto ko sa mga salamangkero, niadto ko sa mga psychic, ug wala nila ko naayo. Ug karon nahibal-an nako nga ikaw makahimo sa pag-ayo kanako." Makahunahuna ba ka unsay nahitabo! Imong isulti kanila ang mahitungod sa kumpisal, sa kinabuhi nga umaabot, unya ilang tubagon nga 'tanang kana mga sugilanon lang.' Apan sa samang higayon mangayo sila: 'Tabangi ko, kay magpadayon ko sa pag-inom og tambal.' Apan unsaon nako sila pagtabang? Matambal ba sila sama sa mahika [nga walay paningkamot]?

Tan-awa, daghang mga tawo nga gipanglutos sa mga problema nga ilang gihimo para sa ilang kaugalingon pinaagi sa ilang mga sala, dili moadto sa usa ka espirituhanong amahan nga makatinuod gayud nga makatabang kanila, kundili sa katapusan 'nag-ikumpisal' sila sa usa ka psychologist. Gisultihan nila ang mga psychologist sa sugilanon sa ilang pagkasakit, mangayo sila og tambag sa ilang mga problema, ug kining mga psychologist, pinaagi sa ilang tambag, mura'g gipanglabay ang ilang mga pasyente sa tunga-tunga sa suba nga ilang kinahanglan tawiran. Busa, ang mga malisud nga kalag malumos sa maong suba o makalabang man gani sa pikas baybay, apan ang agos modala kanila layo kaayo gikan sa lugar nga ilang gustong maabot... Samtang, pinaagi sa pag-adto sa kumpisal ngadto sa usa ka espirituhanong amahan ug pag-ikumpisal sa ilang mga sala, makatawid ang ingon nga mga tawo sa suba nga luwas sa tulay, nga walay risgo o kahadlok. Kay sa Sakramento sa Kumpisal, ang Grasya sa Dios naglihok ug ang tawo gipagawas gikan sa sala.

— Geronda, ang uban maghimo og pasangil: 'Wala mi makit-an og maayong espirituhanong amahan, busa dili mi moadto sa kumpisal.'

— Kini tanan mga pasangil lang. Ang matag magkumpisal, sa diha nga iyang gisul-ob ang epitachelion, adunay gahum gikan sa Diyos. Iya nga gihatag ang Sakramento; iya nga gipanag-iya ang grasya sa Diyos; ug sa diha nga iyang gipangamuyo ang pasaylo sa penitente, pasayloon sa Diyos ang tanang sala nga iyang gikumpisal uban sa matinud-anong paghinulsol. Ang kaayohan nga makuha nato gikan sa Sakramento sa Kumpisal nagdepende kanato. Sa usa ka higayon, usa ka lalaki

nga adunay problema sa pangisip miadto sa akong selda. Nituo siya nga aduna koy gasa sa clairvoyance ug makatabang ko kaniya. "Unsa man imong makita para nako?" pangutana niya nako. "Pangitaa ang usa ka espirituhanong amahan ug magpakumpisal ka kaniya," tubag nako. "Unya matulog ka sama sa bata ug mahunong na nimo ang pag-inom sa imong mga tambal." "Karon," tubag niya, "wala nay maayong espirituhanong amahan. Kaniadto naa pa, apan karon wala na silay nahabilin." Busa kining mga tawo moanha kanako nga may maayong tuyo nga makabenepisyo sa ilang kaugalingon, apan dili sila maminaw sa akong gisulti kanila. Aw, mao na: nasayang lang nila ang ilang kuwarta sa tiket paingon sa Athos.

Apan, makita nako nga ang yawa nakahimo og bag-ong bitag aron madani ang mga tawo. Ang yawa nagpaila sa hunahuna sa mga tawo nga kung matuman nila ang usa ka saad nga ilang gihimo—pananglitan, pinaagi sa pagpanaw ngadto sa usa ka balaang dapit—unya sa espirituhanong paagi, maayo na ang ilang kahimtang. Busa kanunay nimo makita ang daghang peregrino, nga nagdala og dagkong kandila ug pilak nga pendant—nga ilang gisaaran nga isabit sa atubangan sa usa ka milagrosong ikon o sa lain—nga nagbiyahe paingon sa mga monasteryo ug balaang dapit, nagasabit didto aning mga pilak nga pendant, mohimo og lapad nga tanda sa krus, pahiran ang mga luha nga nag-awas sa ilang mga mata, ug kontento na sila ana. Kining mga tawo dili maghinulsol, dili moadto sa kumpisal, dili usbon ang ilang mga binuhatan, ug pinaagi niini nagahatag sila og kalipay sa yawa.

— Geronda, makab-ot ba sa usa ka tawo nga dili mo-kumpisal ang kalinaw sa sulod?

— Unsaon man gyud nila pagbaton og kalinaw sa sulod? Aron makasinati og kalinaw sa sulod, kinahanglan limpyohan sa tawo ang iyang kaugalingon gikan sa tanang hugaw. Kini kinahanglan buhaton pinaagi sa kumpisal. Pinaagi sa pag-abli sa kasingkasing sa espirituhanong amahan ug pag-ikumpisal sa iyang mga sala kaniya, ang usa ka tawo nagpaubos sa iyang kaugalingon. Sa ingon niini, ang mga ganghaan sa langit ablihan alang kanila, sila daghanong gipang-ulan sa Grasya sa Dios, ug sila mahimong gawasnon.

Sa wala pa ang kumpisal, ang [espiritwal] nga tuktok sa usa ka tawo natabonan sa hamog. Pinaagi niining hamog, ang usa ka tawo makakita nga malabo kaayo, dili klaro — ug maghimo og mga pasangil para sa iyang mga sala. Kay kung ang hunahuna natabonan sa mga sala, ang usa ka tawo makakita sama sa pagtan-aw pinaagi sa hamog. Apan ang kumpisal sama sa kusog nga hangin nga nagpahawa sa hamog ug naglimpyo sa kahabogon. Busa, kung ang mga tawo moanha kanako aron mangayo og tambag apan wala pa nakumpisal, una sa tanan, akong ipadala sila sa kumpisal ug isugo sila nga mobalik kanako alang sa pakighinabi pagkahuman nila niini. Ang uban magsugod sa pagpangita og pasangil: 'Geronda, kung masabtan nimo kung unsa ang akong buhaton aron masulbad ang akong problema, ingna lang ko.' — 'Bisan pa man kung masabtan gyud nako kung unsa ang imong buhaton,' tubag nako, 'dili nimo kini masabtan. Busa una, moadto ka sa kumpisal, unya balik ka aron makig-istorya ta.' Ug tinuod gayud, unsaon man sa usa ka tawo pag-establisar og koneksyon sa usa ka tawo ug pag-abot sa panag-uyon kon sila naglihok sa lain nga [espirituhanong] wavelength?

Pinaagi sa kumpisal, ginapahapsay sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon gikan sa sulod sa tanan nga dili kinahanglan — ug nagbunga kini og espirituhanong bunga. Sa usa ka higayon, samtang naghukay ko sa akong tanoman aron magtanom og pipila ka tanom nga kamatis, miabot kanako ang usa ka bisita ug nangutana: 'Unsa man imong gibuhay, Geronda?' — 'Unsa akong gibuhay?' matud nako. 'Aw, nag-ikumpisal ko sa akong tanoman.' 'Pero giunsa, Geronda?' nangutana siya, nabigla. 'Dili ba kinahanglan og kumpisal ang taniman sa gulay?' 'Oo, kinahanglan gyud. Nakitan nako nga kung 'kumpisalan' nako ang taniman sa gulay—mao kana, kung limpyohan nako ang yuta gikan sa mga bato, sagbot, tunok ug uban pa—ang mga gulay nga moturok niini lig-on ug himsog kaayo! Apan kung biyaan nimo ang tanoman nga walay 'pag-ampo', moturok na ang nagkalain-laing dili pa hamtong, dalag ug kulubot nga gagmayng kamatis sa mga tanoman!.."

Gusto sa Diyos nga matul-id ang tawo pinaagi sa tabang sa usa ka tawo

— Geronda, kung makasinati ko og kalisud ug mag-ampo ko nga masulbad kini, giunsa nako pagsabot unsa ang kabubut-on sa Dios?

— Dili ingon ani pagpangita sa kabubut-on sa Dios. Mas maayo nga mangutana ka sa uban bahin sa imong kalisud. Ayaw pagpangayo og pahibalo gikan sa Dios kung makapangayo ka og tambag gikan sa lain nga tawo. Kay kung dili, mahimo kang mahulog sa limbong. Usa ka lalaki, sa pag-abot niya sa simbahan, motindog sa atubangan sa iconostasis ug mosugod og ingon: 'Ginang Mahal, kuhaon ba nako ang kuwarta sa kahon sa koleksyon?' — 'Kuhaa,' tubag sa iyang sulod nga tingog. 'Maayo, kuhaon nako,' tubag niya sa iyang sulod nga tingog ug kuhaon gyud niya ang kuwarta. Sa dihang nahitabo na kini sa daghang higayon, napansin sa usa sa mga miyembro sa konseho sa parokya nga nawala ang kuwarta sa kahon sa koleksyon. 'Unsa kaha ni nga nahitabo?' iyang gihunahuna. "Tinuod kaha nga naay nangawat sa kuwarta?" Nagpasiya siya nga mahibal-an kinsa ang nagbuhat niini. Ug unsa man iyang nakita? Wala madugay miabot ang lalaki ug nahitabo na usab ang tanan: "Ginoo, kuhaon ba nako ang kuwarta sa kahon? ... Sige, kuhaon nako." Busa nadakpan siya sa paryohan nga nagbuhat gayud.

Sa matag higayon nga adunay espirituhanong tawo nga duol, kinahanglan nimo siyang pangayuan og tambag. Apan kung walay makapangutana ka — pananglitan, kung makit-an nimo ang imong kaugalingon sa disyerto — apan aduna kay kauhaw sa pagsunod sa sulod nimo, nan ang Maayong Dios mismo ang mahimong imong Kamao. Siya ang nagahatag kanimo og kahayag ug nagagiya kanimo. Pananglitan, dili ka makakita og bisan kinsa nga makahubad kanimo sa usa ka partikular nga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan. Apan sa ingon ana, ang Dios maghatag kanimo og kahayag, ug masabtan nimo kana nga bersikulo.

— Geronda, sultihi ko, giunsa man pagsabot sa hinungdan sa usa ka piho nga panghitabo sa akong espirituhanong kinabuhi — usa ba kini ka tukso gikan sa Daotan, o ako ba mismo ang angay basolon tungod sa akong kawalay pagtagad?

— Kinahanglan ka moadto ug mangutana.

— Busa, dili ba kini masabtan sa usa ka tawo sa iyang kaugalingon?

— Bisan pa og masabtan nila ang usa ka butang, dili sila makasiguro. Sa tinuod, bisan pa ang mga eksperyensyado mangutana gihapon sa lain. Kung ang pangutana mahitungod kanako mismo, pirmi ko mangutana sa usa ka tawo. Sa mga butang nga personal nga may kalabotan kanako, giisip nako ang akong kaugalingong desisyon — bisan pa og daw maalamon kini — nga mao ang labing dakong kabuang. Labaw pa, dili ko mangutana sa tawo nga kahibalo na kung unsang desisyon akong pilion, kondili sa usa nga wala kahibalo. Hunahunaa kini: bisan pa ang usa ka doktor, aron masiguro nga husto ang iyang diagnosis sa usa ka lisod nga kaso, mangonsulta siya sa lain nga doktor. Mas daghan pa gayud nga rason aron mangayo og tambag gikan sa usa ka estudyante! Bisan unsa pa ka-espirituhanon ang usa ka tawo, bisan unsa pa kaayo siya kaayo sa pagsulbad sa iyang kaugalingong mga problema, dili siya makakaplag og kalinaw sa sulod, kay gusto sa Dios nga ang mga tawo makadawat og tabang gikan sa uban ug matul-id pinaagi sa uban. Ang Maayong Dios naghan-ay niini aron ang mga tawo mapahiubos. Kinahanglan ipahayag sa usa ka tawo sa iyang espirituhanong amahan ang iyang mga hunahuna ug ang mga nahitabo kaniya, mangayo sa iyang tambag, ug dili mosulay sa pagsulbad sa lisod nga mga isyu sa iyang kaugalingon. Dili usab sila mosulay sa pagdaog sa mga kalisdanan nga ilang masinati sa ilang espirituhanong pakigbisog sa ilang kaugalingon — kay sa pagbuhat niini, ilang gisang-at ang ilang kaugalingon sa mga pagsulay, ug ang Daotan mahimong makalibog kanila ug maghimo [og bag-ong] mga problema para kanila. Ang uban pa gani mosugo og penitensya para sa ilang kaugalingon. Delikado kaayo ang ingon ana nga mga butang.

Ang usa ka Kristohanon nga walay espirituhanong amahan nga iyang madangatan alang sa giya samtang nagpadayon sa iyang espirituhanong dalan mahimong nalibog, gikapoy, ug mahabilin sa luyo. Lisod kaayo alang sa ingon nga tawo nga makab-ot ang iyang tumong. Kung ang usa ka tawo

mosulay sa pagsulbad sa iyang kaugalingong mga problema, bisan unsa pa ka maalamon siya, magpabilin siya sa kangitngit, kay naglihok siya uban sa pagsalig sa kaugalingon ug garbo. Apan ang nagpaubos sa iyang kaugalingon, nga miduol sa iyang espirituhanong amahan uban sa pagsalig ug pagkawalay-garbo ug nangayo sa iyang opinyon, makadawat og tabang. Mahitabo kini tungod kay, sa ikaduhang kaso, ang Dios siguradong maghatag og kahayag sa espirituhanong amahan, ug ang espirituhanong amahan magahatag sa tawo sa husto nga tubag. Aw, mao gyud na ang nahitabo kanako. Sa katapusan, kinsa ba ko? Usa ra ka lata. Bisan pa, kung adunay tawo nga moanha kanako nga nagtuo nga usa ko ka balaan, mapansin nako nga naay kausaban sa sulod nako ug mobati ko nga dili sa akong kaugalingon ang akong ginasulti. Gikan niini, klaro kaayo para nako sama sa duha ug duha kay upat nga ang tawo nga miadto kanako gibuhat kini uban sa pagrespeto, ug ang Diyos, aron dili niya kini nga tawo tratuhon nga dili patas, gidala ko niini nga maayong kahimtang. Sa ingon ana nga mga kaso, kung pangutan-on ka bahin sa usa ka seryosong butang, pahibaloan ka sa Diyos ug masulti nimo sa tawo unsay mahitabo, kanus-a kini mahitabo, ug unsaon niya kini pagtubag.

Kinahanglan gayud ang usa ka espirituhanong magtutudlo sa espirituhanong kinabuhi

Karon, ang labing importante nga butang para sa mga tawo mao ang pagpangita og usa ka espirituhanong amahan, ang pag-ikumpisal kaniya, ang pagsalig kaniya ug ang pagpangayo sa iyang tambag. Kung, nga adunay espirituhanong amahan, ang mga tawo mag-organisar sa ilang kinabuhi aron adunay luna para sa pag-ampo ug pagbasa sa mga espirituhanong libro, kung sila motambong sa simbahan ug modawat sa Balaang Komunyon, nan wala silay angay kahadlukan niining kinabuhaha.

Aron masiguro nga ang kalag dili maliso sa dalan, kini kinahanglan bantayan sa usa ka espirituhanong amahan. Sa espirituhanong kinabuhi, ang pagbasa sa mga espirituhanong libro, pananglitan, dako kaayo ug tabang; apan, kung walay espirituhanong giya, ang usa ka tawo mahimong hubiton sa iyang kaugalingong paagi ang iyang nabasa ug busa mahulog sa ilusyon. Hunahuna-a lang: ang usa ka tawo nga nagmaneho paingon sa usa ka lugar nga dili niya pamilyar ang rota mahimong motan-aw sa mapa, apan gawas pa niini, mihunong siya aron mangutana sa mga tawo sa direksyon aron dili siya mawala sa dalan. Pananglitan, ang usa ka tawo mibiyahé gikan sa Athens paingon sa Florina. Siyempre, naa siyay mapa ug gitan-aw kini, apan mihunong gihapon siya sa tindahan sa peryodiko ug nangutana kung husto ba ang iyang gilakyan ug kung maayo ba ang kahimtang sa dalan sa unahan. Ug kung dili sila mangutana, ibutang nila ang ilang kaugalingon sa peligro o masayop og liko, ug imbis nga moabot sa Florina, moabot sila sa Kavala, o basin madala nila ang ilang sakyanan sa bangin ug mabangga hangtod mamatay.

Syempre, mahimo usab nga mangutana ang usa ka tawo sa uban sa direksyon paingon sa iyang destinasyon, apan pagkahuman madungog ang tubag [nga kinahanglan siya moliko sa pikas dalan], magpadayon gihapon siya sa iyang kaugalingong ruta ug dili siya moabot sa lugar nga iyang gipangandoy nga adtoan. Mahimo usab nga dili siya magmatngon sa mga peligro sa dalan nga gipahimangnoan kaniya ug maaksidente o maangol. Apan, ang tawo nga nagpakita kaniya sa husto nga dalan ug nagpahimangno kaniya: 'Pag-amping: adunay hait nga liko sa ingon-ingon nga lugar, ug sa ingon-ingon nga lugar ang dalan nagdagan sa kilid sa taas nga bangin...', makadawat sa iyang ganti. Pareho usab kini angay ipatuman sa espirituhanong kinabuhi. Ang usa ka magtutuo kinahanglan adunay espirituhanong amahan nga motabang kaniya pinaagi sa Sakramento sa Kumpisal ug maghatag og tambag. Pinaagi lamang niini makabuhi ang usa ka tawo og espirituhanong kinabuhi ug masaligon nga naa siya sa husto nga dalan.

Siyempre, ang usa ka tawo mopili sa iyang kaugalingong espirituhanong magtatambag. Dili angay ipasalig sa bisan kinsa ang kaugalingong kalag. Sama sa pag-atiman sa pisikal nga panglawas, mangita ang tawo og maayong doktor, ingon usab, sa pag-atiman sa panglawas sa kalag, kinahanglan paningkamotan nga makakita og maayong espirituhanong amahan ug kanunay siyang duolon — ang doktor sa kalag.

Padal-a ang mga tawo ngadto sa usa ka espirituhanong amahan

— Geronda, ang mga tawo nga moanha sa among monasteryo kasagaran makakita nga nagsul-ob kami og monastikong bisti, ug kini makapahupay kanila sa paghisgot kanamo sa ilang kasakit, ilang mga problema — bisan pa sa pag-ikumpisal. Unsaon nato pagtratar sa ingon nga mga tawo?

— Kung adunay mga tawo nga moadto kanimo nga adunay mga pangutana bahin sa ilang kabalaka, pangutan-a sila una: 'Aduna ba kay espirituhanong amahan?' Ug ingon usab ako sa mga moanha sa akong selda: 'Dili ako espirituhanong amahan. Adto sa imong katekista ug buhata ang iyang isulti kanimo.' Kinahanglan maghinulsol ang mga tawo. Dugang pa, kinahanglan sila adunay katekista ug magkumpisal kaniya — aron ang yawa tangtangan sa gahum nga ilang gihatag kaniya batok sa ilang kaugalingon. Kung ang usa ka madre mopaminaw sa kasakit sa usa ka babayeng gipang-antos nga miadto sa kombento aron lang isulti ang iyang mga problema, ug pagkahuman maminaw kaniya, ipadala siya sa iyang kumbensor, masabtan ko kana. Apan, sayop ang kanunay nga pakighinabi niining maong babayeng walay swerte. Apan, kung ang usa ka babaye dili kontento sa iyang kumpesor, o wala pa gyud nakakumpisal, o naa sa kahimtang sa pagkawalay paglaum, unya pasagdi ang madre – human siya paminawon kausa – nga i-refer siya pagbalik sa iyang kumpesor, samtang isulti sa babaye nga siya mismo manamuyo usab alang kaniya.

Dili katungdanan sa usa ka madre ang pagtabang sa mga tawo pinaagi sa kanunay nga pagpaminaw sa ilang mga problema. Labaw pa, ang ingon nga pagpaminaw dili makatabang sa mga tawo mismo. Sa katapusan, tulo ka matang sa kausaban ang mahitabo sa usa ka tawo: mahimo siyang mausab sa iyang kaugalingon, sa uban, o sa yawa. Busa ang mga tawo moanha dinhi sa kumbento ug mangita og ginhawa sa tawo; apan sa diha nga mobiya na sila sa kumbento, mobalik dayon sila sa ilang daang kinabuhi, ug magpadayon ang ilang karaan nga sugilanon. [Busa] ang mga babaye ug lalaki kinahanglan moadto sa ilang espirituhanong amahan. Kung [sa baylo] ilang isugilon ang ilang mga problema sa usa ka madre, sayop kini. Kay pagkahuman, ang mga tawo magpangatarungan sa ilang kaugalingon pinaagi sa pag-ingon: 'Nakasulti na ko bahin sa akong kaugalingon; busa, nabuhat na nako ang gikinahanglan.' Sa laing pagkasulti, kining mga tawo bakak nga gipakalma ang ilang konsensya ug wala moadto sa ilang kumbensor. Ug kini usa ka limbong sa yawa aron mapugngan ang mga tawo sa pag-ikumpisal.

Kinahanglan inyong masabtan unsa ang misyon sa matag-usa kaninyo isip mga madre, ug dili mangita og pakig-apil sa bakak nga misyonaryong buhat. Sa katapusan, mosalig kita sa ingon nga 'misyonaryong buhat' tungod kay wala nato masabti ang atong misyon isip mga monghe. Isip mga madre, obligado kita nga mag-ampo alang sa mga problema sa mga tawo — apan dili kita obligado nga sulbaron kini nga mga problema. Ang mga problema sa tawo, bisan pa, sakop sa katungdanan sa espirituhanong amahan; [dugang pa], siya ang may responsibilidad niini. Kung hisgutan sa mga tawo ang ilang mga problema kanimo, ilang gibalhin kini nga responsibilidad kanimo, samtang ang usa ka espirituhanong amahan makabantay pag-ayo sa mga tawo ug makakaplag og solusyon sa ilang mga problema. Sa laing pagkasulti, kinahanglan buhaton ang trabaho uban sa mga tawo, apan kini nga trabaho dili katungdanan sa usa ka madre. Ang mga tawo makapangayo lang kanato og pag-ampo. Kung magpadala sila kanato og sulat nga adunay mga ngalan ug hangyo nga ampoan sila, nan kinahanglan nato—kutob sa mahimo—nga ampoan kining mga tawo gamit ang atong rosaryo.

"Ang Nag-ayo nga Espiritual nga Amahan"

Sama sa pag-amping sa usa ka tawo nga masiguro nga ang ilang GP, kon mahimo, duol kanila, ingon usab kinahanglan nilang paningkamotan nga duol ang ilang espirituhanong amahan. Ang usa ka ordinaryong doktor, tungod kay duol siya sa pasyente, makahatag og mas dako nga tabang kaysa sa usa ka propesor sa medisina — bisan pa man nga dili kaayo halapad ang iyang kasinatian. Sa katapusan, pinaagi sa pagduol sa pasyente, matan-aw sa doktor ang pasyente kanunay ug, kung kinahanglan, i-refer siya sa usa ka espesyalista alang sa konsultasyon. Sa dihang naa ko sa usa ka

sanatorium para sa tuberculosis,¹³⁴ , nakabantay ko sa mosunod: daghang mga adunahan, bisan pa nga nag-antos sa tuberculosis, wala mosulod sa sanatorium kondili nagpabilin sa balay. Ang mga propesor sa medisina moanha aron tambalan sila. Apan, sumala sa gipakita sa kasinatian, napamatud-an nga hingpit nga walay epekto ang ingon nga pagtambal, tungod kay ang mga propesor dili makabantay sa mga pasyente sa balay sa regular nga paagi. Busa, napugos ang sanatorium sa pag-abli og espesyal nga ward para sa mga adunahan — aron matambalan sila isip mga pasyente nga gi-admit ug magpabilin ilawom sa kanunay nga medikal nga pagbantay. Ang akong pasabot mao kini: ang doktor, nga duol sa pasyente, nagbantay kanila, nagreseta og usa ka tambal o lain pa, ug makita kon ang mga tambal nga iyang gireseta nakatabang ba kanila o kon kini nagdala ba og mga side effect o dili gustong reaksiyon. Base sa kini nga mga obserbasyon, ang doktor modugang o mopamenos sa gireseta nga dosis, ug kung kinahanglan, mahimo siyang magreseta og lahi kaayo nga pamaagi sa pagtambal para sa pasyente. Pareho usab kini alang sa usa ka espirituhanong amahan: kinahanglan niyang obserbahan pag-ayo ang kalag, kay panagsa adunay nagkalain-lain kausaban nga mahitabo sulod sa usa ka tawo nga dili makita gikan sa gilay-on, aron epektibo siyang matabangan. Sa usa ka higayon, gitagaan nako og tambag ang usa ka babaye nga nag-atubang og usa ka tukso: 'Buhaton nimo kini ug kana, ug makita nimo nga mapildi nimo kini nga tukso.' Ug tinuod gayud, maminaw siya kanako, ug milabay ang tukso. Apan, pagkahuman sa mubo nga panahon nahulog siya sa lahi kaayong tukso ug gisulayan niya nga malampasan kini sa parehas nga paagi sa una. Ingon resulta, nakasinati siya og dakong kasubo! Apan sigurado ko nga kining talagsaong babaye mahimo untang nagpadala og usa ka tawo kanako o misulat og sulat aron mangutana unsa ang iyang buhaton, tungod kay lain ang kinaiya sa kalisdanan nga iyang giatubang. Ug magtudlo unta ko og bag-ong 'remedyo' para kaniya — buot pasabot, maghatag unta ko kaniya og lain nga tambag. Apan wala siya makakita og paagi aron mangutana kanako, kay layo kaayo ko kaniya. Busa — gawas kon kaila kaayo ko sa usa ka tawo ug suod ang among pakig-uban — dili ko maghatag og tambag gikan sa gilay-on.

Usa ka espirituhanong amahan sa sulod sa pamilya

— Geronda, unsang mga libro ang makatabang sa magtiayon?

— Mao ni ang makatabang sa magtiayon: dili sila maghimo og pasangil para sa ilang kaugalingon. Kung ang matag bana o asawa maghimo og pasangil para sa ilang kaugalingon, bisan unsa pa kadaghan sa espirituhanong mga libro nga ilang basahon, wala silay makuhang benepisyo. Apan kung ang bana ug asawa maayo ang pamatasan, kung naa silay espirituhanong amahan ug mosunod sila kaniya, malikayan nila ang mga problema. [Ang normal nga kinabuhi sa pamilya] imposible kung walay espirituhanong 'arbitrator'.

Mas maayo kung ang magtiayon adunay usa ra ka espirituhanong amahan. Dili ingon nga ang bana adunay usa ka espirituhanong amahan ug ang asawa adunay lain. Kung duha ka tabla gipahapsay sa duha ka lain-lain karpintero—sa ilang kaugalingong paagi—dili gyud mahimo nga ipahiuyon ang usa ka tabla sa lain. Apan kung ang bana ug asawa adunay parehas nga espirituhanong amahan, iyang 'gipahapsay' ang ilang 'mga gilil'—ang ilang mga kakulangan. Gipahapsay niya ang kakulangan sa usa, gipahapsay pud niya ang kakulangan sa usa pa, ug sa ingon niini, ang mga kalisdanan [sa ilang relasyon] mapahapsay ug malumong masulbad. Apan karon, bisan pa sa mga magtiayon nga nagkinabuhi sa espirituhanong paagi, lain-lain ang espirituhanong amahan sa bana ug asawa. Talagsa ra nga pareho silang duha nga adunay usa ka espirituhanong amahan. Mao nga dili sila makadawat sa tabang nga ilang gikinahanglan. Nakaila ko og mga magtiayon nga ang bana ug asawa haom kaayo sa usag usa, apan wala silay usa ka espirituhanong amahan nga makatabang kanila, ug busa nagbulag sila. Sa samang higayon, kaila ko og mga pamilya diin ang bana ug asawa,

¹³⁴ Niadtong 1966

nga adunay usa ka spiritual father, nagpuyo og malinawong ug balanseng kinabuhi sa kaminyoon, bisan pa nga [isip mga tawo] dili sila hingpit nga magkasinatot.

Siyempre, kung ang tibuok pamilya adunay usa ka spiritual father, mas maayo pa kana. Kung adunay problema nga motumaw sa ingon nga pamilya, maminaw ang spiritual father sa tanang miyembro sa pamilya ug sulbaron kini, human niya kini masabtan gikan sa tanang bahin. Sa usa ka higayon, ang espirituhanong amahan mahimong istriktong mosugo sa amahan o inahan sa pagbuhat og usa ka butang; sa lain — kung dili niya masulbad ang problema base sa gisulti sa mga ginikanan — iyang imbitahon ang mga anak aron makigkita kaniya. Kung adunay mga problema sa pamilya diin, pananglitan, ang asawa ang masala, ang espirituhanong amahan mahimong imbitahon ang bana aron makigkita kaniya aron tambagan siya kung giunsa siya angay maglihok. Sa katapusan, mahimo siyang mangayo og tabang sa usa sa ilang paryente o kaila aron matabangan sila sa husto nga paagi.

Pag-ilis sa espirituwal nga amahan

— Geronda, kung ang usa ka tawo mapugos sa pipila ka rason nga mausab ang iyang espirituhanong amahan, kinahanglan ba niya nga ipag-ampo pag-usab sa bag-ong espirituhanong amahan ang mga sala nga iyang gipag-ampo na kaniadto sa daan?

— Maayo kung ipahibalo sa usa ka tawo ang iyang bag-ong espirituhanong amahan [mahitungod sa mga espirituhanong sakit nga iyang naagian], sama sa usa ka pasyente nga mosulti sa bag-ong doktor sa iyang medikal nga kasaysayan aron mas epektibo siyang matabangan sa doktor.

— Geronda, kung ang usa ka tawo gustong mausab ang iyang espirituhanong amahan ug mangutana kanato kung husto ba kini, unsa ang angay natong isulti kaniya?

— [Aron makakita og bag-ong espirituhanong amahan] kinahanglan mangayo og panalangin ang usa ka tawo gikan sa iyang kanhing espirituhanong amahan. Walay maayo sa sayon-sayon nga pag-ilis sa espirituhanong amahan. Kung, samtang ang usa ka building gina-patukod pa, pirmi nga ginausab ang mga engineer ug foreman, dili matarong ang pagkatukod niining building.

Sa karaang panahon, ang mga tawo moadto sa mga tigulang aron mangayo og tambag sa ilang mga kalisdanan ug aron makadawat og tabang. Karon, daghan ang moadto sa mga tigulang dili aron mangayo og tambag, kondili aron ipangatarungan ang ilang kaugalingon o aron sa ulahi masulti nila sa uban nga nakigsulti sila sa ingon-ana nga tigulang. 'Miadto ko sa ingon-ana nga tigulang ug sa ingon-ana pa,' ingon niining mga tawo, 'ug nangutana usab ko kang Amahan Paissius bahin niini.' Apan sa tinuod, posible kaayo nga sa dihang nangutana siya kanako, gisaway nako siya. O mahitabo gani nga nakaabot siya sa akong pultahan, apan sa katapusang higayon nahadlok siya mokatok ug nilakaw na lang! Busa, kining mga tawo maglibot-libot gikan sa usa ka espirituhanong amahan ngadto sa lain, nga walay permanente nga magkumpisal kanila. Ingon resulta, malibog sila.

Unya aduna pa'y uban nga, pagkahuman makasala, dili moadto sa ilang kaugalingong confessor aron mag-kumpisal, kundili mosulti kini sa lain nga confessor—aron dili madaut ang ilang dungog. Molabay ang pipila ka panahon, buhaton nila pag-usab ang maong sala ug isugilon kini sa ikatulong confessor, unya sa lain pa... Sa katapusan, ipresentar nila ang maong butang sa matag usa niining mga confessor nga daw usa ra ka beses nila nabuhat ang maong sala. Tungod niini, magpadayon sa pagpakasala ang ingon ani nga mga tawo ug dili sila magbag-o.

Nakabantay ko nga aduna'y uban nga naglikay sa pagsalig sa ilang espirituhanong amahan, bisan pa nga nahibalo sila nga motabang siya kanila, ug bisan pa nga nasayud sila nga walay bisan gamay nga posibilidad nga ipadayag niya ang mga tinago sa ilang kumpisal sa bisan kinsa pa. Apan, imbis nga mosugid sila sa ilang espirituhanong amahan, mosalig sila sa usa ka kaila nga dili makatabang kanila ug nga, walay duhaduha, mosulti niini sa tanan. Nahinumdom ko sa dihang bag-o pa ko nga monghe sa usa ka komunal nga monasteryo,¹³⁵, miabot ang usa ka lalaki nga gustong mahimong monghe. Pagkahuman siya nagpuyo sa monasteryo sulod sa pipila ka panahon, nagsugod

¹³⁵ Sa Monasteryo sa Esfigmen niadtong 1953–1956.

ang mga hunahuna sa pagpugos kaniya nga mobiya sa monasteryo. Busa iyang 'gikumpisal' ang iyang mga hunahuna dili sa abbot, ni sa bisan kinsa nga espirituhanong amahan sa monasteryo, kondili — motuo ka ba! — sa usa ka trabahante gikan sa Ierissos,¹³⁶ nga nagtrabaho sa monasteryo. Sa dihang gisultihan sa monghe ang trabahante bahin sa iyang kaugalingon, naa ra ko sa duol kay nagpanit ko og sibuyas duol sa kusina, ug nadungog nako ang ilang panag-istorya. Ang monghe ug ang trabahante duha ka metro ang gilay-on gikan kanako, ug ang monghe misugod og 'pagkumpisal' sa kusog ngadto sa trabahante. "Ako," iyang gisugdan, "nagbasol ko nga nahimong monghe." — "Aw, mao ba," nangutana ang trabahante nga nabigla, "sa dihang miabot ka sa monasteryo, wala ba ka nagpuyo didto og dugay sa dili pa ka nagpanumpa, aron lang masinati nimo ang lugar?" — "Pero duha ka tuig man ko nagpuyo didto aron masinati kini!" nagreklamo ang monghe. "Maayo kaayo," katingala sa mag-uuma. "Apan nganong wala ka gani nilakaw sayo?" — "Unsa may pulos niadto karon," iyang gihuyop, "makita man nimo nga wala ko nilakaw." — "Dili jud!" matod sa mag-uuma, nga nagkatingala ang iyang mga mata. 'Pero napugos ba ka nga mahimong monghe?' 'Dili,' ang monghe mitubag nga naghinanakit, ' , ako mismo ang gustong mahimong usa.' 'Nindot pud na'g istorya,' ang trabahante mihuyop sa ulo. 'Nasulti ba nimo kini sa abbot?' 'Dili,' ang monghe mitubag. "Ngano man kaha," nangutana ang trabahante nga nabigla, "nga imo kining gisulti nako? Unsa may imong makuha ani?" Busa gisaysay sa monghe ang tibuok niyang istorya sa trabahante. Nakita nimo ang akong pasabot? Dapat gisulti niya tanan sa abbot aron makakuha og tabang, apan sa baylo miadto siya aron 'mokumpisal' sa trabahante. Ug kining mag-uuma, nga naglingkod sa usa ka kapehan sa iyang lungsod sa sunod nga katapusan sa semana, isugilon pag-usab ang iyang 'pag-ako' aron lingawon ang iyang mga kauban nga nag-inom, ug ilang ipakalat pa gyud ang istorya, ug unya ang mga tawo mag-istorya-istorya bahin sa walay swerte nga monghe sa matag kanto sa kadalanan. Ug dili pud masulti nga kining monghe hinay og huna-huna. Kabalo ka pila ka diksyonaryo ang iyang gipanag-iya? Husto kaayo ang iyang kahibalo sa Ancient Greek.

— Geronda, kung ang espirituhanong amahan sa usa ka layko wala, pwede ba siya mangayo og tambag bahin sa kalisud o tukso nga iyang giatubang gikan sa usa sa iyang mga espirituhanong igsoon?

— Aw, dili ba niya matawagan ang iyang espirituhanong amahan ug mangayo og tambag? Ang usa ka espirituhanong igsoon usahay makatabang kanato, ug usahay dili gyud. O bisan pa, bisan pa sa iyang maayong tuyo nga motabang kanato, ang usa ka espirituhanong igsoon mahimo'g makadaot. Kung kinahanglan, mahimo nimong tawagan ang imong espirituhanong amahan ug, sa ingon niini, matul-id ang mga butang. Apan, kung ang usa ka tawo dili makontak ang iyang espirituhanong amahan, ug ang isyu nga iyang giatubang seryoso ug dili na mapalangan, mangayo siya sa laing espirituhanong amahan. Maayo unta kung mahibalo daan ang usa ka tawo gikan sa iyang kaugalingong espirituhanong amahan kung kinsa nga espirituhanong amahan ang iyang adtoan sa ingon ani nga mga kaso. Importante kaayo nga mangayo og tambag gikan sa usa ka tawo nga pareho og espiritu sa imong espirituhanong amahan. Sa katapusan, ang usa ka inhenyero maghimo og plano sa usa ka paagi, samtang ang lain maghimo niini sa lain nga paagi. Ang mga plano sa duha ka inhenyero mahimong husto, apan nagkalahi kini sa usag usa.

¹³⁶ Ierissos — usa ka gamay nga lungsod sa Chalkidiki, dili layo sa Bukid Athos. — *Nota sa maghubad.*

Kapitulo 2. Sa husto nga pag-ikumpisal

Kinahanglan nimo ibalot pag-usab ang imong samad

— Geronda, kung makasinati ko og kapakyasan sa akong espirituhanong pakigbisog, mosugod ko og panik.

— Ayaw kahadlok. Ang pakigbisog usa ka pakigbisog. Ug adunay usab mga samad niining pakigbisog. Kining mga samad maayong maayo pinaagi sa kumpisal. Sa katapusan, ang mga sundalong masamdan sa gubat dali dayon moadto sa ospital. Ang ilang mga samad gitabonan, ug sila madasigon nga mobalik sa gubat. Labaw pa, gikan sa ilang mga samad, makakuha ang mga sundalo og kasinatian ug mas mag-amping aron malikayan ang mga bala sa kaaway ug mga piraso sa putok kaysa kaniadto — aron dili na sila masamad pag-usab. Mao usab kini kanato: kung masamdan kita sa atong espirituhanong pakigbisog, dili kita angay mahadlok, kondili modagan kita ngadto sa atong espirituhanong amahan, ipakita kaniya ang atong samad, magpa-ayo sa espirituhanong paagi, ug ipadayon pag-usab *ang atong 'maayong buhat'*.¹³⁷ Daotan kaayo kini kung dili nato pangitaon ang mga kahuyang—kini nga mga makalilisang nga kaaway sa kalag—ug dili maningkamot sa paglaglag niini.

— Geronda, ang uban dili moadto sa kumpisal tungod sa [gituohan nga] pagka-matarong sa kaugalingon. 'Kay basin mahulog ko pag-usab sa parehas nga sala,' ingon nila, 'ngano pa man ko moadto sa kumpisal? Aron lang ba pagdaug-daug sa pari?'

— Sayop kana! Sama ra kini sa usa ka sundalo nga nasamdan sa gubat nga moingon: 'Tungod kay wala pa mahuman ang gubat ug basin masamad ko pag-usab, nganong ipa-tambal pa man nako ang akong samad?' Apan kung dili niya ipa-tambal ang iyang samad, daghan kaayong dugo ang mawala kaniya ug mamatay siya. Tingali kining mga tawo moadto gyud sa kumpisal tungod sa paghigugma sa kaugalingon, apan sa katapusan gubaon nila ang ilang kaugalingon. Tan-awa unsaon: [aron limbongan ang usa ka tawo] gigamit gani sa yawa ang mga gasa nga gihatag sa usa ka tawo. Kung, sa dihang mahulog kita ug matabonan sa lapok, dili nato limpyohan ang atong kalag pinaagi sa kumpisal, nga nagpasangil sa atong kaugalingon sa hunahuna nga mahulog kita pag-usab ug mubati pag-usab, nan ang uga nga mga patong sa atong daang lapok matabonan pa sa daghan pang bag-ong patong sa lapok. Dili sayon limpyohan kining tanan nga lapok pagkahuman.

Ang Kinahanglanon sa Kumpisal

— Geronda, ang Kagalang-galang Marko nga Asketiko miingon: 'Ang eksperto sa maong butang, sa dihang nakaila sa kamatuoran, nag-ikumpisal sa Dios dili pinaagi sa paghinumdom sa iyang nabuhat, kondili pinaagi sa pag-antos sa mga butang nga nahitabo kaniya.'¹³⁸ Unsa man ang iyang pasabot ani?

— Kinahanglan mag-ikumpisal sa duha ka paagi. Ang usa ka magtutuo mag-ikumpisal sa iyang espirituhanong amahan, ug sa wala pa magsugod sa pag-ampo, mapainubuson siyang mag-ikumpisal sa Dios, nagpadayag sa iyang kaugalingon [sa Iyang atubangan]: 'O Dios ko, nakasala ako; ako si kinsa-kinsa.' Apan sa samang higayon, ang usa ka Kristohanon nag-antos sa mga kasakit nga gipataw kaniya ingon tambal. Ang Banal nga Marko wala magpasabot nga dili na kinahanglan mag-kumpisal sa Diyos ug sa espirituhanong amahan, ug nga igo na lang ang pag-antos sa mga kasakit. Unsa ang kahulugan sa pulong nga 'kumpisal'? Dili ba kini nagpasabot og 'pag-ila sa hayag, pagmantala sa

¹³⁷ 1 Tim. 6:12.

¹³⁸ Ikumpara kang *San Marcos nga Asketiko*. Alang sa mga Naghunahuna nga Pahimungtan ang Ila Mismo Pinaagi sa Ila Mga Buhat, Kapitulo 155. Ang Gugma sa Kaayohan (Rusong hubad). Bol. I. Banal nga Trinidad St Sergius Lavra, 1992. p. 553.

sulod nako"?¹³⁹ Kung adunay kaayohan sa sulod nimo, nan '*nag-ikumpisal ka sa Ginoo*',¹⁴⁰ nga mao, imong gihimaya ang Dios. Kung adunay dautan sa sulod nimo, imong giikumpisal ang imong mga sala.

— Geronda, sa unang higayon nga moadto sa kumpisal, kinahanglan ba isulti sa usa ka tawo sa iyang espirituhanong amahan ang tibuok niyang nangagi nga kinabuhi?

— Sa unang higayon nga moadto ka sa imong espirituhanong amahan, kinahanglan ka maghimo og kinatibuk-ang pag-ikumpisal nga naglangkob sa tibuok nimong kinabuhi. Kung ang usa ka pasyente gidawat sa ospital, ihatag niya sa mga doktor ang iyang medikal nga kasaysayan. Pananglitan, ingon sila: 'Sa nangagi, naa koy ing-ana nga kondisyon sa baga, pero naayo na kini; ni-operate ko sa ing-ana nga operasyon ubos sa general o local anaesthetic' — ug uban pa. Sa eksaktong parehas nga paagi, sa ilang unang kumpisal, ang nagakumpisal kinahanglan maningkamot nga isulti sa paring nagkumpisal ang mga detalye sa iyang kinabuhi, ug ang paring nagkumpisal maila ang [espirituhanong] samad niining tawo aron kini maayohon. Sa katapusan, kasagaran ang usa ka gamayng samad, kung pasagdan, mahimong mosangpot sa seryosong sangputanan para sa panglawas sa usa ka tawo. Siyempre, kung ang usa ka tawo moadto sa iyang kumbinsador sa unang higayon, dad-on niya, pananglitan, usa ka gatus ka sala nga iyang kinahanglan ikumpisal. Sa dihang mobalik siya sa ikaduhang higayon, dad-on niya ang usa ka gatus ug napulo ka sala: kay ang yawa — tungod kay nakakumpisal na kini nga tawo ug 'nahugno ang tibuok niyang plano' — magpakig-away og dako batok kaniya. Sa ikatulo nga higayon, kinahanglan nilang ikumpisal ang gatus ug limampung mga sala. Apan, pagkahuman niini, ang gidaghanon sa mga sala hinay-hinay nga maminusan hangtod moabot sa punto nga ang tawo magdala na lang sa kumpisal sa labing gamay nga gidaghanon sa mga sala nga kinahanglan niyang isulti.

Hustong Kumpisal

— Ngano man nga usahay dili nato buhaton ang gikinahanglan nga paningkamot aron usbon ang atong mga binuhatan, bisan pa man nga ang atong konsensya nagasaway kanato?

— Mahitabo usab kini tungod sa emosyonal nga pagkabungkag. Kung ang usa ka tawo malupigan sa kahadlok tungod sa usa ka tukso nga miabot kaniya, mahimo niyang gustong buhaton ang usa ka bayani nga paningkamot, apan kulang siya sa disposisyon o sulod nga kusog aron buhaton kini. Sa ingon nga kaso, kinahanglan niyang ibalik ang iyang sulod nga kahusay pinaagi sa kumpisal. Pinaagi sa kumpisal, makakaplag ang usa ka tawo og kahupayan, , mabalik ang iyang kusog, ug, pinaagi sa Grasya sa Diyos, mabalik usab ang iyang determinasyon sa pakigbisog. Apan kon ang usa ka tawo dili ipahimutang sa husto ang iyang mga butang sa ingon ani nga paagi, mahimo siyang masugat pa og laing tukso. Busa, samtang naa siya sa ingon ani nga masubo ug walay paglaum nga kahimtang, mas mabuak pa gyud siya; ang iyang mga hunahuna mopugong sa iyang pagginhawa, mahulog siya sa kawad-on sa paglaum, ug unya dili na gyud siya makapaningkamot.

— Ug unsa kaha kung ang imong gihulagway mahitabo kanunay?

— Kung kanunay kini mahitabo, kinahanglan usab nga kanunay ibalik sa usa ka tawo ang iyang espirituhanong kahusay. Kinahanglan ablihan sa usa ka tawo ang iyang kasingkasing sa iyang espirituhanong amahan aron mabalik ang iyang determinasyon ug kusog sa pakigbisog. Ug human mabalik ang iyang panloob nga kahusay, kinahanglan paaktibohon sa usa ka tawo ang iyang [espirituhanong] makina; kinahanglan siya maningkamot nga matinud-anon ug kusgan aron masundan pag-ayo ang [nagaikyas nga] yawa.

— Geronda, ngano man nga wala ko mabati nga kinahanglan ko magkumpisal?

— Tingali wala ka magbantay pag-ayo sa imong kaugalingon? Sa katapusan, ang Kumpisal usa ka Sakramento. Adto sa kumpisal ug isulti lang sa imong espirituhanong amahan ang imong mga

¹³⁹ Ikumpara sa Griyego "εξομολογούμεναι."

¹⁴⁰ Ikumpara sa Salmo 106:1.

sala. Nagtuo ka ba nga [dili ka daghan ana]? Dili ka ba mapugos? Unsa man ang pagkahakog? Dili ba nimo masakitan ang imong igsoon nga babaye? Wala ba kay gihukman nga bisan kinsa? Nagtuo ka ba nga kung mo-kumpisal ko, nag-ikumpisal ko og espesyal nga mga sala? Dili, nag-ikumpisal ko: 'Nakasala ko pinaagi sa kasuko, pinaagi sa paghukom...', ug ang kumpisador mobasa sa pag-ampo sa pasaylo para kanako. Bisan pa, bisan ang gagmay nga sala adunay kaugalingong gibug-aton. Sa dihang wala koy seryosong sala nga isulti, miadto ko sa kumpisal kang Padre Tikhon,¹⁴¹ moingon siya: 'Usa ka bukal sa balas, anak ko, usa ka bukal sa balas!' Ang gagmay nga mga sala motigom hangtod mahimong tibuok tumpok sa balas, nga sa gibug-aton mahimong molabaw pa kaysa sa usa ka dakong bato. Ang usa ka tawo nga nakahimo og grabeng sala kanunay kini hunahunaon, maghinulsol, ug magpaubos. Apan ikaw adunay daghang gagmay nga mga sala. Bisan pa, kung itandi nimo ang kahimtang diin ka nagdako sa kahimtang diin nagdako ang tawo nga nakahimo niadtong grabeng sala, makita nimo nga mas daotan ka pa kaysa kanila.

Dugang pa, paningkamoti nga mahimong espesipiko sa panahon sa pag-ikumpisal. Dili igo nga isulti lang ang imong mga sala, pananglitan, 'Masina ako, masuko ako' ug uban pa; kinahanglan usab nimong ikumpisal ang imong espesipikong mga kapakyasan aron makadawat ka og tabang. Ug kung nag-ikumpisal ka og grabeng sala, sama sa limbong pananglitan, kinahanglan nimo ikumpisal sa detalye unsa ang imong gihunahuna samtang gibuhat nimo kini nga sala ug unsa ang imong espesipikong mga lihok. Pinaagi sa kapakyas sa paghimo og ingon ani ka espesipikong kumpisal, ginayaw-an nimo si Kristo. Kung ang usa ka tawo dili mosugid sa kamatuoran sa iyang espirituhanong amahan, dili ipadayag kaniya ang iyang sala aron matabangan siya, nagdala siya og dakong kadaut sa iyang kaugalingon, sama sa usa ka masakiton nga nagdala og dakong kadaut sa iyang panglawas pinaagi sa pagtago sa iyang sakit gikan sa doktor. Samtang kung ipadayag sa usa ka tawo sa iyang espirituhanong amahan kung kinsa gyud siya sa tinuod, mas masabtan siya sa espirituhanong amahan ug mas epektibo siyang matabangan.

Dugang pa, bisan kinsa nga nagtratar sa uban nga dili patas o nakapasakit sa uban pinaagi sa ilang pamatasan kinahanglan una nga moadto sa tawo nga ilang nasakitan, mapainubsanon nga mangayo og pasaylo, ug makig-uli kanila; pagkahuman niini, unya sila mag-ikumpisal sa ilang sala sa ilang espirituhanong amahan aron makadawat og pasaylo. Pinaagi niini, ang grasya sa Dios ipagpanghatag. Kung ang usa ka tawo mosugid sa ingon nga sala sa iyang espirituhanong amahan nga wala pa siya nangayo og pasaylo sa tawo nga iyang gisakitan, imposible nga makakaplag og kalinaw ang iyang kalag, tungod kay sa ingon niini nga kaso ang nakasala nga tawo wala magpaubos sa iyang kaugalingon. Usa ka eksepsyon mao kung ang tawo nga napasakitan namatay na o dili na makita tungod kay nilarga na siya, ug dili na posible nga mangayo og pasaylo, bisan pa pinaagi sa sulat. Apan kung andam ang naghinulsol nga buhaton kini, pasayloon siya sa Dios sa pagtan-aw niining pagkaandam.

— Geronda, unsa kaha kung nangayo na kita og pasaylo sa usa ka tawo nga atong nasakitan, apan dili siya mosaylo kanato?

— Sa ingon ana nga kaso, kinahanglan kita mag-ampo nga malumo ang kasingkasing sa Ginoo alang kanila. Bisan pa, mahimo nga pillion sa Ginoo nga dili malumo ang kasingkasing niadtong tawo tungod sa hinungdan nga, kon pasayloon kita nila, dali ra kitang mahulog pag-usab sa maong sala.

— Geronda, tugot ba nga human makahimo og grabeng sala, dili dayon kini ipangumpisal?

— Ngano pa man nga ipalangan kini hangtod unya? Aron lang ba nga mawala na? Sa katapusan, kung mas dugay nimo biyaan ang nabubulok nga pagkaon, mas mosamot pa ang pagbulok niini. Ngano pa man maghulat og duha o tulo ka bulan aron lang moadto ug mosugid sa usa ka grabeng sala? Kinahanglan ka moadto dayon. Kung adunay ta'g bukas nga samad, kinahanglan pa ba ta

¹⁴¹ Alang kang Elder Tikhon, tan-awa ang libro: *Elder Paisius. The Holy Mountain Fathers and Stories from the Holy Mountain. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 13–39.*

maghulat og usa ka bulan sa dili pa kini tambalan? Dili. Sa ingon ana nga kahimtang, dili na kinahanglan maghulat hangtud nga adunay mas daghang oras ang magtatug-an o mas andam na siya motagad kanato. Kinahanglan kita mudali diretso sa atong magtatol, mopahayag sa mubo nga paagi sa sala nga atong nabuhat, ug unya, kung adunay na daghang oras ang magtatol, pwede kita mobalik kaniya aron makig-istorya o makadawat og espirituhanong giya.

Dili man magdugay ang paghulagway sa sitwasyon nga atong nahimutangan sa atubangan sa magtug-an. Kung husto ang dagan sa konsensya sa usa ka tawo, mahimo niyang ihulagway ang iyang kahimtang sa pipila lang ka pulong. Apan, kung nalibog ang usa ka tawo, mahimo siyang mudugay og sulti nga wala gyud maghatag sa magtug-an og tinuod nga pagsabot sa iyang kahimtang. Naay uban nga mopadala nako og tibuok kuwaderno nga puno sa mga sugilanon bahin sa ilang kaugalingon ug sa ilang mga problema. Kadalasan, moabot kini og baynte o trenta ka pahina nga gamay kaayo ang sinulat, ug sa katapusan adunay pipila pa ka pahina nga postscript... Apan ang tanan nilang gisulat mahimong masulod ra sa usa ka pahina.

Pinaagi sa pagpangita og pasangil alang sa atong kaugalingon atol sa kumpisal, gibug-atan nato ang atong konsensya

— Geronda, kung sa pag-kumpisal ang nagkumpisal dili mabati ang kasakit nga nabati niya sa pagbuhat sa sala, nagpasabot ba kini nga wala siyay tinuod nga paghinulsol?

— Kung milabay na ang pipila ka panahon sukad sa pagbuhat niya sa maong sala, nagsugod na og pag-ayo ang samad, ug mao kana ang hinungdan nganong dili na niya mabati ang ingon ana ka kusog nga kasakit. Apan kinahanglan nga tagdon kini: sa panahon sa kumpisal, dili angay magpasang-at sa kaugalingon. Sa dihang moadto ko sa kumpisal ug mosugid sa akong kumpisador nga, pananglitan, nasuko ko sa usa ka tawo — bisan pa man sa kinatibuk-an, ang tawo nga akong nasuko angay untang makuhaan og kusog nga sampal — dili nako isulti sa kumpisador nga ako wala diay'y sala, aron dili niya ko pasanginlan. Ang usa ka tawo nga magpangatarungan sa iyang kaugalingon samtang nagkumpisal dili makakaplag og kalinaw sa sulod — bisan pa unsa pa kaayo niyang paglapas sa iyang konsensya. Ang maong pagpangatarungan nga iyang gigamit aron panalipdan ang iyang kaugalingon sa panahon sa kumpisal nahimong bug-at sa iyang konsensya. Apan ang tawo nga, tungod kay sensitibo ang konsensya, nagpasobra sa kabug-aton sa mga sala nga iyang nabuhat ug midawat og bug-at nga penitensya gikan sa iyang kumbinsador, mobati og kalipay nga dili masukod. Aduna'y mga tawo nga, sa pagkuha lang og usa ka ubas nga wala magpangayo, mobati nga mura'g nakawat sila og daghang basket sa ubas, ug pirmi nilang hunahunaon ang ilang sala. Wala sila makatulog tibuok gabii hangtod ilang ikumpisal kini nga sala. Ang uban, bisan pa man, samtang nagawat og tibuok basket sa ubas, magpangatarungan sa ilang kaugalingon ug moingon nga usa ra ka tangbo ang ilang gikuha. Apan, nahibalo ba ka unsang langitnong kahupayan ang masinati sa mga tawo nga dili lang maghimo og pasangil para sa ilang kaugalingon, apan gipasobra pa gyud ang ilang gamayng sala, gipang-antos kini, ug nag-antos pag-ayo tungod sa gamayng kalapasan nga ilang nabuhat? Niini, makita ang hustisya sa Diyos; klaro kung giunsa sa Maayong Diyos paghatag og ganti sa mga tawo.

Nabantayan nako nga ang mga tawo nga mapainubuson nga nagpadayag sa ilang mga sala sa ilang kumpesor ug nagpaubos gayud mosidlak—kay nadawat nila ang Grasya sa Dios. Usa ka retiradong opisyal misulti kanako, uban sa labing lawom nga pagmahay, bahin sa usa ka butang nga iyang gibuhay sa dihang siya usa k , usa ka walo-anyos nga batang lalaki. Gikuha niya ang bola gikan sa lain nga bata. Gipabilin niya ang bola sulod lang sa usa ka gabii, ug gibalik kini pagkasunod buntag. Samtang gisaysay niya kini nga insidente kanako, naghilak ang lalaki tungod kay nakapasubo siya sa iyang silingan. Pagkahuman sa iyang pagretiro, gipangita niya ang tanan niyang nasakitan sa iyang mga katungdanan — bisan pa gani kadtong iyang nasakitan samtang nagbuhat sa opisyal nga katungdanan — ug nangayo siya og pasaylo kanila! Natingala ko sa kinaiya niining tawoha: gidala niya ang tanang sala sa iyang kaugalingon. Karon nagpuyo siya sa usa ka baryo ug

gigamit niya ang iyang ipon aron mohatag og limos sa mga nanginahanglan. Ang iyang 95-anyos nga inahan, nga guba sa paralysis, naghigda lang sa higdaanan, ug siya mismo ang nag-atiman kaniya. Tungod kay napugos siya nga makita ang lawas sa iyang inahan samtang nag-atiman kaniya, gilutos siya sa hunahuna: "Kung gipaka-antos si Ham tungod kay nakita niya ang kahubas sa iyang amahan, unsa kaha ang nagpaabot kanako, nga nakakita sa kahubas sa akong inahan!.." ¹⁴² Kining tawo naghilak nga walay hunong. Ang iyang nawong nagdan-ag. Unsa kadako nga kaayohan ang nadala sa iyang paghinulsol para kanako!

— Geronda, posible ba nga ang usa ka tawo magpasobra sa iyang mga sala aron ipakita sa iyang espirituhanong amahan nga siya nagbuhat og pinong espirituhanong buhat?

— Lain na kaayo kana nga butang. Sa ingon ana nga kaso, ang usa ka tawo mapahitas-on sa iyang 'kapaubos.'

Human sa kumpisal

— Geronda, normal ba nga mobati og bug-at sa kalag pagkahuman sa kumpisal?

— Ngano man nga mobati pa man og kabug-aton? Pinaagi sa husto nga pag-ikumpisal, mapapas ang tanan nga daan. Gibuksan ang bag-ong 'libro sa talaan'. Moabot ang Grasya sa Diyos, ug hingpit nga mausab ang usa ka tawo. Mawala ang kalibog, kapait, ug kagubot sa sulod, ug mopuli ang kalinaw ug kalinaw sa hunahuna. Kining kausaban klaro kaayo, bisan pa sa gawas, nga akong ginasugyot sa pipila ka mga tawo nga magpa-litratu sa wala pa ug human sa kumpisal, aron sila usab makasiguro niining positibong kausaban nga nahitabo sa ilang sulod. Sa katapusan, ang sulod nga espirituhanong kahimtang sa usa ka tawo makita sa iyang nawong. Ang mga sakramento sa Simbahan nagbuhat og mga milagro. Pinaagi sa pagduol kang Hesukristo, ang Dios nga nahimong tawo, ang tawo mismo mahimong sama sa dios [pinaagi sa Grasya], nga tungod niini nagdan-ag sila og kahayag ug ang Balaang Grasya nagpadayag kanila sa uban.

— Geronda, nagpasabot ba kini nga pagkahuman sa matinud-anong kumpisal, makasinati dayon og kalipay ang nagpakumpisal?

— Dili kanunay. Sa sinugdan, basin dili ka makabati og kalipay, apan unya hinay-hinay nga motumaw ang kalipay sa sulod nimo. Human sa kumpisal, ang nagpakumpisal kinahanglan nga midawat uban sa pagpasalamat [nga ang Diyos nagpakita kaniya og kaluoy]. Kinahanglan mobati ka sama sa usa ka tawo nga napatawaran sa utang, ug kinsa, tungod sa gugma, mobati og pagpasalamat ug utang kabubut-on sa iyang manluluwas. Pasalamati ang Dios, apan sa samang higayon hunahuna ang mga pulong sa Salmo: '*...Nailhan ko ang akong pagkadautan, ug ang akong sala kanunay sa akong atubangan*, ¹⁴³ aron dili mapildi sa tukso ug mobalik sa parehas nga mga sala.

— Geronda, nabasa nako sa usa ka dapit nga sa umaabot nga kinabuhi, pagahirason kita sa mga demonyo bisan pa sa usa ka dautang hunahuna nga wala nato ikumpisal.

— Tan-awa, kung ang usa ka tawo, nga nakahinulsol na ug walay tuyo nga pagtago sa bisan unsa, mosulti sa iyang espirituhanong amahan sa iyang nahinumduman, natubag na ang maong butang — wala nay gahum ang mga demonyo kaniya. Apan, kung tinuyo nilang dili ikumpisal ang bisan usa sa ilang mga sala, pagahirapan sila tungod niining mga sala sa umaabot nga kinabuhi.

— Geronda, kung ang usa ka tawo, human maila ang iyang mga sala sa pagkabatan-on, mobalik-balik nga maghunahuna niini ug maantos, husto ba nga pagtan-aw sa sala?

— Kung, tungod sa lawom nga pagbasol sa iyang mga sala sa pagkabatan-on, nakumpisal na ang usa ka tawo niini, nan walay hinungdan sa pag-antos, kay sukad sa higayon nga iyang gisulti kini nga mga sala sa kumpisal, gipasaylo na sila sa Diyos. Human ana, dili na kinahanglan nga balikan ang daang mga sala sa usa ka tawo, labi na ang mga makasasalaon, kay makadaot kini. Pananglitan, sa panahon sa gubat, nahulog ang usa ka granada tupad sa usa ka sundalo, apan

¹⁴² Tan-awa Gen. 9:20–27.

¹⁴³ Salmo 50:5.

gipanalipdan sa Diyos ang maong sundalo ug wala kini mibuto. Apan sa diha nga nahuman na ang gubat, nakit-an sa sundalo ang grenada nga wala mibuto, gikuha niya kini, gisugdan niya ang pag-unscrew niini ug pag-usisa tungod sa kuryosidad — ug ingon niini, nabuto ang grenada ug napikas-pikas siya, dili sa panahon sa gubat, kondili pagkahuman niini.

Salig sa kaugalingong espirituhanong amahan

— Geronda, kung ang usa ka espirituhanong amahan mosaway sa usa ka tawo tungod sa pipila ka sala ug kana nga tawo, nga grabe kaayo ang kasubo tungod niini, mahulog sa kasubo, aduna bay pagka-makasarili niini?

— Oo, siyempre, aduna gayud dinhi kalambigitan nga pagka-makasarili. Kung ang kasubo sa usa ka tawo alang sa Dios, nan makadawat siya og langitnong paglipay. Ug makahimo usab siya og kalamboan, tungod kay maningkamot siya nga dili na mabalik sa pagbuhat niadtong sala. Ang naghinulsol kinahanglan makig-istorya sa iyang espirituhanong amahan bahin sa iyang mga kalisdanan, mga hunahuna, ug mga kapakyasan — ug malipayon nga dawaton gikan kaniya ang malumo ug hugot nga mga pulong, tungod kay sa duha ka kahintang ang espirituhanong amahan, nga gipalihok sa gugma ug pag-amuma, nag-atiman sa pag-uswag sa iyang kalag.

— Geronda, unsa kaha kung dili nako dawaton ang pagsaway o bisan ang yano nga pahimangno gikan sa akong espirituhanong amahan?

— Kung dili nimo kini dawaton, magpabilin kang wala matul-id. Kadtong dili modawat og pahimangno bisan pa gani gikan sa mga tawo nga nagmahal kanila, sa katapusan magpabilin silang [espirituhanong] wala matino ug sila mismo ang magdala sa ilang kaugalingong espirituhanong pagkaguba. Sama sa mga tabla nga dili mapahapsay sa karpentero, itambog kini ug mahimong porma sa konkreto o andana, ug sa ulahi matapakan, matabunan og semento, ug masunog kauban sa uban pang basura sa konstruksyon; ingon usab, ang mga tawo nga dili modawat sa mga pahimangno sa katapusan mapukan.

— Geronda, kung ang usa ka tawo dili mouyon sa iyang espirituhanong amahan bahin sa usa ka butang, unsa ang angay niyang buhaton?

— Kinahanglan lang nila nga mapainubuson nga ipadayag ang ilang hunahuna sa ilang espirituhanong amahan. Siyempre, kinahanglan mag-amping pag-ayo sa pagpili og espirituhanong amahan, aron masaligan siya sa tawo ug makakaplag og kahupayan sa iyang giya.

— Geronda, kung lahi ang panan-aw sa usa ka tawo kumpara sa iyang espirituhanong amahan, mapuslanon ba para sa kalag sa maong tawo nga ipugos ang iyang kaugalingong opinyon?

— Dili, dili kini makatabang, kay wala mahibalo ang maong tawo unsay motibo sa usa ka partikular nga buhat nga iyang giisip nga sayop. Pananglitan, aron masabtan sa usa ka tawo unsay motibo sa usa ka partikular nga buhat sa usa ka espirituhanong amahan, kinahanglan niyang supakon ang selyo sa kumpisal ug isulti kaniya unsay iyang nadungog sa kumpisal gikan sa lain nga tawo. Apan tugot ba nga malapas ang selyo sa kumpisal? Siyempre dili. Pananglitan, ang usa ka tawo nakigsabot sa iyang paring kumpisal nga moanhi ug makig-istorya kaniya sa usa ka takdang oras. Apan, sa maong takdang oras, usa ka laing tawo nga gilutos sa hunahuna sa pagpakamatay miabot usab sa paring kumpisal sa samang oras, ug una niyang gihatagan og panahon ang maong tawo. Ang usa nga nagpaabot nagsugod sa paghunahuna: 'Gipanguna niya siya sa pakig-istorya, busa tingali gitagad niya ko.' Apan giunsa man sa magtutug-an pagpasabot kaniya nga ang laing tawo nakaabot na sa punto nga misulay na og pagpakamatay? Kung ipasabot niya kini kaniya, iyang laglagon ug bungkagon ang laing tawo. Apan kon ang tawo nga gibyaan sa gawas malimbong o mabati og gamayng kaguol sa mubo nga panahon, dili kaayo dako ang kadaut. Sa usa ka higayon, sa susamang paagi, ang pipila ka tawo nga miabot sa akong eremiteryo nalimbong. Sa samang higayon, aduna koy usa ka tawo uban kanako nga ang iyang mga paryente, sa dakong kalisod, napugos sa pag-anhi kanako aron makig-istorya. Gidayeg ko kining tawoha uban sa dakong kalipay. Gikuptan ko siya ug

gihatagan ko siya og rosaryo ug mga ikon. Nasuko ang uban. 'Apan ang Karaan,' ingon nila, 'wala gyud magtagad kanamo!' Bisan pa, ang maulaw nga tawo nga ilang nadani usa ka salbahis; nahibalo ko sa tanang detalye sa iyang kinabuhi. Gihimo ko niyang usa ka bag-ong tawo. Busa, bisan pa og napalipat-lipat pa kana nga mga tawo sa usa ka libo ka beses, buhaton gihapon nako k a mao gihapon nga butang. Sa katapusan, wala kay katungod nga laglagon ang usa ka tawo aron lang mapahupay ang [makasariling] nalimbong kalag sa uban.

Ang Husto nga Relasyon sa usa ka Espirituhanong Amahan

Ang usa ka espirituhanong tawo, nga gustong motabang sa uban, naningkamot nga makonektar sila dili kaniya, kondili kang Kristo. Kung malampuson siya niini, siya malipay, ug ang tawo nga iyang nakonektar kang Kristo naningkamot alang kang Kristo. Niining kasoha, pareho silang makadawat sa ilang ganti ug ang tanan molihok sumala sa angay. Apan, kung ang naningkamot alang kang Kristo mosulay sa pagpalipay sa usa ka tawo nga naningkamot sa pagdugtong kaniya kang Kristo—mao nga, kung siya abala sa hunahuna kung unsa kaayo makapasuko o makapalipay sa iyang espirituhanong amahan ang iyang buhat, apan wala magtagad nga nakita kini ni Kristo—nan, pinaagi niini, wala siya maghatag og kalipay sa tawo nga motabang kaniya o kang Kristo, ni bisan siya mismo makabenepisyo, kay wala man siya modawat sa Banal nga tabang. Sa laing pagkasulti, dili lang nga ang iyang mga lihok wala maghatag og kalipay kang Kristo o sa iyang espirituhanong amahan, apan siya mismo wala makadawat sa gikinahanglan nga tabang gikan kanila. Atong hunahunaon nga usa ka madre ang nag-awit sa koro ug naghunahuna: 'Unsa kaha akong pagkanta? Maayo ba? Malipay kaha si Inahan Abadesa?' Aw, ang ingon nga madre wala gyud makapahimulos bisan unsa. Apan kung mag-awit siya alang kang Kristo, nan ang tanan molihok sumala sa angay: maayo ang iyang pagkanta, ug malipay si Inahan Abadesa.

— Geronda, basol ba ang usa ka tawo kung nasayop siya pagsabot sa gisulti sa iyang espirituhanong amahan?

— Tan-awa: kung gusto na daan niya nga makadungog og tubag gikan sa iyang espirituhanong amahan nga makatagbaw kaniya, ug kung ang iyang hunahuna nabisi sa maong tinguha, siya gihapon ang may sala — bisan pa nga nasayop siya sa pagsabot sa gisulti sa iyang espirituhanong amahan. Ang uban nagahimo sa ilang kaugalingong kabubut-on nga 'kabubut-on sa Dios.' Pananglitan, ang usa ka tawo mangutana sa iyang espirituhanong amahan bahin sa problema nga iyang nasinati, apan sa samang higayon naa na sa iyang hunahuna ang solusyon sa maong problema nga labing angay para kaniya. Ang espirituhanong amahan mosulti sa maong tawo unsay angay buhaton, apan ang tawo maghubad sa gisulti sa paagi nga ingon nga gisugo siya sa espirituhanong amahan nga molihok eksakto sumala sa iyang kaugalingong gusto. Malipayon siya nga nagbuhat sa iyang kaugalingong paagi, samtang nagtuo gihapon siya nga matinumano siya. Ug kung pangutan-on siya sa iyang confessor pagkahuman, 'Ngano man kaayo nga gibuhat nimo na?', motubag siya, 'Aw, dili ba ikaw ang nagsulti nako buhaton kini sa ingon ana?'

Apan, aduna'y mga higayon nga dili angay kuhaon literal ang gisulti sa espirituhanong amahan. Usahay, ang mga pulong nga gisulti sa espirituhanong amahan mahimong simpleng panultihon nga nagpadayag sa iyang hunahuna. Hatagan ko kamo og usa ka pananglitan. Usa ka 45-anyos nga magtutudlo sa sekondarya, nga adunay kaugalingong mga anak, gidala ang iyang 16-anyos nga estudyante sa pagpakasala. Nilayas ang batang lalaki sa balay ug mipuyo uban sa iyang magtutudlo. Sa dihang miadto ang iyang amahan aron makakita kanako sa akong hermitage ug gisugid kanako ang iyang kasubo, gisultihan nako siya nga buhaton ang gisugo sa iyang espirituhanong amahan. Ang pobre nga batang lalaki miadto sa iyang espirituhanong amahan, apan unya mibalik kanako. Sa adlaw nga miadto siya aron makakita kanako, nagdawat ko og mga representante sa Ecumenical Patriarchate, busa sa pagkahibalo nga dili ko makakita og oras para kaniya, gisultihan nako siya: 'Buhaton nimo ang gisugo sa imong espirituhanong amahan.' Apan kining tawoha dili molakaw — ug mapasalamaton ko sa Diyos nga wala siya molakaw ug naghulat gihapon aron makakita kanako.

Sa dihang nakapahulay ko og gamay nga oras para kaniya, miingon siya nako: 'Geronda, nakahukom ko nga patyon kining babaye, kay mao na ang gisugo sa akong espirituhanong amahan nga buhaton.' — 'Hulat lang usa, amigo,' miingon ko, nga nabigla, 'unsa man gyud ang gisugo sa imong espirituhanong amahan kaniyo?' — 'Miingon siya nako: "Dili igo ang pagpatay niining salbahis!" Nasabtan ba nimo?' Ang amahan sa espiritu miingon nga 'dili igo ang pagpatay niining salbahis' dili aron tinuod niyang patyon kining babaye! Nagpahayag lang siya sa iyang kasuko gamit kana nga mga pulong! Sukad niadtong insidente, dili na nako isulti sa bisan kinsa, 'Buhaton nimo ang gisugo sa imong amahan sa espiritu,' apan una nako pangutan-on ang matag usa unsa gyud ang gisugo sa ilang amahan sa espiritu nga buhaton...

— Geronda, posible ba nga ang usa ka tawo, samtang nangayo og tabang sa iyang espirituhanong amahan, mosugyot usab sa samang higayon sa iyang kaugalingong solusyon sa problema?

— Unsa man klase sa tabang ang iyang gipangayo unya? Lain na kung ang usa ka tawo mapainubuson, isip yano nga hunahuna, mosulti sa iyang espirituhanong amahan og usa ka butang nga iyang gihunahuna nga makatabang kaniya. Gipugos siya sa pagbuhat niini. Apan lain na kaayo ang istorya kung ipugos niya nga husto ang iyang sugyot. Mao kini gayud ang kahimtang diin ang usa ka tawo dili makauswag. Murag moadto siya sa doktor ug moingon kaniya: 'Preskribi para nako ang ing-ani nga tambal.' Apan ang pasyente obligado nga mosunod sa doktor; dili niya dapat isulti sa doktor kung unsang tambal ang angay niyang i-reseta. Sa katapusan, ang tambal dili usa ka 'butang sa panlasa', sama sa pagkaon ug mga tam-is, nga mahimo'g isulti sa usa ka tawo: 'Gusto ko og keyk o tam-is.' Ang doktor magreseta og tambal sa pasyente sumala sa iyang sakit.

Kapitulo 3.

Mahitungod sa kamatuoran nga ang magtatug-an mao ang doktor sa kalag

Ang Panginahanglan sa Maayong Espirituhanong mga Giya

Ang mga tawo karon gikapoy; ang sala ug pagka-makasarili nagdala kanila sa kahimtang sa kalibog ug kalibog. Busa karon — labaw pa kaysa bisan unsang panahon — nanginahanglan kita og maayong ug ekspersiyadong espirituhanong mga amahan nga motratar sa mga tawo uban sa pagkamapasimple ug tinuod nga gugma, ug magiya kanila pinaagi sa matarong nga pangatarungan aron makakaplag sila og kalinaw. Kung walay maayong espirituhanong amahan, magpabilin nga walay sulod ang mga simbahan samtang mapuno ang mga ospital sa sikyatriko, mga prisohan, ug mga ospital. Kinahanglan masabtan sa mga tawo nga nag-antos sila tungod kay layo sila sa Dios. Kinahanglan sila maghinulsol ug mapainubusanon nga mosugid sa ilang mga sala.

Ang buhat sa usa ka espirituhanong amahan mao ang sulodnong pag-ayo sa usa ka tawo. Walay mas labaw nga mananambal kay sa usa ka batid nga espirituhanong amahan, nga pinaagi sa iyang pagkabalaan, nagdasig sa pagsalig, naglimpyo sa mga binuhat sa Dios nga sensitibo gikan sa mga hunahuna nga gidala sa yawa, ug nag-ayo sa mga kalag ug lawas nga walay tambal—pinaagi sa Grasya sa Dios.

Gipanalanginan sa langitnong kahayag, ang Espiritu sa Dios, ang espirituhanong amahan nakasabot ug nakahibalo sa kahimtang nga giatubang sa mga tawo, ug makahimo sa pag-iyu kanila sa husto nga dalan.

Mas maayo kung ang espirituhanong amahan dili mabug-atan sa daghang responsibilidad, aron siya makahatag sa gikinahanglan nga oras sa matag kalag ug matuman pag-ayo ang iyang buluhaton. Kon dili, ang espirituhanong amahan makita sa kahimtang sa usa ka batid nga siruhano nga, sa pagbuhat og daghang operasyon matag adlaw, mapul-an ug unya, sa natural nga paagi, dili na

makahatag og igong oras sa matag pasyente sama sa gikinahanglan. Busa, ang magtatug-anan dili kinahanglan manghilabot sa mga walay pulos nga butang sa pamilya, kondili kinahanglan niyang limitahan ang iyang kaugalingon sa mga butang nga may kalabotan sa kalag sa indibidwal nga miadto kaniya. Unya, makabaton siya og panahon aron epektibong matabangan kana nga kalag. Bisan pa, ang tawo nga moanhi sa kumpisal dili unta, sa iyang bahin, magpabayat sa kumpesor sa mga butang nga [dili espirituhanon] nga pwede ipangayo og tambag sa mas kompetenteng tawo: pananglitan, kung unsang balay ang pilion nga puy-an, unsang preparatoryong kurso ang ipasulod sa bata, ug uban pa.

Sa panahon sa kumpisal, pareho nga responsable ang nagakumpisal ug ang paring nagkumpisal. Dako kaayo ang tabang sa espirituhanong kagawasan sa paggiya sa kalag. Buot ipasabot niini, ang paring nagkumpisal, sa paggiya sa kalag sa mga tawo, kinahanglan nga ang iyang giya mao ang gisulti sa mga Balaang Amahan, ug dili ang gipreskribar sa bisan kinsa pa. Kinahanglan nga molihok siya nga matin-aw ug husto, subay sa mga kapakyasan sa tawo ug sa iyang paghinulsol. Apan usahay, [bisan sa pipila ka mga klero] kulang ang pagkamatitud-anon. Pananglitan, ang usa ka tawo naipit sa mga salamangkero, sa mga nalimbong ug uban pa, apan ang pipila sa mga klero, nga may responsibilidad sa mga kalag sa mga tawo, dili makahimo sa pakig-istorya sa maong kalag nga nag-antos, paghatag kaniya og giya ug pagtabang kaniya nga maghunahuna gamay. Nahadlok sila nga ipadayag ang ilang baruganan. Likayan nila kini aron dili sila makasagubang og problema gikan sa tanang salamangkero, sa mga nalimbong, ug uban pa. Unsa man ang resulta: aron dili masamokan ang relasyon sa bisan kinsa, ug aron maayo ang atong dungog, itugyan ba nato ang usa ka tawo sa pagkaguba, sa kalipay sa yawa?

Ang pangatarungan ug kasinatian sa espirituhanong amahan

— Geronda, sa imong panan-aw, sa atong panahon nga daghan kaayong sala ang misulod sa kalibutan, dili ba usahay lisod ang ministryo sa usa ka espirituhanong amahan?

— Oo, mao gyud. Mao nga maayo kung, sa sinugdanan, paningkamotan sa espirituhanong amahan nga itul-id ang labing seryosong mga sala sa mga nangayo og pasaylo — aron ang mga binuhat sa Dios mapalaya gikan sa daghang sala ug mas madawat sila sa [espirituhanong giya]. Kinahanglan nga malumo ang espirituhanong amahan sa pagtratar sa mga nangayo og pasaylo, apan sa samang higayon kinahanglan siyang makakaplag og pamaagi sa tawo nga iyang giya aron masabtan nila ang ilang mga sala ug mangayo og pasaylo sa Dios. Importante kaayo nga pahimangnoan sa espirituhanong amahan ang tawo nga miadto kaniya alang sa kumpisal nga nangingahanglan siya og paghinulsol ug kausaban sa kinabuhi — aron madawat ang kaluoy sa Dios. Labaw pa, dakong kaayohan kung ang magkumpisal mag-istorya uban sa gugma ngadto sa mga miadto kaniya bahin sa dakong gugma sa Dios — aron masiga ang gugma sa Dios sa ilang kasingkasing, nga magtugot kanila sa pag-ila sa ilang mga sayop ug pagbiya sa ilang dautang batasan.

Hangtud nga makab-ot sa usa ka magkumpisal ang igo nga kasinatian, mas maayo nga motabang siya sa mga tawo sa mas yano nga mga kaso. Sa katapusan, ang gitawag nga 'lisod' nga penitente, nga kanunay naghatag og 'samok' sa iyang magkumpisal, mahimong makababag sa iyang espirituhanong pag-uswag ug makakuha sa tanan niyang oras. Kung ang usa ka batan-ong kumbesor dili magmatngon, nan, bisan pa sa iyang maayong tuyo [nga motabang sa tawo], kanunay siyang mohatag og sobra nga pagtagad sa mga eksena nga ginahimo sa tawo, usikan ang iyang kusog alang sa ingon nga tawo nga walay pulos ug makapaguol sa iyang kaugalingon. Sa pagkatigulang sa kasinatian, mahibalo ang kumbesor kung kanus-a maghatag og pagtagad sa usa ka butang ug kanus-a pasagdan lang kini nga walay pagduha-duha. Ako pananglitan: sa dihang ablihan nako ang mga sulat nga gipadala kanako, dali ra nako kini tan-awon, ug kung adunay seryoso nga butang sa sulat, maghatag ko og mas hugot nga pagtagad niini. Sa katapusan, ang dautang espiritu kasagaran [nag-usik sa atong oras] pinaagi sa pagpalipat sa atong hunahuna sa mga walay pulos nga butang. Aduna'y

mga tawo nga moingon kanimo: 'Hulat lang ug pipila ka minuto, ayaw siradi ang pultahan, pasulti lang ko nimo ug usa ka butang dayon, dili man gani ko mosulod' — unya ipapabilin ka niya nga nagtindog sa atubangan sa pultahan sulod sa tibuok oras. Busa didto ka nagbarog, nagbasa-basa, sa atubangan sa pultahan nga abli, adunay hangin nga misulod kanimo, nagsugod ka'g katkat, samtang kining tawoha, mura'g walay problema, nagsulti kanimo og lain-laing [walay pulos] nga mga istorya. Apan gikan ba gyud kana sa Diyos? Unya, kung masakit ka, dili ka makapangamuyo alang sa kalibutan o alang sa imong kaugalingon, ug dili ka makalihok sulod sa pipila ka adlaw. Ug kung adunay usa ka tawo nga tinuod nga nanginahanglan nga moanha kanimo, dili na nimo sila matabangan.

Labaw pa, [ang usa ka espirituhanong amahan kinahanglan hinumduman nga] dili igo nga paminawon lang ang mga tawo nga adunay seryosong problema ug, sa diha nga makita nga nag-antos gyud sila, ingnon lang sila: 'Uminom ka og aspirin.'

'Momentong usa ka minuto ra sa imong oras akong kuhaon, kay nagpaabot na ang akong sakyanan,' ingon sa uban, unya kalit lang mosugod og istorya bahin sa usa ka seryosong problema. Murag usa ka tawo nga adunay kanser nga mangutana sa iyang doktor: 'Operahan ko dayon, kay malangan ko sa akong flight!' Ang matag sakit nanginahanglan og igong panahon aron maila kung giunsa kini pagsugod, unsa ang mga sintomas nga gibati sa pasyente, ug uban pa. Dili masulbad dayon ang seryosong butang. Sa usa ka higayon, sa Semana Santa, naglakaw kami paingon sa Banal nga Bukid sa usa ka prosisyon. Sa diha nga nagsugod kami og saka sa bungtod, usa ka bag-ohan ang miduol kanako ug nangayo nga isulti nako kaniya ang bahin sa 'matalinong pag-ampo'. Daghan na kaayong higayon nga miadto siya sa akong selda ug wala gayud siya mangutana bahin niini, apan dinhi, samtang nag-akyat sa bungtod, nainspirar siya, nakita nimo. Apan ang mga pinong ug seryosong pangutana dili hisgutan samtang nagalihok, o samtang nag-akyat sa bungtod.

Ang kasagaran sa pagdawat sa usa ka magtutuo sa Banal nga Komunion gitino sa iyang espirituhanong amahan

— Geronda, ang Apostol Pablo nagsulat: *'Kay bisan kinsa nga mokaon ug muminom nga dili angay, naghukom siya sa iyang kaugalingon, kay wala niya mailhi ang Lawas sa Ginoo.'*¹⁴⁴ Kanus-a man makadawat ang usa ka tawo sa Banal nga Komunion nga dili angay?

— Ang labing importante mao nga mosangko kita sa Banal nga Komunion nga nakahibalo sa atong pagkawalay-angay. Gilauman ni Kristo ang paghinulsol ug pagkapaubos gikan kanato. Kung ang atong konsensya nabalaka tungod sa usa ka butang, kinahanglan natong ayohon ang atong mga buluhaton. Panaglitan, kung nakig-away kita sa usa ka tawo, sa wala pa moadto sa Banal nga Komunion, kinahanglan una natong makig-uli niadtong tawo ug pagdawat lang sa Komunion pagkahuman niini.

— Geronda, ang uban nga mga tawo, bisan pa og adunay panalangin sa ilang espirituhanong amahan, dili gihapon nila mahimo nga mopadayon sa pagdawat sa Balaang Komunion.

— Dili ka angay magdesisyon sa imong kaugalingon kung modawat ba o dili sa Banal nga Komunion. Kung ang usa ka tawo maghimo og ingon ana nga desisyon sa iyang kaugalingon, ang yawa mopahimulos niini ug magsugod sa pagtintal niining maong tawo. Sa katapusan, kasagaran nato tuohan nga takos kita sa Banal nga Komunion, apan sa tinuod dili man diay kita. Sa ubang mga kaso, kung husayon nato ang atong kaugalingon sumala gyud sa letra sa balaod, makita gyud nato nga dili kita takus sa Banal nga Komunion; apan, subay sa espiritu sa mga Balaang Amahan, gikinahanglan nato kini nga Diyosnong pag-agos alang sa atong pag-ayo. O kaha nanginahanglan kita og Diyosnong kahupayan — kay pinaagi sa sobra nga paghinulsol, ang kaaway mahimong mosangpot kanato sa pagkawalay paglaum ug mosulod kanato 'gikan sa tuo'.

— Geronda, pila ka beses man angay makadawat ang usa ka tawo sa Banal nga Komunion?

¹⁴⁴ 1 Cor. 11:29.

— Dili puwede tratuhon ang tanan sa parehas nga paagi kon hisgutan kung pila ka beses ang usa ka tawo angay makadawat sa Banal nga Komunyon ug pila ka adlaw siya angay magpuasa sa wala pa kini. Kinahanglan sa espirituhanong amahan, uban sa angay nga paghunahuna, nga tukion kung pila ka beses ang usa ka magtutuo angay makadawat sa Banal nga Komunyon ug pila ka dugay siya angay magpuasa sa wala pa kini. Nagdepende kini sa kusog sa espiritu sa indibidwal. Sa samang higayon, ang espirituhanong amahan kinahanglan maggiya sa tawo paingon sa espirituhanong pagpuasa — pagpugong sa mga kahuyang. Ang pagkamabug-at sa ingon nga espirituhanong pagpuasa kinahanglan usab iangay sumala sa espirituhanong pagkasensitibo sa tawo, sa ato pa, sumala sa kahalom sa ilang pagkahibalo sa ilang sala. Labaw pa, kinahanglan hinumduman sa espirituhanong amahan ang kadaut nga mahimo sa kaaway sa kalag sa usa ka sensitibo nga tawo pinaagi sa pagpakig-away kanila aron pugson sila sa pagkawalay paglaum. Pananglitan, ang usa ka tawo mahimong nakabuhat og carnal nga sala nga nagkinahanglan og pagdili sa Banal nga Komunyon sulod sa kap-atan ka adlaw. Apan sa ikatulo ug ikalima ka adlaw sa maong penitensya, ang yawa mahimong mopahimo pag-usab sa tawo nga mahulog sa parehas nga sala; ug kung ipataw ang bag-ong penitensya nga kap-atan ka adlaw sa makasasala, ang yawa makadaug sa gahum ibabaw sa maong kalag, aron kini mapukan sa kalibog ug pagkawalay paglaum. Sa ingon ani nga mga kaso, pagkahuman sa unang pipila ka adlaw sa penitensya, ang kumbesor mahimong moingon sa penitente: 'Tan-awa, ayaw pagdawat sa Balaang Komunyon sulod sa usa pa ka semana,' ug pagkahuman sa usa ka semana, hatagan siya og pagtugot nga modawat sa Balaang Komunyon sa matag Balaang Misa. Mapalig-on ang kalag sa tawo, ug makadaog siya batok sa yawa. Apan kon ang usa ka tawo magkinabuhi nga matinud-anon sa espirituhanong paagi, mahimo siyang makadawat sa Sakramento sa Balaang Komunyon kon mobati siya nga kinahanglan kini, imbis nga tungod lang sa batasan. Apan bisan pa ang ingon nga tawo kinahanglan adunay panalangin sa espirituhanong amahan aron mabuhat kini.

Mahitungod sa mga penitensya

— Geronda, ang hingpit nga pagtuman sa mga sugo makatabang ba sa usa ka tawo nga makabaton og buhi nga pagbati sa Dios?

— Unsang mga sugo? Ang Balaod ni Moises?

— Dili, ang mga sugo sa Ebanghelyo.

— Ang pagtuman sa mga sugo makatabang gayud, apan kinahanglan buhaton kini sa husto, kay posible nga masayop ang pagpatuman niini. Ang espirituhanong kinabuhi nagkinahanglan dili sa uga nga pagpatuman sa balaod, kondili sa balaan nga hustisya. Nakita nato nga bisan ang mga Balaang Amahan nagtudlo kanato sa pag-aplikar sa mga Balaang Kanon uban sa dakong paghunahuna! Si Basilio ang Dako, ang labing istrikto sa mga Amahan sa atong Simbahan, nga naghimo sa labing istriktong kanonikong lagda, nagdugang pagkahuman sa usa niini — nga naghigot sa kanonikong silot alang sa usa ka partikular nga sala —: 'Ayaw susiha ang panahon, kondili ang paagi sa paghinulsol.'¹⁴⁵ Sa laing pagkasulti, alang sa duha ka tawo nga nakasala sa parehas nga sala, ang magkumpisal, nga nagtan-aw sa paghinulsol sa matag-usa, mahimong magpataw og lain-laing penitensya: ang usa mahimong dili tugutan sa Banal nga Komunyon sulod sa duha ka tuig, samtang ang usa sulod sa duha ka bulan. Dako kaayo nga kalainan!

— Geronda, makatabang ba ang penitensya sa pagputol sa kahiligon?

— Kinahanglan masabtan sa penitente nga ang penitensya nga ipataw kaniya makatabang kaniya. Kung dili, unsa may pulos niini? Pinaagi sa pagpugos sa pag-ayo sa usa ka tawo, wala kay

¹⁴⁵ "Apan, angay... sukdon ang pag-ayo dili sa panahon, kondili sa paagi sa paghinulsol." Tan-awa: *St Basil the Great*. Unang Kanonikal nga Sulat kang Amphilochius, Obispo sa Iconium. Regula 2 sa *Libro sa mga Lagda*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 310. Tan-awa usab: *San Basilio nga Dako*. Ikatulong Kanonikal nga Sulat kang Amphilochius, Obispo sa Iconium. Lagda 74.

makab-ot. Sa Adlaw sa Paghukom, pangutan-on ni Kristo ang usa nga misulay sa pag-ayo sa iyang igsoon pinaagi sa pwersa: 'Bag-ong Diocletian ba ka?', ug sa usa nga gi-ayo, moingon Siya: 'Gibuhat nimo ang tanan pinaagi sa pwersa, dili sa imong kaugalingong kagustuhan.' Kung gusto nato nga ipadala ang usa ka tawo sa Paraiso, dili nato siya pugngan, kondili tabangan nato siya sa paagi nga siya mismo ang gustong mohimo sa maong hagit. Kinahanglan makaabot siya sa usa ka kahimtang diin malipay siya sa kamatuoran nga buhi pa siya, ug malipay usab sa kamatuoran nga mamatay pa siya.

[Ang kadak-on sa penitensya] usa ka butang sa paghukom sa espirituhanong amahan. Alang sa mga tinuyo nga nagpili sa pagpakasala, ang espirituhanong amahan kinahanglan nga hugot kaayo ug walay pagkompromiso. Alang sa usa ka tawo nga napildi sa kahuyang apan pagkahuman maghinulsol, magpaubos, motungo sa iyang ulo ug mangayo og pasaylo, ang espirituhanong amahan kinahanglan, uban sa kinaadman, motabang kaniya nga makaduol pag-usab sa Dios. Sa katapusan, daghang mga santo ang naglihok sa eksaktong ingon niini. Pananglitan, si Venerable Arsenius sa Cappadocia, samtang nag-alagad isip usa ka espirituhanong amahan, dili kasagaran magpataw og penitensya sa mga tawo. Naningkamot siya nga matabangan ang mga naghinulsol nga makabalik sa ilang hustong paghuna-huna, aron, tungod sa gugma sa Diyos, sila mismo ang mangayo sa iyang panalangin aron magsugod og usa ka espirituhanong paningkamot: bisan kini paghatag og limos o ubang maayong buhat. Ug sa dihang makakita ang Balaang Amahan og tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu o og batang paralisado, ug masabtan niya nga ang hinungdan sa kaguol sa maong tawo mao ang ilang mga ginikanan, una niyang tambalan ang bata unya ipataw ang penitensya sa mga ginikanan, aron mas magmatngon sila sa umaabot.

Ug ang uban moingon: 'Kabalo ka, si kinsa-kinsa nga kumbinsador tinuod gyud nga nagsunod sa tradisyon sa mga Ama sa Simbahan! Strikto kaayo siya ug maalamon, hinumduman niya ang tanan, ug kabalo siya sa *Pidalion*¹⁴⁶ sa kasingkasing!' Apan, ang usa ka kumbinsador nga sobra ka literal sa pag-aplikar sa mga kanon nga anaa sa *Pidalion* mahimong makadaot sa Simbahan. Hunahuna-a ang usa ka espirituhanong amahan nga nagkuha sa *Pidalion* ug miingon sa mga makasasala nga miadto kaniya: 'Sige, unsang sala ang imong nabuhat? Ah, kana. Tan-awa nato unsay gisulti dinhi bahin sa ingon ani nga mga kaso? Ekskomunikasyon gikan sa Balaang Komunyong sulod sa pila ka tuig! Karon, sunod... Ug unsa man imong nabuhat? Ay naku, ay naku, ay naku! Basaha nato unsay angay nimong buhaton para ani... Ah, mao ni ang penitensya nga gisugo!' Walay bisan gamay nga kaayohan ani.

— Geronda, sultihi ko, dili ba kinahanglan nga tagdon sa usa ka magtutug-an ang daghang mga kahimtang...

— Oo, labi na karon sa atong panahon, imposible nga ipatuman ang tibuok balaod sa Simbahan uban sa walay hunahuna nga kaestriktohan. Sa baylo, ang magtutug-an kinahanglan magtubo sa gugma sa mga tawo. Una, kinahanglan niyang trabahoon ang iyang kaugalingon aron makatabang siya sa mga tawo. Kung dili, [tungod sa iyang kakulang sa paghusga] ang magtutug-an mopikas sa ulo sa mga tawo.

Ang 'Pidalion' gitawag ingon niini tungod kay kini nga libro naggiya sa usa ka tawo paingon sa kaluwasan sa lain-laing paagi, sama sa usa ka timonero nga nagpadagan sa barko paingon sa baybayon nga mobalhin sa timon usahay pa tuo, usahay pa wala. Kung ang timonero mosunod lang sa tul-id nga kurso pirmi, nga dili mobaliko sa timon kung kinahanglan, mabangga niya ang barko sa mga bahura, malunod kini, ug mopahinabo sa pagkaguba sa mga tawo. Kung ang espirituhanong amahan mogamit sa mga kanon sama sa mga kanyon—¹⁴⁷ —nga mao, nga walay paghuna-huna,

¹⁴⁶ Ang 'Pidalion' (literal nga kahulugan: timon, timon sa barko) mao ang labing komprehensibo ug awtoritatibo nga koleksyon sa mga Balaang Canon sa Simbahang Orthodox uban sa mga komentaryo, nga gikompila niadtong 1793 sa Banal nga Nicodemus sa Balaang Bukid ug sa mong Agapios. Usa ka Ruso nga hubad sa 'Pidalion' giandam alang sa pagmantala sa 'Holy Mountain' Publishing House.

¹⁴⁷ Pun: "ὁ πνευματικός χρησιμοποιοῦ τοὺς κανόνες πάντων κανόνια."

walay pagtagad sa espesipikong tawo, sa gilapdon ug kinaiya sa ilang paghinulsol, ug uban pa— unya, imbis nga mag-ayo sa mga kalag, siya magbuhat og mga krimen.

Pag-ampo sa Pagpasaylo

Ang pipila ka espirituhanong amahan mosunod niining 'tipikon': sa mga kaso nga ang penitente dili tugutan nga makadawat sa Banal nga Komunyon, dili nila binasa ang pag-ampo sa pagpasaylo kaniya. Ang uban pa gani moingon: 'Prinsipyo namo nga dili binasa ang pag-ampo sa pagpasaylo sa tanang kaso.' Nagsugod na kini'g kahisama sa Protestantismo... Sa usa ka higayon, usa ka batan-on nga lalaki ang miadto sa akong selda; nakasinati siya og daghang mga sala sa iyang kinabuhi. Miadto siya sa iyang kumbesor, gikumpisal niya kini nga mga sala, apan wala magbasa ang kumbesor sa pag-ampo sa pagpasaylo alang kaniya. Ang pobre nga batan-on nahugno sa pagkahugno. "Tungod kay wala man gisulti sa akong confessor ang pag-ampo sa pagpasaylo kanako," misugod siya'g hunahuna, "pasabot ana nga dili usab ko pasayloon sa Ginoo." Ug kining mga hunahuna nagdala kaniya sa paghunahuna sa pagpakamatay. "Adto sa imong kumbinsador," ingon nako sa batan-on, "ug pasultihi siya sa pag-ampo sa pagpasaylo para kanimo. Ug kung dili gihapon mosulti niining pag-ampo ang kumbinsador para kanimo, nan, adto sa lain nga kumbinsador."

Kung ang pag-ampo sa pagpasaylo wala gisulti sa penitente, magpadayon siya sa pagkahulog, kay ang yawa nagpabilin ang pagkupert kaniya. Ug giunsa kaha sa usa ka tawo ang pakigbisog kung ang yawa nagpanag-iya gihapon kaniya? Ang ingon nga tawo wala malaya; siya sakop sa impluwensya sa demonyo. Apan kon ang pag-ampo sa pagpasaylo gisulti ibabaw sa usa ka tawo, maputol ang impluwensya sa demonyo ug [ang Grasya sa Dios] mobalik pag-angkon sa 'puwesto' [sa tawo]. Sa ingon niini, ang maong tawo makadawat og tabang ug makahimo sa pag-apil sa usa ka matang sa [espirituhanong] pakigbisog o buhat aron makagawas sa ilang mga kahuyang.

Kapitulo 4.

Mahitungod sa buhat sa espirituhanong amahan sa mga kalag sa mga tawo

Ang arte sa pag-atiman sa kalag usa ka sensitibo nga butang

— Geronda, ingna ko, unsaon man pagtabang sa mga tawo nga lisod, dili mausab, 'baliko' ang kinaiya?

— Ingon usa ka karpentero, kanunay kong nagtrabaho sa mga baluktot ug 'liko-liko' nga tabla ug biga. Apan, ang pagtrabaho sa ingon nga kahoy nanginahanglan og pasensya, kay bisan unsang kilid pa nimo gipang-plano ang baluktot nga tabla, mopadayon gihapon kini'g 'pakigbisog', nga magbunga og mga pitak. Busa, kung kinahanglan nakong magtrabaho og ingon ana nga mga tabla, mokuha ko og doble nga plano ug maampingon, hinay-hinay, planohon una nako sila sa usa ka kilid, unya sa pikas — ug sa ingon niini nakab-ot nako ang resulta nga akong gusto. Ug kinahanglan nakong isulti, pagkahuman maproseso, nindot kaayo tan-awon ang ingon nga mga tabla — napadayag ang matahum nga disenyo sa hilo. Dugang pa, ang mga butang nga gihimo gikan sa ingon nga mga tabla kasagaran lig-on kaayo; dili kini sayon mabali. Samtang, kung wala siya kahibalo niini, basin ilabay sa usa ka artesano ang ingon nga tabla, kay nakita niya nga medyo baliko kini. Ang akong pasabot mao nga ang mga tawo nga , nga lisod ang pamatasan, adunay sulod nga kusog, ug pinaagi sa paghatag kanimo og higayon nga magtrabaho sa imong kaugalingon, makahimo sila og dagkong kalamboan sa ilang espirituhanong kinabuhi. Bisan pa, ang pagtrabaho uban sa ingon nga mga tawo nagkinahanglan og daghang oras.

Labaw pa, kung gusto nako isumpay ang duha ka baluktot nga tabla, dili ko mogamit og dagkong pako. Una, akong ipahilis ang maong mga tabla, aron mapantay kini kutob sa mahimo, ug

unya ipako kini gamit ang usa ka nipis nga pako. Kung ang duha ka baluktot nga tabla magbulag pag-usab, dili ko gayud sila pugson nga magkahiusa pinaagi sa pagpanakdo og dagkong pako: kay kung ang ingon nga mga tabla gihiusa sa ingon ani nga paagi—pinaagi sa pwersa—mabulag gihapon sila pagkahuman sa pila ka panahon, ug mahibal-an nga walay pulos ang tanan natong paningkamot.

Ang mga nag-atiman sa kalag sa mga tawo kinahanglan maghunahuna pag-ayo sa tanang butang, ug hunahunaon pag-usab kini. Sa espirituhanong kinabuhi, walay usa ka pamaagi, walay usa ka kanon [nga magamit sa tanan]. Ang matag kalag lahi sa uban sa kalidad ug kapasidad. Sa katapusan, adunay mga sudlanan nga dako ang kapasidad, ug adunay mga sudlanan nga gamay ang kapasidad. Ang uban hinimo sa plastik ug dili kaayo lig-on, samtang ang uban hinimo sa metal ug mas lig-on. Sa diha nga masuta na sa espirituhanong amahan ang kalidad ug kapasidad sa kalag, molihok siya subay sa mga abilidad niini, sa likas nga disposisyon niini, ug usab subay sa kalawom sa pag-uswag sa kalag. Kinahanglan tratuhon sa magtatug-anan ang penitente subay sa kahimtang nga iyang nahimutangan, nga ikonsiderar ang sala nga iyang nabuhat ug daghang uban pang mga kahimtang. Sa pag-atubang sa usa ka walay hiya nga tawo, ang magpapasaylo kinahanglan mag-amping nga dili hatagan sila og rason sa ilang kawalay hiya. Kung ang kalag sa nagpakumpisal [sobra] ka sensitibo, ang magpapasaylo kinahanglan maningkamot nga matabangan sila sa pagdaog sa ilang mga kalisdanan uban sa kaisog.

Labaw pa, ang magtatug-an kinahanglan magmatngon ug dili ipahimutang ang iyang paghukom sa makita lang niya sa gawas sa tawo. Dili siya dayon motuo sa iyang madungog, ni maghimo og konklusyon base sa iyang nadungog — labi na kon ang magtatug-an wala'y gasa sa makakita sa mas lawom nga bahin sa usa ka tawo. Ang ubang tabla, nga lig-on kaayo tan-awon sa gawas, nabubô sa sulod. Kung imong punan ang ingon nga mga tabla bisan gamay lang, dali ra makita unsa ang naa sa sulod niini. Ang ubang tabla, sa laing bahin, mura'g walay pulos sa gawas, apan sa sulod lig-on kaayo ang ilang kahoy.

Ang arte sa pag-atiman sa kalag usa ka sensitibo nga butang. Dili angay adunay sayop sa 'mga reseta'. Hunahuna kini: ang lawas sa matag tawo nanginghanglan sa bitamina nga kulang niini, ug ang matag sakit matambalan sa husto nga tambal.

Ayaw nato tugoti ang usa ka tawo nga makakaplag og kahupayan sa iyang mga kahiligon

— Geronda, kung adunay babaye nga moingon kanato, 'Wala ko masabti sa akong confessor,' unsa man ang angay natong tubagon kaniya?

— Sultihi siya: 'Tingali ikaw mismo ang wala nagtugot sa imong confessor nga masabtan ka? Tingali ikaw ang may sala?' Sa dihang atubangon nimo ang ingon ani nga mga kaso, pabuhata ang tawo nga maghunahuna; ayaw hatagi siya og sayon nga pasangil. Delikado kaayo kining mga butanga. Dinhi, usahay makita nimo kung giunsa sa mga tawo paglibog bisan pa sa ilang mga confessor.

— Ug unsa kaha kung moingon siya nga dili niya ganahan ang iyang kumpesor?

— Kung dili sila magkasinabot, tingali siya mismo ang angay basulon niini. Tingali gusto niya nga aproban sa iyang confessor ang iyang pagka-wayward, nga pasayloon siya niini. Atong hunahunaon nga ang usa ka lalaki wala gyud mag-atiman sa iyang pamilya, ug tungod niini, pirmi silang mag-away sa iyang asawa. Ug busa kining lalaki, nga gustong magbulag, moanha kanako ug magsugod sa pagreklamo bahin sa iyang asawa, nagpaabut nga mosuporta ko kaniya. Kung motubag ko, 'Ikaw mismo ang may sala sa tibuok sitwasyon,' unya, tungod kay wala niya mailhi ang iyang kaugalingong sala, moingon siya nga ang akong tubag wala siya malipay. Sa laing pagkasulti, ang uban moingon nga dili sila ganahan sa ilang kumpesor kay ang mga kumpesor dili mosugot kanila nga buhaton ang bisan unsa nga ilang gusto.

Kung ang usa ka espirituhanong amahan mosugot sa mga tinguha sa tanan, tingali siya paborito sa tanan, apan wala'y kapuslanan nga makuha ang mga tawo gikan niini. Kung gusto nato nga

paborito sa tanan sa ilang mga tinguha, nan tugoti usab nato nga 'paborito sa yawa'. Pananglitan, moanha ka nako ug magsugod ka og reklamo: 'Si igsoon nga babaye bastos siya nako.' — "Ah," ingon ko nimo, "ayaw siya tagda." Sa ingon ana, gipanalipdan tika, ug saktong-sakto kana para nimo. Paglabay sa pipila ka gutlo, ang igsoon nga babaye nga bastos kanimo moanha kanako ug magsugod og reklamo bahin nimo: "Si kinsa man nagbuhat niini ug kana." — "Sus, tinood ba na! — ingon ko kaniya. — Wala ba ka kahibalo unsang klase nga tawo siya? Ayaw siya seryosoha." Sa ingon ani, napasaylo pud nako ning igsoon, ug ganahan pud siya ana. Busa, paborito ko sa tanan, apan sa samang higayon, ako pa diay ang nagpalpak kanila tanan! Samtang unta, ingon ani unta akong tubag kanimo: "Duol dinhi! Kung ang igsoon nga babaye mitungaw nimo og bastos, nagpasabot nga ikaw ang naghatag kaniya og rason!" Sa pagpaminaw nimo niining mga pulonga, mas sayon nimong masabtan ang imong sayop ug makahimo ka og paayong buhat. Sa katapusan, sukad sa higayon nga masabtan sa usa ka tawo ang iyang sayop, molihok na ang tanan nga maayo.

Ang tinuod nga kalinaw sa sulod moabut kon ang usa ka tawo modawat sa husto nga [espirituhanong] baruganan. Ang atong buluhaton mao ang pagpangita og kalinaw sa Paraiso, dili sa yuta. Ang uban nga espirituhanong amahan mopalig-on sa kasingkasing sa mga tawo ug mopabor sa ilang mga hunahuna, hinungdan nga mosulti sila, 'Ganahan kaayo ko niining espirituhanong amahan!' — apan ang ingon nga tawo magpabilin nga dili maghinulsol. Apan ang mga espirituhanong amahan kinahanglan motabang sa usa ka tawo nga mailhan ang iyang mga kakulian aron kini matul-id, ug dayon giyaon sila, ipahimutang sa husto nga dalan. Ang tinuod nga kalinaw makab-ot lamang sa ingon ani nga paagi. Ang pagpasararay sa mga kahuyang sa usa ka tawo dili pagtabang kanila. Para nako, kini usa ka krimen.

Aron matabangan sa usa ka espirituhanong amahan ang duha ka tawo nga magkasuod, kinahanglan nga makig-istorya siya sa matag-usa kanila. Pananglitan, sa diha nga madungog nga dili magkasinabot ang duha ka tawo sa ilang hunahuna, kinahanglan mailhan sa espirituhanong amahan ang kalag sa matag-usa, kay ang matag-usa mahimong ipresentar ang maong butang sumala sa ilang kaugalingong pagsabot niini. Ang usa ka espirituhanong amahan angay motabang sa pagsulbad sa panagbangi sa mga tawo kon mouyon sila nga siya ang mosulbad niini subay sa Ebanghelyo. Kay ang ubang desisyon mahimong walay katapusang kasakit sa ulo, ug pirmi na lang magkinahanglan og aspirin. Labaw pa, ang espirituhanong amahan kinahanglan ibutang sa husto nga lugar ang matag nagkasumpaki nga partido; dili siya magpasaylo sa bisan kinsa. Kinahanglan niyang ipakita ang mga kakulangan sa matag usa. Sa ingon niini, mapahapsay ang mga depekto sa duha ka bahin, ug magkasabot ug magkaintindihan ang mga tawo.

Wala koy bisan usa ka maayong kalidad, gawas lang niini: Dili gyud ko maghimo og pasangil para sa bisan kinsa — bisan pa og dili sila ang sayop. Pananglitan, kung moanha ang mga babaye kanako ug magsugod og reklamo bahin sa ilang bana, pasawayon gyud nako sila. Kung moanha ang mga lalaki kanako ug magreklamo bahin sa ilang asawa, pasawayon pud nako ang mga lalaki. Dili ko pahupayon ang ilang hunahuna, kundili ipahinumdom nako sa matag-usa ang ilang mga kakulian; isulti nako sa matag-usa ang ilang kinahanglan paminawon aron kini makahatag ug kaayohan. Kung dili, mobiya ang magtiayon sa tawo nga ilang giduol alang sa tambag nga malinaw ang pagbati, apan sa balay magsugod sila og panaglalis: 'Dili, sakto diay ang pari sa tanan nga gisulti niya nako bahin sa tinuod nimong kinaiya!' — ingon sa usa nga nagasaway sa usa pa, ug ang tubag: 'Ug kabalo ka unsa iyang gisulti nako bahin nimo!' Ang pasabot nako mao nga wala koy pasaylo sa bisan kinsa tungod sa ilang mga pagbati. Ug dili lang nga wala koy pasaylo kanila: gisaway nako pag-ayo ang uban — masabtan man, alang sa ilang kaayohan — ug mobiya gyud sila nga malinaw ang ilang kasingkasing. Pasabot ana, basin mobiya sila nga nabalaka ko, apan masabtan nila nga mas dako pa ang akong kapait kaysa sa ila.

— Geronda, ang uban, bisan pa sa imong pagsaway kanila, mobati gihapon sila nga mura'g naa sila sa likod sa bungbong nga bato.

— Oo, kay dili ko mosaway sa usa ka tawo sa uga, pormal nga paagi. Ingon nako sila nga aduna silay mga hiyas nga ilang mapahimuslan, ug mga kakulian nga kinahanglan itul-id. Kung dili nimo isulti sa usa ka tawo ang kamatuoran, sa usa ka punto, sa diha nga wala na nila madungog ang pasidungog [nga ilang naandan], mawala ang ilang balanse.

Unsaon pagtratar sa mga tawo nga nahulog sa kawad-on sa paglaum

Sa usa ka higayon, usa ka nabalaka nga batan-on nga lalaki ang miadto kanako ug miingon: 'Geronda, dili ko makausab sa akong kaugalingon. Ang akong espirituhanong amahan miingon kanako: 'Nasa imong genes na tanan...' " Kining mga pulong nagpahugno sa batan-on sa kaguol. Kung ang usa ka tawo mosugilon kanako sa iyang mga problema, moingon ko kaniya: "Nahitabo kini tungod sa ingon-ana nga rason. Aron makausab ka, kinahanglan nimong buhaton ang ingon-ana." Pananglitan, adunay usa ka tawo nga miadto kanako nga gipanglutos sa usa ka hunahuna ug dili makatulog. Moinom siya og tambal para sa kasakit sa ulo ug tiyan ug mangutana kanako: 'Basig dili na unta ko moinom niini?' — 'Dili,' akong tubag, 'padayon lang sa pag-inom sa tambal sa pagkakaran. Wagtanga ang hunahuna nga nagpahirap kanimo, ug pagkahuman niadto mahimo na usab nimo hunongon ang pag-inom sa mga tableta. Kung dili nimo wagtangon kana nga hunahuna, dili mausab ang imong kahimtang; magpadayon ka sa pag-antos." Sa katapusan, unsa may maayong mahitabo niining tawoha kung mohunong siya sa pag-inom sa mga tableta apan magpadayon sa pagbitbit sa hunahuna nga nagpahirap kaniya?

Maayo kung ang magtatambag dili magdala sa mga butang hangtod mapugos niya ang tawo sa pagbuhat sa dili niya gusto, apan atimanon niya ang pipila ka mga butang uban sa pagkamapailubon. Apan, siyempre, ang penitente mismo kinahanglan usab nga maningkamot aron makadawat og tabang. Sa usa ka higayon, usa ka batan-ong lalaki misugod sa pagpugos sa babaye nga iyang kasintahan bahin sa usa ka partikular nga butang. Kinsa may nakahibalo unsa iyang gisulti kaniya... Nasuko kaayo siya, misakay sa iyang awto, nilarga ug naaksidente sa dalan. Pagkahuman ana, gusto na sa batan-ong lalaki nga magpakamatay, kay gibati niya nga siya ang salarin sa kamatayon niini. Miadto siya kanako ug gisultihan ko niya ang nahitabo. Sa tinuod, nakabuhay siya og krimen, apan gihupay nako siya ug gitabangan nga mobalik sa iyang normal nga kahimtang sa pangisip. Bisan pa niana, pagkahuman niadto, iyang hingpit nga gikalimtan ang nahitabo, nahimong walay pagtagad nga tawo, ug labi pa, nakig-uban pa gani siya sa lain nga babaye. Busa, sa dihang mibalik siya aron makigkita nako tulo ka tuig pagkahuman nga ana na siya'y kahimtang, gisaway nako siya pag-ayo, kay wala na'y peligro nga patyon niya ang iyang kaugalingon. Wala niya kini masabti, wala niya giangkon ang iyang sala, busa gikinahanglan gayud ang maong pagsaway. "Wala ba ka kahibalo," ingon nako kaniya, "nga sa miaging higayon nakapatay ka ug responsable ka sa kamatayon sa babaye?" Kung kining batan-on nga lalaki nagtrabaho sa iyang kaugalingon sa husto, samtang wala niya kalimti ang maong insidente, magpadayon siya sa pag-antos; apan, tungod sa maong pag-antos, siya untang ganti-an sa langitnong kahupayan, ug unya dili unta siya nahulog sa ingon ana ka cinikal nga pagkawalay pagtagad.

Busa kinahanglan gayud kitang mag-amping. Kay ang uban, pagkahuman makasala, mahulog sa kawad-on sa paglaum. Sa ingon ana nga higayon, mahimo nimo silang pahupayon, apan aron dili sila masamdan, gikinahanglan usab ang ilang kaugalingong gugma sa Dios. Sa usa ka higayon, usa ka batan-ong lalaki ang miadto sa akong selda nga nahulog sa makasasalaong pagpakighilawas ug dili makagawas sa maong kahiligon. Ang pobre nga batan-on nahulog sa kawad-on sa paglaum. Sa wala pa siya moanhi kanako, nakakita siya og duha ka espirituhanong amahan nga hugot nga misulay sa pagpasabot kaniya nga nagbuhat siya og grabeng sala. Nawala na gayud ang tanan niyang paglaum. 'Tungod kay nahibalo ko nga nakasala ko,' iyang gihunahuna, 'ug dili nako mausab ang akong mga binuhatan, mas maayo pa nga putlon nako ang tanang relasyon sa Diyos.' Sa dihang nadungog nako ang nahitabo kaniya, nasakitan ang akong kasingkasing para sa pobre nga kalag, ug miingon ko kaniya: 'Paminawa ko, bulahan nga kalag. Ayaw pagsugod sa imong pakigbisog sa dili

nimo makaya, kondili sugdi sa imong makaya. Tan-awon nato kung unsa imong makaya, ug didto ka magsugod. Makakadto ka ba sa simbahan matag Domingo?' — 'Makaya nako,' matubag niya. 'Ug makapamisti ka ba matag Miyerkules ug Biyernes?' nangutana ko pag-usab. 'Makaya nako,' tubag niya. 'Ug makahatag ka ba ug ikapulo sa imong sweldo isip limos, o mabisita ka sa mga masakiton ug motabang kanila?' — "Makaya nako." — "Ug makapangamuyo ka ba — bisan pa nakasala ka — matag gabii ug mangayo: 'Ginoo ko, luwasa ang akong kalag'?" — "Geronda, ," miingon siya kanako, "buhaton nako kini tanan." — "Mao na, — ingon ko — sugdi pagbuhat sa tanan nga imong makaya sugod karon, ug ang Labawng Ginoo buhaton ang usa ka butang nga labaw pa sa imong gahum." Nahilum ang pobre nga batan-on ug sige lang og balik-balik: "Salamat, Amahan." Makita nimo: naa siyay mahigugmaong kasingkasing, ug gitabangan siya sa Maayong Ginoo.

Kinahanglan istrikto ka sa mga walay hiya, ug malumo sa mga matinud-anon

Kung ang usa ka tawo, nga maayo ang kinaiya, wala makadawat og tabang sa pagkabata, nan ang pagsulti kaniya sa maayong nakita nimo kaniya dili pagdayeg-dayeg o pagpanguyogoy. Kay gikan niini makadawat ang tawo og tabang ug mausab siya, tungod kay siya usab may katungod sa Tabang sa Diyos. Miingon ko sa usa ka tawo: 'Maayo ka nga tawo, sa katapusan. Ang imong gibuhay dili angay para nimo.' Giingon ko kini kaniya tungod kay nakita nako [sa iyang kasingkasing] ang maayong yuta ug usa ka dautang binhi nga gitamnan niini. Nakita nako nga sa sulod, maayo ang tawo, ug ang dautan nga iyang gibuhay kay panagway ra. Gisultihan nako siya nga maayong tawo siya, dili aron siya pasidunggan, kondili aron siya matabangan, aron ang gugma magsugod sa paglihok sulod kaniya.

Ang uban nga mga tawo nagkinabuhi subay sa mosunod nga 'lagda': bisan pa kon ang usa ka tawo adunay talento o wala, ingnon gihapon siya, 'Wala kay talento'—aron kuno dili siya magpasigarbo ug maligaw. Sa laing pagkasulti, pareho ra nila giatiman ang tanan. Apan kon ang usa ka tawo mawad-an og paglaum tungod sa dautan nga iyang gibuhay ug sa kaayohan nga naa sa iyang sulod, unsaon man niya pag-angkon sa kumpiyansa nga gikinahanglan aron mosugod uban sa kadasig sa usa ka espirituhanong paningkamot? Apan kung isultihan sa usa ka tawo ang maayong naa sa sulod kaniya ug palambuon ang gugma sa pagkamaayo ug pagkamatinahuron, makadawat siya og tabang, motubo ug molambo.

Ang akong kasagarang pamaagi mao kini: kung makita nako nga ang usa ka tawo adunay piho nga gasa o nag-uswag sa espirituhanong pakigbisog, ingnon nako sila ana. Apan kung makita nako ang usa ka depekto kanila—mokuha ko og bug-at nga klub... Dili ko mabalaka nga basin makadaot ang una o ikaduhang pamaagi sa kalag sa usa ka tawo, kay anaa man ang gugma sa duha ka kahimtang. Kung madamagan sila sa akong pagtratar kanila, nagpasabot kini nga nadaut na daan ang sulod nila. Pananglitan, kung ang usa ka madre magpintal og matahum nga icon, isulti nako kaniya nga maayo kaayo ang pagpintal sa icon. Apan kung makita nako nga nahimong hambog ug medyo bastos na siya, magpahilayo ko kaniya sa umaabot. Syempre, kung ang usa ka madre nga nagbuhat sa iyang sugo sa workshop sa pagpintal og icon mahimong hambog, nan ang mogawas sa iyang brush dili mga icon kondili mga karikatura, ug siya pasabihan usab sa uban. Apan kung moubos siya sa iyang kaugalingon pag-usab, makahimo siya pag-usab og maayong buhat. Wala koy panahon para sa dili himsog nga mga hilig. Dili ko makasabar sa tanang matang sa makalilisang nga binuang. Paninguhaon nako, bisan unsa pa man ang paagi, nga ibalik ang tanan sa normal. Unsaon pa kaha? Aron lang natabonan ang tanang matang sa dili maayong paglihis gikan sa normal?

— Geronda, unsa kaha kung ang usa ka walay hiya nga tawo, sa dihang hatagan og kalooy, mas mahimong walay hiya pa gyud—unsaon man pagtabang kaniya?

— Pasabta tika ani: kung makita nako nga ang akong pag-atiman, pagkabuotan, ug gugma wala'y maayong epekto sa tawo, nan magpasiya ko nga wala na koy suod nga relasyon kaniya, ug mapugos ko nga undangon ang pagkamaayo ngadto kaniya. Sumala sa [espirituhanong] balaod, kung

mas buotan ang pagtratar sa mga tawo kanimo, mas kinahanglan ka nga magbag-o, maguba hangtod mahimong abog, ug matunaw, sama sa kandila.

Sa milabay nga panahon, nakaila ko og usa ka tawo, ug sa sinugdanan sa among pag-ila, tungod kay gusto ko siyang tabangan, gisultihan ko siya bahin sa pipila ka mga espirituhanong kasinatian nga akong naagian. Apan, imbis nga magpasalamat siya sa Ginoo: 'Ginoo, giunsa ko pagpasalamat Kanimo niining kahupayan...' — ug mosagino sa iyang kaugalingon sa pagpasalamat, kining tawo gihatagan og kagawasan ang iyang kinaiya ug misugod sa pagpakita og kawalay-respeto. Busa, nagpahamtang ko og hugot nga baruganan batok kaniya. 'Tabangan ko siya gikan sa layo, pinaagi sa pag-ampo,' mao ang akong nakahukom. Ug gibuhat ko kini dili tungod kay wala nako siya gihigugma, kondili tungod kay ang ingon nga pamatasan alang sa iyang kaugalingong kaayohan.

— Geronda, unsa kaha kung ang usa ka tawo makamatngon sa iyang sayop ug mangayo og pasaylo?

— Kung masabtan niya siya, lahi na nga hisgutanan. Unya makab-ot nato ang panag-uyon. Kung dili — kung ang akong pagkabuotan wala'y kapuslanan kaniya, wala koy makita nga pagbalos gikan kaniya ug wala koy pagbati nga kita magpares. Kung ang usa ka tawo adunay pagkabuotan ug pagkapaubos ug walay garbo, nan ikaw usab maglihok nga yano kaniya. Sa tanan, sa sinugdanan maglihok ko nga mainit ug yano. Ihatag nako ang akong tibuok kaugalingon sa pikas tawo aron sila makadawat og tabang, ug aron motubo ang kahimtang sa gugma [nga mitumaw tali kanato]. Ug unya, hinay-hinay, sugdan nako pagtudlo sa iyang mga kakulian. Depende sa edad sa tawo nga akong kaestorya, tan-awon nako siya ingon nga akong igsoon, amahan o lolo. Painiton nako ang tawo sama sa adlaw, aron ang tanang mga bitin, alacdan ug salagubang — mao kana, ang ilang mga pagbati — mogawas sa hayag, ug unya motabang ko sa tawo nga patyon kini. Apan, kung makita nako nga ang maong tawo wala magpasalamat [sa akong gugma kaniya] ug wala'y nakuha nga kapuslanan gikan sa akong pamatasan, apan, sa pag-abuso sa akong pagkamainomay o sa akong tinuod nga gugma, nagsugod na siya og pasigarbo, unya hinay-hinay ko siyang layuan aron dili pa siya mas mosamot ka pasigarbo. Apan sa sinugdanan ihatag nako ang akong tibuok kaugalingon sa maong tawo, ug busa limpyo ang akong konsensya. Sa dihang nagpuyo ko sa monasteryo sa Stomion, gikuptan nako sa ilawom sa akong alaga ang usa ka batan-ong lalaki aron tabangan siya ug, sa samang higayon, tudloan siya sa trabaho sa karpinterya. Gitrato nako siya nga may pagkamabuotan ug giisip nga sama sa igsoon. Apan nakakita ko og pipila ka mga kinaiya sa batan-ong lalaki nga wala nako aprobahan. Sa usa ka higayon nangutana ko kaniya, 'Unsa na ang oras?' — 'Ang oras naipit sa imong ulo!' mao iyang tubag. Busa, miingon ko sa akong kaugalingon: 'Dili, mas maayo nga dili na magpadayon niini nga paagi. Kinahanglan usab nako gamiton ang akong kaugalingong 'huna-huna', kay kung dili, madaut ang batang lalaki.' Sa katapusan, gitrato tika siya sa ingon ana nga paagi nga, kung aduna siya'y bisan gamayng pagbati sa pagpasalamat, sumala sa [espirituhanong] mga balaod, kinahanglan unta siya magluhod sa abog tungod sa pagpasalamat. Bisan pa, nakita nako nga dili niya kini masabtan, nga wala siya nakasabot kanako. Ug unya mibiya siya kanako sa iyang kaugalingong kabubut-on. Wala nako siya gipahawa. Tan-awa: ang pagkamapailubon ug gugma naghimo sa walay hiya nga mas walay hiya pa, ug sa matitud-anon nga mas matitud-anon pa.

Ang pagkamaayo makadaot sa mga dili maghinulsol

— Geronda, nahinumdom ko sa imong kusog kaayo nga pagsaway kanako sauna...

— Kung kinahanglan, pasawayon tika pag-usab, aron kita tanan makasaka sa Paraiso nga mag-uban. Apan karong higayona, magbuhat ko og grabeng lakang!... Sa katapusan, mao ni ang akong kasagarang pamaagi: una, pasabton nako ang usa ka tawo nga kinahanglan siya pasawayon, ug pagkahuman ana, didto nako siya pasawayon sa husto. Maayo nga pamaagi, dili ba? Kung makakita ko og tawo nga nagbuhat og seryosong sayop, pasawayon nako siya bahin niini ug — siyempre — mura ko'g 'grumpy old man.' Pero unsa man akong buhaton? Angay ba nako pasudlon ang tinguha sa tanan aron lang magpakita ko nga buotan, unya kita tanan mahulog sa impyerno? Kung ang usa

ka tawo nga akong gisaway o gisumbanan masuko, dili ko gayud kabalaka sa akong konsensya, kay gisaway ko sila tungod sa gugma para kanila, alang sa ilang kaayohan. Nakita nako nga wala nila masabti kung unsa ka dako ang ilang pagkasamad kang Kristo pinaagi sa ilang gibuhay, ug mao kana ang hinungdan nganong gisaway ko sila. Sa dihang mosaway ko sa usa ka tawo, makasinati ko og kasakit ug kakapoy, apan ang akong konsensya dili ko kabalak-an bahin niini. Pagkahuman, makaduol ko sa Banal nga Komunyon nga malinawon — nga wala magkumpisal. Makasinati ko og kahupayan ug kalipay sa sulod nako. Ug para kanako, kana nga kahupayan ug kalipay mao ang kaluwasan sa kalag.

— Geronda, usahay adunay hunahuna nga moingon kanako nga makahupay kaayo ka nakong makig-istorya kanako tungod kay dili nako makaya ang ka-istikto, o tungod kay gisultihan na ko nimo niini sa daghang higayon ug, kay wala man nako kini nabuhat, nakahukom ka na nga biyaan ko.

— Unsa ka bulahan nga kalag! Nagtuo ka ba gayud nga magdula ko sa kaluwasan sa imong kalag? Ang walay kasinatian ra ang mohimo og ingon ana nga mga eksperimento. Apan ang usa ka hamtong nga tawo adunay kapasidad sa paghukom, ug naglakaw sa tul-id nga dalan, nga dili moliko pa tuo o pa wala. Bati nga asegurado sa . Kung makakita ko og bisan unsang kagubot sulod kanimo, bisan pa duol ko o layo kanimo, isulti ko kini kanimo. Aduna kay pagsalig ug kalinaw sa imong sulod. Ah, wala pa gyud ninyo ko masabti! Nagtuo ka ba gayud nga dali ra kaayo nakong pahupayan ang imong hunahuna? Unsa man imong gihunahuna nga akong isulti sa usa ka tawo inig makita nako nga sobra ka sensitibo ang iyang kalag, o kini nabalisa tungod sa pagkahibalo sa iyang sala? Sa ingon ana nga kahintang, ako naghatag ug kahupayan sa maong tawo aron dili siya mahulog sa kawad-on sa paglaum. Apan, kon makita nako nga ang kasingkasing sa usa ka tawo lig-on sama sa bato, mag-estorya ko kaniya nga hugot, aron kuyogon kana nga bato ug pahawaon kini sa iyang puwesto. Kay kon makita nako nga ang usa ka tawo nagpadulong sa bangin, unya moingon ko kaniya, 'Padayon, padayon, naa ka sa husto kaayo nga dalan,' dili ba kana usa ka krimen sa akong bahin? Apan ang uban adunay dautang batasan: kung moingon ka kanila nga ayaw kabalaka, dili sila motuo ug mag-antos sila. Sigurado, kung makakita ko ug dautan sa usa ka tawo, dili ba ko mapakyas sa pagsulti kaniya bahin niini? Sigurado, dili ko unta mapakyas sa pagpahunong sa usa ka tawo nga padulong sa mga pag-antos sa impierno? Sa pagdala sa responsibilidad alang sa usa ka tawo, mosinggat ka pa gani kung kinahanglan [sa tinguha nga maluwas siya]. Klaro nga, personal, mas maayo pa tingali nga maghilom na lang ko, apan dili ko mahimong maghilom kay nagdala ko og responsibilidad alang sa uban.

Pananglitan, nakasala ka nako, ug pasayloon tika. Nakasala ka nako pag-usab, ug pasayloon tika pag-usab. Okay ra ko, pero kung dili ka mag-usab sa imong pamatasan tungod kay gipasaylo tika, grabe kaayo ang imong kahintang. Lain na ang istorya kung gusto ka mag-usab sa imong pamatasan pero dili nimo kini hingpit nga mabuhay. Bisan pa niana, kinahanglan nimong paningkamotan nga usbon ang imong pamatasan kutob sa imong makaya. Dili nimo pasagdan ang imong kaugalingon sa bakak nga pagbati sa seguridad ug moingon: 'Tungod kay gipasaylo ko niya, maayo na ang tanan ug walay angay kabalak-an. Dili na kinahanglan nga masubo.' Ang usa ka tawo mahimong makasala; apan kon siya maghinulsol, maghilak, mangayo og pasaylo uban sa tinuod nga paghinulsol, ug gustong magbayad-sala, nan nasayud siya sa iyang sala ug ang magtutug-an kinahanglan nga pasayloon siya. Apan kung ang usa ka tawo dili maghinulsol ug magpadayon sa iyang binuhatan, ang responsable sa iyang kalag dili kini angay pasagdan o katawaan. Ang pagkamaayo makadaot sa usa ka tawo nga dili maghinulsol.

Pagrespeto sa kagawasan sa uban

— Geronda, posible ba nga tinuyoang itago sa usa ka tawo ang iyang pagkahulog gikan sa iyang espirituhanong amahan?

— Oo, posible kana, apan bisan pa og kahibalo o nagduda ang magtatug-anan sa sala sa nahulog nga tawo, walay pulos o benepisyo ang paghisgot niini kaniya. Kasagaran, kung makita nako nga adunay nahitabo sa espirituhanong kinabuhi sa usa ka tawo, o kung masuspetsahan o mahibaloan nako nga nakabuhat sila og usa ka butang, ako—tungod sa pagrespeto kanila—wala'y isulti kanila bahin niini gawas kung sila mismo ang mosulti niini. Gitan-aw nako kini nga usa ka buhat sa pagpugos ug paglapas sa dignidad sa pagsulti sa usa ka tawo bahin sa usa ka butang sa panahon nga siya mismo dili gusto nga mahibaloan nako kini. Delikado kini nga butang, kay pinaagi sa pagsulti sa usa ka tawo bahin sa usa ka butang nga nahitabo kanila batok sa ilang kabubut-on, imo silang ipahimutang sa pagpang-insulto. Husto ba nga pugson ang lain nga tawo? Anaa ang kagawasan sa tawo. Mosulti ra ko sa usa ka tawo nga nahibalo ko og butang bahin kaniya kung makita nako nga naa siya sa peligro ug wala nay lain pa nga paagi aron matabangan siya. O buhaton nako kini kung makita nako nga nagpabilin sila sa kangitngit ug posible nga masinati nila ang hingpit nga kapakyasan ug mapatay.

Mas maayo—kung ang tawo mismo ang mangayo niini kanimo—nga ipahibalo kanila kung asa sila nasayop, aron sila mismo magsugod sa pagdaug sa ilang daang kaugalingon, kay mas gamay ang ilang masinati nga kasakit. Hunahunaa kini: sa katapusan, kung ang usa ka gamay nga bata matumba ug masamdan, dili siya mosiyagit og ingon kaayo sama sa iyang paghimo kung natumba siya tungod kay gitulod siya sa lain nga bata. Aron ang usa ka tawo makasulti sa lain unsay angay niyang buhaton, kinahanglan mapainubuson ang mamati, ug ang mosulti napulo ka beses nga mas mapainubuson pa kaysa sa mamati; labaw pa, ang mosulti kinahanglan maningkamot nga ipatuman sa iyang kaugalingong kinabuhi ang iyang gitudlo sa uban. Kung tambagan nako ang usa ka tawo nga buhaton ang usa ka butang nga usa ka gatos porsyento, nagpasabot kini nga ako mismo nagbuhat niini nga usa ka gatos ug limampung porsyento. Apan bisan pa niana, hunahunaon gihapon nako kung angay ba kini isulti kanila.

Siyempre, sa bisan unsang kaso, ang usa ka tawo makasaway lamang sa mga tawo nga duol kaniya o kinsa iyang kaila pag-ayo. Ang usa ka espirituhanong amahan kinahanglan nga tagdon kung unsang awtoridad ang gihatag kaniya sa usa ka tawo alang sa iyang kaugalingon ug unsang responsibilidad ang iyang gipasan alang kanila. Kung ang usa ka espirituhanong amahan mitugyan sa responsibilidad sa kalag sa usa ka tawo, obligado siya nga musaway kaniya — siyempre, uban sa makatwiran nga argumento. Apan, walay pulos nga mahimong magtutudlo sa usa ka tawo ug musaway sa dautang batasan sa usa ka tawo nga wala maghatag kanimo og katungod nga buhaton kini. Murag naay mosulod sa akong selda ug magsugod sa pag-usab sa tanan aron mohaom sa ilang gusto: pagbalhin sa lampara nga lana, pagbalhin sa higdaanan ngadto sa kanto, ug pagbitay sa rosaryo sa maong pako, nga wala gani mangutana kanako.

Ang gugma sa espirituhanong amahan alang sa penitente

Ang usa ka matinud-anong magtatugot nagmahal sa kalag ug nagpakabana pag-ayo niini, tungod kay nahibalo siya sa dakong bili niini. Gitabangan niya ang kalag sa paghinulsol, gihatagan kini og kahupayan pinaagi sa kumpisal, gipagawas kini gikan sa sulod nga kagubot, ug gidala kini ngadto sa Paraiso. Ang magkumpisal gitawag nga 'espirituhanong amahan' — busa kinahanglan niyang paningkamotan nga mahimong tinuod nga amahan: pagtudlo sa iyang mga anak uban sa balaan nga gugma ug pagkamabuotan. Kinahanglan niyang ibutang ang iyang kaugalingon sa kahimtang sa matag tawo nga moanha kaniya sa kumpisal ug mabati pag-ayo ang ilang kasakit aron makita nila ang ilang kaugalingong kasakit nga nagpakita sa nawong sa magkumpisal. Labi na gayud kini nga gikinahanglan sa atong panahon, diin ang mga tawo nanginahanglan og preskong tubig, dili kusgan nga suka. Kadaghanan sa mga tawo, tungod kay naa sila sa impluwensya sa demonyo, naglisod sa pagdawat og espirituhanong tambag o kritisismo. Busa, bisan pa sa pagpasaway sa uban, kinahanglan buhaton kini uban sa gugma: hinay-hinay ug taktikal nga ipakita ang ilang mga sayop, ug pahupayon ang kahimtang pinaagi sa katawa o binuang.

Kung ang usa ka tawo adunay gugma, makita kini sa uban; apan kung ginadumala siya sa emosyonal nga mga pagbati, kini mopadayag kaniya. Kung kulang kita sa gugma, sa dihang mohimo kita og 'maayong' komento sa usa ka tawo, mosukol siya ug mubangon batok kanato. Samtang kung atong pasanginlan ang usa ka tawo uban sa kaluoy ug gugma, basin masuko siya, apan sa lawom sa iyang kasingkasing dili kini makapasakit kaniya, kay nabati niya ang gugma. Nailhan nako ang usa ka espirituhanong amahan nga sobra ka tambok. Siyempre, usa sa mga hinungdan sa iyang pagkatambok mao ang iyang konstitusyon, apan gawas pa niana, tingali kinahanglan pa nga mas mag-amping ang pari sa iyang pagkaon... Apan nahibalo ka ba unsaon niining pari pag-atiman sa iyang silingan, unsaon niya pag-atiman sa mga nag-antos? Kini nga magtutudlo sa pagtuo mapainubuson, kay bisan dili siya magbuhat og daghang ascetic nga mga buhat ug pagasawayon ang iyang kaugalingon tungod niini, sa samang higayon dako usab kaayo ang iyang pagkamaayo. Ug mao kana nga daghang mga tawo makakaplag og mas dako nga kalinaw sa ilang kalag uban kaniya kaysa uban sa ubang ascetic nga magtutudlo sa pagtuo.

Kung ang usa ka espirituhanong amahan kulang sa determinasyon nga mosulod bisan pa sa mga pag-antos sa impyerno alang sa gugma sa iyang mga espirituhanong anak, nan dili siya usa ka espirituhanong amahan.